

BÁCSKA

HORGOS

CSALI MESE

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer a világon egy ember, annak volt egy nagy juhnyája. Ezt a juhnyáját át kellett neki hajtani egy hídon, de a híd keskeny volt. Hajtotta, hajtotta, de mert a juh nagyon sok, a híd még keskeny volt, biz azt még most is hajtsa. Várjuk még, míg áthajtsa, akkor majd tovább mondom.

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Volt nekem egy édesapám, mikor kisgyerek voltam. Még akkor megléhető nagy lány voltam. Erdőbe mentem, elálmosodtam, fejem alá tettem fokosomat, elaludtam. Holnap délben uzsonna tájban fénébrédtem. A fokost megétték a farkasok. Mégállj, farkas, majd megészlek én! Mentem utána. Jöttemben, mentemben félmásztam az ugorkafára. Odajött egy asszony: „Jancsi, ne rázd a retkét, répát, nem nekéd ültettem a káposztát!” Leugrottam, egy diót kettőbe haraptam. Tiszán kérésztül mentem. Egy házba bementem. Az asztal tál fordított kása volt. Jól laktam hússal, a fogam tele lett korpaciberével. Tiszát félszántották, vetettek bele mindent. Édesapámnak volt egy véka rozs, kiszeleltém, négy véka búza lett. Elvittem a malomba, de nem volt otthon, a Sinai-hégyen volt eprét szenni, elmentem érte. Egy odvas fába bebújtam, a kisujjam nem fért be, de a fejem belefért. Bele szorult. Hazamentem a baltáér, levágtam a fejemét. A sok méhék az ingem aljába mentek, repültek velem. A Tiszába belecséppentem. Meglátta egy gránátos, sugárágyuba tett, idáig lótt.

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, a Korpahégyen is túl, volt is, nem is, de csak még kellett ennék esni, volt a világon egy szegény asszony, annak volt egy tojása. Ezt a tojást félvitte a heggyre még legördítette. A heggyre félvitte még legördítette, a heggyre félvitte még legördítette, a heggyre félvitte...

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Figyelj ide, mesélek valamit. Mese, mese, mátká, fekete madárka, uri bunda, kopasz egér ugorjon a nyakad közé!

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Elmentem a piacra, vettem babot, megfőztem. Mondjam-e tovább? Nem mondom tovább, egytük még, ami marad.

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Főztem egy lábós káposztát, mire megfőtt, két lábossal lett. Mire megöttem, három lábossal lett. Mondjam-e tovább?

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Volt egy asszony, annak volt egy fia. Úgy hitták, hogy Kilincs. Tovább nincs!

Mészáros József (Horgos)

CSALI MESE

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon, az Óperenciás – tengერен is túl, még az Üveghęyeken is túl egy ács. Az úgь kitanulta a kovácsmesterségęt, hogy jó varga lętt belőle. Nem volt az a szabó, aki olyan jó cipőt tudott volna csinálni, mint amelyet ő tudott. Jó görbe fűsüt ez a kádár esztergába metszett.

Egyszer csinált magának olyan pár csizmát, hogy még furuján se lehetett volna csifergőtett-csafargatottabb nótát fűjni, amilyen béklyucsos lett. Ment ki a ménesre, de még akkor is megtudta mondani, męk malac kinek az ökre.

Mészáros József (Horgos)

A HÁROM ÖREG

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhétországon is túl egy kis falucska. Ennek a kis falucskának a népe nap mint nap kint szorgoskodott a földeken. Dolgoztak regeltől estig, művelték földcscskéjüket, hogy meglęgyen a mindęnnapi kenyерük.

Élt ebben a faluban három öreg embęr, akik soha nem szerettek dolgozni. Az egyik vak volt, a másik süket, a harmadik pedig kopasz.

Ezék összebeszéltek, mivel egyikük sem szeretętt dolgozni, hogy éj-jel, mikor a faluban már mindęnki az igazak ılmát alussza, kilopóznak a földekre és meglopják a termést. Így is történt.

Minden éjjel kilopóztak a földekre és teli zsákkal tértek haza.

Amint egy éjjel éppen a répát húzgálták fęl, a faluból elindult egy csoport, hogy reggelre a szomszéd falu vásárára vigyék portékájukat. Útjuk a földek végénél vezetętt el, ahol a három öreg a répát lopta.

Mikor már közel kerültek egymáshoz a lopók és a vásárra męnők, a három öreg nagyon megijedt.

A vak azt mondja:

– Én látok valamit, ti nem?

A süket is megszólal:

– Barátaim, lépéseket hallok.

De erre má a kopasz is felkiált:

– Uccú neki, szaladjunk, hadd lobogjon a hajunk! Elszaladtak. Még most is szaladnak. Nem találkoztatok velük?

Biró Magda (Horgos)

SZABADKA

A KISKECSKE, A KISASZTAL MEG A KISBOT

Hol nem vót, vót a világon egy nagyon szegín házaspár. Ezeknek vót egy kisfiuk. Hát ojan 3-4 éves vót a kisgyerék. Hát ű látta, hogy az apja meg anyja mijen szegények. Az apja főmén is a pallásra, egy kicsike kis buzát tud összesöpörni, ēviszi valahova, kicserili egy kis liszté, abbú süttek kinyerēt vagy pogácsát, oszt más nem nagyon vót.

Hát a kisgyerék, amikó mán egy kicsit észesédett, aszonta az apjának: – Szülejjim, én ēmek világot próbáni, én nem lészek ijén szegín, mint maguk. Ha jó járok, akkó is visszagyüvök, ha nem lész szörencse, akkó is visszagyüvök. – Jó van. Könyörögtek neki, ne mēnjen, de ű nem ált ē szándékátú. Hát akkó az asszon megsütte azt a kis lisztét, kis tarisznya pogácsát.

A kisgyerék a nyakába akasztotta, oszt megindút a kisgyerék, mēnt, mēndégét, mēndégét, hát este lētt, má ēcce beért egy nagyfene erdőbe. Hát ott is mēndegét, de ēhēs vót mán. Hát ēccé meglássá, hogy egy helēn tüzēnek, tüzēnek. Mēn arra úgy lopakodva, majd ű is odaūt. Hát ottan lükdösték egymást, szitták meg ütték is egymást, nem mert odamēnni a kisgyerék. Visszahúzódott, oszt ēmēnt, mēnt egy darabig, ēccé mán nagyon ēhős vót, akkó leūt egy fatövibe oszt szépēn észēgetett.

Ahogy észēget, egy kis ősz öregembēr jelenik meg, az vezetett egy kis kecskét meg egy bot vót nála. – Hát, te kisfiam, mit csinász itt? – Hát aszongya: – Észek, bácsikám; má nagyon megēhēztem – aszongya. – Messzirú gyüttem oszt észēgetek. – Hát aszongya az öreg: Énnékēm anná-e egy kicsit? – Hogyne annék. Gyüjjön ide, űjön ide, oszt ēgyēn. – Osz odaūt az öregember.

Éttek, ettek, közbe beszēgettek. Aszongya a kisgyerék, egy helēn, ahun gyütt, látott egy tüzet, oda akart menni, de látta, hogy mijen rossz embērēk vannak ott, oszt nem mēnt oda. Aszongya az öregembēr: – Jó tētted, kisgyerék, hogy nem mēnté oda, mer azok zsványok, agyonüttek vóna. – No hát akko, miko megētték a pogácsát, aszongya az öregembēr: – Gyere, kisfiam, van ēnnékēm egy kis házam, majd ottan alszunk. – Émēntek, jó ideig, jó ideig ēmēntek. Az öreg vezette a kecskét, vitte a kis botot is. Miko odaértek a házhoz, bemēntek. Azt mongya az: – Éhēs

vagy-e, fíjam? – De nem vót sèmmi se a szobába. Két ágy vót, amire lefekszènek. Hát, úgy gondóta a kisgyerèk, hogy èhès vagyok, de mit ègyek. Aszongya: – Maj mingyá meglátod. – Aszongya az öreg: – kiskecském, tünj è. Kisasztalkám, gyere elő. – A kisasztal előgyütt, a kiskecske ètünt, oszt mindèn vót ott. – Ègyé, kisfíjam, – aszongya. Èvètt a gyerèk szépèn, jólaktak. Aszongya az ember: – Ezt figyeld mæg, fíjam. Kisasztalkám, tünj el, kiskecském, gyere elő. – A kiskecske előgyütt. Lefeküttek, oszt aluttak.

Règgè, mikor fòkelnek, aszongya az öregember: – Ide hallgass, fiasckám, te tudod mos má ezt a kis nótát, amit én montam. Odadom neked ezt a kiskecskét mæg odadom ezt a kisbotot. Ezt a botot arra használod, hogy ha valaki elèbed áll oszt akar bántani, mond neki: Botocskám, üsd. Nekimèn, oszt úgy üti-veri, szintúgy pufájja.

No, hát akkor èfogatta a kisgyerèk a botot mæg a kiskecskét oszt ballagott, hogy most mán hazamèn. Ègyszer mán ű is èhès vót, majd mepróbájja. – Kiskecském, tünj è, asztalkám, gyere! – Az rögtøn előjött, a gyerèk èvètt. Jó èvètt. Összepakót. – Kisasztalkám, tünj è, kiskecském, gyere elő. – A kiskecske előgyütt.

No, mos mán megindút, viszi a szüleinek. Este lètt. Nagyon este lètt. Mos már nem ér haza. Kifáratt. Bekopogtatott egy helre. No, kérdezik, ki a? Mongya: – Egy kisgyerèk mæg egy kiskecske. Egy kis hállást kérne. – A falu mæg messze van, hát nem ér haza, beerèsztenék-e? Beerèsztték. No, ott is a kisgyerèk aszonta, hogy maj èszünk, bácsi. – Mit ènnénk? – aszongya az öreg. A kiskecskét elkütte, előhitta a kisasztalt. Èttek.

Az asszon néz a gyerèkre mæg a kisasztalra is. Miko ètünt a kisasztal, a kiskecske előgyütt, oszt fogta, aszongya a gyerèk: – A kiskecske ott alszik ènvelem azon az ágyon. – Jó van, – aszongya az asszon. Mikó hallották, hogy a gyerèk elalutt, aszongya az embèr: – Nekèm is van ijen kecském, majd kicseréjük. – Asszongya az asszon: – Hogy cserénéd ki, hát a gyerek fogja a kötelit oszt úgy alszik. – Odamènt az embèr. Hát a gyerèk ki vót fáradva nagyon, alutt. Kihúzta a kötelet, kivezette az ű kecskéjei közé, oszt hozott be egy másikat. A mæg èkezdekkor neki mekgni. Pofon verte a kecskét, èhalgatott.

Règgè, miko a gyerèk fölèbrett, nézi, hogy az egyik füle fekete a kecskének. Gondókozik, hogy ez nem az ű kecskéje, de nem mert szóni se. Èköszönt oszt mènt, vitte a botot. Mikó má jó messzi èmènt a háztú, akkó lássa mán az apja házát, akkó mán sietett. Mikó hazaért, aszongya az apja: – Mit akarsz evvè a félfülű kecskével? – Aszongya: – Apukám, e nem félfülű, csak az egyik füle fekete. – De a gyerèknek nem fért az eszibe, hogy az ű kécskéjinek mindakét füle fehér vót. No, oszt akkó maj meglássa, apukám, így mæg úgy. Mongya: – Kiskecském, tünj è, kisasztalkám, gyere elé. – De nem gyütt sèmmi se. Nagyon bántotta a gyerèkèt. Aszongya: – Apukám, én visszamék, én tudom, hogy hova.

Visszamént a gyerek. Miko odaér a kapuhó, kopogtat. – Eresszének be, engedjenek be! – Aszongya az ember: – Vidd a kecskéd! Mit kereső itt? Nem ösmerlek, nem is láttalak. – Add vissza a kecskémet, mer pórú-jársz. – Micsoda?! – kajabál az ember. Aszongya a gyerek: – Botocskám, üsd! A botocska ēkezte abriktóni az embērt. Űgy pufáta, hogy szintűgy kopogott a feje. Akkó beszalatt a házba a botocska, pufáta az asszont. Aszongya az embēr: – A gyerek követeli a kecskéjít. – Aszongya az aszszon: – Add vissza, csak vigye a botyát, agyonver bennünket. – No, akkó hozta az öreg a kecskét, csak ēvigye a botyát. – Vēdd le mán a botodat, agyonüt má. – Botocskám, gyere ide! – Akkó az visszamént a kezi-be. Akkó ēcseréte az öreg a kecskét.

No, mikó hazaért a gyerek, mongya az apjának: – Na, mos má rēnd-be van mindēn. – Na, most ētűntette a kiskecskét, a kisasztal elōgyűtt, ēttek, ittak, mindōn. Mikó oszt jólaktak, ētűntette az asztalt, a kiskecske elōgyűtt. Aszongya: – Apuka, a kiskecskét én kivezetēm az erdōbe legelni.

Ahogy mēndegēlt a kisgyerek a kecskévē, mēndegēt, nem nagyon tanátak fűvet. Száraz falevél vót, dehát a sēmmi se a kecskének. Écce csak, ahogy mēndegének, tanátak egy kis házat, szēna vót körülōtte. Annak is vótak kecskéjei, vagy mit tudom én. Na, mēgátak oszt legel a kiskecske. Az ember mēgveszētt. – Te, gyerek, hogy mered az én szēnámát legeltetni, vidd ezt a kecskét! – Aszongya a gyerek: – Ne bánca a kecskét, mer pórul jár. – Micsoda? – Oszt belerűgott a kecskébe. Aszongya a gyerek: – Botocskám, üsd az öregēt! – A botocska ēkeszte verni. Űgy verte, hogy beszalatt a házba, az asszont is verte. Aszongya: – Eregy ki, oszt könyörōgj annak a gyereknek. – Akkó a gyerek visszarendűte a botocskát. Azt monta az öreg: – Mindēn nap gyere, kislíjam, oszt legeltesd a kecskét, én nem bánom. Csak a botocskád ne gyűjön!

Mikó mēnt hazafelé a gyerek, ētévesztette az utat, āra mēnt, ahun azok a zsványok tüzētek. – Háj, – aszongya, az egyik: – Gyerék, hozd csak ide azt a kiskecskét, mingyá mēgnyűzzuk. – Hát a gyerek mēgíjedt. Mingyá nem tudott, mit mondani, csak azt: – Ne báncsátok a kecskét, mē póruljártok. – De az egyik má kapta a kötēlit. Aszongya: – Botocskám, üsd ōket! – A botocska űgy szētverte űket, mēg a tūzet is meg minden parazsat ottan. Oszt csak kajabáták neki: – Csak vidd, vidd a kecskét! Vidd, ahova tudod mēg a botodat is! – No oszt visszaparancsóta a botot is mēg a kecskét is.

Mēnt a gyerek. Hazavezette a kecskét, oszt ēttek, ittak. Észnek, isznak mēg máma is, ha mēg nem haltak. Idáig vót.

Horti István (Szabadka)

A SÁRKÁNY, A SZABÓ, MEG A KOVÁCS

Hol nem volt, volt a tenger közepin egy nagyon szép kis sziget. Vót neki egy ojan húsz millióig való lakosa. Vót keverve asszonyok, emberek, mindéféle. Egy hétfejű sárkán bevette oda magát a város közepire. Kérem szépen, ott épített magának egy sárkánkastélt, úgylahogy szabott nagy udvart is magának még mindént oszt étte az embereket. Hát nagyon féltek tüle az emberek, mert erős vót, hát nagyon ojan vót a dereka, mint egy bikájé. Hát osztta a sárkán ráunt má az embereket énni, aszonta az embereknek, összecűdítette üket, nem észlek má bennetékét, nem élek má, ráuntam mán embérhust énni, hanem kügyetek nekém szép lányokat. Maj főznek még pucónak, oszt ablakot türüetnek, oszt nem kő nekém dógoznom. Ha ezt mégtészitek, nem észlek bennetékét.

Hát mindegy, sajnáták az emberek, de méntek a lányok, méntek. Mént ez is, mént amaz is. Mindén nap kéllétt egynek beménni, hogy szaporítsák ott bent. Hát oszt ténleg sok dolog vót, ott főztek a lányok kondérra, főztek, évett, öt fejinek a sémmi se vót. – Siessetek, főzzetek – kabát rájuk.

Hát oszt vót köztük egy, annak az anyja sütogető vót. Aszongya, hajjátok, lányok, maj főzők én ennék, a bele tereműsit ojant, hogy mindén feje mégfájdul. No, szedték a lányok a csanalat még azt a nagy tükös árvascanált, oszt vagdosták össze, főzték. Aj, oszt, mikó étte, aj, de jó, lányok, aj, de főzzetek még, mer e kevés lész. Akkó néztek rá, má ténleg az utolsó fejive észik, hát még mos se fáj a feje. Na, éccé oszt, mikóra má másoccora mégfótt: – Jaj, lányok, aszongya nem bírok énni, úgy fáj a fejem mind a hét, maj szétpukkad. – Aszongya, hanem ményyén egyötök oszt kerössön valami híres orvost, aki méggyógyíja, mer szétszakannak a fejeim.

Nahát oszt, émént, osztta vót ott egy szabómester, de csak az egy szabó vót még ott. Az aszonta ű émén, ű méggyógyíccsa. Aszonta az emberéknek, mer neki is vót egy lánya mán arra kerüt vóna sor beanni. – Én ám méggyógyítom a fejit, hanem gyertek, hozzatok hét kocsit, oszt még-rakni parévā mind külön-külön akárhogy.

Akkó vót ott egy kovács is. Mégparancsóta neki: – Csinájja nekém oja erős kalickát vasbú, hogy az a hétfejű dög beleférjen ágyastú együtt, – aszongya, – de ez kíz légyén egy pár nap múva. – Hát oszt dógozott a kovács, verte a vasat. Na, mikó még-rakták a kocsikat, ez odamént, a karván elindút, odaértek az udváráho.

– Na, sárkánkiráalom, híttá, gyüttem, én méggyógyítom a fejeidet. – Jaj, – aszongya, – má egy hete nem is bírok alunni, se énni, úgy gyógyítsd meg, – aszongya. – De van egy trükk –, aszongya a szabó. – Én itt főzőm az orvoságot, de ezek a lányok itt nem köllenek, ezek ne nézzék, hogy én hogy főztem, ki kő zavarni. – Azoknak mégmonta, menjeték haza minnyájan.

Na, oszt ű főzte, kotyvasztotta, oszt mosta a fejit. – Na, ez a fejem nem fáj. – Főzte a másik, a másik fejit is. – A se fáj. Jaj, de jó, – aszongya, – má a fele fejem meggyógyút – Hát, oszt mikó a legutósó fejit, aszongya: – Ide hallgassá, sárkánkiráalom, ez, ez nagyon komisz betegség, ez csak úgy használ, ez a festék, amit én kevertem, hogy nekéd alunni kó. – Alszok én, akar egy hétig is. Meddig kó alunni? – Három nap. – Alszok én még három hétig is, csak csinájjad. – Oszt addig mosogatta azt a fejit is, oszt éccē elalutt. Na, hát oszt akkó összekapta magát, hajts el a kovácshó a kocsikkā együtt. Nagynehezen főcibáták azt a nagy kalickát, húzatták.

Mikó beértek az udvarba, összeménték az embērek, hát alig bírták, de azé begyömösőzték ágyastú együtt, ahogy alutt abba a kalickába. Oszt akkó a kovács ott csavargatta rá a srófokat még űtte-verte.

Főlébrett. – Huj, az anyátok, rögtön szítségatlatk beneteket, – oszt neki az ódalának, űtte, verte az öklivē, de bizon a kalicka erős vót. Nem bírt semit se. Akkó oszt megnyugodott, oszt annyira ménték az embērek, hogy akkó kihirdették, lēhet a hétfejű sárkánt nézni, de űk szabtak egy kis beléptidíjat. Űgy, hogy asztán ojan jó járdákat építettek, még házakat is még pízük is lētt abbó a beléptibű, mē akko mán gyüttek külfődiek is.

Hát, oszt ojan mérgēs vót a sárkán, hogy nem is évett, hiába attak neki, még az a sok nép mént még csúfóták, ēbút még ēfordút, hát éccē oszt megdöglött. Mēgdöglött.

Hát, akko ēmēnték a szabóho. – No, aszongya – idehallgass, mēgmēntéttē bennünket tüle, de most hova temessük el? – Aszongya a szabó: – Hát én idáig mēgtettem – aszongya – amit köllött, hanem tudjátok, ezt úgy el kell temetni, mer ennek mind a hét feje kikel, a fene egye meg. Tēgyéték víz alá, föld alá. – Hát akkó tanácskodtak az embērek, hát hogy lehet az, hogy? Aszongya a szabó, az a te gondotok. – Én mēgmontam, de úgy csinájatok, mert ha ez kikel, ez megin bitorójjá az egész községet.

Hát akkó vót ott egy kis fojó keresztű, ami fődte azt a kis tartománt, két ágon vót. Aszongya az egyik embēr: – Egyik ágát ēcsukjuk, innen ēfojik, amāra fojik, akkó itt ásunk egy gödröt, oszt abba belelőkjük mindenestű, beletemessük, osztán ráerēszttjük a vizet. Így lesz főd alá még víz alá.

No, oszt meg is csináták, ásták, ásták, méjen ásták. Kērōm szépōn, mikó oszt kiásták, akko belelőkték kalickástú együtt, úgy hogy mēgfordút, fejjel lefelé, ráhúztak sok fődet, mēgtaposták, akko ráerēszttették a vizet.

Hát kērēm szépēn, ott a víz mindig úgy forgott körű-körű, a békák ott ragyognak még máma is, lesik, kicsírázik-e a sárkán. Hát a nem csírázik ki sose! Ez idáig vót, azt a kutya fáját neki!

Horti István (Szabadka)

A KÍGYÓ, A FARKAS, MEG A SZEGÉNYGYEREK

Hát az történt, vót egy tartomán, oszt vót egy szegényebb ember, de egy fia vót neki csak. A kisgyerek mikó főnt, járt ki az erdőbe, oszt vágta a fát meg kerészt tuskét meg mindén, horta akinek kellett. Éccé tanát egy kis nyafka kígyót. Egy darab fáva agyon akarta ütni, maj tán megsüti. Mi az? Aszongya a kígyó. – Vigyé haza, aszongya oszt nevejjé fő, meghálalom én azt nekéd.

Hát akkó fogta a kisgyerek, hazamént oszt hazavitte, fővitte a palásra, csinált neki egy szép kis fészket oszt nevelte. Éccé aszongya az apja az anyjának: – Mikó ez a gyereünk tejet kap, mé szalad ez mindég a palásra? Hát aszongya, ő tuggya, az annya mongya.

Másnap, harmannap mikó megin tej vót a reggeli, a gyerek megin szalad fél a pallásra. Aszongya az asszon: – Hát mé nem mégy, – aszongya – oszt leséd meg, mi csinál a tejjé? Hát mikó az öreg főmén oszt níz, hát mán az a nagyfene kígyó nagy vót. Nézi, aszongya: – Te, gyerek, fogd ezt a kóbort, oszt vidd innen távol a házamtul, az anyád istenfáját, hogy merted ide behozni?

Hát akkó nem vót mit tenni szeginnek, a válára vette a kígyót, mént, mendegétek. Aszongya a gyerek: – Hát má jó van, mos mi csinyajak veled? – Vigyé még – aszongya, – mé én soha érek oda. Vigyé ezen az erdön kérésztű, egy másik erdőbe beleérünk. Ott még az én öreganyám él. Otan fő van akasztva – aszongya –, fára egy csutora. Az be van gyugva. Azt én odadom ajándékba nekéd, oszt vidd haza, de ki ne nyisd, még haza nem érsz.

Hát jó van, akko oszt vitte a gyerek, vitte, éccé odaértek, beköszöntenek, jó reggét, öreganyám. – Jó reggét. – No, aszongya, – itt az én öreganyám. Ez, – aszongya, – ez a kisgyerek nevelt fő, – oszt leakasztotta a kígyó a csutorát, oszt odadta a gyerekeknek. – Ki ne nyisd! – aszongya.

Hát a gyerek válára vette a kulacsot, oszt eköszönt, ballagott hazafelé. De szerette vóna megnézni, mi van benne. Hát fúrkáta a megnézés, éccé oszt kivette a gyugóját. Hát, kéröm szépön egy nagy banda tehenek kiugrátak meg egy irtó nagy bika. Hát most megijedt szegin. – Bár haza mentem vóna, oszt otthon lennék. Hát most mi csinyajak velek? – Hát kajabát ű rájok, de azok rá se füllentek, méntek, méntek, āra-ēre szaladoztak.

Tanákozott egy farkassá. – Na, – aszongya, – te mit rimánkodsz evvé a falkává? – Hát, – aszongya – kár vót kierészteni űket ebbű a csutorábú, má nem bírom. – Aszongya a farkas: – Én behajtom űket, ha megfogadod az én tanácsomat. Ha megfogadod, hogy soha nem mosakszasz, csak úgy dógozol, úgy piszkossan, ha megfogadod. Ez az első. A második még az, hogy soha nem vesző rád tiszta ruhát, csak azt a piszkossat. –

Hát jó van – aszongya a gyerek – azt is megfogadom. – Még az utósó az, hogy soha nem nősűsz meg. – Aszongya a gyerek, hát én azé azt is megfogadom, aszongya. Behajtotta a farkas a tehenekét.

Horti István (Szabadka)

A KIRÁLYLÁNY MEG A SZEGÉNY KATONA

Hol nem volt, volt a világon egy nagyon gazdag kiráj. Hát az olyan szép palotát építtetett magának kőművesekkel, mindénekkel, hogy az szinte ragyogott, tiszta márvánkő vót. Hát oszt akkó őrizte is. Aki āra mēnt, oszt nézték, gyönyörű palota, mijen szép.

Nagyon is féltette a kiráj, valaki össze ne irkájja. Hát akkó egy katonát éccaka kiálított ű, hogy éccaka őrizze, nehogy összefirkáják. Hát az a katona, de vót azelőtt lánya is annak a kirájnak, néha úgy beszélgettek, meg szeretgették is egymást, mit én tudom. Csak ű azé halgatta ē, hogy aszitte, hogy maj a kirájlány az ablakba, ű éccaka maj bir beszélgetni. De melléfogott, mer az ablak az magas vót, ű meg lēnt vót, nem ért semmit se. De nagyon hideg vót, fázott má, csikorgott alatta a hó, mēg minden mēg a kezit is verte össze. Éccē ēgondókozott, mijen jó annak, akinek sok pize van, épít magának mindēnt mēg a meleg bundába alszik a meleg szobába, ű mēg itt fagyoskodik, nincs pize. Hát mi csinyájon? Mérgelődött.

Éccē ēmēnt, oszt keresett egy vászondarabot, felállította a falra oszt ráírta, milyen jó annak, akinek sok pize van, mindēnt csináhat magának, akinek mēg nincs pize, szenved, mint a templom egere, akinek nincs mit ēnni. Hát oszt akkó ezt fölírta āra.

Jó van, oszt nemsokára rēgge lētt, ēmēnt. A királ mēg kütte a többi embērt, bírájátok körü, mēgtanáták a felírást nagy betükkē. Hát oszt tanácskottak rajta, ki lēhetett ez. Ki lēhetett? A katona ēválalta, hogy ű vót. – Hát mié tettetted te ezt? – mongya neki a kiráj. – Nekēd csak az a bajod, hogy nincs pized – aszongya. – Na, majd adok én nekēd pizt – aszongya.

Akkó vót a kirájnak az udvarába egy kert, hát oda nem nagyon mēhetett be senki, csak a királ. Sarkantyús csizmába csattogott, körülnizett. Hát akkó annak egy sarkába összehítta a kőműveseket, oszt oda befalazta azt a katonát. Egy kis lukat hagyott neki fölűrű, oszt akkó horta rá vödör számra az aranyat, öntögette rá. – Na ne, lēgyēn csak pized! – aszongya. Úgy hogy nem birt a piztű mozdúni. Akkó becsinátta azt a lukat is. Jó van. Ez innen nem szabadul ki sose.

A királkisasszonnak eszibe jutott, az a szēgín katona ott mēghal ēhēn. Hozatott egy kőművest, oszt vágatott egy kis lukat, oszt akkó ű hordott neki ēnnivalót. Észegetett a katona, éccō má ű is fēt, hogy apja

męgtuggya majd, akko fogadott ęgy aranmívęst: – Eregy – aszongya – ottan męg ott, abba a sarokba van ęgy fal rakva, van rajta ęgy kis luk. Ott beszęj. Ott van bent ęgy katona, az fizet nekęd, csak horgyál neki ęnnivalót. Ne hajon męg ęhęn. Annak nagyon sok pize van, az fizet.

Hát, jó van, ęfogatta az aranmíves. Horta neki az ęnnivalót. A męg húzta ki a pízta, hogy jobban férjen ű ottan.

Hát az aranmíves, az horta tarisznyaszámon a pízta. Hát most mi a fenét csiná evvę a sok pízze? Ętanáta, hogy csiná belüle ęgy nagy arankecskét. De męg hordott hozzá, úgy hogy nem is köllött mind. Akkora vót, hogy ęgy katona belefért a hasába az arankecskének. Oszt csinát bele egy szép dudát, oda a torkáhó oszt odavítte a katonának, oszt vágatott egy nagyobb lukat, oszt beadta, oszt berakták a lukat, csak egy kicsit hagyott. – Mę hallod, hogy ha a kiráj erre gyün nézni, akkor dudájjá –, aszongya.

Hát oszt ęccę jó van, męnt a királ, hajja, hogy micsoda szól. Ęmęn ęręb, ott nem hajja, visszamęn a falhó, onnan szól. Hát aszongya csak itt van, aszongya. Akkó fogadott kőmíveseket, oszt szétverette a falat, de a katona beült a kecske hasába. Hát, kęrőm szépőn, męgőrűt, micsoda arankecske. Fogták, oszt fővítették a palotába. Hát ott is dudát, dudát, de nagyon szépęn. Hallgatták. Akkó körűlvették, nézegętték. Ęccę tanátak az ódalán egy kis kuclukat. – Né – aszongya – ezt ki is lęhet nyitni. – Erővę męg akarták nézni, mi van benne. Hát akármínyi kúcsot hoztak, az egy se vót jó. Aszongya a lán az apjának: – Apa, majd ęn ęmék, – aszongya –, ęgy kúcsmesterhő. – Ęmęnt ahhó, az aranmívęshő. Oszt aszongya: – Gyere ę, – aszongya –, nyisd ki a kecskét.

Hát kęręm szépęn, az ęmęnt, ęgybű kinyitta, a katona kiesett, de ojan finom pęrge bajusza vót, nézi a kiráj, ha fijam, aszongya, te külőmb vagy mint akármék vitézēm. De ott vót a lán is, a męg ępirút, aszongya a katona: a maga vitézei nyomomba se áhatnak. Aszongya: – Próbája ki, aszongya, azok męg komandőzni se tunnak.

No, oszt tęnleg ęsszehívatta a tiszjeit, oszt ękeszték a századot abriktőni, ęsszevissza keveręttek. Erre aszongya a katona: – Asse nincsen. Majd ęn – aszongya. Oszt elővette a bandát. Mind akit zsinőron rángattak, úgy męnt. – Ájj! – aszongya a királ.

A többit mind ęzavarta, űtet csináta męg legfőbb vezérinek. Męg, aszongya, odadom fele kiráságot is, męg odatta a lányát is neki felesęgűl, oszt męg máma is ęlnek, ha męg nem haltak. Hát így vót...

Horti István (Szabadka)

A GAZDAG EMBER MEG A GYEREKEI

Vót eccē egy nagyon gazdag ember, ez az Óperenciás-tengeren tú vót, az Adrián még innen vót, de ojan nagy birtoka vót neki, ha odaát a mesgyére, nem látta a túsó szélit. Az háromszó nősüt még, de mind a háromszó agyonszerette a feleségit. Úgyhogy az elsővē mikó megnősüt, születēt négy gyerek, de mindig azon sunfordálott, hát űneki lánya nem akar születni.

Hát hogy lehetett, mint lehetett, hát akkó az a felesége meghalt. Akkó megnősül ű, nincs őneki még egy kislánya. Hát a második feleséginek is mikó a negyedik gyerek meglétt, az is meghalt. Akkó má vót nyóc gyerek. Hát bánkódott az öreg, hát mit csinyájjon, hát má főnyő az eleje a gyerekéknek. Hát még megnősült harmaccó is. Nahát, majd akkó annak az asszonnak is lét szintén négy gyerēke. Hát, ott lán egy se lét. Hát akkó az is meghalt.

Özvegyön maratt, búslakodott mindég. Mos má nem nősű meg többet, hát a gyerekék dógoztak. Nagyfene birtok vót, hát mikó főnyőttek, aszonták: – Apám, mink mos már megnősülünk. Lëgyën aki segít. – Nagyfene birtok, hát főznek maj még mosnak. – Jó van, fijaim – aszonta az öreg – de ojan helrű nősűjjetek, ahun egy asszonnak tizenkét lánya van. Onnan nősűjjetek, akkó elfogallak beneteket.

Hát jó van, dehát hun van az?! Van az, csak mënni kő, oszt keresni. Akkó emönt az első négy, azok oszt eméntek. Emút egy év, oszt nem gyüttek vissza. Emént a másik négy. Majd űk! Hát eméntek, de azok se gyüttek vissza. Na, mos már az utolsó négy van. Hát a legkisebb az még kicsi vót, az még maratt. A három az is azt monta, űk is emënnek, megkeresik a bátyaikat. Azok is eméntek, azok se gyüttek vissza.

Az öreg mán kezdett nagyon öregenni, hát a legkisebb is aszonta: – Apám, én is emék. Én megkerésēm a bátyájaim. Ha nem tanáлом meg, akkó is visszagyüvök – mondi a gyerek. – Visszagyüvök, nem maradok ott. – Hát nem akarta az apja eleriszteni, de a gyerek nem engedett. Pakóla az ételt, oszt mënt, mënt a gyerek, mënt, ebúcsúztak.

Mënt a gyerek. Miko éhös vót, leült, evött, de alig bírta, anyyi enivalót vit. Mënt az erdőkön kërésztl. Mënt. Eccó má megint éhös. Leút oszt evött. Mikó főkelt, akkó néz ára, gyün egy embër arú. Az mikó odaér, ű is főkelt. – Na, messze-e, öcsikém, – aszongya az embër, oszt összeköszöntek. Aszongya – mink tizenkettën vótunk testvérök, oszt mind eméntek a bátyájim nősülni, oszt egy se gyütt vissza, azokat akarom megkeresni. Aszongya az embër: – Ide hallgass, fijam, én megmondom, hun vannak, de énekēm egy föltételt teljesíjjé. – Aszongya a gyerek: – Jó, én teljesítem. Aszongya: – A bátyájd is itt mëntek el, azokat is főszólongattam, oszt gógössek vótak, csak mëntek, nem hallgattak

a szóra. – Aszongya, egyűsz az én birtokomra egy évig dógozni, akkó én mégmondom, hogy hun vannak a bátyáid, oszt mind visszahozhatod.

Mégegyezett a gyerek, emént. Nagyfene birtok vót, de a is özvegy vót mán. Dógozott a gyerek. Vótak szakácsnék. Mikó megérkezett, évett. Na, mikó etelt az egy év, aszongya: – Édes gazdám, kitelt az egy év. Most má mongya meg, hogy hun vannak a bátyáim. Aszongya az öreg: – Ide hallgass, adok én nekéd egy puskát. Ez – aszongya – amit te mégcélozol oszt lelövöd, ez lelövi, az halálfia rögtön, az nem mén tovább. Ezt fogad még, oszt elmégy, elmégy, mindég nyugatnak mēnyél, mindég nyugatnak mēnyél, mikor két ágra visz az út, akkó nyugatnak fordulj, de mindég nyugatnak fordulj.

Hát oszt mégköszönte a gyerek. Mēnt a gyerek. Aszongya, majd ott mēgtalálad a bátyáid ára. A gyerek mēnt, mēnt, egyszē mēglát egy nagyfene oroszlánt. Hunnya, az iskoláját, e szétszaggat. Lekapta a gyerek a puskát, ráfogta. Akkó megszólt az oroszlán: – Ájj meg, kisgazdám, ne lőjél agyon. Hát mit csinálsz? – aszongya. Én mégdöglök. Mi lész? Mit csinász? Mégszágólok én.

Akkó mēg fölakasztotta a puskát, tovább akar mēnni. Az orosz lány kiszakajtott egy nagy nagy csomó szórt a fülitű, oszt kötött rá egy csomót. – Tēdd ezt el, kis gazdám, oszt ha bajod lesz, a csomót megszorítod, ott lészünk. Én vagyok a vadálatok kirája. – Jó van, mégköszönte a gyerek, oszt mēnt tovább, mēnt, mēnt. Egy nagyfene sas mindég fárul fára száldosik előtte. Amēre ű mén, ára száldosik. Aszongya a gyerek: – Enye, az annya, én ezt lelövöm. – Levette a puskát, oszt célozza. A sas kitérta a szárnyát, oszt aszongya: – Ne báncsá, ne báncsá! Ne lőjé agyon! Én tudom, hun vannak a bátyáid, én mégmondom, – aszongya.

No, akkó félakasztotta a puskát, oszt mēnni akar tovább. A is kiszakajtott egy nagy tollat a szárnyájábú, oszt odatta a gyereknek. – Ne, tedd el esztēt. – A gyerek eltette azt is, oszt mēndegēt. De aszonta a sas neki: – Még két ijen erdön kērészttű érsz, akkó a másikná tanász egy kunyhót, az má láccik a háza. Ott ül – asszongya – egy vasórú boszorkány, ott vannak a bátyáid. Le vannak szurkáva aszongya, mind a földbe sorba, ojanok mint egy nagy szeg, oszt azokat pucógassa ott az a vén satrafa. – Hát, jó van, akkor majd – aszongya – mégkeresēm.

Mén a gyerek, mén a gyerek, nekimēnt egy fojónak, hát ēre is visz az út, ára is. De aszongya hát mindég nyugatnak kő mēnni. Hát csak ēre mén. De az a vén nagyorú lán vót. Mikó megindul ēre, egy nagy halacska van ott, kivette a hullám a partra. Szégín ott kecmereg, mēnne bele a vízbe, mēnne bele a vízbe. – Enye, – aszongya – hát ez itt megdöglök ez a halacska. – Odamēnt, hogy hemperíti bele a vízbe. Éccē oszt csak belecsapódott a vízbe. Mégköszönte a hal, oszt nem úszott el, hanem adott neki a fülitű egy nagy pikkejt. – Eztēt tēdd el, édes kis gazdám. Ha visszatēt-

tél, majd megszógalom én ezt neked. Ha bajod lesz, ezt megizéled, mink ott lészünk – aszongya, – mingyárt.

Jó van, akkó ētette oszt mēnt, mēnt, ēccē meglátta azt a nagy sātort, ott ahun vót. Ott vannak a szögek sorba, lássa, hogy pucógassa ott űket. Hát mikó odaír: – Jó napot, boszorkány uram. Hun vannak a bátyájaim? – Oszt fogja rá a puskát. – Hahaha –, aszongya, – A te puskád, – aszongya – fütyülök én arra – oszt kinevette a gyereket. – Rostájé lölek! – Lő-hecc – aszongya.

Ēkezte a gyerekek löni. Annál jobban nevetett. – Ej – aszongya – nem birsz te engēm agyonlöni, ha ágyúval lösz se. – Hát – aszongya –, hogy lehet az? – Tudod – aszongya – hun van az életem? Ēment nyugatra. Van ott egy nagyon nagy hēgy, az ētakarja, alatta van egy szép kis tó, abba úszik egy szép kiskacsa, abba van az én tojásom, ott van az én életēm, ott van az én életēm. Azt, ha valaki ēhozza, énnekēm végēm van.

Hát a gyerekek főtette a puskát, oszt mēnt, mēndegélt, mēndegélt. Ēccē odaér ahhó a borzasztó hēgyhē. Ojan mind egy malom, szélmalom, ojan vastag mēg magos. Hát mikó horgya ű ezt szét? Eszibe jutott az oroslán. Mēgcsavargatta a szört. Ēccē gyüttek ám tényleg sokan, mon-ták: – Mi e? Mi e? – Ezt a hēgyet kék ēhordani valahogy, alatta van egy kis tó, abba van egy kis kacsa, azt kék mēgfogni. – Ja a – aszongya az oroslány –, e semmi se.

Nekiátak, egy-kettőre szétkaparták, oszt ott vót a szép kis tó, a kiskacsa uszkált, ugrált benne, hun lebukott, hun főbukott. Nohát, most azt agyonlövi. De agyonlövöm, de hogy mék bele érte? – így gondókozik. De hun lebukik a kiskacsa, hun főbukik. Mikor célozta, lebukott. Nem is lött rá hasztalan.

Ēccő eszébe jutott a sas. Annak is mēgcsavarodott a tolla, ēccē osztán szátak ám, sokan. Aszongya: – Mi baj, kiszagdám? – Aszongya azt a kiskacsát kőne nekēm mēgfogni, oszt hozzátok ide. – Haj, a semmi se! – De amikó meg akarták fogni, mindég lebújt. Utóbb ojan sok sas vót, hogy ēlepték má a vizet. Egy oszt ēkapt a nyakát, mikó főjütt, oszt szétszakajtották két-három fele, a tojás beleesett a vízbe. Hát akkó kihozzák neki. Aszongya: – Igen ám, dehát ez neköm nem köll. Hát a tojás beleesött a vízbe. Mink mást nem tēhetünk, azt nem bírjuk kivenni. Hát mi csinájjunk?

Gondókozik, gondókozik, hogy mén bele. Leveti a csizmájait, de nem tuggya, mijen méj. Ahogy levette a csizmát, kifordút a zsebibű az a halizé. Na, ēkezte azt bezegőni, ēccē gyütt ám a nagyhal. – Na mi baj, kiszagdám? – Hát – aszongya – itt az a ronda kiskacsa, a tojássá beleesött a vízbe, oszt tudja isten, mijen méj, lent van a fenekēn, hát azt kőne fēnhozni. – Á – aszongya a hal –, az semmi se! – Na, kiadta a parancsot, ēccē csak hozta egy hal a szájába a nagyfene tojást, odatta neki, de sūtött. Letészi, mer éget. Na, akkó csinát szővést faágakbű, abba belegurította, úgy vitte.

Na, mēnt vissza. Mikó odaért ahho a gunyhóhó, nézi a vasorú boszorkán. – Na, – asszongya – az anyád boszorkánya, ha nem adod elő a bátyáimat, rögtön széttaposlak. – Jaj – asszongya – ne báncs, ne báncs, – asszongya. Mingyá elővette a varázsvesszőt, oszt meghuzgáta a szögeket, oszt gyüttek elő a gyerekek, mind a tizenegy. Hát, kérēm szépēn, oszt mind összeölelkeztek, mind akik álmábú érzett fél. Akkó a gyerek megfogta a tojást, oszt odavágta az óráhó a boszorkánnak. Az szétfakatt, a füst ēmēnt, mēgdöglött a boszorkán.

Na, mēnnen a gyerekek haza, mēnnen, mēnnen, tanákoztak ugyanavvā az embērrē, akkó a gyerek ēmonta a bátyainak: – Ennél az embērné dógoztam ēgy ēvig értetēk. – Az megin mēgszólalt: – Gyerekeim, hova, hova? – Asszongya: – Mos má ēmēgyünk haza, osztán keresünk ojan özvegyasszon, akinek tizenkét lánya van. – Asszongya az embēr: – Gyertek, fíjaim, énhozzám. Éppen máma jelenközött ēgy szēgēny öregasszon, tizenkét szēp lánya van, ōk dógoznának, hát nem bírja ētartani űket. Gyertek, nézzétek mēg, mindnyájitoknak jut ēgy-ēgy.

Hát oszt kaptak rajta. Mēntek. Mēntek. Hát, kérēm szépēn, mikó odaértek, tēnleg látták, összeszalattak, szēp lányok vótak. Egyik is választ, másik is, ez az enyém, ez az enyém. Mindnek jutott. Na, hát, amikó rámonták, hogy ez meg ez lész, keztek indúni. Asszongya az embēr: – Hohó, fíjaim, nem űgy van a! Hat elmén, elvisz hat lánt, a másik hat meg hat lán itt marad. Éngēm mēg ezt az öreg nēnit, az annyukat ētartyátok. Tik ēmehettek apátokhó! Ez űgy lész, ahogy én mondom.

Hát akkó tanácskodtak a gyerekek. Hát, ēgynek se vót kedve ott maranni, de akkó a lányok aszonták: – De itt kó maranni, anyuka szēgín öreg má.

Na, akkó tēnleg ott marat fele, fele mēg ēment. Hát oszt, mikó ha zaértek, az öreg lássa, tēnleg mije szēp menyecskék lésznek. Dógozgatnak mēg mindēn, akkó ēmeséték az örēgnek, hogy az ōccseik ott marattak a másik lányokā, ott dógoznak. Ott is van nagyfene birtok mēg mindēn. Égy darabig dógozhattak, ēccē asszongya az öreg, ēmén ű mēgnēzni amazt a menyeit is mēg a fíjait is, hátha nem igaz, amit montatok, hát ha valahun ēvesztek. – Nem – asszongya – apám, az űgy van, az igaz.

Dehát az öreg otthatta a nagy birtokot rájuk; – Dógozzatok, majd én ēmék! – De – asszongya a legfíjatalabb ott köztük – Apám, vigyē sok ēnnivalót, mē az messze van. – Nem baj, akármije messze!

Mēnt az öreg, mēnt, mēndegēlt, hát, kérēm szépēn, mikó odaért, mēg akkó éltek az özvegyember mēg az öregasszony is. Mēglátta a gyerekeit. Ojan boldogok vótak, hogy a három öreg egyszeribe örömükbe mēghaltak. Csak a gyerekek maradtak. Mēg máma is szēpēn élnek a nagy birtokon, míg mēg nem haltak.

Horti István (Szabadka)

A GAZDAG EMBER ÖRÖKÖSEI

Vót éccő egy nagyon – nagyon gazdag földbirtokos úr. Vót neki három fia. De ojan jó összeegyeztek a gyerekek, hogy amikó az öreg megöregödött mán, nem tudta, mejikre haggya a birtokot. Aszongya éccő az öreg: – Gyerekeim, mēnjetek el, tanújatok mestérségēt. Amejiktök legjobban tud mestör lenni, azé lesz a birtok. De nagyon vigyázzatok.

Aszonta a legkisebb, kovács lesz. A középső aszonta, szabó lesz. A legöregebb aszonta, ű meg borbé lesz.

Jó van. Ęmēntek és tanútak, tanútak. Három év Ęmút. Na, akkó hazagyüttek. Akkó mán nagyon öreg vót az öregúr. Aszongya. – Na, gyerekeim, mit tanútatok? Hagy nézzük!

Elősző a borbé mutatta mēg, mit tud. Sorakozott ott nem tudom én hány ember, oszt négy-öt perc alatt tizet-huszat mēgborotvát, finoman kipúderozta űket. – Fiam, tied lesz a birtok!

Aszongya a szabó: – Ohó, apám, várjon, majd én is bemutatom! Odavitt a is sok vég ruhát, mēghítt sok embērt, ingyen szabdosott, varrt, öt-hat embērt egy pillanat alatt felőtősztetett. – Ez mestēr! Akkó tiéd a birtok!

Aszongya a kovács: – Hohó, apám, még én! – Mēgparancsóta az első kocsisnak, fogjon be négy lovat négyes fogatba és az udvarba fordújon négyet velük, de trappba. A kis kovács, az anyja iskoláját, mire a negyediket fordúta, a negyedik lovat patkóta mēg trappba.

– Ajnye! Hát jó van, fíjajim, akkó én nem tudok dönteni. Döntsetek tik!

Akkó aszonták a fíjuk, nem kő az a birtok. Ępített mindēgyik rá egy szép műhelt, oszt űk ott dógoztak. De szerették egymást. Oszt űnekik utóbb annyi pízük vót, hogy a kovács a pízta oda azt a jó szenet begyújtani. A borbé má ojat azé nem csinát. Aszonta, Ęrakja emlékke, majd mikó megöregszik, köll az. Aszongya a legkisebb: – Ęn Ęmék és mēgnősülök, majd lesznek családok, majd köll a píz.

Hát, kērēm szépen, akkó szép sorba mēgnősültek, alapítottak családot és dógoztak sokáig. Még máma is élnek, ha mēg nem haltak.

Horti István (Szabadka)

ERŐS JANCSI

A kiráj ojan embōrt kerēsēt, aki hús embōr helet dógozik. Ha hús embōr kosztját mēgeszi is, ű akko is Ęfogadja. Hát az Erős Jancsi jelentkēzett. – Na, hát egy Ęvig beász ide szógának, de mi lesz a fizetésöd? – Mongya a Jancsi a királnak: – Amékünk mēgbánja, annak a bűribű hasítunk egy jó csapót, a lesz a fizetés. – Hát, jó van, – mongya a királ. Ęfogatta, hát jó van úgyis.

Dogózik oszt a Jancsi, de ténleg az annyit dógozott. A többi csak nézte, hogy annyit ěbír dógozni, amit parancsót neki a királ. Hát má csak vége lész má nemsoká. Ű bánja mĕg. Akko mĕgparancsóta neki a királ: – Gyere, Jancsi, kapsz ĕgy tarisznya ĕtelt, kapsz ĕgy tiszta gatyát mĕg ĕgy tiszta inget, oszt ĕmĕgy – aszongya – a Pali bácsi ĕhajtotta a disznajimat má két ĕve, biztosan má mĕgszĕrĕsĕdĕtt. Kerĕsd mĕg valahun az erdĕbe. Az inget add oda, hogy vĕgye rá, oszt hajcsa haza a disznókat.

Hát mĕnt az Erĕs Jancsi, mĕnt az Erĕs Jancsi, nem tanát semmit se. Ėccĕ mĕglát ĕgy nagy csomó vaddisznót. – Oha – aszongya – ahun vannak a disznók, a! – Ott vót a medve, a meg akart lopni malacot. Odamĕnt a medvĕhĕ. – Hogy vagy, Pali? – Aszongya, itt van ing mĕg gatyá, oszt vĕdd rád. A medve csak dĕrmĕg oszt húzódozik. Mĕgfogta Jancsi, oszt ráhúzta az inget, gatyát. – Gyerünk, kerűdd a disznókat, oszt hajcsuk haza űket.

Hát ugye a disznók nem akartak mĕnni. Jancsi kicsavart ĕgy fát, oszt add neki. Sorra verte űket, oszt hajtották, hajtották haza. De a medve se akart mĕnni. Azt is mĕgverte. Kĕllĕtt annak is mĕnni.

Ėccĕ jelentik a királnak, hogy a Jancsi hajcsa a disznókat. Űnnye, a királ mondi: – Mongyátok mĕg neki, hogy itt a fojó szĕlin vagdossa le űket, oszt sűsse ki a zsírját minyájinak. Hortak oda sok hordót, abba forgassák bele a zsírt.

Hát oszt akkó Jancsi mindĕgy mi csinyájon, ĕkeszte űket vagdosni. Amĕk el akart szalanni, ugyancsak ĕverte ĕgy jó fávā. Mind levagdosta, sűtte zsírját, sűtte. Hát a királ nézte messzirűl. Hát, mán itt is má mĕgin nem jó van.

Akkó amārú odarendĕte a katonaságot, lĕjĕk a Jancsit, hogy sűti a zsírt. Aszongya Jancsi: – Ne hajigájjatok, mer ha ĕn átmĕk – aszongya – akkó ráfizettek. – De lĕvĕdĕztek. Ėccĕ ágyúvā beelĕttek a kazánba. A zsír kifordút. A Jancsi mĕgharagudott, fĕkapott ĕgy jó husángot, átmĕnt a fojón, oszt ĕverte összevissza a katonaságot, jó ĕverte.

Mikó ez mĕgtĕrtĕnt, visszamĕnt, hát fĕszedte a kondĕrba a zsírt, de nem bírta mind. Ėmĕnt, oszt jelĕntĕtte a királnak. Ű nem tugya, a túsó parton gyerekĕk hajigátak, királ uram, oszt ĕgy nagy kondĕr zsír kifojt. – Hát, hát mit csinyájunk? – Aszongya: Az az ĕn bajom, hát má ne báncsuk egymást. Ėn szĕpĕn ĕmĕk haza, maga mĕg lész királ. – Jó van, Jancsikám, ne mĕnj el, kapsz ĕgy zsák aranyat te is – aszongya –, mer jó szĕgáltál.

No, akkó oszt mĕnt a Jancsi, monta az apjának is, mit szĕgált. Ėltek, míg abba a zsákba tartott. Eddig vót.

Horti István (Szabadka)

A KIRÁLY ÉS A SZEGÉNY FIÚ GEBÉJE

Vót egy kiráj, hát nagyon híres, szép lánya vót neki. Jártak oda ezek a lovagok, hercegek. A kiráj azt mondotta nekik – magas vót a kapuja, nagy tetejes vót a kapu – amelik herceg lova azon keresztüugrik nyerges-tű együtt, annak adja a lányát feleségű.

No ezt kihirdette a kiráj, mēntek a hercegek, látják a kaput, ojan istentelen magas. Tud a ló ugrani, de ojat nem léteznek.

No, egy embernek vót három fia, no oszt vettek szép paripákat, monták az apjuknok, űk emēnenek. A legkisebb azt monta az apjának: – Apám, én is emék. – A mēg vett egy csontvázat, egy rossz lovat, de szóval az versenlő vót, az nagyon tudott szalanni, mēg ugrani is.

No, oszt ahogy mēnt, kerüte ē a bátyait. Azok mēntek jó lovakon, nevelték, mit akar az öcsi avā a görbe csonttā.

No, jó van, mikó odaértek, mán vótak hercegek is, ugratak, egyik is leesett a lómul, másik is, a két gyerek is mēgpróbáta. Az elsőnek is fēlmēnt a ló, leesett, a másik is.

A kiráj nézi, ez semmi, semmi. Nézi azt a rossz csontot. – Hát te, fijam, ugyan mit akarsz evvē a csonttā? – Aszongya: – Kiráj őfelsége ez keresztüugorja, mēg ettű magasabbat is. – Hadd, látom, fijam.

A gyerek nekiszalatt, a ló keresztüugrotta, beugrott egybű. – Az anyádba! – Aszongya, – mēg lehetne ezt ismétōni mēg egyszerű? – Aszongya, ha kő, kiugrik oszt vissza.

A gyerek egyet fordút, kimēnt vissza. – No, fijam, – aszongya – gyere be mos mán, nem másolom mēg a szavamat. Neked adom fele kirájságom mēg a lányomat – aszongya.

Néztek ott a hercegek, hogy ez a rossz lovas, oszt megnyerte a kirájkisasszont. Hát a kirájkisasszonnak nem nagyon tetszett, de addig hízelgett a gyerök, hízelgett, hogy ő is kiszépült egy kicsit. Kiborotváltkózott, kimosakodott, egész jóképű herceg lett belüle. Aztán mēntek.

Mikor mēgesküttek, mēntek haza az apjához. A két bátya mán ott-hon vót. Néztek rá. Aszonta az apjának: – Apám, mindēnt hagyjon itt, énnékem fele kirájságom van, maga is ottan lesz udvaros, oszt mēgél munka nélkül, nem kő dőgozni!

Ez meg idájig tartott. A kutyafáját nekiye.

Horti István (Szabadka)

A LUSTA FIÚ

Vót éccör egy ember, annak vót egy nagyon, nagyon lusta fia. Az csak feküt mēg alutt, az apja hiába kütte dőgozni. Erre meg arra, a gyerek

nem mēnt, nem mēnt. Oszt eccē aszonta az anyja, ēzavarják a háztul. Amikó ezt beszétek az apja meg az anyja, a gyerek hallotta. Aszongya: – Nem kő, hogy ēzavarjanak, majd emék én, maj megélek én, próbálok szerencsét. – No, aszonta az anyjának, aggyon neki egy nagy kinyeret mint a kocsikerék, még hozzávaló szalonnát, oszt ű emén. Na, az anyja adott neki.

Mēnt a gyerek, mēndegét, mēnt, csak eccē az úton mēnnek keresztű hangyák, sok hangya. Egy picis kis hangya beleesett a traktorvágásba, sehogy nem bírt kimászni. A gyerek odamēnt, megfogta, oszt áttette. Aszongya az a kis hangya neki: – Jó van, jót tettél velem, mer soha nem bírtam vóna kigyünni. Maj én megszógalom.

No, ahogy mēnt, mēndegélt, egy helēn egy nagy háznál ki vót írva a falon, hogy aki vállalkozik rá, hogy egy mázsa köles még egy mázsa rizsa össze van keveredve, oszt aki egy éccaka kiválogassa, az nagy jutalomba részesül. No, a gyerek bemēnt, oszt jelentkezett, hogy ű megpróbálja kiválogatni. No, akkó oda hitta az öreg, ahun az össze vót keverve.

Gondókozott a gyerek, mi csinyájon. Éccē az a picis kis hangya megjelent. Aszongya, mi baj, édes gazdám? – Aj – aszongya – ezt réggēre neköm ki kő válogatni, aszongya, akkó nagyon sok jutalmat kapok, oszt abbú meg is élék, nem is kő dógozni. – Oda se nézz – aszongya –, én mingyá megcsinálok.

Az oszt valahogy sípót, sok hangya gyütt, nagyon sok hangya. Mēglepték azt a rakást, oszt a rizsát ēre horták, a kölest amāra. Két nagy rakásba vót. Külön a rizsa, külön a köles.

No, oszt a gyerek mēnt jelēnteni az embērnek, kiválogatta. Nem hitte az öreg. Mēgnézték. Hát két rakásba szét vót válogatva. Nem vót más, még köllött anni azt a három zsák aranyat. A gyērok a vállára vettle, egyet az egyikre, a másikat a másikra, a harmadikat a hátára. Mēnt haza. Aszonta az apjának: – Apám, nemcsak én, hanem te is megélsz mos má dolog nélkül.

Hát oszt az apja örüt, hogy ez a rossz gyerek mit hozott a házhó. Idáig van.

Horti István (Szabadka)

A PÜSPÖK BOTJA

Hol nēm vót, vót eccēr a világon, vót a világon egy özvegyasszon, annak vót egy nagyon szép kislánya. De ez az özvegyasszon énekesné vót, régiben mēntek a halottakhó énekőni.

Mikó a kislán fēnocsúdott, mēgtanult óvasni, eccēr, mikor emēnt az anyja énekőni, előszette a könyveit, oszt olvasott ruluk, hogy mijön szépek a kisangyalkák, oszt így, oszt aszongya ű is szeretne. Mikó az anyja este hazaért, mindég monta: – Anyukám, én angyalka szeretnék lēnni. –

Ugyan kislányom – aszongya – az nem lehet. – Dehogynem! Aszongya, hát az nem lehet. – Dehogynem – aszongya – én olvasom a te könyveid. Jó azoknak. Van szárnyuk, oszt mindönfelé szállnak: – Ugyan má, kislányom, hogy lehet mán ijét kívánni.

Hát éccé történt, megbetegedett a kislán, még is halt. Az anyja nagyon siratta egy darabig, de aztán oszt megbékút, nem is akart menni énekőnyi, de oszt addig hitták a szomszédok, csak mént, mént. De mikó emént, mindig megvette a kislányának az ágyát még az üvét is, hogy csak fekszenek, ha hazaér, még hátha hazamén a kislán, úgy égondóta. Hát a kislán nem ment haza sose.

Évek mútak, ű járt ugye énekőgetni, imátkozni. Éccé este, mikó hazaért, megvacsorázott, le akart fekünni, valaki kopog. Aszongya: – Ki az? Aszongya: – Én vagyok, egy kislány a szomszéd falubú. Nagyon messze van, oszt má nem merék hazamenni. Csak szálást, hálást szeretnék kérni, ha kapnék.

– Gyere be – aszongya az asszon –, gyere be, kislányom, adok én hálást is még adok vacsorát is.

Éttek. Aszongya az asszony: – Nekem is vót ijen szép kislányom, mint te vagy. – Hát – aszongya, nekem még mostohaanyám van, oszt nagyon szigorú, ē is gyüttem egy kicsit hazúrú, de most nem merék hazamenni. – Hát, maraggyál itt – aszongya – lēgyél az én kislányom, én szeretlek.

Hát, akkó beleegyezett a kislány és ott maradt. Az asszony mént énekőgetni, mindēn este mént, mindig vót halott. Hun itt haltak még, hun ott. Éccő aszongya a kislány: – Anyukám, én is emék teveled. – Ne gyere, kislányom, ott azok az öreg nénik sírnak, ēroncsák a te kis szíved, maraggyá csak. – Hát, akkó a kislány, jó van, itthon marad.

No, teltek, múltak az évek, má szépen megnyót a kislán. Éccő egy embör halt még, halt vóna, de nem bírt mēghalni. Aszonták az asszonnak, mēnnyen má, oszt énekőjön, imátkozzon, má egy hete haldoklik, de nem bír mēghalni. Aszongya a kislán: – Anyukám, én is emék most teveled. – Ne gyere ē! – Nem – aszongya a kislán – neköm most ē muszáj menni. Ha becsuksz is, oszt te emégy, én kinyitom az ajtót, oszt emék utánad. – Akkó beleegyezett az anyja, emēntek mind a kettēn.

Hát mikó beértek abba a szobába, ahun az embör feküdt, a kislán mēgráskódott, kinyíltak a szárnyai, oszt egy nagy angyalka lett belüle. Aszongya: – Itt vagyok, édősanyám! Én vótam a te kislányod – aszongya – énneköm ezt a bácsit még kő mentenēm. Nézd, négy ördög fogja a pokróca alatt, oszt viszik mindēnestű. El akarják vinni!

Akkó odamēnt a kislán az ágyhó, oszt mongya: – Ti, mocskos sátányok, távozzatok innét azonnal, mer hozok annyi angyalt, hogy mēgésznek benneteket.

No, akkó az ördögök mēgijedtek. Villát fő a vállukra, oszt észaladtak, mind a pokolba. No, akkó az embēr mēghalt. A kislány azt mondta: – Édesanyám, én fogom a lelkit, oszt viszem az ítélőszék elejibe, te még itt maradsz egy pár évig, de nekéd is lész ott heled. Ne szomorkodj, hanem énekőjjé szépē.

Akkó ēment a kislán. Mikó fölértek, jelöntötte az Úrjézusnak, hogy hozott egy lelkēt. Aszongya a Jézus: – Vezesd be, kislányom.

Mikó bevezette, aszongya a lélekeknek: – Te ojan istentagadó vótál! – Aszongya az embērnek a lelke: – Jaj, Jézuskám, megszenvedtem azé, meg is bántam mán. – Jó van – aszongya – mēg vagy te tisztúva – oszt adott a kezibe egy nagy gamósbótót. – Itt van, ne, oszt erigy ki a pusztába, oszt őrizd az én nyájaimat.

Hát innen van az, hogy a püspököknek van az a nagy botjuk, tuggy. Idájig vót. Ez eddig vót.

Horti István (Szabadka)

TÜNDÉR ILONA

Vót egy szégény embērnek három fia. Hát ojan szégínyek vótak, hogy nem nagyon vót mit ēnni nekik. Hát pedig vóni vót, csak nem vót mivel mēgvēnni. Aszongya a legöregebb az apjának: – Ęn ēmék, apám, valahova. Hallom, a kiráj panaszkodik, hogy az aranyalmák ētűnek a fájárú mindég.

Hát, jó van. A gyereknek sūtött az annya pogácsát, elmēt. Ęccē mán kifáratt, oszt maj észik. Ahogy észegētik, odamén egy kicsi egēr, aszongya: – Aggyá mán – aszongya – ojan ēhēs vagyok. – Aszongya: – Ereggy, mē főruglak! – Nem adott neki.

No, akkó ēment oda a kirájhó, jelenkēzett. A kiráj azt monta: – Ott van az mēg az az aranalmafa, mindég terēm, de mindég rēggēre ētűnik róla.

Hát a gyerek odamēt, de elalutt. Hiába, elalutt, nem kelt fő. Hiába, ētűnt rēggē, oszt mikó főkelt, nézte, ētűnt. Nézte a kiráj, oszt ēzavarta. Akkó hazamēt.

Aszongya az apja: – Hiába, nem lehet ottan.

Akkó mēt a második. Az is éppen úgy járt, mint az első. Nem adott es se az egērnek. Hát má most az is úgy járt. Mikó hazaért, aszongya a legkisebb, majd ű ēmén. Aszongya az annyának, süssön többet pogácsát, mer, aszongya, ű nem bír akkorákat lépkedni.

Hát, amikor odaért, leūt ű is ēnni, odamēt a kis kopasz egēr. – Aggyá má, ojan ēhēs vagyok! – Adok, aszongya. Mennyit, háromat, négyet pogácsát? – Ó – aszongya, az egēr – ide hallgass, ēnnēm egy is elég,

nem vagyok én ojan éhēs. Te csak mikó mēgegyező avvā a kirājja, aluggyā ott nyugottan. Ęn mēgcsípom a te fūledet, mikó az a valaki jön, s akkó maj fölēbrēdsz. – Jó van – aszongya.

A kisgyerēk mēnt, mēnt, mēndegēt, odaért a kirājhó. Mēgegyezēt az öreg kirājja. Ű meg szépön odafekūtt az almafa alá, oszt alutt. A kisegér mēg ott kódogott. Hát, eccő, kērēm, gyūtt három fekete holló, azok szōtték le. A kisegér mēgcsipte a fūlēt, oszt fölért, oszt fölēzett, hát ott álltak a fān, ēggyēt mēgfogott a gyerēk.

– Mongyad az apāmnak, az öreg kirālnak, hogy engēm ēgy öreg vīn disznó sārkan elcsalt, mēgfogott oszt elvitt és föl vitt ēgy nem tudom én, mījen nagy fūstős hēgyre, oda be vagyok csukva – aszongya – oszt onnan kūd az asszon mindēg, hogy űneki horgyuk el az almāt a fārul, az a sārkanynak a felesīge. Mongyad a kirālnak, hogy aggyon nekēd nagyon jó lovat, akit mēgnyergēs, az odāig ēhoz. A ló tudja, hogy hon van az.

No, mongya a kirājnak, hogy mi vót a hejzet, mit mondott a varnyū. Hát, oszt a kirāj ērēndezte mingyā a legjobb lovat a gyerōknek mēg nyergēt.

Akkó mēnt a gyerēk, mēnt, mēnt, mikó odaért, má nagyon nagy szēl fūt, de azē mēnt a ló. Fōmēntek oda a várhó, hát gyūtt az öreg sārkanē. – Hát te mit kereső itten?

De az a három varnyū má ott vót azē őnāla. Ęgy oszt mindēg csapkodott, hogy ne engegy semmit se. Aszongya: – Pucójj innen, mingyā jön az uram, agyonver, tisztāra.

Akkó a gyerēk kihūzta a kardjāt: – Na, gyūjjön az urad – aszongya. A te nyakad is levāgom! – Aszongya: – Jaj, ne bāncsā, inkább visszaadom a varnyūdat.

Akkó ēmēnt, oszt hozott ēgy zōdāgat, oszt meg verte egy kicsit a varnyūt, oszt visszavālt kirālkisasszonyā.

Oszt akkó mēntek haza az apjājhó, oszt mikor a kirāj fölōsmerte a lányāt, aszonta: – Hát, fijam, te mos má itt maradsz, aszongya, az én fiam lēső. Ha mēgnyōsz, akkó majd összehāzasottok. Ez a mese idāig volt!

Horti István (Szabadka)

A FEHĚRLŐFIA

Egyszer volt egy Fehērlő és annak volt egy fia. Tizenkēt esztendeig táplālta, míg föl nem erōsōdōtt, s azután elindult a vilāgba.

Amint mēgy, mēndegēl, egy erdōhöz ér. Valamikor az erdōnek ezüst fāi voltak, de most minden letarolva hevert a földön. Csupān egy embēr būs lakodott magāban. Elpanaszolta Fehērlōfiānak, hogy a sārkanyn tette tōnkre erdejēt és elrabolta a lányāt. Fehērlōfia megigērvén az

öreg embernek, hogy megkeresi a lányát, tovább ment. Megy, mendegél, míg egy letarolt aranyerdőhöz nem ér. Itt is az előző kép tárul elé. Minden letarolva, s csak egy öreg búslakodott magában. Ezt az erdőt is a sárkány tarolta le, s az öreg lányát is elrabolta. Neki is megígérte lánya kiszabadítását. Tovább indult. Útközben egy harmadik erdőhöz ér. Ez gyémánterdő volt, s ennek a fái is letarolva fekszenek a földön, csak egy öreg szomorkodik magában. Miután meglátta, hogy itt is ugyanaz a helyzet, mint az előbbi két erdőben, tovább indult, hogy fölkeresse a sárkányt és kiszabadítsa a lányokat.

Útközben nagy zajra lesz figyelmes. Fatépó az erdő fáit tépi ki tövestől. Hogy tovább mehessen, megbirkózik vele s legyőzi. Ezután barátságot kötnek s együtt folytatják útjukat. Tovább mennek, óriási földrengésre figyel fel. Van is mit látni. Hegygörgető egész hegyeket gurít a völgybe szórakozásból. Vele is megbirkózik, legyőzi, barátságot kötnek s most már hároman mennek tovább a sárkány felkeresésére.

Útközben ráakadnak egy nagy üregre, amely a sárkány palotájához vezet. Itt három sárkánnyal kell megbirkózniuk. Miután az első kettővel megbirkózik, a két leányt félhúzatja egy kosárban két barátjával. Utoljára marad a harc a hétfejű sárkánnyal. Miután ezt is kemény harc után legyőzi, megindul a kijárat felé. Félbocsátja a lányt, de már őt nem sikerül barátainak félhúzni. Egy madár lesz segítségire, az fölrepült vele, de útközben levágja egy kezét és lábát, hogy táplálja a madarat. Fölérve találkozik barátjával és a három lánnyal. A madár visszaadja testi épségit és madárháton hazamegy a lánnyal, kit feleségül vesz. Fatépó és Hegygörgető a másik két lányt veszik feleségül.

Miután a sárkányokat legyőzte, az erdők fái kizöldülnek s boldogan éltek, míg még nem haltak.

Lujza Kovačević (Szabadka)

A CSODAÓRA

Hol volt, hol nem volt, a messzi tengeren túl, volt egyszer egy kiráj. A kirájnak volt egy fia. Ez a kiráj nagyon szigorú volt, és egyszer úgy megharagudott a fiára, hogy világgá zavarta.

A kirájfi szomorúan mendegélt az országúton, amikor utolérte a szolgáló. Megörült a kirájfi, mert azt gondolta, hogy az apja visszahívja. Pedig tévedett. A szolgáló az anyjától jött, és egy órát hozott a kirájfi-nak. A kirájfi a zsebébe tette az órát, és ment szomorúan tovább.

Egyszer csak a kirájfi beért egy nagy erdőbe. Lefeküdt a fűbe és azon gondolkodott, hogy milyen jó lenne vacsorát szerezni. Forgolódzás közben az óra véletlenül kiesett a zsebéből és kinyílt. Megszólalt egy hang az órában és azt mondta:

– Mit parancsolsz, jó gazdám?

Elámult ezen a kirájfí. Nem akart hinni az órának, de mégis kért vacsorát. Még jóformán ki sem mondta, hogy mit akar, máris ott állott előtte egy asztal megrakva minden jóval. A kirájfí jól megvacsorázott és utána elővette az órát. Amikor kinyitotta, a hang is megszólalt:

– Mit parancsolsz, jó gazdám?

– Azt parancsolom – mondta a kirájfí –, hogy vigyél át ezen a hegyen.

– Csak csukd be a szemed – mondta a hang. A kirájfí engedelmeskedett. Már érezte is, hogy a levegőben van és repül. Nemsokára újból földet érzett a lábai alatt. Kinyitotta a szemét. A hegy a háta mögött volt.

Ment, mendegélt a kirájfí tovább, míg oda nem ért egy házikóhoz. A házikóban egy öregembert talált. Elmesélte neki, hogy az apja elzavarta és hogy most nagyon szomorú. Az öregember elmondta a kirájfínek, hogy van itt egy erdőn túl egy kiráj, aki hét évvé ezelőtt elvesztette a fiát, és még mindig nagyon sajnálja. Nagyon megörülne, ha a kirájfí azt mondaná, hogy ő az elveszett fia. Az öregember azt is lelkére kötötte a kirájfínek, hogy el ne felejtse, hogy van három leánytestvére.

A kirájfí elment a kirájhoz, és azt mondta, hogy ő az elveszett fia. A kiráj, bár látta, hogy a kirájfí nem hasonlít a fiához, mégis elhitte, hogy az, amikor a kirájfí érdeklődött a testvérei után.

Nagy lakomát csaptak a palotában. A kirájfí megparancsolta az órának, hogy három arany virágcsokrot teremtsen a kirájkisasszonyoknak szobájába. A legkisebb kirájkisasszony a hajába tűzte a csokrot, és úgy jelent meg a bálban. A kiráj megdicsérte a kirájfít, hogy mennyire szereti a testvéreit, hogy hozott nekik ajándékot. Egyedül az udvarmesternek nem tetszett a kirájfí, azt mesélte a kirájnak, hogy biztosan az ördöggel cimborál. És hogy ezt bebizonyítsa, rábeszélte a kirájt, hogy parancsolja meg a kirájfínek, hogy reggelre építsen egy arany palotát, amely gyémántlábon forog, különben a fejét véteti. A kirájfí a szobájában elővette az órát, és megparancsolta neki, hogy építsen arany palotát. Hát reggel a kiráj majd hanyatt esett, amikor az ablaka előtt ott állt a palota.

Az udvarmester vadászni hívta a kirájfít, és azt tanácsolta neki, hogy az órát hagyja otthon, nehogy elveszítse. El is mentek vadászni. Az udvarmester közben visszasietett, és a kirájfí szobájából ellopta az órát, mert látta, hogy a kirájfí nyitogatta és beszélt vele. Mindjárt ki is nyitotta. A hang az órából megszólalt:

– Mit parancsolsz, gonosz, rossz gazdám?

– Azt parancsolom, hogy vigyél olyan hejre, ahova csak az egér juthat el.

Az óra el is vitte egy sziklával körülrzárt üregbe, ahova csak az egér tudott bejutni.

Amikor visszatért a kiráji a vadászból, kereste az óráját, de nem találta. Mindjárt rájött, hogy az udvarmester vitte el. Elindult az udvarmestert megkeresni.

Ment, mendegélt, míg oda nem ért a Nap barlangjába. Megkérdezte a Naptól, hogy nem látta-e ezt, meg ezt az udvarmestert ijen, meg ijen ruhában. A Nap nem látta, de azt mondta a kirájinak, hogy menjen el a Szélhez, az több hejet bejár, hátha az látta. Elment a kiráji a Szélhez, és mondja neki, hogy kit keres. A Szél sem látta, hanem elküldte az egerek kirájához, hátha az tud róla, mivel az egerek minden lyukban otthonosak. Elment a kiráji az egerek kirájához és mondta neki, hogy kit keres. Az egérkiráj összehívta az egereket, és megkérdezte tőlük, hogy látták-e az udvarmestert. Egy sánta egér jelentkezett, hogy látta. Elvezette a kirájit a sziklákhöz, és megmutatta az udvarmestert. De csak akkor jutott el, amin csak az egér férhetett be. Beküldte az egeret a kiráji, hogy hozza el az órát az udvarmestertől. Az egér el is hozta, mert éppen aludt az udvarmester. A kiráji parancsolt is annyi búzáat, hogy az egér egész életében jól élhetett rajta.

Amikor visszament az udvarba, a kiráj halott volt, a két idősebb kirájkisasszony pedig már férjnél voltak. Ő elvette feleségül a legkisebb kirájlányt, mert már régóta tetszett neki.

Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Lujza Kovačević (Szabadka)

MÁTYÁS, AZ IGAZSÁGOS

Egy szegény parasztot be akartak zárni. Mátyás megsajnálta őt, s maga ment be a zárkába. Amikor megszomjazott, vizet kért az őrtől. Az őr nevetgélve ezt mondta neki:

– Adnék vizet, igaz egy kicsit hasonlítasz is Mátyás kirájjra, olyan nagy orrod van, de én tőled nem kapok semmit, mégis jobb a gazdagabbnak hízelegni.

Amikor Mátyás kijött a zárkából, bizony megmutatta az őrnek, hogy kell-e kiváltságot tenni vagy nem.

Nagy József (Szabadka)

ARANYPÁVA

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás – tengeren túl, még az Üveghegyeken is túl vót.

Volt egyszer egy kiráj s annak három fia.

Egy napon a kiráj megbetegedett. Magához hívatta mind a három fiát és azt mondta: „Annak adom a kirájságom, aki hetedhét ország kirájanak udvarából elhozza az aranypávát.”

Először a legidősebb próbált szerencsét, de hét nap múlva üres kézzel tért vissza.

Ezután elment a középső, de neki sem volt szerencséje, hét nap után betegen jött vissza.

A legfiatalabb fiú egy öreg, sovány gebén indult el.

Ment, mendegélt, három nap, három éjjel egy sötét erdőn keresztül, amikó egy öregasszonyt pillantott meg a tisztáson rőzsét vinni.

– Adjon isten, öreganyám – köszöntötte a fiú.

– Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál – mondta az öregasszony köszönés helyett –, mert én vagyok az ura ezen a vidéken élőknek és holtaknak.

A fiú lepattant lováról és az öreganyótól elvette a rőzsét, hogy hazavigye hejette.

Útközben elmondta, hogy mi járatban van.

Mielőtt elváltak egymástól, az öreganyó egy trombitát nyomott a fiú kezébe, és azt mondta neki:

– Ha bajba kerülsz, fújj ebbe a trombitába.

Lassan múltak a napok, de végül megérkezett a fiú a vár elé. Itt az őrség útját állta. Ekkor trombitájába fújt, s megjelent az öreganyó, akinek segítségével megszerezte az aranypávát.

Hazavitte. Örült neki az apja. Megadta, amit ígért. A kirájfí lett a kiráj. Igazságos, jó kiráj volt. Szerette mindenki.

Kis Péter (Szabadka)

TÉRDSZÉLI KATICA

Hol vót, hol nem vót, hetedhét országon is túl, ahol a kurta farkú malac túr, kerek erdő közepébe állt egy kunyhó. Lakója egy anyóka, akinek öreg napjait húszesztendős lánya keserítette. Ez a lány, Katica, olyan furfangos teremtes volt, hogy neve még az országhatáron túl is mindenki előtt ismert volt. Híre eljutott a kiráj udvarába is. Az öreg kiráj megparancsolta szolgálinak, hogy hozzák elébe. Érte mentek a szolgák. Katicának tetszett, hogy ilyen híres lett. Anyja hiába könyörgött, hogy ne menjen, ő mégis lóra ült és másnap már a kiráj udvarában feszélgött. Bemént a kiráj szobájába, megállt a trón előtt. – Most aztán megmutathatod, mit tucc – mormogta a vén uralkodó, és mosojogva nézte az okos tekintetű fehércselédet. – Ha ojan ravasz vagy, háromszó túljárhacc az eszemén – mondta ismét a kiráj, majd így folytatta: – Vigyázz, mert ha beletörik a bicskád, az életeddel fizecc!

Katica szemrebbenés nélkül hallgatta a kirájt, megígérte, hogy teljesíti kívánságát. Hazamént.

Néhány nap múlva a kiráj megbetegedett. Ágyánál tudósok, orvosok, aggastyánok, vénasszonyok forgolódtak, de meggyógyítani nem tudták. Katica mihelyt meghallotta a hírt, fehér köpenybe öltözött, haját belisztezte, magához vette tarisznyáját, mejben egyetlenegy szemüveg volt. Másnap már a kiráji udvarban szorgoskodott. Kopogtatta az uralkodó hátát, mint egy harkáj, vizsgálta erről-arról, miközben tudós módjára morfondírozott. A végén mint aki jól végezte dolgát, odalépett az egyik szolgálhoz: – Három napig paprikában és sóban hempérgessék, majd forró vízbe mossák még ófelségét, a negyedik nap boncsák fén eszt a borítékot, hogy a további utasításokat megtugyák. – Ezt mondta határozottan és kiment.

A kiráj természetesen még betegébb lett, a negyedik napon eszméletét is veszítette. Amikor negyedik nap kinyitották a borítékot, a papíron a következőket olvasták:

*„Én voltam az, én voltam,
Rajtad egyszer kifogtam.
Kis Térdszéli Katica,
Imre kiráj bánata!”*

A kirájnő azonnal magához hozatta a furfangos leányt, és bezáratta egy sötét szobába. Katica magával hozatta szalmabábuját is. Ugyanakkora volt, mint ő, sőt még az arcvonásuk is megegyezett. Ezt a bábút fektette a neki szánt ágyba, maga pedig az ágy alá bújt várva a következményeket. Éjfélkor lármára és szitkozódásra ébrédt. Kikukucsált menedékhéjéről, látta, hogy a szolgák rángatják, cibálják a bábút, sőt már a fejétől is megfosztották. A látványra dúdolni kezdett:

*„Én voltam az, én voltam,
Rajtad kétszer kifogtam!”*

Tovább nem is mondhatta, mert kicibálták rejtekhejéről, s azonnal a kirájnő elé vitték. Az feketébe öltözve sírdogált férje ágyánál. Várta, hogy a halottat félöltöztessék. Katica amint megpillantotta az uralkodót, kitépte magát a szolgák kezéből. Odarohant a kiráj ágyához, és szó nélkül olyan pofont kevert le ófelségének, hogy az felpattant mint egy kelj-fél Jancsi. Ámulva nézett körül, lassan mosojra derült az arca. A kirájnő ölelte, csókolta a leányt. Hálálkodott, hogy féltámasztotta hitvesét. Katica örült, hogy a harmadik csel is sikerült. Előtte való nap ugyanis altatót tett a kiráj poharába.

Az öreg kiráj és a kirájnő megkérték a lányt, maradjon velük örökre. Katica rá is állt. Az anyját is a kastéjba hozatta a kiráj. Négyen boldogan élnek még ma is, ha még nem haltak. Aki nem hiszi, járjon utána.

Matijevics Lajos (Szabadka)

A KISKONDÁS

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegényasszony és annak volt egy fia. De, biz' az olyan lusta volt, hogy naphosszat csak heverészett, még a malacokat sem vigyázta. Mert kiskondás volt a szegényasszony egyetlen fia. Egyszer csak híre jött, hogy a kiráj annak adja lányát, aki úgy el tud bújni, hogy a kirájlány nem talál rája.

– Most mutasd meg, kiskondás, milyen anya szült téged! – mondta magában, és elindult szerencsét próbálni. Kapott az útra az anyjától egy tarisznya hamubansült pogácsát.

Ment, mendegélt a kiskondás, fogyott a pogácsa, de a kirájhoz csak nem ért még oda. Elfogyott az utolsó pogácsa is, a kirájnő se híre, se hamva. Ahogy megy az úton, meglát egy kútkávát, a kútkáván két fehér galambot.

– Na, te két fehér galamb, most én megeszlek benneteket!

– Ne egyél meg minket, kiskondás, ne félj, megháláljuk jószágodat! – kérlelte a két galamb.

Nagyot nyelt a kiskondás, húzott egy veder vizet, jót ivott belőle, majd tovább indult.

Ahogy megy, mendegél, találkozik egy sánta rókával.

– Na, te sánta róka, én biz' téged megeszlek.

– Jaj, ne egyél meg engem, fiamnak viszek ennivalót, jótét helyébe jót várj!

Nem bántotta a rókát sem a kiskondás, bár a gyomra úgy morgott, mint egy láncos kutya.

Megy, mendegél a kiskondás, nem is tudja már, mikor indult el szerencsét próbálni. Amint így mendegél az úton, elér egy halastóhoz, a halastó partján egy halat talál, amit a víz a partra vetett. Kicsi volt a hal, mint a kisujjam körme, de a kiskondás olyan éhes volt már, hogy megfogta a halat, hogy megegye.

Elkezdte kérlelni a hal. – Ne egyél meg, kiskondás, meghálálom jószágod. – Mit volt mit tennie a kiskondásnak, elengedte a halat is.

Megy, mendegél az úton tovább, amikor ismét lát egy kutat, a kávján két fehér galambot. Olyan száraz volt már a kiskondás nyelve, mint a felvert galuska a nagy éhségtől.

– Akár kérleltek, akár nem, én megeszlek benneteket, két fehér galamb – mondta haragosan a kiskondás. A galambok azonban addig kérlelték a kiskondást, míg az megszánta őket, nem evett belőlük.

Ahogy a galambokat odahagyta, látja ám, hogy ott áll előtte a kiráj. Kérdezi is a kiráj a kiskondást.

– Hát te, kiskondás, mit keresel erre, ahol a madár sem jár?

Mondja is a kiskondás mi járatban van, hogy ő szerencsét jött próbálni.

– Jól van, kiskondás, de tudd meg előtte, hogy már kilencvenkilenc vitéz feje karóba lett húzva, mert egyik sem tudott úgy elbújni, hogy a lányom ne talált volna rá.

Nem szakadt bele a madzag erre a beszédre sem a kiskondásba, ott maradt szerencsét próbálni, kirájlány feleséget kapni. Először jót evett, ivott minden jóból, majd lefeküdt alunni.

Alig hajnalodott, jött ám a kiráj:

– Siess elbújni, kiskondás, addig, amíg a lányom alszik, mert azután nem fog sikerülni. – Amint elmegy a kiráj, megjelenik az első két fehér galamb, megfogják a kiskondást, és viszik, viszik egyenesen a nap mögé.

Felébredt a kirájlány is, kimegy a kertbe, leszakítja a legszebb rózsát, egyet perdül a sarkán, majd így kiált:

– Gyere elő, kiskondás, ott vagy a nap mögött!

Mit tehetett erre a kiskondás, előjött nagy mérgesen.

Másnap, jókor hajnalban kopogtat a sánta róka a kiskondásnál. Ma ő jött el elbújtatni. El is szaladt a kiskondással egészen a világ végére, ott a sánta róka leásott hétszer olyan méjre, mint ameddig a szem ellát.

– No, itt aztán nem talál rám a kirájlány! – gondolta magában a kiskondás.

De bíz' az kiszaladt a kertbe, leszakította a legszebb rózsát, egyet perdült a sarkán, és már kiáltotta is:

– Gyere elő, kiskondás, a föld hét mélységéből!

Mérgelődött a kiskondás erősen, de csak nem hátrált meg, elhatározta, hogy harmadszor is szerencsét próbál.

Harmadik nap reggelén elballagott a tóhoz, ott már várta a hal, levitte a kiskondást a tó legsötétebb mélyébe. Hiába vitte oda is a kiskondást, mert a kirájlány ott is megtalálta.

Gondolkozott erősen a kiskondás, mit is tegyen. Ha már háromszor megtalálta, megtalálja negyedszer is. Nem is aludt egész éjjel, csak veckelődött az ágyában.

Reggel már várta a másik két fehér galamb. Az egyik galamb így szólt a kiskondáshoz:

– Változz át rózsává, én is azt teszem!

Átváltozott a kiskondás és a galamb is egy-egy szál rózsává.

Lejön a kirájlány a kertbe, keresi a legszebb rózsát, de bizony kettő teljesen egyforma. Leszakítja mind a kettőt, keblére tűzi, megperdül a sarkán, majd így kiált:

– Édesapám, nem látom a kiskondást!

– Perdülj még egyet a sarkadon! – javasolta a kiráj.

Perdülhetett az akárhányat, a kiskondást csak nem látta. Erre az egyik rózsza ott a kirájlány keblén galambbá válik, és elrepül, a másik meg kiskondássá. Hej, szebb volt kétszer a kiskondás, mint előtte!

– Szép kirájlány, leszel-e a feleségem?

– Leszek én, ásó, kapa válasszon el minket!

Úgy is lett. Csaptak nagy lakodalmat, olyan szépek voltak egymás mellett, mint a bokrétába kötött virág. A kiskondás olyan finom emberré lett, amilyen egy kirájlányhoz illik, a kirájlány pedig olyan dolgos asszonnyá, ahogy a kiskondásnak kellett.

Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Bitó Klára (Szabadka)

KÓLEVES

Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, ott, ahol a kurta farkú malac túr, túr, túr, túr. Vót egyszer egy vándorlegény.

Ment, ment, vándorolt a nagyvilágban. Pénze sohasem volt. Dolgozni nem szeretett.

Egyszer egy faluba ért, a gyomra igen, igen korgott, morgott. Nagyszerű ötlete támadt, bezörgetett egy házba, kijött egy öreganyó, így szólt hozzá:

– Öreganyám, im egy szegény vándor, se edénye, se főzni valója, adjon legalább egy lábosféleséget, hogy főzzek egy kis kőlevest.

– Milyen levest? – kérde öreganyó.

– Kőlevest.

– Adok én szívesen.

A faluban hamar híre ment a dolognak, az emberek odasereglettek öreganyó háza köré. A vándor megfogott egy jókora kődarabot, megmosta és a fazékba tette, vizet öntött rá, kövekből üstöt csinált és elkezdett tüzelni. Majd így szólt:

– Öreganyám, hozzon egy pár krumplit, hadd tegyem a kő mellé. – Öreganyó sarkon fordult, hozta is már a krumplit.

– Köszönöm szépen, így jobb íze lesz a kőlevesnek. – Kisvártatva így szól újra:

– Fiam, szaladj a kertbe, hozzál egy kis répát, zöldséget. – Szalad a gyerek, hozza a répát, zöldséget. A legény ezt is beleteszi a fazékba.

– Menyecske, hozzon egy kis sót, paprikát, borsot. – A sót, paprikát, borsot is beleteszi a fazékba, most már rotyog a leves.

– Kislányom, szaladj a kertbe, hozzál egy kis káposztát. – A kislány szalad, hozza a káposztát, az is egykettőre a lábósba kerül. Az emberek nézik, csodálkoznak a furcsa kölevesen.

Amikor a leves megfőtt, a vándorlegény kikanalazta a lábósból, a követ pedig az ajján hagyta, majd kifordította a földre.

– Hát a kövel, mi lesz? – kérdezték csodálkozva az emberek.

– Egye az, akinek jobban kell és jó a foga! – kurjantott a vándor és továbbállt.

A falubéliek kissé csodálkoztak, majd egy ember így szólt:

– Ez alaposan túljárt az eszünkön!

Így lakott jól a szegény vándor, aki az Óperenciás-tengeren is túl vándorolt, aki nem szeretett dolgozni, de gondolkodni annál inkább. Még ma is vándorol, éldegél, főzi a kölevest, ha még meg nem halt.

Kovács Birkás Magdolna (Szabadka)

A CIGÁNY ÉS A HALÁL

Egy cigány feleségének gyereke született. A cigány ément komát keresni. Az úton talált egy öregembert, kérdezte az öreg: – Hová mész, cigány? – Megyek komát keresni a fiamnak. – Hát, majd én leszek. – Hát gyűjön ke' fe a kocsira. Hát mán ha főgyút, mongya meg, kend, kicsoda? – Én vagyok az Isten. – Akkó csak mennyen le kend a kocsirú, mer nem az igazi koma. Kend egyiknek sokat ad, a másiknak semmit se – és a cigány továbbhajtott.

Megint megszólította egy öreg ember. – Hová mész cigány? – Megyek komát keresni a fiamnak. – Hát, majd én leszek. – Gyűjön kend fel a kocsira. Hát, ha má főgyütt, mondja meg, kend, kicsoda? – Én vagyok a halál. – Hát kend az igazi koma. Kend ha szegény, ha gazdag, öreg vagy fiatal, mind ēviszi.

Keresztelői ajándéknak egy üveg orvosságot adott a Halál a cigánynak. Evvel az orvossággal minden beteget meggyógyított a cigány, amelyiknél a Halál az ágy lábáná állt. Ha a beteg fejiné állt, akkó nem vót szabad meggyógyítani.

Egyszer egy nagyon gazdag ember nagybeteg vót és elhítta a cigányt. Mikor a Cigány bement a beteghő, ott látta a halált a beteg fejiné. A cigány nem akarta gyógyítani a gazdag embert. Könyörögtek neki, hogy gyógyítsa meg. Igérték neki temérdek sok pénzt. A cigány erre gondót egyet. Kérdezte, hogy van-e négy markos legény a házba, ha van hívják be űket. – Ha én mondom, fordíjják meg a beteg ágyát. – Így asztán a halál a beteg lábáhó került. Így sikerült meggyógyítani a beteget.

De még haza se ért a cigány, a Halál ott termett. Mikó a cigány meglátta a Halált, monta az asszonymak: – Asszony süss, főzz, gyűtt a koma látogatóba – de a Halál aszt monta: Nem azé gyűttem cigány, hanem érted, mer meggyógyítottad a gazdag embert. Nekem lelket kell vinnem hejjette. Gyűjjék hát kend velem. – Aszt má ne tegye velem. Mikó olyan jó megyen sorom. – Csak imádkozzon és megyünk. – A cigány nem akart imádkozni és a halál nem vihette el.

Eccé mén a cigány beteghő, az úton látott egy gyereket, aki arannyā játszott. Leszál a cigány a kocsirú, megkérdeszte – Ideadnád nekem asztat az aranyt?

– Odaadom csak tanítson meg kend imádkozni! – Mikó a cigány elkezdett imádkozni, a Halál fölugrott és ēvitte a cigányt.

Odaértek egy helyre, ahol gyertyák égtek. Asztán a Halál monta: – Ez a hosszú gyertya a keresztfiamé, ez a félig égett a komaasszonyé, a másik félig égett lett vóna a kendé, de most a gazdagé. Ez a pislákoló lesz most a kendé! Hirtelen kiótotta a gyertyát. A cigány meghalt.

Jánosi Edit (Szabadka)

AKI A LEGHŰSÉGESEBB

Vót eccé egy szegény embēr. Ęgyszé ēgy kéregetőnek elpanaszóta bánatát. Az aszt mondta: Sose búsújj, gazdag lészél.

Aszt mondta neki, hogy mēnnyen ki az országútra a nagy epērfa alá, és ott fekügyōn alája, de aki a leghűségesebb hozzája, aszt vigye magával. Aszt monta a feleséginék: – Te vagy a leghűségesebb, gyere velem!

Lefekűtt a fa alá és ott elalutt. Arra mēnt az öreg és mellé tett ēgy acskó aranyat. A felesége mikó meglátta a pízta, fejszēvē agyon akarta ütni. Az öreg fölēbresztette az embērt és mondta neki, hogy nem az asszont köllött vóna hoznod, hanem a kutyát, az a leghűségesebb. – A kutyā őriszte vóna az aranyat, az asszony pedig agyon akart ütni.

Kopunović Cicel (Szabadka)

A SZEGÉNY EMBER FIA

Hol volt, hol nem volt, hetedhēt országōn innen, az Óperenciás-tengeren túl, élt, éldegélt egyszer egy öreg kiráj. Volt neki három fia. A legidősebb volt a legszebb, mindenki körülrajongta, kényeztette őta, de mindēzt csak kötelessēgből tették az alattvalói, a szívük méjēn nem szerették, gyűlőlték. Mindenkinek parancsolt, fölēnyeskedett, tobbzódó, léha

életmódot folytatott. Végül is megunta a szűk udvari életet, kikérte apjától a vagyonrészét és elment világgá, mert ő valóban élvezni akarta az életet. Az apja sokat sírt utána, de végül is belenyugodott fia távozásába.

A középső fiú csúnya volt, szívtelen, mindenkit lenéző, megvető, beképzelt és büszke. Mindenki félt tőle és kerülte a vele való találkozást. Ő is szűknek találta a kiráji udvart, és egy napon ő is elkérte apjától birodalmának egy részét. A nemesszívű kirájapa fájó szívvel vette tudomásul, hogy második fia is elfordul az atyai háztól és cserben hagyja őt öregségére. Egyedüli vígasza az maradt az apának, hogy legkisebb fia még itt-hon van. Ennek a fiúnak még sugárzott az arcáról a gyermeki szépség és tisztaság. Őt valóban mindenki szerette. Nem is csoda, hiszen érző szíve, segítőkészsége, szelíd mosoja, így viselkedése mindenki számára kedves-sé tette, minden szívbe belopta magát.

Az apa, ahogyan öregedett, mindig jobban és jobban fájt a szíve, ha a fiára gondolt. A két idősebbet azért sajnálta, mert nemes atyai szíve megérezte, hogy fiai szenvednek valahol a távolban és nélkülözések között tengetik életüket. A legkisebb fiút pedig nagyon féltette, aggódott, hogy mi lesz vele, ha ő meghal.

Egyik reggel azonban a legkisebb fiú váratlan kéréssel állt öreg, beteges apja elé:

– Apámuram, íme elérkezett az idő, amikor már meg tudok állani a magam lábán. Kérem apámuram, adja ide vagyonrészemet, hogy világgá mehessek, hogy megkeressem elveszettnek hitt bátyáimat. Atyám, ne sírjon miattam, mert ígérem, hogy hamarosan bátyáimmal együtt jövök haza!

A kiráj csak sírt-sírt, de mit tehetett, elengedte ezt a fiát is. A fiú elment, az öreg kiráj pedig belehalt nagy bánatába.

A legfiatalabb fiú ment hegyen-völgyön, árkon-bokron, erdön-mezőn keresztül, míg végül is ráesteledett. Az erdőben, a jó puha fű szolgált neki vánkosul. Álmában egy tündérkisasszony jelent meg neki. Arany haja a napnál fényesebben csillogott, arca a habnál fehérebb, gyönyörű ruhája csilagokkal teliaggatva. A kiráji fiút elkápráztatta ez a csillogás, és menten beleszeretett a tündérkisasszonyba. A Szépség meszlalt lágyan csengő hangján és szinte hihetetlen dolgokat mondott:

– Szépséges kiráji, hallgasd meg, amit mondok, és jól jegyezd meg. Itt hagyok neked egy csodapálcát, ennek segítségével el tudod érni célodat és szívednek boldogságát is. Még hét napot és hét éjjelt kell gyalogolnod, akkor odaérsz egy sötét szakadékhoz. Abban a szakadékban rútabbnál-rútabb férgek, csúszómászók fetrengenek. Ide azok jutottak, akik léha életet éltek, ittak, kártyáztak, ész nélkül mulatoztak éj s napokon át. A te fivéride is itt vannak, egy boszorkány átka alatt, aki engem tart fogva. Ezzel a csodaveszszóvel hármat kell a szikla szájára ütnöd s akkor bátyáid ismét melletted lesznek. Utána a pálcát törd picí darabokra, ezzel a boszorkány erejét törd szét, és akkorra én is melletted fogok állni. De siess, hogy ne késsél!

Sok-sok idő múlva emberek gyülekeztek a barlang szájához, szegény emberek, mindenféle lábasokkal, csöbrökkel. Furcsa forrásra bukkantak ugyanis. Olajos volt és ha meggyújtották, égett. Rájöttek, hogy ha egy kőc darabot lógnak bele és a másik végét meggyújtják, lámpás lesz belőle. Elterjedt a csoda híre, jöttek a szegény emberek a forráshoz minden időben.

A szegény ember fiáról pedig csodákat suttoztak és áldották a nevét.

Kókity Rozália (Szabadka)

A FEKETE HOLLÓ MEG A KIS KIRÁLYFI

Hol volt, hol nem volt, valahol az Óperenciás-tengeren is túl, meg az üveghegyeken is túl, ahol a kurtafarkú kismalac túr, volt egyszer egy öreg kiráj. Ennek a kirájnak volt három fia. Ojan öreg volt már a kiráj, hogy egy szép napon maga elé hívatta három fiát és így szólt hozzájuk.

– Hetvenhét mérföldre innen, a hetedik dombon túl, a hetedik kastély hetedik tornyában lakik egy hétfejű sárkány. Hármatok közül aki elhozza annak a sárkánynak a hét fejét, azé a kirájságom, trónom, minden kincsem.

A két nagyobbik fiú rögtön hajba kapa, hogy mejükük menjen előbb. De mind a kettő csak azt mondogatta, hogy engöm illet meg a trón, mert én vagyok az öregebb. Míg a két nagyobbik veszekedik, hogy mejükük az öregebb, a legkisebbik, akit már addig is semmibe vettek, odaáll a kiráj elé.

– Apámuram, életem, halálom, a sárkány mind a hét fejét levágom!

Hallá ezt a két öregebbik kirájfi, nagyokat kacagott, és megfogá a legkisebb öcsüket, a legméjebb pincébe bedobá s két lakattal bezará.

Összefoga a két idősebbik kirájfi, elindulnak szerencsét próbálni.

Elmúlt három nap, hét nap, tizenhét nap, de a két kirájfiról semmi hír.

A tizenhetedik napon a legméjebb pince ablakán pontban íjfékor be-száll egy fekete holló.

A holló a szájában egy arany kardot hozott, és odaszállott a kirájfi elé. Két – idősebbik bátyád kicsinyeimet megölé, te viszont jót tettél velem, megjutalmazlak.

És a fekete holló útbaigazítá a legkisebbik kirájfit, a kardot odaadá neki, elvezeté őt a hetedik torony hétfejű sárkányához.

Pontba éjfélkor, amikor a sárkány az igazak álmát szokta aludni, a fekete holló ellopá a sárkány kardját, és a tüzet okádó hetedik fejét megkötözi a torony hetedik oszlopához. A legkisebbik kirájfi a sárkány hat fejét könnyűszerrel levágá, a hetedik már magától a lába eli gurulá.

Ekkor a fekete holló a hetedik torony hetedik pincéjébe vezeti a kirájit, ahol a két bátyját találá a méjbe vetve, a következő méjségben egy gyönyörűséges kirájlányt pillanta meg a kiráji, akit az arany kardjával kiszabadít a három fallal övezett ketrecből. A két bátyja, meglátva őt, egyenesen a föld alá süjje, a kiráji pedig a kiszabadított kirájlánnyal egyenesen a szomszéd kirájságba ment, ahol a kiráj látván, hogy lányát megszabadították, örömeben az égig ugrott és csapa erre ojan lakodalmat, hogy még a hetedik napon is a hetedik kirájságból is jöttek csodálni a kirájit és a kirájnét.

Igy lett a legkisebb kirájfiból hét kirájság hatalmas kirája.

Berényi Urbán (Szabadka)

PALICS

ITYIFITYI MANKÓ

Hát, vót egy szegény embër, mint a nagyvilágban nagyon sok van belüle és nagyon szegények vótak és az asszony mindig szkírozta, hogy kend nem tud keresni sehun se így, úgy. Megindút a szegény öregembër, hogy emén az erdőbe, maj vágja a fát, oszt eladja. Hát, ahogy mënt, az erdő szélin üdögét egy öregembër, kérdezi, messze-e ijen zimankós időbe. – Ne menj télën! – Hát aszongya, – nagyon szögén vagyok, emék fát vágni. – Ne mënj sehova, adok nekéd egy abroszt. Ha hazaérsz, mongyad neki: „Vesd meg magad, abrosz!” Háromszó.

A szegény el is fogatta, mënt, de reáesteledött, bemënt a komájáhó. Aszongya: – Nehogy mongyák kentök ennek az abrosznak: „Vesd mæg magad, abrosz!”

Hát persze az asszon nagyon fineszes vót, és monta, és mæg is terített az abrosz. Minden vót ott, énnivaló, főtt, mindën. Kicseréte az abroszt.

Hazament az embër nagy örömmë, de hiába mondogatták: – Vesd mæg magad, abrosz! – oszt az abrosz csak sëmmit se csinát. Pöröt az asszon: – Ijenëket hoz kend a házhon!

Másnap megin megindút, hát megin ott tanáta az öregembërt. Megin mongya neki: – Ne menjél sehova, adok egy szamarat, mondd neki: „Tojj aranyat, szamar!” Háromszó.

Hát úgy is csináta. Megin a kománá alutt. Néhogy mongyák, kenték, ennek a szamárnak, hogy hát tojj aranyat szamar. Debizon monták. Tojt is véka számra aranyat, nem gyózték hordani. Kicseréték a szamarat réggëre, teremtëttek valahunnan.

Hazaér, sehun sëmmit. Pöröl az asszon rá megin. Nincs mit tenni, hát megint mægindút. Mënt, mënt. Harmadnap is ott tanálja az öregembërt. Mongya neki, hogy hogy járt. Ott alutt a kománá, biztos kicseréték. Hát, aszongya, most adok egy ityifityi mankót. Úgy mongyad neki, hogy ityifityi mankó, háromszó, akko az mindenkit legyöz.

Hát megen ott ráestelédött, ott alutt. Mongya a komájának: – Nehogy mongyátok, hogy ityifityi mankó. – De azok azt hitték, újra ijen

nagy gazdaság írta őket, bizon ütötte, verte őket. – Jaj, komám, kegylen ken fő, mongyon, ken, valamit a mankónak, mer agyonüt. – Hát mongya: No, ne ityifityi, mankó, ne! – Abbahatta a verést. – Visszaagyjuk kennek az abroszát, a szamarát.

Na, vissza is atták.

Hazaért. – No, gyerkeim, no, feleségem, itt van, talán ez lesz, amit az öreg adott. – Űgy is vót. Mingyá megterített az abrosz, tele lett az asztal süttel, főttel, a gyerekek ugrándoztak, örütek, az asszon is. No, ki-mennek az istállóba, mongyák: – Tojj aranyat, szamar! – Vékaszámra tojt. Na mos má elég. Hát most a mankót. Aszongya: – Nehogy mongyátok neki, hogy ityifityi mankó, mer a komát meg a komaasszont véresre verte. Hogy ne lęgyek itthon, oszt tikteköt is.

No, a gyerekek ezt éhíresztették, fülibe męnt a kirájnak. A kirájnak hadat üzent valaméjék szomszédja, meghitta a szęgényembęrt segíteni. No, és el is męnt az embęr. Tęnleg az ityifityi mankó leverte az egész el-lenség hadot. Elvitte őket a kiráj a kirájudvarba, ott élnek még ma is, ha még nem haltak.

Gúti Erzsébet (Palics)

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS AZ URAK

Mátyás kiráj éccęr nagy vendęgsęget csinát, męghitta az urakat is. Sós húst adott nekik, a lábuk alá még egy kis dęzsa vizet tętetętt.

– A rétbe, a nádnak nem kell víz – monta Mátyás. Az urak étték a sok sós húst, kérték is a vizet. – Nem kell a víz, hisz vízben van a láboto-k, nem szomjaztok – monta Mátyás. – A nádnak is kell a víz, mégha vízben van is a tüve – monták az urak, s egyre csak kérték a vizet.

Bite Ferenc, Palics (Stara Torina)

A NAGYEREJŰ JÁNOS

János otthon henýelt egy fa tövében. Édesanyja hiába kérte, hogy kezdjen valami munkához, nem fogott rajta a szó. Egyszer a szomszéd-ban házat építettek. A falak már készen voltak, csak a męstęrgerendát kéllętt volna fęlhúzni, hogy a tetőt is befejezzék, de sehogy sem boldo-gultak vele. Meglátta ezt János és egyedül fęltolta a nagy męstęrgerendát a hejére. Mindannyian elcsodálkoztak János nagy erején. A bíró, aki ezt látta, felfogadta Jánost bérésnek. Első nap męgparancsolták Jánosnak, hogy hajtsa ki a nyáját a legelőre és vágjon fát az erdőben. János męgéh-

zött és kinyitotta a tarisznyát, de abba gazdasszonya nem tett sémmit énnivalót. Mérgében levágott két birkát, nyárson megsütötte és megétte. Este a bíró megkérdezte:

– Vágtál-e, János?

– Kettő – felelt János.

A bíró fára gondolt, de János a kettőn a két birkát értette, amit megévett. Így fojt ez néhány napig, míg a bíró észre nem vette, hogy hiányzik a nyájból. Nagyon megharagudott Jánosra, de végül is belátta, hogy a gazdasszonya hibás, mivel nem tett János tarisznyájába énnivalót. Másnap a bíróné jól megtömte János tarisznyáját énnivalóval. Lett is foganatja, mert János minden fát kivágott az erdőben.

A bírók szerettek volna megszabadulni Jánostól, ezért elküldték a távoli erdőbe, hogy keresse meg Miklós bácsit, aki a disznócsordát őrzi, és hajtásá haza a csordát. A bíró és felesége gondolták, hogy János eltéved majd a nagy erdőben és többet nem jön vissza. János elindult és sokáig járt-kelt az erdőben, míg egyszer egy vaddisznófalkára nem bukkan. A falka körül lézengő medvét Miklós bácsinak nézte és mondta neki, hogy induljon meg a falkával haza. A medve csak dűnnyögött:

– Mamajd.

De János azt mondta, hogy nem majd, hanem mindjárt. El is indult a bíró házához. János a medvével együtt beterelte a falkát a bíró udvarába. Szörnyen megijedt a bíró és a felesége is, úgyhogy a bíró bele is betegedett.

Másnap, mikor már a medve elmént, a bíró gondolkozni kezdett, mit csináljon a sok vaddisznóval. Az az ötlete támadt, hogy levágatja őket Jánossal. János le is vagdosta a sok vaddisznót, és még is pörkölte őket. A bíró legokosabbnak találta, hogy a sok húst egy kiszáradt kútba teszi. Le is küldte Jánost a kútba, de nem adogatta le neki a húst, hanem egy malomkövet tolt a kút szájára.

János várt egy ideig, de mivel a bíró nem adogatta a húst, főnézett és látta, hogy egy nagy malomkő van a kút száján. Megmérgeződött, mint valami kalapot, a nagy követ felemelte a fejével és a bíróhoz akarta vágni.

Éppen akkor huszárok toppantak be a bíró udvarába, jelentették, hogy ellenség közeledik. János eldobta a malomkövet és elindult az ellenség keresésére. Útközben megéhezett és hozzá fogott főzni, de egy ágyúgolyó eltalálta a bográcsát. Megdühösödött erre János, szétverte a burkósok seregét.

Megtudta ezt a kiráj, magához hívatta Jánost, neki adta fele országát és leányát feleségül.

Gombár Imre (Palics)

BOSZORKÁNYOK

Amikó az én anyukám férhöz ment... Épp újasszon vót... csak emére lënt vótak, főjebb a templomtú. Akkó az ű ura mēg zenész vót, akkó járt ide Vágotthalomra zenéni. Akkó anyukám addig nem alutt, míg haza nem gyütt, mer az öregök a kinti végibe laktak, amojan hoszszú régi házunk vót, náttetős ház. Akkó öregék az útszéli szobába laktak... nem is. Anyukámék laktak az útszélibe, ők mēg a belső szélibe.

No, anyukám várja, éccő hall zuhogást. Várja, gondójjá, hogy gyün haza. Mer addig nem alutt, még a férje haza nem gyütt. Ugyi, új házások vótak, várta haza. No, és akkó, mikó éccő egy zuhogás vót... Addig nem mert kimēnni. Eccő gyün át az ű apóssa. Aszongya: – Lányom gyere – aszongya – mer énnéköm bészótak, hogy mēnnyek.

Gyönyörű hódvilág vót. Akkó anyus is má kimēnt. Kimönnek az udvarra. Hát az udvaron beñt gyönyörű fijákēr, szép fekete lovak, cilinder kalapos férfijak benne. Oan nagy urak vótak. Aszongyák, hogy gyüttünk az Antalé, gyün velünk. Há kérdzík, hogy hova. – Hát majd akkó mögmongya, amikó visszagyün. – No úgy, hogy akkó bēmōnt az ű apóssa, fölötözött és indút, hogy ... ahogy a fijákōrnak van az a kis hátú... vagyis elő... ahogy a kocsis van, akkó van az a kis bakja, vagy minek mongyák. Nem a lépcső, hanem az a kis bak... hogy majd āra ű ül. Mē a két űr az hátú űt, és akkó az elő az a kis bakja. Akkó majd oda ül. Na és akkó ű, ahogy mēkfokta kétfelű az izét, hogy lép fő... De űneki mindég az vót a szavajárása, hogy: – Jézus segíjj! – Akár hova mōnt... és aszt monta: – Jézus segíjj!

Azok mēg beleváktak a lovakba, megindútak és kijabátak viszsa, hogy: – Szöröncsés vagy, mē nem meséted vóna ē, hogy hun vótá – aszongya – nem lött vóna rá időd, hogy ēmeséjjed, hogy vissza-gyere.

Ez valóba vót. Ez az én anyukámmā történt mög.

Ezek milyen emberek vótak? Kik lehettek?

Ezek mán nem jók vótak. Mikó má Jézus... De ű nem azé, hogy ezēkre gondót, hogy mik lehetnek, hanem űneki az vót a szavajárása akár hova indút, hogy „Jézus segíjj!”. És akkó is, hogy mēkfokta a fijákērnak a izéjit, hogy majd ű fölül a lépcsőre, aszonta: – Jézus segíjj! – Röktōn beleváktak a lovagba... Hánba is esett ez az én anyukámmā? Mosmā oan ötven évnē több. Ajjaj, hetven mán, ugye?

Anyukám asztán tovább... má azon az éccaka se nem alutt ott. Akkó má itten a Sóstó szélin, itt a bētony szélin, itt laktunk. És akkó az ű apukája ott lakott, az én öregapám, és akkó ide ēgyüttük má azon éjjē. Nem mert tovább otmaranni.

A házba hogy lehetett védekezni az ilyen emberek ellen?

Nem... tuggya, mikó ű má aszt monta...

Mos valóba esz hiszünk vagy asz hiszünk, de asztat tuggyuk, hogy ha valami nem vóna, mink sē vónánk.

Lëgyën ëgy valaki, aki kézileg csinána ëgy ëmböört. Aszt az első emböört valakinek mek köllött alkonni. Ahunnan mink szármasztunk. Igaz vagy nem? És úgy védekëzik, mikó mán... há mögvan. Mikó má ű aszonta, hogy „Jëzus segíjj”. Az má megvót... a védő. Ottan má azoknak hatalmuk nem vót.

Így van mëgírva, hogy ez is... ez a Lucifër is ëgy nagyon elökelő. Mer mongyák is, hogy nē gondójjuk, hogy az ördög az csunya. Az ördög az ëgy nagyon szép lény. Mer ez ëgy angyal vót és lëvettetött. És annyira elökelő vót, hogy már ű akart fölúkerüni az Istenën. És azé lëtt lëdobva. És akkó annak szellemileg ijen hatalma van. Embërnek nem lëhet oan hatalma.

A bíbájos asszonyok is mind oda tartoznak, csak kissebbek.

Varga Vica (Palics szállás)

TÁLTOSRÓL, AKI ITT VOLT HAJDÚKOVÓN

Az vót itten öregapámékná is. Itten a mi öregapánkná. Az én öregapáméknak vót itten malomjuk. És akkó ez járt ottan. Az én apám vót akkó ott, mē bē vót osztva, hogy ëccé az ű apja vót ottan, máskó mëg az én apám vót. És akkó pont az én apám vót ottan öröni, mikó az mëgérkëzëtt oda. És monta, hogy... kért tejet. És akkó ëmeséte asztat, hogy majd mëg fogják látni, hogy lössz majd ëgy oan vihar, hogy majd itten van ëgy szárazmalom és majd a rétbe fog lëmönni annak a teteje. És ténleg lëmönt a rétbe.

No akkó közbe, ahogy ű ottan bënt beszégetëtt, az én apám mëg odasunyiskodott és a nagy könyvet kint felejtötte... és akkó a tata mëkfokta a könyvet, oszt ëmënt a góréba. Majd ű asztat olvasi, de nem tudott ű abbú sëmmit kiolvasni. Ez mëg má röktön észrevëtte, mer ojan rettenös csunya idő gyütt, hogy... hogy borzasztó.

Akkó má röktön szalatt, tutta, hogy az ű könyvit valaki bántotta. De hát nem bírt, aszongya, sëmmit sē, csak szétnyitotta, de sëmmit nem bírt, aszongya, kiolvasni belüle. Má akkorára ott vót.

– Adide fijam – aszongya – mē itt röktön oan lössz – aszongya – hogy mindënek vége lössz.

Írás vót benne?

Hát írás vót, de nem tudott ű abbú sëmmit kiolvasni, nem vót annyi idő. Hogy most az magyarú van vagy szerbú van, vagy hogy van, aszt sē tutta. Hosszú olvasó vót neki a nyakába.

Ja! Szintën vót a szögedi földön ëgy. Az mögmonta, hogy mëddig él az embër. Akkó apám meséte, hogy az ű apjájék möntek fő paraszokcsi-

vā jósótatni. Hát möntek öten, hatan. Osztt az egyyik nagyot szellentött és asz monta: – Ez lössz az üvé (a táltosé).

És mikó a sorba kerüt, aszonta: – Magának nem jósolok – aszongya – maga engem má az úton kifizetött. – Ű má tutta.

Ej is ördögi mestérség.

Varga Vica (Palics szállás)

A ZENÉSZ MEG A BOSZORKÁNYOK

A Sándor bácsi zenész vót. Akkó átjártak űk Vágotthalomra zenézni. Hát jó beszödögettek, de ű nem vót ojan részög. Ez a rév ki vót száradda. Itt a szigetön vót egy ház, de nem lakott benne sënki sē. Hát gyünnek, de ű nem vót oan részög. Az a kolégája jobban részög vót. Gyönyörűjen trombitának. Hát hun lehet az, mēg köllene keresni. Odaérnek jó közē a szigetre. Hát világitanak az ablakok.

– Hát mi lehet? Hun lehetünk? Hát gyerünk, – aszongya, – az ablakon benesztünk.

Néznek az ablakon be. Rengéteg hosszú vót az az épület, nem ojan vót, mint az vót valóba. Alig láccott a másik vége. De má ezek észrevötték, hogy űk ott vannak, má két gyönyörű nő kin termött. Épp a csárdást trombitáták.

Vezetni akarik be. Aszongya a Sándor bácsi, hogy én nem mēk be. Amaz bement. A másik az részögebb vót.

Akkorára mán, mikó mán a friss vót, akkó mán... éccő csak lassabban, lassabban, lassabban, messzebb, messzebb hallaccik. Éccé csak mán el is mönt. Hát az embör létötte... egy nagy csónyak vót nála, avvā táncót a kolégája.

Hát majd emesztet a Sándor bácsit ekíséri egy nő. – Jaj én má akkó röktön kapcsótam – aszongya. – Mondom néki, nézze énnököm feleségöm is van, neköm csalággajim is vannak, éngöm nem kő ekísérni sënkinék. – De ű erőszakosan, mén vele.

– Hajja, énvelem nē gyűjön. – Hát úgy, hogy nem is mönt, de kapott a Sándor bácsi is egy nagy pofont tüle.

Szová ezek is ijen rosszak vótak. Az mind boszorkán vót. Asztán monta a Sándor bácsi: – Mé nem engettem, ugyan mit akarhatott vóna?

Mindēn éccaka ott duhajkottak a szigeten, mēg a Sóstó alatt. Ott is mögfoktak egy zenészt, asztán az aran poharakbú ittak. Ű is ivott. És akkó aran poharakat attak néki. Telerakta a zsebit. Mikó hazamönt, nagy lókörmök vótak mög lószar a zsebibe.

Vót néki mit nézni.

Varga Menyhért (Palics szállás)

AZ ÖREG DISZNÓ MEG A RONTÁS

Eccő a malaccajim sëm mire sëm möntek, sëmmitérök vótak. Akkó vót borom is, de még a férjem élt. Összē észürtük a bort, akkó télēn mögmaratt a bor is, nem ittuk. Hát akkó is 250 litörös hordó kilukatt, ēfojt a borom aj is. Mire észrevettük, má alig maratt.

Akkó ijen szöröncsétlenség... Akkó én így panaszcottam, hogy hát mi van velem, vagy mi lössz velem.

No akkó ēgy asszon monta hogy hát mönnyek ē ide, Juliska néni nek híták, az tud valamit, az maj mögmongya. Hát akkó én mondom a Gizinek.

Aszongya: – Ugyan, ugyan, babonaság.

Hát de bántott, hogy hát... No, ēmöntem. No, mingyá hányya a kártyát. Aszongya: – Hun van a maga férje? – aszongya. – A maga férje nincsen a házba.

Én nem szólok sëmmit. Gondótam magamba, ha maga mögtuggya a kártyábú mondani, hát akkó mongya mög, hogy hun van a férjem. Oszt akkó, hogy is mongya, hun van a maga férje, oszt néz rám. A maga férje nincsen a lakásba. Hát mondom, möghalt.

No de, hát most, hogy nem tutta aszt mögmondani, hogy azé? Aszt tutta, hogy nincs a lakásba... aszt sëm nem tudom, hogy mé kérdözgette.

– Magáná nagyon nagy baj van – aszongya – magáná, van ēgy ojan jószágja, hogy mindig mönne a hásztú, hogy nē lögyön othun a házná.

No, akkó mingyá arra gondótam, hogy az öreg disznyó jaz, aki mindig aszt nézi. A malaccaji sëm mire sëm mönnek. – Magáná nagyon nagy baj van, – aszongya. – Magának csinátak valamit a jószágjajivā. Hát, ha akarja, majd én rōndbe szōdōm magának a háza környékit.

Akkó monta, hogy majd ēgy litēr szentōtvízbe valamit tōsz. Mēg adott valami sōt. Oszt aszonta, hogy mindōn este a kapunk elōtt szōrjam bē sōvā. Hogy ott nē birjon valaki begyūnni. És a jószágokat is csugdosam bē, és az ólajtō ajtaját is szōrjam bē avvā ja sōvā.

Hát úgy is vót, jó, de a Gizi tutta jesztet, de ű nagyon hajtotta, hogy anyám nē, anyám így, anyám úgy. Hát nem hallgattam rá, no.

Hát akkó lēfeküttünk ēgy este. Elaluttunk. Úgy nyár vót. Eccō arra ēbrettünk, mindha az ég akkorát zōrdút vōna, hogy nētān belecsapott a házba. Fōlijedek. – Jé, – mondom, – hát lēfeküttünk az este, sēm mi borulás nincs. Hunnan gyūtt ez a borulás?

Fōlugrok, oszt akkó, kinyitom az ajtōt, oszt úgy nézōk ki. Hát nem látok a gangrú sēm mi borulást sēm. Bēmék vissza. Fōgyútom a villant. Nēzēm, pont éfél. Hát én úgy mögijettem, hogy alig tuttam visszamōnni a hejemre, hogy lēfeküggyek. Azon izétem, hogy a lány hallotta-ē, mē maj mögijed, de nem is mertem kérdēzni asztān. De ez mán ojan agusztus, szēptemberbe vót az idō.

Igaz, aszonta a Julka néni, hogy hát aszt a vizet osszam fő kilenc napig, és a jószágoknak is mindön nap egy pár csöpp vizet öncsek az edényükbe. És amikó fejöm a tehenet is – tuggya, szoktam egy kis vizzē mögmosni a tőgyit elsőbb. Akkó abba a vízbe egy pár csöppet, és avvā mossam mög.

Képzeje, ēkezött a tehén rúgni. Az úgy rúgott, hogy mikó mán messzirú látta, hogy viszöm a fejt, akkó má az így lügdöste a fiiát. Nem tudott mögáni.

Akkó gyün a Gizi, rí, hogy anyám montam. Mi csinátá... így, úgy. Akkó mán naponta csak ēccő fejtem, mikó úgy rúgott a tehén. Kirúkta a kezembű a bögrét. Kíntelen voltam ēhanni a fejést.

No, akkó mikó ez megtörtént, akkó én mindönt szédobátam. A sót, mindönt tűzbe hántam, kiöntöttem a vizet.

Nem mõntem én a Julka nénihön sē, mēg sēhova sē... mēg... mēg sēmmi. Asztán lēzajlott mindön.

Sőregi Mária (Palics szállás)

SUPLYÁK

MILYEN FORMÁKAT VESZNEK FÖL A BOSZORKÁNYOK?

Éváltozik az macskának is, kutyának is.

Jaj, ténleg a Julikának az öregapja is. Az akárhánszó vött lovat, az nem birt vele létesüni. Aszt agyonhajtották, úgy, hogy tönkremönt.

Szegény panaszkodott mindenkinek. Akkó eccó áthív éngömet a Gyura bácsi, mē a Gyura bácsi möghallotta, hogy mink vótunk iten Bajmokon. Akkó mög a Gyura bácsi nagyon-nagyon jóba vót evvē a Ciboja János bácsivā. És nagyon panaszkodott neki, hogy van neki egy csikó és má nem bir főkēni, aszongya, a jászoltú, de má nem köll neki az önnivaló sē, annyira agyon van hajtvā. Hát akkó a Gyura bácsi áthív éngömet egy vasárnap.

– Tudod, mit mondok – aszongya. – Nagyon panaszkodott a komám, hogy a csikójávā hogy ál. Montam neki, hogy én tégöd mökkérdözlek, mē tudod, meséted, hogy vótá Bajmokon. – No és – aszongya – emönnē tē oda vele? Mökfizetnék az útat, hogy baj nē lönne avvā ja csikóvā.

Hát jó van, emögy.

Eccó nem gyün a Gyura bácsi. Hát mondom neki: – Gyura, mi van? Aszongya: – Nem tom, nem beszétem a Jánossā. Kimék hozzájuk.

Ahogy kimēnt hozzájuk, mongya neki, hogy évelem má mögbeszēte, mi van vele, hogy nem gyün tájára sē.

Aszongya: – Tudod, Gyurám, agyonütöttük a boszorkányt. – Hát valaki ajánlotta neki, hogy mi csinájjon. Hogy a söprüt állíja föl úgy, hogy a nyele lögyön lēfelé, és akkó a micsodája lögyön főfelé, és akó nem bir kimönni. Majd, aszongya, mikó má tizenegy órákkó ű mēglássā, hogy a ló fölött kering, aszongya,... lepke formában vagy valamijen formába átváltozik. Asztat, aszongya, balkézzē, vällávā csak üsse lē.

Úgy is vót, aszongya. Kimēntünk a feleségemmē a Tērāvā, de nem szabad szóni sēnkinek sē. De hát tizenegy órákkó má ott keringött, de nagyon nehezen birta löcsapni. Asztán a Gyura bácsit ēvezette oda, oszt mutatta, hogy oan öt hotyhíjjákra fojt lē a vér a izébū.

Ijet érni, aszongya, hogy pillébū annyi vér...

Hát a Kutyásné lött agyonütte.

Asztán többet... az ű csikója hejregyütt. Az öregasszon akkó min-
gyá nyomba mëghalt. Më amijen álatnak az átváltozik, ojan erővé van,
úgy lehet agyonütni. Az pille vót, ëgy nagy pille vót, és épp sikerüt neki
odatapasztani.

Otthon aztán megtalálták az asszonyt?

Igën. Othun mög vót halva.

És maradt valami nyom rajta?

Hunnant, hát nem vót annak semmi së. Űneki az a szelleme vót át-
változza.

A Gyura bácsi aszongya, ijet nem hallottam, hogy pillébű annyi vér-
nek kifojni, aszongya. A vér egész öt ágra úgy lë vót fojva.

Ez nem is nagyon régön vót.

Azt mondják, most volt egy idő, hogy nem volt boszorkány a faluban.

Nem... Mögvót az mindég, csak nem dógosztak úgy, nem mertek
dógozni úgy.

Mészáros Ilona (Suplyák)

LUDAS

A PÖRGŐ KOTLA

Két testvér vót. Szerettek vóna möggazdagodni. Fohászokottak mindönhön. Az egyiknek megjelönt ëty sugalom, hogy a noszaji sárgafődezs gödrökné, ott a Rétpardba van ëty katlan arany elásva.

– No, most esztët neköd ajálom, ha ki birod szó nékü vönni, és adig nem szósz senkinek ëty szót sem, még nem érsz ide a hászhon, – mondta a testvérjinek.

Akkó szót a testvérjinek a másik:

– Mőhetünk a kincsé.

Fogadást töttek, hogy nem szónak egymáshoz, még nem érnek ha-za. Nó, osztán mikó odaértek, kiásták a kotla aranyat. Átgyüttek a rétön csónyakkā, mikó kiásták a kotlát. Fele úttyára értek a rétnék a csónyakkā, akkó szóta ē magát az eggyik:

– No, ez sikerút!

Mikor ezt kimondta, ēkezdött a kotla pörögni, kipörgött a csónyagbú. Pörgött, pörgött, még máma is pörög.

Még máma is kutatik.

Bartovics István (Ludas)

VÖLGYES

A SZÓKE BÁRÁNY

Ēccē vót egy embēr, az az Isten vót. Báránnyai vótak. Ēty szēginy asszonnak pedig vót három fija. Mindig rít az anya, hogy a gyerekek nem kerēsnek. Hát a legöregebb ēhatároszta, hogy ēmén munkát keresni. Ahogy mēnt, ballag, ballag, oszt találkozik egy öregembērrrel.

– Dicsértessék a Jēzus! – köszönt szépen.

– Hová mész, kisfijam? – kérdi az öregembēr.

– Mék munkát keresni.

– Mēkfogallak én. Három nap lēssz az esztendő. A bērēd ēty tál arany, vagy a lelked üdvössége.

A fījū ott maratt. Másnap monygya neki az öregembēr:

– Hajcs ki a báránokat, és estére hozzá ábbú, amit legētek, ebbe az edínybe!

Kapott a fījū egy furulát is, oszt ēmēnt. Ēty hidon kellēt atmēnni, amellik rossz vót. Ety kis szóke báránka dōrgölōdzōtt a fījūhon, hoty kapaszkoggyon bele, majd ő átviszi. A fījū azomban nem akart atmēnni a hídon. Ott legeltette a birkákat, oszt egész nap furullázgatott. Este, mikó hazaérnek, kérdi az öregembēr:

– Hosztá-e ábbú a fūbū mēg vízbū, amibū a birkák legētek?

– Ehen van e – monta fījū.

Mikó, az öregembēr mēgláta, aszongya a fījūnak:

– Ne szógáj három napot, ēmēhēcc! A tál arany kell, vagy a lelked üdvössége?

– A tál arany – monta a fījū.

Mikó oszt mēkkapta a bērt, mēgindút hazafelé. Útközbe bemēnt a csárdába. Ott sokan vótak, látták nála a sok aranyat, oszt hitták mulatni. A fījū ēmulatta az aranyat mind, ety fityingje se maratt.

A közēső fījū is ēment világot látni, hátha tanál munkát. Tanákozott ēgy öregembērrē. Köszönt neki szépen. Kérdi tüle az öregembēr:

– Mi járatba vaty, kisfijam?

– Munkát keresék – monygya a fījū.

– Mēkfogallak én. Három nap lēssz az esztendő. Azután kapsz ēty tál aranyat, vagy a lelked üdvössigit.

Beleeggyézett a fíjú, hát ottmaratt. Másnap, mikó ē vót indüva, kapott egy edínyt, és az öregembēr monta neki:

– Estére ebbe hozzá haza abbú a fúbú, amit a báránok legētek, mēg abbú a vízbú, amibú ittak.

A fíjú hajti a birkákat, de a kis szōke báránra rá se nézett, nem ment át a hídon ű se. Csak ott mēgmerítette az edínyt a fojókábul, meg szēdēt a fúbúl. Este, mikó mēkkérđi az öregembōr:

– Hosztá-e abbú, amibú a báránok ēttek mēg ittak?

– Hosztam – monygya a fíjú.

Mēg is mutatta, mire az öregembēr aszongya neki is, hogy letelt az esztendō, ēmēhet. Ű is az aranyat kérte a bér fejibe, oszt ēmēt. Ű is bemēt a kocsmába, oszt ēherdáta a sok aranyat. Nem is mēt haza. Valahun ēveszelōdōtt. Othun a szēgíny asszony mēg rín, rín, nem gyōzste várni a gyereket.

– Ne ríjjon, édesanyám, majd én ēmék, oszt sok pízst keresēk – monta a legkisseb fíjú.

Ē is mēt. Ballag, ballag, mén, mēndegél, oszt tanákozík egy ōsz öregembērrē.

– Hová mész, kisfíjú? – kérđi tüle az öregembēr.

– Munkát keresēk – felelte a fíjú.

– Maradj nálam, ōrzōd a birkáimat, oszt csak három nap lēssz az esztendō. A bērēd ēty tál arany, vagy a lelked űdvōssíge.

– Elálllok én magáhon szōgálni.

Oszt így ott maratt. Rēggel, mikó elindut, az öregembēr adott neki egy edínyt. Ráparancsót, hozzon abbú a fúbú, amibú a birkák ēttek, mēg hozzon a vízbú, amibú ittak. A fíjú a szūrta a vállára tētte, oszt mēgindút. Furulázgatott, de mikó odaērték a rossz hídhon, észrevētte a szōke báránt, amint hozzásímút, oszt kérte, hogy majd ű átviszi a fojókán, a rossz hídon, csak kapaszkoggyon a bundájába. Bele is kapaszkodott, oszt az átvitte a rossz hídon. Ott ballaktak, sokájíg ballaktak, ēccē odaērték egy magos hētyhōn. Annak a hēgynek a tetejín át egy naty templom. Naty fényességbe vót, teli anygyalokká. A fíjú éppēn amikō bemēt, látta, hogy mise van. Mēntek vele a báránok is befelé, oszt uram isten, ahogy beērték, mēgrászkōttak. Minden báránbú egy gyōnyōrūségēs anygyal lētt. Mindēgyík odament az oltárhōn, oszt kaptak bort meg osztát. A fíjú nészte, nészte, észre se vētte, hogy az edínyt telerakták osztávā mēg teleōntōtték borral.

Alig várta, hogy hazaérjen, oszt ēmongya az öregembērnek, hogy mi törtínt. Amint hazaērt, az öregembēr már nevetett, oszt kérte tüle az edínyt. Mikó a fíjú odaatta, az öregembēr abba a pillanatba átváltozott Istennē, a báránok pedig mind megrászkōttak, és anygyalok lēttek. A fíjú nem gyōzōtt csodálkozni.

– Most  nyerted a lelked  dv ss git is,  s kapsz nagyon sok aranyat,
m  ijen j  viselkedt , – mondta az Isten a fiju nak. A fiju  gazdagon m nt
vissza a sz g ny  d sanyj hon. Nagyon boldogok v tak.

Eddig v t, mese v t. Kelem nnek kedve v t.

Juh sz J nosn  (V lgyes)

TOPOLYA

AZ ÖRÖK IFJÚSÁG VIZE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kiráj, annak három fija. Ennek a kirájnak az egyik szeme mindig sírt, a másik mindig nevetett. De senkinek el nem mondta, hogy miért van ez így. Elhatározta a három kirájfi, hogy meg fogják tudni tőle és mindenképpen megszerzik neki azt a szert, amivel meggyógyulna. Hát a kirájhoz bement a legidősebb fija. Megkérdezte tőle, hogy mi volna az a szer, amivel ezt meg lehetne gyógyítani, de a kiráj fogott egy buzogányt, ami az asztalon volt előtte és a kirájfihoz vágta. A kirájfit éppen hogy nem találta el. Lélekszakadva szaladt ki az ajtón, nem szólt semmit a testvéreinek, annyit mondott nekik, hogy „ha bementek, majd megtudjátok”. Bement a középső kirájfi. Ugyanígy történt. Aztán bement a legkisebbik, odadobta az után is a buzogányt a kiráj. De a kirájfi kihúzta a falból, odatette az apjának és azt mondta neki: Felséges apámuram, ha meg akarsz ölni, ölj meg, de a testvéreimnek mondd el azt, hogy mi az a szer, ami téged meggyógyítana, hogy megszerezzék neked.

Erre a beszédre a kiráj szíve meglágyult és elmondta neki, ha az örök ifjúság vizéből egy csöppet is inna, meggyógyulna. Na, kiment a kirájfi, elmondta ezt a testvéreinek. Na, a testvérei rögtön fogták magukat, fölültek egy-egy táltosparipára és elvágattak. Ére aztán fogta magát a kicsi kirájfi is, nézegette a lovakat, de egy se tetszett neki. Egyszer csak megszólal egy girhes-görhes ló:

– Kis kirájfi, csak ha engem választasz, akkor tudod megszerezni az örök ifjúság vizét.

Jól van. Fogta a lovat, a két testvére kinevette, hogy a ló fogja őt vinni, vagy ő a lovat, mert ojan görhes lovat választott. Azt mondta ére a ló:

– A te testvéreid, míg a világ világ s még hét nap nem fogják megszerezni az örök ifjúság vizét. Csak ha kiérünk a városból, akko majd meglátod, hogy mi lesz.

Ki is mentek nagy botorkálva. Amikor kiértek, táltos paripa lett a lóból. Ráült a kirájfi és mentek. Egyszer csak odaérnek egy nagy hegy tövébe, ott volt egy ház. Bemegy a kirájfi szállást kérni.

Ott ült egy öregasszony a sarokba, akkora volt az orra, hogy a térdét verte. Ęre azt mondja neki a kirájfí:

– Adjon isten jó estét, öreganyám.

Azt mondja ěre az öregasszony:

– Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál, mert különben bekaptalak volna. Mi járatban vagy itt, ahol még a madár se jár?

Elmondta a kirájfí. Azt mondja neki az öregasszony: hát ő még arról a vízről nem hallott, de hozzon neki is belőle. Adott neki egy kis korsócskát és azt mondta, hogy menjen át a hegyen, ezen a hegyen. Ott van a nénje, hátha az útba tudná igazítani.

Jó van, átment. Az az öregasszony se hallott róla, de az is adott neki egy korsót, hogy hozzon neki is. Ęre... De az azt mondta neki, hogy menjen át emezen a hegyen, ott van az ő nénje, az mindent tud a világon és biztos ezt is tudja.

Ment is, át is ment a hegyen a kirájfí. Hát az öregasszony hallott is róla és elmondta neki, hogy az örök ifjúság vizét Tündér Ilona palotájában találja. Tündér Ilona palotája a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetén van, kacsalábon forog a vára és csak úgy jut be rajta... és jól kösse föl a lóva farkát, nehogy hozzáérjen egy darab is, mert akkor a... megcsendül a vár és a tündérek észreveszik és elkapják.

Na, jó van, jól föl is kötötte, sikerült neki bejutni Tündér Ilona hálszobájába. Azt mondja ott a táltosló:

– Látod-e, kirájfí, ott azt a kutat? Annak az egyik fóráában a halál, a másik fóráában az örök ifjúság vize folyik.

Ęre a kirájfí meg is merítette az örök ifjúság vizéből, de merített a halál vizéből is egy korsóba. Jó van. De azt mondta a kirájfí... azt mondta a ló, hogy a kirájfí előbb menjen fel az aranylajtorján, ami a Tündér Ilonának az ágya, ég és föld között lebegett és aranylajtorján, hogy menjen föl és fogjon egy és vegyen a Tündér Ilona arany hajából egy szálát, avval kösse be a madár csőrét, mert ha az elkiáltja magát, akkor szintén fölérnek a tündérek és elfogják.

Jó van, úgy is tett a kirájfí, szerencsésen kijutottak, de Tündér Ilona mégis észrevette, hogy valaki fogott a vízből.

Ment-mendegélt a kirájfí, egyszer csak betért egy fogadóba, ott volt a két testvére. Azok ott iszogattak-eszegettek. Jó van, megbeszélték, hogy másnap reggel együtt elindulnak. Mentek is, mendegéltek. A két... útközben összesúgott-búgott útközben, hogy egy kútba beledobják a testvérüket és elviszik a két korsót az apjuknak, mintha ők szereztek volna meg. Úgy is tettek. De a kirájfí szerencséjére egy csodakútba dobták, ott visszantott keze-lába és kimászott a kútból.

Ment-mendegélt, de úgy gondolkozott, hogy az apja városában beszegődik az apjához igáskocsisnak és nem fogja megmondani, hogy ő a kicsi kirájfí. Hát haza is tért szerencsésen a két idősebb kirájfí, de azt meg

nem tudták mondani, hogy mejik az örök ifjúság, mejik a halál vize. Nem is mert inni a kiráj egyikből se. Hívott tudós embereket, egyik se tudta megmondani. Hát egyszer csak hallja a kiráj, hogy Tündér Ilona aranyhidat építtetett a várától az ő városáig, mert megtudta, hogy valaki merített az örök ifjúság vizéből és azt mondta, hogy ha a kiráj ide nem küldi azt a fiját, szörnyű halálnak halálával hal meg. Hát odament a... elküldte a legidősebb fiját a kiráj, el is ment. Megkérdezte tőle Tündér Ilona:

– Hogy áll az én váram?

– Úgy, mint a többi vár a földön.

– Nem igaz. Hogy áll az én kutam?

– Úgy, mint a többi kút a földön.

– Nem igaz. Hogy áll az én ágyam?

– Mint a többi ágy a földön.

– Nem igaz. Nem te voltál a váramban, mars vissza az apádhoz, és mondd meg neki, hogy azt a fiját küldje ide, amejik itt volt nálam.

Hát elküldte a középső fiját a kiráj. Az is ugyanígy felelt a Tündér Ilona kérdésére, de az még rosszabbul járt, mert Tündér Ilona mérgébe ráverette az ötvenet.

Hát búsult a kiráj, hogy most mit csináljon. Fölment hozzá az igáskocsis és azt mondta:

– Adjon nekem is, fenséges kiráj, ojan ruhát, amijen a fíjújnak van.

Odaadta neki a kiráj a legkisebb fíjának a rujáhát. Hát akkor látja, hogy ez nem más, mint a legkisebb fíja. Ere a kirájfi rögtön meg is mutatta, mejik az örök ifjúság vize. A kiráj rögtön ivott belőle, azzal elvágta Tündér Ilona elé. Megkérdezte tőle is Tündér Ilona:

– Hogy áll az én váram?

– A te várad a Fekete-tenger hetvenhetedik szigetén van és állandóan kacsalábon forog.

– Igazad van. Hogy áll az én kutam?

– A te kutad a hálózobában van, két főrás ered belőle. Az egyikben a halál, a másikban pedig az örök ifjúság vize buzog.

És most következett a harmadik kérdés. Az így hangzott:

– Hogy áll az én ágyam?

Azt mondta erre a kirájfi:

– A te ágyad ég és föld között lebeg és arany lajtorján lehet felmenni rajta.

Akkor fölkiáltott a kirájnő:

– Te voltál az én váramban. Ásó, kapa és a nagyharang válasszon el minket.

Nagy lakodalmat csaptak és boldogan éltek míg meg nem haltak.

Hadzsy Anna (Topolya)

A HAJTÓS LEGÉNY MEG A BOSZORKÁNY

Most ̄ fogom mondani azt a történetet, amit egy öreg bácsitú hal-
lottam, akit Sihelnik Lajosnak hínak, aki ezt az ̄ öregapjátú hallotta és a
Lajos bátyám szerint ezt az ̄ öregapja az öregapjátú hallotta.

Történt eccē, hogy így Luca napján, még Luca napja után, vagy in-
kább mondjam úgy, hogy Katalin napja után, hát, nem illett bálba járni,
de Luca napján még nem illett a jányokhó se járni a legínyeknek. Aztán
a... ez az illető, hát, egy igen ojan hajtós gyerek vót, osztán csak ̄mēnt a
lányokhó. Osztán mikó gyütt haza, akkó mégzavarta egy ló. Bemēnt a
tanyára, tanyán éltek, osztán ̄mōnta az öregapjának, hogy hogy járt.
Mondja, hogy vigyázz, mēg fog zavarni. – De ha mégzavar, akkó kapd
elő a gatyamadzagot, dobd a szájába, oszt vezesd ̄ a Vörös kovácshó,
oszt mondd, hogy én küttelek. Patkótazsd mēg.

No, ̄telt egy esztendő, Luca napján megint csak ̄mēnt a jányokhó.
Hazafelé megin nekimēnt a ló. Előkapta a gatyamadzagját, bedobta a
szájába, ̄vezette a Vörös kovácshó, oszt mondta: – Az öregapám kűdött.
– Má meg is patkóták a lovat.

Hej, másnap hajnalba szalattak ám a szomszéd tanyárú, hogy gyűj-
jőnek, mer a menyecske, a fiatalasszony hát úgy sír-ríl, nem tud magáva
mit kezdeni, mind a két kezén egy-egy patkó van. Mer ̄ vót az a ló.

Nohát ez a... amikó ezt hallottam a Lajos bátyámtól, akkor a felesége is
̄mondott egy mesét, miszerint mikor ̄ nagylány vót, akkó, hát, vót egy te-
henük, oszt kezdett elapanni. Aztán ̄határozták, hogy kilesik, hogy mé apad
̄, ebbe valami boszorkányság vót. Hát ̄gyszerre csak úgy ̄féltájt gyütt egy
tarka macska. Mēgfogták a bátyja meg ̄, oszt ̄törték a lábát a macskának.
Oszt várták, hogy másnap mejjik szomszédbú gűnnek, hogy az öregas-
szonynak ̄ van törve a keze. Nó, de egyik se gyütt. De a tehén csak apatt to-
vább. Hát mit csinájjon, mēre mēnyen, ̄mēntek valami Mári nénihó, oszt a
Mári néni mondta, hogy micsinájjanak: hogy ami tejet ad a tehén, azt főráják
fő, oszt öntsék rá az istáló küszöbire, oszt kisbaltáva üssék-vágják, ahogy
tudják. Hát ezt mēgcsináták. ̄gyszerre csak a harmadik szomszédbú szalad
az öregasszony, hogy: haggyák abba, mer mind széthasogatják a derekamat.
Mer ̄ vót az a boszorkány, aki kiszopta a tehénbú a tejet ̄ccaka.

Hadzsy János (Topolya)

A LUDVÉRC

̄lt Topoján egy idős bácsi, úgy hívták, hogy Paláncsi Féliksz. Hát
̄ molnár vót, de Erdéjbú származott, oszt ojan embēr vót, hogy dupla
fogsora vót neki, oszt aszonták rá, hogy táltos. Egy biztos, bizonyos,

hogy akárhogy is nézzük, az öregnek vótak ojan tehetségai, ami hát nem vót mindénnapos. Mondjuk a szemém láttára ojan csikót, amejik tanyán nevelkedett, két éves csikót behoztak a kovácshoz első patkolásra, oszt lerúgta az égrű a csillagot is. Odajött a Féliksz bácsi, rátette a tenyerit a ló nyakára, az csak remegett, azt lehetett vele csinálni, amit akarsz. Amíg az öreg ott át. Amikó az öreg emént, akkó megin rugott-harapot, nem lehetett a közelibe menni.

Nahát, ez a Féliksz bácsi annak idején meséte nekem, hogy ő találkozott a ludvércce Topoján a Betyárvögyön. Má most ott tó van, de én még gyerekkoromba āra szettem kacsatojást, vadkacsatojást, mer hát nagy mocsarak, rétek vótak és az öreg, mer āra vezetett a régi út Moravica–Bajmok–Baja, āra főfelé, az öreg ment valamijé āra és hát átmént a mocsáron. Nem az úton ment, hanem átvágott, úgy körösztü a rétén. Ahogy ment, aszongya, sötét vót má, őszi idő. Mēgfordút, hát ott van mögötte, aszongya, egy ojan arasznyi láng. Mēgát ő, mēgát a láng. Mēgindút ő, ment a láng is utánna. Mikó mēgindút a láng felé, akkó a láng menekūt. Hű, az annya mindenit! Aszongya, akkó ő má tutta, hogy a ludvércce vót dóga, neki kezdett futni. Kiért a rét szélire, aszongya, mikó fölugrott a partra, akkó mēgát a láng oszt egy nagyot lobbant, hogy nem tutta utolérni.

– A ludvérc a rossz szellem?

Nem mindég rossz, aki ahogy biri. Ahogy akire... Aki bír vele.. ha bír vele valaki, akkó annak jó. Mert az úgy van, hogy valaki a kártojást a hóna alá gyugja, oszt huszonegy napig ott tartja, akkó kikel belüle egy kopasz kiscsirke. Oszt az addig sír-ríl ott a lába körű, asztán kívánhacc tőle amit akasz, az neked ēhozza.

Az is a ludvérc.

– És mi a kártojás?

Kártojás, kártojás... hát az ojan kis tojás, kisebb mind a krédlitojás. Kártojást kő hordani huszonegy napig a hónod alatt, akkó lesz belüle csirke. És az a csirke amit te kívánsz tőle, azt neked ēhozza. Az a ludvérc. Aztán addig csipog álandójan, nem tudja befogni a száját. Mēgunod, úgy tudsz tőle szabadúni, hogy ojat kő kérni tőle, amit tudod, hogy nem tud teljesíteni. Akkó emén. De amit hozott, az mind szarrá válik. Vót ojan, aki kért tüle egy szoba aranyat. Mēg is kapta. Oszt amikó elűzte, akkó lett neki egy szoba szar. Tyúk-szar. Jó az, akinek van fōggye. Akinek van fōggye, annak jó. Kiviszi a kerbe.

Hadzsy János (Topolya)

A FÁCÁN MEG A GYAUROK

Hát, vót az a híres... mijen is? Asszem Károli Gáspár uram, aki írta az Egy híres vadaskert című könyvet valamikó. Hát úgy a tizenhódodik századba, tizenhetedik századba... még a török világba. Aztán ő mondta azt,

hogy a fácán török madár, mer ha egy város környékin nagyobb számba megjelenik a fácán, ahogy ő mondta, akkó az a város gyorsan a török kezibe kerül. De hogyha egy török kézen levő város környékérő ütünik a fácán, az újból rëndös körösztyén kézre fog kerüni rövid időn belül. És ő amikó annak idejin beszét a kaposvári agávā, az mondta, hogy mijen nagy baj, hogy nincs má fácán a környiken, mer hát gyűnnek a gyaurok. Oszt gyűttek is.

Hadzsy János (Topolya)

LUDAMENT CSÁSZÁR MEG A LIBA

Két öreg vót. Vót nekik egy nagyon szép libájuk, de csak az az egy liba vót. Nem tudták éképzeni, mikó lesz a legalkalmasabb levágni. Hát az asszony aszonta, gyün a karácsony is, hogy akkó ünnep is lesz, hát jó érezzék magukat, akkó vágják le a libát.

Na, levágták, szépen főpucóták, be is tették egíszbe a banyakemencébe sütni. Ezt még másik két szomszédja tudta, hogy ott sül a liba. Hát, dehogy mēnnek oda be. Be van zárkóddā kapu, nagykapu, kutya van, mindēn, nem bírnak bemēnni. – Hát, – aszongya az egyik a másiknak, – tudod mit, kötelet kötünk a derekadra, nekēd, te vagy a könnyebb. Leeresztelek a kímínybe, leeresztelēk, kivēszēd a libát a kemencébū, azt is hozod, kötél a derekadon lesz, én meg főhúzlak, oszt visszük a libát.

A két öreg bent beszélgettek, ugye örültek, hogy bent sül a liba. Éccé csak föl akarták húzni az embert, mer kiverték a libát a kemencébū, északadt a kötél, amivē húzta vóna fő. Akkó mos má mi csinájjo? Akkor az az ember a libát főhúzta, az emēnt, de ő még ott maradt. Akkó mi csinát, hogy kiengegdjék, bemēnt osz azt mondta, hogy: – Szüle, nem hallott valami újságot? – Hát, – aszongya, – mé, milyen újság van már ijenkő? – Aszongya: – Kiverték Ludament császárt a Tepszi várábū. – Hát tán nem? – De, maj mēghajják a zúrjavart, kiverték Ludament császárt a Tepszi várábū, Hát, akkó, hát, most má még csak ezt akartam mēgmondani. – Akkó kizárta az ajtót oszt szépen emēnt, mer kivürū nem bírt vóna kimēnni.

Na, akkó az öreg aszongya az anyjuknak. – Nézd má meg azt a libát hogy hogy áll! – Mikó megnézte, a kemencefája nem vót, liba nuku, a tepsi üres vót. – Na – aszongya, – ez jó mondta, hogy a Ludamen császárt kiverték a Tepszi várábū.

Fekete Anna (Topolya)

HOGYAN BESZÉLNEK A BÉKÁK EGYMÁSSAL?

Nagyon szerették az unokáim, hogyha szórakoztattam őket, hát egy öregasszony egy kisgyerekē mit tud mást beszēni. No, mondom, neki, hogy mēgmondom, fiam, hogy hogy beszēnek a békák egymássā.

Hát, beszélgetnek? Hát, persze azok is értik egymás nyelvit. Mikó kiugrik a tó szélire, akkó a legöregebb béka ékezdí:

– Mit varrsz? Mit varrsz? Mit varrsz?

Akkó a másik mondja neki:

– Papucsocsocsot, papucsocsocsot!

Akkó megen a harmadik kérdi;

– Kineknekneknek?

– Uraknaknaknak, uraknak!

Osz ilyenekké eszórakoztattam őket.

Fekete Anna (Topolya)

RIBIZKE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy idősebb asszony, annak volt egy lánya, akit Ribizkének hívtak. Ribizke, nevét a ribizliről kapta. Ribizke boldogan élt édesanyjával, hiszen ribizli mindig volt a ház előtti gyönyörű kertben. Egy nap azonban Ribizke hiába kérte édesanyjától a ribizlit, nem tudott neki adni, mert a ribizlibokrok kiszáradtak. Ribizke édesanyja hiába ment egyik szomszédtól a másikhoz, nem tudta Ribizke kérését teljesíteni.

Egy nap az édesanya nem tudta tovább nézni Ribizke szenvedését, útra kelt. Három éjjel, három nap megállás nélkül ment, és a harmadik napon egy kis házikóhoz érkezett, és milyen csodálatos volt az egész kert: ezüst- és aranyalmák csilingeltek a fákon, és annyi ribizli volt, hogy Ribizkének egész életében elég lett volna.

Az édesanya rögvest elkezdte szedni a ribizlit. Munkája közben egy hangra lett figyelmes. Egy öregasszony állt mellette, és az szólitotta meg. Az övé volt a ház és a kert is. Mikor megtudta, hogy mi járatban van Ribizke édesanyja, megkérte, hogy hozza el a Ribizkét, ott is maradhat a leány nála.

Ribizke el is ment hozzá, ennivalója mindig volt elég, mégsem volt boldog. Az öregasszony soha sem engedte a kertbe a csodálatos ribizlibokrok közé.

Egy nap Ribizke szomorúan ült az ablak mellett, amikor három deli ifjú szilaj paripán közeledett a házikó felé. Amikor az ablakban megláták a gyönyörű leányt, összevesztek azon, hogy ki fogja a lányt feleségül venni. Közben, a házikóban, az öregasszony figyelte a kinn történeteket, és Ribizkét varázsolta. Mikor az ifjak észrevették, hogy a gyönyörű lány eltűnt az ablakból, nyomban kibékültek, és ügykeztek haza édesapjukhoz, a kirájhoz. Amint hazaértek, édesapjuk magához hívatta őket és így szólt hozzájuk:

– Fiaim, én már öreg vagyok, úgy érzem, nemsokára meghalok, ezért a végrendeletemben szeretném megírni, hogy kinek is hagyom majd a vagyonomat, kastéjomat. Mivel ti hárman vagytok, és mindháromotok egyformán szeretem, nektek magatoknak kell kiválasztanotok, hogy mejjektek fogja megilletni a kiráji trón. Hogy könnyítsek rajtatok, úgy gondoltam, az lesz a legjobb, ha próbára teszlek benneteket. Amejiktek legjobban megálja a hejét a próbán, akkor már nem lesz vitás, hogy kié lesz a trón. Amejiktek elhozza nekem azt a kutyát, amej egy gyufásdobozban is elfér, de akkorát tud vakkantani, hogy a világ végén is meghallják a hangját, az megálta az első próbát.

Elindult a három testvér három felé. A legkisebb kiráji egy szikla tövében búslakodott, amikor mellette a bokorból megszólalt egy hang: egy gyíkocska hangja.

– Miért búsulsz, kis kiráji?

A kiráji elmondta neki bánatát. A gyíkocska megígérte, hogy segít rajta. Igéretét be is tartotta. Elment a törpék országába és a törpekirájtól elkérte kedvenc kiskutyáját. A kiráji hazavitte a kiskutyát. Édesapja meg volt elégedve, tehát kiálta az első próbát. A két idősebb kiráji nem álta ki a próbát mert nem ők találtak rá a csodálatos hangú kutyára.

A második próba az volt, hogy amejikük elhozza a legszebb lányt, az állja ki a próbát. A kis kiráji ismét találkozott a gyíkocskával, elmondta neki panaszát. A gyíkocska a kirájitól azt kérte, hogy vágja őt a földhöz. Kiráji nem érezte ezt méltó cselekedetnek, hiszen a gyíkocska volt az ő segítőtársa. Mégis, mivel a gyíkocska annyira kérte, megtette. Földhöz vágta a gyíkocskát. És csodák-csodájára mi történt! A gyík hejet egy gyönyörű leány állt előtte.

A leányt, Ribizkét, elvezette édesapjához, és mivel Ribizke volt a legszebb, a kiskiráji nyerte el azt a próbát is. Megtartották a lakodalmat, a kiskiráj lett a trónörökös. Boldogan éltek, míg meg nem haltak.

Málik Judit (Topolya)

A LELEMÉNYES IFJÚ

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egy kiráj. Annak pedig három fia. Egy napon a kiráj hírt hallott egy világszép kirájlányról, akinek kezéért a legügyesebb fiúk versenyeztek, de egyik sem tudta megszerezni. Volt egy föltétel, amit senki sem tudott teljesíteni. Elhatározta, hogy egyik fiának meg kell szereznie ezt a csodaszép lányt, akinek a homlokán a nap van, hajában a hold. S minden mellett okos, ügyes, szerény.

Útnak indította első fiát, de az kudarccal tért vissza. Elment a közepe fia is, az sem tudta megszerezni a kirájlány kezét. Ekkor elküdte a legkisebbet, János kirájit.

Megérkezett az udvarba, meglátta az ablakban álló kirájlányt és elhatározta, hogy a felesége lesz. Elment mondani az öreg kirájnak, hogy szerencsét próbál. Megtudta a feltételt: az üveghegy tetejére kellett feljutni és onnan elhozni egy jégvirágot.

Az ifjú kissé elszomorodott, de azért elindult. Ment, mendegélt, a napfény országából, a jeges pusztaságba érkezett, a nyárból tél lett, mire elérkezett a hegy lábához. Kimerülve aludt el. Arra ébredt, hogy valahol nem messze tőle, kiabálnak, veszekszenek. Elindult, hogy megnézze, mi történt. Három ördög vitatkozott. Az egyik odaszaladt hozzá és fölkérte, legyen a bírójuk. Előbb megkérdezte a kirájit, hogy min osztozkodnak. Elmondták, hogy apjuktól örökölték háromman egy pár cipőt, egy varázsvesszőt és egy köpenyt, s nem tudják, hogyan osztsák el.

A kirájit elvállalta a bíraskodást, mert magában már elhatározta, hogy megszerzi a három csodaöltözéket, és ezek segítségével feljut a varázshegyre. Kivett a zsebéből egy követ és így szólt az ördögökhöz:

– Én most ezt a követ elhajítom. Amelyiktek előbb visszahozza, azé lesz mind a három darab, mert ezek csak együttvéve használhatók.

Elhajította a követ jó messzire, az ördögök elszaladtak, ő pedig gyorsan a lábára húzta a cipőket, magára vette a köpenyt, kezébe a varázsvesszőt, megsuhintotta és egyszeriben a Varázshegy tetején találta magát. Leszakította a jégvirágot, ismét suhintott egyet a vesszővel és a csodaszép kirájlány udvarában termett. Ledobálta magáról a csodaholmikát és vitte ajándékát.

Megkapta a kirájlány kezét, vele az országot is. A nép meg volt velük elégedve. Jó uralkodók voltak. Ők pedig boldogságban élnek még ma is, ha meg nem haltak...

Pintér Erzsébet (Topolya)

KÍGYÓVŐLEGÉNY

Hol vót, hbl nem vót, vót éccé egy embër, annak egy felesége. Boldogan éltek, éldegéltek, csak egy bajuk vót: az hogy nem vót gyerékük. Ezèn siránkozott mindig az asszony is, hogy mé nincs má nekük gyerékük.

Éccé, ahogy az erdőbe járkált, fónézött az égre, és nagyott sóhajtott:

– Istenëm, Istenëm, bárcsak lenne gyerékünk! Még ha kígyóbõre lenne is!

Mikó ezt emondta, hazamént. Másnap, ahogy kimént az udvarra, hallja, hogy valaki azt kiabálja, hogy: „Édésanyám, édésanyám!” Tekintget mindénfelé, de nem lát sénkit. Hát ahogy fordul még, hogy béménjén, lássa, hogy előtte a földön motoszkál valami. Akkó látta még, hogy ott van egy kígyó. Az kiabát neki az előbb is. Azt mondja a kígyó:

– Édésanyám! Tégnap keresett az erdőbe, most itt vagyok. Én lészék a maga fia.

Mégijedt nagyon az asszony, mi lész most, hogy vigye bē az urának. Mégis lehajút, oszt fölemelte a kígyót.

– Apjuk, nézd, mi rosszat tettem! Kértem istent, hogy adjon gyereket, még ha kígyó nagyságút is. Oszt ezt találtam az udvaron.

Tanakodtak, mit is tēgyének a kígyófiúval. Csináltak neki hejet az asztal alatt, hogy lēgyen ott. Jó helyen lesz, még sénki se lássa.

Másnap eméntek megint az erdőbe fát vágni. Hát amint hazaérnek, lássák ám, hogy a kígyófiú ott fütüürészik a fal tetején. Kérdik tüle, mi a baja, de nem szót semmit. Csak hallgat mint a sír. Másik nap megint kiméntek fát vágni, de megint mikó gyüttek haza, má messzirű látták, hogy a kígyófijú kint van a falon. De nem mondta még, mi baja. Így mént ez három napig. Negyedik nap mondja az embēr a felesíginek:

– Tē, asszony! Tudom én má, mi baja van a mi kígyófijunknak! Hát nősülhetnékje van, azé fütüürészik az mindig a falon. Maj, bēmēgyék a faluba, szērēzék neki én felesígnek való lányt.

Az asszony nagyon mégijedt, mondta is az urának, hogy nem lesz ez jó, úgysē még sénki hozzá ehhez a kígyóhoz, de az embēr csak bēmént a faluba. Nemsokára vissza is jött egy lánnyā. Estelédett, bēküdi a lányt a házba.

– No, léányom, mēnj a házba, ott vár má a férjed!

A lány bēmént, de mikó mēglátta a kígyót, eliskította magát, oszt kiszaladt a szobábú. A kígyófijú szomorkodott egész nap.

– Mondtam, apjuk, hogy hijába hozó ide akárkit. Senkinek se kő kígyó férj helyett!

– Hát én pedig megint csak bēmēgyék a faluba. Van ennek az asszonynak három lánya, majd ēhozom a középsőt.

Bē is mént a faluba, hozta is a lányt. Eljött az este. Mondja az embēr a lánynak:

– No, léányom, mēnj a házba, ott vár má a férjed!

Bē is mént a lány, de mikó mēglátta az ágyba a kígyót, kiszaladt elüle. Így a kígyófijú megint egész nap szomorkodott. Az apja nam győzte má sajnáni.

– Hát én, asszony, emēgyék harmadszó is a faluba! Van annak az asszonynak még egy lánya – a legkisebb. Éhozom a legkisebbet, hátha szērēncsénk lesz vele.

Hozta is a kisebbik lányt – a legszēbbiket. Mēgin csak estelédett, oszt beküdték a házba.

– Na, leányom, menj bő szépén, ott vár má a férjed!

Bő is mēnt a házba, hát az ágyba ott vót a kígyófijú. De ő nem szaladt ki, odafeküdt a kígyófijú mellé, oszt elkezdte símogatni. Hát ahogy símogassa, lássa ám, hogy a kígyófijú löveti a bőrit, oszt igazi fijúvá változik. Egy igazi dalija lett belüle. Mēgfogta a lány kezit, oszt kivezette az édesanyjáiékhoz.

– Itt vagyok, édesanyám, én vagyok a maguk fija!

Mikó meglátták, nem akartak hinni a szemüknek, úgy örűtek. A fiatal párt mēg összeadták mēg aznap. Mēg ma is élnek, ha mēg nem haltak.

Vass Éva (Topolya)

A KIRÁLY TEMPLOMA

Volt a világon egy öregasszony, annak volt két fia. Ezek az égvilágon semmitől sem féltek. Egyszer a faluban kihirdették, hogy a kirájnak van egy temploma, s aki abban a templomban meg mer aludni, az annyi aranyat kap, mint amennyi az ő súja. Az öregasszony is meghallotta a hírt, és mondta a gyerekeknek, hogy van jó alkalom, hogy meggazdagodjanak.

– Mēnjetek hát, gyerekeim, úgysem féltek az égvilágon semmitől, próbáljatok szerencsét.

Hát el is ment a két legény szerencsét próbálni. Mentek, mendegéltek, egyszercsak odaérnek a kiráj palotájához. Jelentkeznek az őrnél, hogy mi járatban vannak.

A kiráj levezette őket a templomba. Egy hordó bort kértek. A kiráj odagurította nekik. Becsukták a templomajtót, leültek a padba, s iszogatni kezdtek.

Éjfélig nem történt semmi, hanem éjfélkor a templom közepén megnyílt a föld és egy koporsó vetődött ki. Abból kibújt egy iszonyatosan nagy ember, nagyot ásított és azt mondta:

– Nagyon éhes vagyok, legények. Egyiktek az egyik pofámba egy fél falat, másiktok a másik pofámba fél falat, gyertek birkózni.

Az öregebb gyerek állt fel először. De azt mondja még a borzalmas nagy ember:

– Amelyikünk győz, az megeszi a másikat.

Hozzáfogtak birkózni. De a kettő nem volt olyan erős, mint az az egy. Birkózott hol az egyikkel, hol a másikkal. Jóideje vesződtek már. A két gyerek úgy izzadt, hogy a templom kövezete olyan vizes volt, mintha az eső esett volna. Egyszer a fiatalabb gyerek nekiszaladt, meglökte, s a veszedelmes ember a vízen megcsúszott, s belevágta a fejét egy rozsdás nagy szegbe, ami kiállt a koporsóból.

Menten ott is maradt, szörnyethalt.

A két legény megörült, hogy ilyen könnyen győztek. Éppen le akartak ülni, hogy tovább borozgatnak, mikor szekércsörömpölést hallottak. Kinyílt a templomajtó, bejött rajta hét ördög, szekérrre rakták a halottat és elvitték.

Mikor reggel megvirradt, megy a kiráj nagy reszketve, hogy már ezek sincsenek meg. Ahogy bemegy, látja, hogy azok be vannak rúgva s alszanak. Felébresztette őket. Megmosakodtak, megreggeliztek, s hazaindultak az arannyal. Sose kellett nekik dolgozni, olyan gazdagok lettek.

Ocsenás Erzsébet (Topolya)

MESE A TIZENHÁROM TESTVÉRRŐL

Volt egyszer egy kiráj és egy kirájné. Éltek is boldogan. Született nekik egymásután tizenkét kisfiuk. A kiráj elhatározta, hogy ha a tizenharmadik családja leány lesz, akkor a tizenkét fiát kivégezteti.

Meg is csináltatta a koporsókat. A kirájné elárulta fiainak ezt a szörnyű hírt. A tizenkét testvér elhatározta, hogy megfogadják édesanyjuk tanácsát, aki azt mondta nekik, hogy menjenek ki az erdőbe és lessék a vár ablakát egy fáról. Ha piros zászló lesz kitéve, akkor meneküljenek, ha fehér lesz, akkor bátran hazamehetnek, mert a tizenharmadik testvérjük is gyerek. A legnagyobbik testvér ment először fel a fára, majd utána sorba leváltották a többiek. Mikor a legfiatalabb kirájfi volt soron, lekiáltott a fáról:

– Vége az életünknek, bátyáim!

A kastéj ablakjában vörös zászlót lengetett a szél. A tizenkét kirájfi bement méjen az erdőbe, mert menekülniük kellett kiráj apjuk haragja és egy lánygyermek miatt.

A kis kirájlánynak aranycsillag volt a homloka közepén. Föl is cseperedett néhány év múlva. Egyszer, mikor édesanyjával mosott, tizenkét inget talált a ruhák között, amik nem édesapjáié voltak. Megkérdezte édesanyját, hogy honnan van az a tizenkét ingecske. A kirájné sírva panaszkolta el lányának, hogy az ő születése miatt kellett elmenekülnie bátyjainak a királyi udvarból. A kirájleány elhatározta, hogy megkeresi bátyjait, ha a világ végére is el kell mennie utánuk.

A tizenkét testvér egy gunyhóban élt, méjen az erdőben. A legkisebbik testvér főzött nekik, míg a többiek vadásztak az erdőben. Megfogadták, hogy minden nőt, akivel találkoznak, megölik.

Sok év múlt el azóta. Egy nap, mikor a legkisebb kirájfi volt otthon, egy gyönyörű lány jött hozzá látogatóba, a homlokán egy arany csillag volt, a hátán kis batyu. Elmondta, hogy ő a tizenharmadik testvérjük, aki miatt nekik el kellett menniük hazulról.

A kis kiráji először nem hitt a fülének. De azután mégis megörült testvéreinek. Megölelte és megcsókolta. Belebújtatta a nagy szennyes ládába és megígérte neki, hogy majd ő elintézi a dolgot.

Este, mikor hazajött a tizenegy kiráji, már párolgó vacsora várta őket. Mikor megvacsoráztak, a legkisebb testvérük kérlelni kezdte őket hogy ne öljék meg az első lányt, akivel találkoznak. Nagynehezen megígérték és meg is esküdtek. Ekkor a kis kiráji elővezette a csillagos homlokú lányt, akinek szépségén mind a tizenegy testvér elámult. Hát amikor elővette a tizenkét ingecskét és a tizenkét pogácsát, amit hozott nekik, akkor néztek csak nagyot a testvérek. Mindjárt elillant minden haragjuk és ölelték, csókolták a kirájlányt, tizenharmadik testvérüket.

Másnap már ő maradt otthon főzni. Egyik vasárnap, mikor otthon voltak a testvérei, a kertből szedett tizenkét jázminot és azt a kalapjuk mellé tűzte. Azon nyomban hollóvá változott a tizenkét kiráji és elrepültek ismeretlen irányba.

A kis kirájlány bánatában elment világgá. Ahogy ment az erdőben, találkozott egy vén, fehér szakállú öreg emberrel. Aki azt mondta neki, hogy tizenkét csaláninget kell varrnia bátyjainak, és addig nem szabad megszólalnia.

Meg is fogadta a kirájlány a tanácsot és varrta a csaláningeket egy barlangban. Arra ment vadászni a burkus kiráji és megtalálta a csillagos homlokú, szomorú lányt. Hiába kérdezgette, hogy hívják, de szavát nem tudta megoldani, azt gondolta, hogy néma. Elvitte a palotájába és pompás lakodalmat csapott.

A kirájlány azonban továbbra is néma maradt. Minden szabad idejét a csaláningek varrására áldozta. Késő éjszaka kiment a temetőbe és szedte a csalánt. Burkus kirájinak volt egy tanácsosa, aki rábeszélte a kirájt, hogy égesse el a máglyán a kirájnét, mert boszorkány. A kiráj egy este maga is látta, amint a kirájné kiszökött a szobájából és a temetőbe ment. Elhatározta hát, hogy mágján elégetteti. Szegény kirájnét egy kordéba ültették és a nép szitkai közepette vitték a vesztőhejre. A kis kirájnét a tizenegyedik csaláning ujját fejezte be, amikor szárnyasugás hallatszott, a csaláningeket rádobta a hollókra a kirájlány, akik mindjárt kirájfikká változtak. Azok el is mesélték életük történetét Burkus kirájinak. Ezután éltek boldogan, míg meg nem haltak.

Kokrehel Mihály (Topolya)

KINCSKERESŐK

Heten vótunk kincskeresők hét évig. Tanátunk kincset, nem is keveset.

Hát az úgy vót, szótak a kanászok még a csordások is, hogy lángok égnek ki a rétbű, a legelón. Hát, mit tudtuk, hogy a kincs ég ki a fődbű.

Hát csinátunk is szentőt gyertyábú virgulát, osztán március tizenharmadik napján, amikó teli hó, kiméntünk, oszt leszúrtuk a földbe azon a hején, ahun űk mondták, a virgulát. Hát meggyútottuk. A láng éhajut, oszt az mutatta, hun kő ázni.

No, nem is ástunk sokat, hát úgy egy jó ásónyomot. Egy kerék ajtó vót előttünk. Főnyitottuk. Hát csak úgy világított a sok-sok, temérdék kincs benne. Vót ott kádakba, hordókba aran, gyémánt, ezüst. No, tudtuk mi, hogy az van, mer monták, hogy sárga még fehér még vörös láng jött. Hát az arany a sárga lánggal ég, az ezüst fehérre, vörössé még a gyémánt. Nohát, le is mēntünk. Nézelődtünk. Egyesek a zsebüket is megtótták.

Hát egyszerűre csak hajjuk már, hogy jön egy valami nagy lakodalmas menet kocsikkal. Gyorsan kabátokká ēzártuk a nyilást, hogy ne lássák, hogy mi ott vagyunk, ne kőjön osztoszkonni. Amikó ēccēre ēcsendesedtünk, hát hajjuk, hogy ott megállt a lakodalmas menet. Na, mos mán itt vannak, mos má mi csinyájunk? Hát, levettük a kabátokat, kinézünk, hát ott áll egy nagy fekete szakálú török. Hát mongya: – Maguk mit kerēsnek itten? Gyorsan mēnnyenēk innét, mer... – Hát, mi úgy vótunk vele, heten vagyunk, ki lapáttā, ki ásóvā, hát nem megyünk el. No, ēccēre csak aszongya: – Nem akarnak ēmēnni? Mēnnyenēk, mer csunya végük lēs. Ide nézzenēk, mi vár magukra.

Odanézünk. Ott áll hét akasztófa mög egy vörösbugyogós hóhér. Hü, erre szörnyen megijedtünk, még se mertünk moccani a félelemtū. Aszongya: – Nem akarnak ēmēnni? Fogják meg!

Akkó még a félelem ojan erőt adott, kiugrátunk a gödörbū, oszt fuss, uzsgyi! Igy ēszaladtunk!

No, nem baj. Máskó visszamēntünk, félástuk az egész legelőt, de még egyszerű nem tanátuk azt a hejet. Évitte az ördög a kincsit. Az ördög vót. Hát ami a zsebünkbe vót? Mikó mögnéztük, lószar vót.

Hadzsy János (Topolya)

JÉZUS ÉS PÉTER A FÖLDÖN JÁRT

Mikor még az Űrjézus a földön járt, a Szent Pétérrel mēntek. Na, és ahogy mēnnek, vittek magukkal élelmēt is, mert hát nagy útra mēntek. A Szent Pétör megēhezett. Hát, az Űrjézus mēnt elöl, ű hátul meglátta a libát. Egyik combját megētte.

Mēnnek, mēnnek, dehát az Űrjézus tudta. Aszongya neki az Űrjézus, mikor má megētte a libának az egyik lábát a Pétér: – Pétér, nēm vagy ēhēs? – De – aszongya – ēhēs vagyok. Aszongya: Hát, jó lēs, ha itt letelēpszünk valahun, oszt akkó, hát akkó ēgyünk.

Hát jó van. Leűtek egy helre. Egy fűre vagy mit tudom én. Kiterítette a Pétér mi vót az elemózsia. Mēgterített. Hát lássa a Jēzuska, hogy nincs egyik lába a libának. – Te, Pétēr, hun van a másik lába a libának? – Hát, Uram, Teremtóm, ennek csak egy lába vót! – Ne mongyad má! – De, higgye ē! – Hát, jó van! – Aszongya: – Hát, nézze, ott van egy csapat liba, mind egy lábön álnak. – Aszongya: – Látom. – Ereggy csak, oszt hissingesd meg.

Akkó odamēnt a Pétēr, mēgijeszgette űket e kicsit, hát, letették a lábukat. Aszongya Jēzus: – Na, látod, hogy két lábuk van!

Na, jó van! Hát, a Jēzuska ráhatta. Ęttek. Aztán mēntek tovább mēgin. Ahogy mēnnek, mēndegének, odaérnek egy nagy kōrtefáho. Ojan szōlōskertféle lehetett. Egy leginke alatta heveréz, nyútōszkodik, lustákodik, de kōrte kōrű, s szép kōrték le vótak húva, de egyet se nem ēvett mēg, mer annyira lusta vót, nem bánta vóna, ha a szájába esett vóna inkább. Hát oszt a Jēzuska aszongya: – Látod, Pétēr, mijen lusta ez a legin, nem képes ēnni. Ęnne kōrtét, ha a szájába esne, de inkább nem ēszik.

Mēnnek tovább, ahogy mēnnek, találkoznak egy szép kis eleven nagylánkāvā. Vízet vitt. Kértek is tüle. Hát, adott is nekik. Aszongya a Jēzuska a Pétērnek: – Na, látod ezt a kislánt? – Aszongya: – Látom. – Ez a kislán lesz annak a lusta leginnek a felesige. Aszongya Pétēr: – Ó, Uram, Teremtóm, ne verd mēg ezt a kislánt annyira. – Hát nem verēm meg. Mit gondolsz te, ha mind a kettō ojan lusta lēs, mint a leginke, akkó azok nem ílnek meg. De így maj lēs belőlük valami, mer az egyik elevēn.

Hát. Na, akkó mēg mēnnek, mer hát hosszan jártak. Mán rájuk esteledett. Betértek egy házba. Szálást kértek. Adtak is nekik. Hát, akko le is fektették űket egy ágyra. A Pétēr fekűdt belül, gondolom, hogy belül. Oszt meg akarták űket viccōni, mer nem tutták, hogy kicsodák. A belsőt kicsit mēgveregették. Hát, aszongya a Pétēr: – Ez nem jó van így. Akkó a Jēzuskát be akarta csapni. Másik éccaka aszonta: – Uram, Teremtóm, Te fekűggy belűre! Hát, aszongya a Jēzuska: – Jó van, maj én fekszők.

Akkó belűre fekűtt, akkó a Pétēr mēg kívűre. Akko a viccelők a kűsőt vertik mēg. Azt hitte Pétēr, mēgin a belsőt verik.

Hát, így vót, hogy a Pétēr, mindig kis huncutságai vótak, de mindig ráfizetett. Azt hitte, hogy a Jēzuskát majd ű becsapja. Na, hát, szōval ēn eddig tudom ezt a mesét.

Kovács Lajosné (Topolya)

A TIZENKÉT TESTVÉR

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon túl, az Óperenciás-tenger innesső partján élt egy kiráj és egy kirájné.

Nagy volt a bánata a kiráji házaspárnak, mert már tizenkét fiuk volt, de egy lányuk sem. Mikor az öreg kiráj látta, hogy a felesége áldott állapotban van, fogadalmat tett:

– Megölöm mind a tizenkét fiamat, ha leányom születik.

A legnagyobb titokban csináltatott tizenkét koporsót és betetette a palota legsötétebb zugába. A kirájnénak nem szólt semmit sem a szándékáról. Azonban egy délután ahogy a kirájné sétálgatott a palotában, ráakadt a koporsókra. Hosszas vallatás után a férje kivallotta, hogy mit akart a koporsókkal. A szándékáról azonban a kiráj nem akart lemondani. Így a kirájné egy este elmesélte a fiainak, hogy mit tervez az apjuk, majd adott nekük útravalót és elbocsátotta őket. De először megmondta nekik, hogy ha a palota tornyán fehér zászló lebeg, akkor visszajöhetnek az apai házba, de ha piros, akkor fussanak világá. A kiráj nagy haragra gerjedt, mikor megtudta, hogy a fiai elszöktek hazulról. A gyerekeket nem találták meg az utánuk küldött katonák, hiába keresték keresztül-kasul a palota környékét és az országot. A kiráj elrendelte a hajtóvadászat beszüntetését és várta, hogy lánya-e vagy fia születik-e.

A tizenkét testvér ugyanígy várta a fejleményeket a palotához közeli erdőben. A legkisebb testvér fölmászott egy magas fára és figyelte a palota legmagasabb tornyát. Egyszer csak lekiált a testvéreinek:

– Szaladjunk, testvéreim, ha kedves az életünk, mert vörös zászló lobog a tornyon!

A kiráji pár boldog volt, hogy lányuk született. Azonban a kirájné még mindig szomorkodott a fiai után. Ez miatt sokszor veszekedtek az urával.

Ez alatt a tizenkét testvér egy kunyhóban élt az erdő közepén és vadászta. Minden nap az egyik kirájfi otthon maradt, hogy vigyázzon a házra és hogy főzzön. Így éltek boldogtalanul, mint az árvák.

Lassan múltak az évek, egy... kettő... tíz... húsz. A kirájlány is felcseperedett az apja és anyja nagy örömére. Egy nap, ahogy kutatott a padláson a régi ruhák között, talált tizenkét kis inget. Addig faggatta rólu az édesanyját, míg az kivallotta, hogy húsz évvel ezelőtt volt neki tizenkét testvére, de világá kellett nekik menniük, mikor ő világra jött. A lelkiismeretfurdalás közepette a kirájlány elment hazulról. Mikor ezt az apja meghallotta, azon nyomban meghalt.

Ahogy egy sötét erdőn ment keresztül, a kirájkisasszony rátalált egy kunyhóra, ahol a tizenkét testvére lakott. Ott elmondta nekik, hogy mi járatban van, és hogy az ő régen elveszett testvéreit keresi. Mikor

a bátyjai meghallották a szomorú történetet, megölték és megcsókolták, még meg is bocsájtottak neki.

Másnap már mind a tizenhároman hazamentek, ahol édesanyjuk várta őket. Azóta is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Kokrehel Mihály (Topolya)

VÉG VÁSZON EGY FINGÉRT

Hát, vót egy öreg néni. Ugye, nem nagyon birt menni, szöginkém hát kiút a kapuba. Aki āra ment, ojan ismerősse, hogy ha gyüttek vissza – valahun a város szélin laktak – mindig kérdezte: – Gyerékeim, mi újság van a faluba? – Mëgmonták neki ami vót, ugye.

Akkó vótak ojan bitang gyerekek vagy legínfélék, aszt mondják, hogy maj megtréfáják az öregasszonyt. Biztos, hogy megin kérdezi, mer rá vótak mán szokva, hogy mëgkérdezte, hogy mi újságot tuttok. Akkó gyüttek a legínyek visszafele. Mëgkérdezte az öregasszony: – Mi újság van a faluba, fijajim? – Hát aszongyák: – Mos van újság! – Mi? Mi ám?! Az öregasszonyoknak leginkékhő kő férhömenni. Ez a törvín! A kislá – a fijatal lányoknak meg öregembërhő.

Osztán vót neki egy onokája, egy tizenhat éves kislán, az is ott út. Akko, mikó azt mondták a legínyek, hogy öregembërhő kő férhömenni, azt mongya: – Ühüm! – Azt mongya az öregasszon: – Ühüm vagy nem ühüm, úgy kő lenni, ahogyan az urak azt ërendözték. – Az öregasszonnak tetszett, de a kislánnak nem tetszett.

Hát egy legínke mënt a násznagyā kërőbe. Valahova akartak menni kërőbe. Ahogy mënnek, betérnek egy kislányos házho. A kislán pucóta a krumplit, jó vastag hajjá. Aszongya neki a násznagy: – Kislányom, tán sok krumplitok van? – Aszongya: – Nincs nekünk! Úgy vesszük.

Á, nem tetszett a násznagnak. Aszongya: – E nagyon préda kislán! – A vőlegínnek valahogy mëgmonta, hogy gyerünk tovább. Othatták.

Mëntek tovább. Monták, hogy majd visszagyüvünk, dehát nem mëntek vissza. Mënték, mënték. Megin valakihó bemënték. Valakit ajáltak nekik, egy másik kis eladólánt. Hát, oda is bemënnék. Ott is krumplit pucótak. A kislán igen vékonkán pucógatta. Aszongya a násznagy: – Kislányom, tán kevés krumplitok van? – De nincs nekünk – aszongya – kevés, termëtt nekünk ötven vagy hatvan zsákká, adunk is ë.

Teccëtt a násznagnak. A legínnek valahogy mëgmonta, hogy ez jó lësz, e jó lësz. – Látod, e mijen spórolós kislán! – Hát jó van! A lán is tecçëtt a fijatalambërnek is. Hát, beszélgettek. Annyira, hogy mëg is egyeztek, hogy elvëszí. Hozzá is adja az annya.

Özvegyasszony vót az annya. Hát nem ellenkedëtt a kislán ottan,

örüt is, mer jóképű vót a legín is. Hát annyira elevenkedett a kislán, hogy elszellentette magát. Jaj, anya rettentően, hát nagyon szégyellte.

Akkor régen az vót a divat, hogy fontak vásznat, fontak és szűttek, egész vég vásznakat tartottak az ágyba. Kihúzott az ágybú az asszony egy vég vásznat, és monta a násznagynak: – Fogadják el, kentek, ezt a vásznat, de ne mongyák ē, hogy ez a lán ijét csinát. Hallgassanak, fogják be azt a szájukat, ne mongyák sēnkinék. Hát, nagyon szégyellēm.

Ēmēntek. Mēnnek. Aszongya az anyja a lánnak: – Mi csinyátá? Nem szégyellēd magadot! Ijen szégyent hoztá a fejemre! – Aszongya a lány: – Mit csinyátam? Mé atta oda azt a vég vásznat? – Mé atta? Nem szégyellēd magadot! – Aszongya a lány: – Na, mingyá maj egy vég vásznat adunk egy fingé!

Akkó utánuk ment a legínnek. – Ej, ájanak má meg, ketek. – Mēgának. – Mi akar? – Aszongya: – Aggya, ken, mán ide azt a vég vásznat. Benne hattam a slingölő ollómat.

Hát, akkó odatta a násznagy a lánnak. Aszongya a lány: – Kéne kenteknek egy vég vászon egy fingé? Láttak má kentek ojat, aki nem szellent?

Hát akkó a legín meg a násznagy mēnt tovább, ű meg visszafordút. Aszongya a násznagy a legínnek: – Te, hát, igaza van ennek a lánnak. Hát mit, oja nagy bűn ez? Ugye, hát teccik neked? – Aszongya a legín: – Teccik. – Na, akkó gyerünk vissza.

Oszt mēglētt az egyezís. – Lēgyēn mēg az ējegyzís, ettű ēvehetēd, ez nem bűn. – Na, akkó mēgegyeztēk oszt összekerűtek.

Kovács Lajosné (Topolya)

A GONOSZ KIRÁLYNÉ

Vót eccör, hun nem vót, hetedhét országon is túl vót az Óperenciás-tengörön is túl, vót eccēr egy kerál annak a kerálnak vót egy fija és ēgy lánya. Ezek úgy szerették egymást, hogy ezt kimondani nem lōhetett. Az öreg kerálnak a vót az utolsó szava halála óráján, hogy egymást el ne felejcsék, jók lēgyenēk.

A kerálkisasszony kapta a kastéjt, a fíjú meg a keráli palotát. A kastéj ojan köze vót a palotáhó, hogy oda lehetett látni az ablakból. Ēccēr azt mongya a kerálfi: – Hallod, testvér, én mēgnősülök. Kit vōgyek el? – Azt mongya a hūga: – A barátnémat vagyis lánycimborámat. – A kerálfi elvōtte a hūga barátnéját. A kerálfi mindennap mēg akarta nézni a hūgát, de a felesége azt meg akarta tiltani, mēg is fogatta a kerál, de amikó arra mēnt, mégiscsak bēmōnt.

A kerálné az ablakból leste és amikó meglátta, hogy az ura mōgszegte az ígēretét, elfogta a sárga írēcség. Fōltette magában, hogy bosszút áll az urán. Vót a kerálnak egy olajforrása, olajfákval körűlvēve. A kerálné

az olajfákat kivágatta és elégette, de a szagja olyan nagyon jó vót, hogy a kerál ahogy hazamönt, rögtön észrevötte, no oszt kapd elő az asszont, oszt add neki, ēkeszte agyāni.

Ettőfogva van az, hogy eső előtt mindig dörög az ég, mer az ördög is ētanúta a keráltul, hogy ha az asszony rosszat csinál, szoktatni kő a házhó.

Benda Rozália (Bácstopolya)

SZILVÁT SZEMÉTÉRT

No, egy időben egy embēr szemétér árúta a szilvát. Vitte a szilvát, kiabát: – Szilvát szemétér! – Erre a lányok, fiatalasszonyok söprögették a szemétet. Annyira söprögették, hogy némejik alig bírta kivinni.

Hát, vót, aki ugye kevesebbet bírt összesöpreni. Egy kislánka, egy fiatal kislánka hát nem bírt sokat összesöpreni. Rettentő sírt, most ő nem is kap szilvát azé a kis szemétér, mikó némelik annyit összeszēdett. Oda-vitte az embörhő, mongya: – Bácsikám, én nem bírtam többet összeszēnni, agyon egy kis szilvát énnékem is ezé a kis szemété. – Adok, aranyos kislányom, nekēd adok legtöbbit, mert nem bírtá sok szemétet összesēpenni. Te vagy a legtisztább kislán!

Kovács Lajosné (Topolya)

AZ OKOS LÁNY

Volt egyszer egy katona. Ment, mendegélt hazafelé szabadságra. Nagyon fáradt volt, éhes és szomjas. Betért egy magányos házhoz pihenni. Abban a házban egy csősz lakott a családjával. A csősznek volt egy szép eladó lánya, ez éppen a csirkéket etette az udvaron. A katonának megtetszett a lány, kért tőle egy pohár vizet, s megkérdezte:

– Hogy hívnak?

– A nevem eleje olyan mint a hátulja, a közepe meg dupla – felel a lány.

– Magad vagy itthon? – érdeklődött tovább a katona.

– Itt lakik apám, anyám, az ángyom meg a bátyám – válaszolt a csősz lány.

– Hol van az anyád?

– Főz.

– Mit főz?

– Főlalát.

A katona semmit se értett az egészből.

– Hol van az apád? – tette fel az újabb kérdést.

– Elment vadászni.

– Mivē vadászik?

– Amit megfog, azt otthagyja, amit nem fog, azt hazahozza.

Ebből se sokat értett a katona.

– Hol a bátyád?

– A mezőn.

– Mit dolgozik?

– Kis házból nagyot csinál.

Ez bolond – gondolta a katona, de még egy kísérletet tett.

– Hát az ángyod?

– A tavalyi örömét siratja.

– Hány éves vagy, te lány?

– Annyi amennyi, az anyám kétszer több mint én, az apám 5-tel több mint az anyám, hároman 100 évesek vagyunk.

Mikor az okos lány látta, hogy a katona nem tudja a válaszait megfejtetni, megmagyarázta:

– A nevem Anna.

– Anyám babot főz, az jár föl alá.

– Apám bolhákra vadászik az inge derekában.

– A bátyám a föld végit árkolja, mert a kocsik letapossák a vetést.

– Az ángyom a hatodik gyerekével vesződik.

– 19 éves vagyok, anyám 38, apám 43, hárman 100 évesek vagyunk.

A katona tovább ment, s azt gondolta, hogy ilyen okos lánnyal még nem találkozott.

Virág Mária (Topolya)

AZ ÖRDÖGÖK KINCSE

Kakas Miska bácsi mesélte, hogy legénkorába még áltak a pincék az Alsó-Kulai úton. Ijen nagy alagutak. Amiket szerinte a tatárjáráskor építettek az emberek, hogy veszéj esetén elmenekülhessenek a rétekbe, mivel a Krivaj-vógy még akkor rétekbű, mocsarakbű, nádasokbű ált.

Ez még abba a régi világba vót, oszt bál vót Bajsán. Mi topojai leginyek is odajártunk. Éccé, amikó éféltájt gyüttünk, nem vót még egészen éfél, haza, amikó odaértünk ahó a dombhó, hát látjuk, hogy egy nagy tűz ég. Mikó odamégyünk, látjuk, hogy ott ül egy öregembēr és fődig ért az ősz szakála. Köszöntjük. Kért tőlünk dohánt. Attunk neki. Csavart, rágyútott, leűtünk beszélgetni. Besz-

gettünk. Egyszer csak aszongya az öregember: – Hajjátok, ti légínyek, akartok-e ti látni valamit? Hát, akarunk! Aszongya: – Mëgmutatok valamit, mëgmutam, ha mëgigéritek, hogy sëmmihez hozzá nem nyúltok.

Hát jó! Ráátunk. Ęvezetëtt bennünket akkó egy pincébe, egy alagútba. Sokáig mëntünk. No, ëccërre csak világosság lëtt. Hát tőmérdek arany, ezüst mëg drágakű vót ott. Monta is az öreg megent, hozzá ne nyujunk, mer baj lesz.

Nohát, amint ott nízegetünk oda, nízegetünk ide, ëgyszerre csak az egyikünk hogy hogy nem, nem bírta és zsebre vágott egy drágaküvet. Hát, ahogy ezt mëgtette, ëppen akkó ütötte az éfél. Ahogy ëkezdte ütni az éfél, azt mongya az öreg: – Gyorsan kifele, mindenki kifele ahányan vattok, mert baj lesz! – Nahát, szalattunk is ki. Ahogy szalattunk, éktele-nül zene, dobszó, síp, dudaszó. Hát, szalattunk. Kiszalattunk mindahá-nyan, akik vótunk. Az az egy, aki zsebre vágott egy drágaküvet, az ma-radt bent. Bezárult mögöttünk a föld.

Hát, amikó visszánízünk, lássuk ám, hogy az öreg is ott van. Aszon-gya: – Na, fijajim, egyiktek túl kapzsi vót, nem bírta ki, ëcsent egy drága-küvet, oszt mostan az ű kárára, de jó tette, mer így én nyugottan mëghal-hatok. – Így aztán az öreg ottan össze is esëtt mëg porrá is vált.

Hát, ez az öreg vót az ördögök kincsének az öre. Ő vigyázott az ör-dögök kincsére. Addig nem halhatott mëg, míg valaki benn nem maradt éfélko, ojan valaki, aki abbú a kincsbű ëvëtt.

Hadzsy János (Topolya)

BAJSA

MÁTYÁS KIRÁLY MEG A GRÓF

Ēmĕnt Mátýás kiráj lopni. Ēgy grófhó. Maj lopnak. Amiko maj mĕnnek be, látik, hogy ott mán van ĕgy lopó. Ősszesúgnak, hogy te mit akarsz. – Lopni. – Ēn is lopni. – Aszongya az a másík lopó, aki ott vót elótte: – Hallod, mi újság? – Micsoda? – Aszongya, meg akarják Mátýás kirájt gyilkolni, mérgezni. – Hogy? – Úgy, hogy – aszongya – hónap egy nagy vendégséget csinálnak és a Mátýás kirájt mĕghíják ebédre. Az első pohár borba mérget teszünk, ráköszöncsük a kirájra, hogy ez, mint a kiráj, az ország feje, ez űtet mĕgilleti.

No, jó van. Ez akkó ĕmút. A kiráj amint meghallotta, aszongya, hogy hónap maj találkoznak. – Hun? – Aszongya az András kórúton, ott, a Mátýás kiráj mongya. – Hogy ismerlek mĕg? – Kĕt búzakalász lĕsz a kalapomnál.

Hát, mikó oszt az András kórúton ősszegyün a nép, ugye, gyün a Mátýás kiráj, íppen a Mátýás kiráj! Ez a koma is ott van a kórúton. No, ĕppen ĕgy négyesfogatba hozzák a kirájt. A királnak a kalapjánál kĕt búzaszál, búzakalász van. Mĕgjett a másík lopó, elkezdĕtt szalanni. Mátýás királ aszongya: – Fogják mĕg azt az embert. – Mĕgfogták. – Gyere – aszongya – ide mellém. Ēmĕgyünk ahhó a grófhó, ahun az este vótunk. Ēmĕgyünk oda és amiko rámköszöntik az első pohár bort, te felálsz, azt mondog: – Uraim, az első pohár ital a gazdát illeti, a háziurat.

Igy a gróf mĕgitta az első pohár bort és mĕg is halt attul. Eddig vót!

Petrovics József (Bajsa)

ERŐS JÁNOS

Vót ĕgy asszony, és annak vót kĕt fija. Az egyik az ĕdĕs, a másík mustoha. A mustohafiját nem szerette. Egyájtájába nem. Azt ĕszegóttette kanásznak. Ēgy ojan parasztgazdáhó.

Hát, nem jó bánt vele a parasztgazda avval a gyerekkĕ. A gyerek mĕg hazamén, panaszkodik az annyának. Az mongya neki: – Te ijén

piszkos, ojan piszkos, te! Mész vissza! – Az apjának is panaszkodik, de az nem mer neki szóni, mē ott a mustoha, hajja, mēg ott a mustohatesvér is. Csak azt mongya neki: – Eriggy, fijam, vissza.

Mikó visszamén a gyermek a gazdáhó, a gazda mingyá elővész: – Hun vótá, csavargó, bitang?

Hát, a kisgyerek nem tudott mit csináni, semmit sē. Vajis emēnt az erdőbe, oszt valami sasmadárrá összeszövetkezett. A sasmadár ojan táplálékot adott űneki, amit ű gyorsan nőt, fejlődött. Ű lett egy erős János. Erős gyermek lett belüle.

No, oszt mikó má ű megerősödött, akkó hazamén, a mustoháját mēg akarta gyilkóni. De az apja azt monta neki: – Fijam, ne bánd, maj meglássuk, hogy mijen erős vagy. – Összekötötte az apja a gyermek kezit drótkötéllē, mē nagyon erős vót. A mustohája mēg agyonütötte a fejszēvē. De mielőtt agyonütötték vóna, azt monta a gyermek: – Hogyha agyon is üttök, csak a szívemet tegyéték egy zacskóba és aggyátok ide énnékēm.

No, úgy is vót. Mikó agyonütötték, kivették a szívit, etemették a gyereket avva a zacskóvā. De harmadnapra a szív ott dobogott az ajtón felakasztva. A szíve az erős Jancsinak. No, oszt mikó azt meglátta az apja: – Micsoda a, micsoda a? – Azt kérdezte az apja: – Ki vagy? Mi vagy? – Én vagyok a fijad, a János!

Hát aztán a János megjelēnt avvā az erős testtē, ahogy ű vót. Mēgmutatta nekik, hogy hogy kötözték mēg, hogy gyilkótatok mēg.

Akkó a mustohaannyát széttépte, mint a rongyot. Az apját megölelte, megsókolta, a testvérit, a mustohatestvérit elüzte a háztú.

Igy maradt meg a János erős Jánosnak. A falunak a legerősebb embere vót. Mindenki tisztóte, böcsúte.

Petrovics József (Bajsa)

KEVI

ÁRGILUS KIRÁLYFI

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, élt egy öreg kiráj. Ennek a kirájnak a kertjében volt egy aranyalmafa. Az almákat minden éjjel őriztette, de mégis eltűntek reggelre. A kiráj két idősebb fia is vállalkozott, hogy megőrzi az almákat, de elaludtak, s reggelre az almák is és a kirájfiak feje is eltűnt.

Jelentkezett a legfiatalabb kirájfi is, hogy ő bizony elfogja a tolvajt. Kérte az öreg kiráj, hogy mondjon le tervéről, mert ha ő is bátyjai sorsára jut, nem lesz kire hagyni a kirájságot.

De a fiút nem lehetett meggyőzni. Aranyszelencében dohányt vitt magával, s amikor elálmosodott, azt szagolgatta.

Egyszer csak nagy szél kerekedett s egy gyönyörű aranyhajú tündér jelent meg az ágak között. Árgilus kirájfi elfogta még mielőtt az almákhoz ért volna. Könyörgött a tündérlány, hogy engedje szabadon, de hiába. Ez a gyönyörű szép lány Tündér Ilona volt. Örült az öreg kiráj, hogy végre megmaradtak az almák, s a fia is talált magának mátkát. Csaptak nagy lakodalmat, Hencidától-Boncidáig fojt a bor.

Telt, múlt az idő, az ifjú pár élt boldogan. Egyszer a kirájfi elment vadászni, de mielőtt elment, megparancsolta anyjának, hogy a hattyúruhát nehogy odaadja feleségének.

Alig ment el a kirájfi, Tündér Ilona elkezdett könyörögni anyósának, hogy legalább a színét mutassa meg a hattyúruhájának.

Az öreg királyné nem tudott ellentállni a kérésnek, s megmutatta. Tündér Ilona magára kapta a ruhát, huss, kirepült az ablakon.

Búsult szegény kirájfi, s útnak indult, hogy megkeresse Tündérországot.

Ment, mendegélt. Egy reneteg erdő közepén, ráesteledett. Világosságot látott, s arra indult. Egy házikóhoz ért. Beköszöntött:

– Adjon Isten, öregapám!

– Szerencséd, hogy öregapámnak szólítottál! – mondta az öreg. – Hát, te hogy kerülsz ide, ahol a madár sem jár? – kérdezte az kirájfit.

A kirájfi elpanaszolta nagy baját, s kérte az öreget, mutassa meg az utat Tündérország felé.

A vén összehívta az erdő vadjait, s kérdezte őket, ki tudja az utat Tündérországba!

Egy sánta farkas jelentkezett. Árgilus kiráji felült a hátára, s mentek, mentek sok száz évig, míg egyszer egy üveghegy lábához értek. Itt letette a kirájit, s azt mondta, menjen fel ahogy tud. Éppen ott veszekedett három ördögfióka az apai örökségen. Nem tudták eldönteni kié legyen a csodanyereg, amivel mindenhová el lehet érni.

A kiráji feldobott egy pénzt, hogy aki hamarább visszahozza, azé lesz a nyereg.

A három ördög a pénz után eredt, ő meg felült a nyeregre, s az üveghegy tetején termett. Megijedt Tündér Ilona, mikor meglátta a kirájit.

– Jaj, minек jöttél ide, édes uram, rőgtőn itt lesz a hétfejű sárkány, s akkor szőrnýchatsz.

Elbujtatta a kirájit. Jött is nemsokára a sárkány már messziről tüzet okádva, mert idegen szagot érzett.

Árgilus kiráji és a sárkány összemérték erejüket. A kiráji levágta a sárkánynak mind a hét fejét, s hazavitte Tündér Ilonát birodalmába. Még most is élnek, ha meg nem haltak.

Gulyás Mária (Kevi)

GUNARAS

MÁTYÁS KIRÁLY ÉS AZ ADÓ

Mátyás kiráznak szokása vót, hogy a népek közé kimént és elbeszélgetett a népekkel. Egy alkalommal a kocsmában a kecskelábú asztalnál vitatkozott egy paraszttal, mer azt mondta, hogy az nem biztos, hogy mind a kiráj kasszájába megy, ami befojik. A paraszt azt bizonygatta, hogy igenis a kirájé lesz mind.

Mikor a kiráji várba nagy vendégséget tartottak, a kiráj meghívta azt a parasztot, akivel a kocsmába vitatkozott. Szegény ember el nem tudta képzelni, mi bünt követett ő el, hogy a királ odahívassa a várba. De azér csak elment. Mikor odaért, szívéjesen fogadták, a kiráj jobb felére ütette a nagy asztalhoz.

Mikor vége vót a lakomának, akkor intett a szolgáljának, hogy hozzon ki egy nagy szakajtó lisztet. Akkó hozzáfordult a paraszthó Mátyás és mondta neki, hogy markoljon a lisztből amennyit csak bir, nagy marokkal. Most adja át a szomszédjának ezt a marék lisztet, oszt a nagy asztalon körű, minden kézen át. Mikor odaért, az utolsó átadta a királnak a lisztet, alig maradt egy kevés, ami a királnak jutott. Akkor a királ odafordult a paraszthoz és azt mondta:

– Látod, így van a királ az adókkal! Mindenkinek a kezihó tapad belőle, úgyhogy a királnak csak kicsi marad.

Molnár János (Gunaras)

KISHEGYES

MESE A LÁNYRÓL, KI MAGA VOLT A TŰZ

Volt egyszer egy lány, ki maga volt a tűz: égett, égetett.

Egyszer egy szegény ember jött a faluba feleségével. Olyan szegények voltak, hogy a falu népének megesett rajtuk a szíve, azon törték majd a fejüket, hogy is juttathatnák munkához őket. Három mester élt ebben a faluban, egy favágó, egy pék és egy gyertyacsináló. Ők voltak a leggazdagabbak, kisütötték hát, hogy az ember legyen a falu őrzője, a bérét pedig ők hárman adják össze.

Történt egy éjszakán, hogy a falura farkasok támadtak. Az ember háza messze volt a falutól, hiába kiáltozott, a falu népe méjen aludt. Egyedül vette hát fel a harcot a farkasokkal.

Másnap reggel ott találták vérbe fagyva háza előtt feleségével. A házban egy gyerek sírt, de olyan szép gyerek, hogy azon nyomban elfacsarodott az emberek szíve.

A pék, a favágó, a gyertyacsináló elhatározták, hogy a gyermeket fölnevelik.

A lány nőtt, növeledett, gyönyörű ifjú lánnyá serdült. A péknek segített kenyeret sütni, favágónak tüzet csinálni a hideg téli estében és a gyertyacsináló gyertyafényénél hallgatta a régi történeteket. Ilyenkor szemében tűz lobogott, és az emberek borzongva néztek egymásra. Történt egyszer, hogy a pék későn ébredt és kicsit elkésett a kenyérsütéssel. Türelmetlen asszonyok ácsorogtak ajtaja előtt. A lány elébük állt, csitította őket. Mikor csak nem akartak elhallgatni, kezébe vett egy kenyérformájú tésztát, tartotta, tartotta és egyszerre friss kenyérillat töltötte be a kis pékhelyiséget. Ránézett a többi tésztára is, és szállt, szállt a friss kenyér illata, egészen a pék orráig, aki lélekszakadva futott be, hisz még nem rakott be semmit a kemencébe. A lány állt és mosojgott. Osztogatta a frissen sült kenyeret és valahova messzire nézett. A pék dühbe gurult, hogy mért osztogatta el az ő drága kenyerét ingyen. A lány csak állt és mosojgott. Másnap elküldte a favágóhoz. Annak a felesége éppen tüzet akart gyújtani. Csak nem találta a tűzszerszámot. A lány csak mosojgott, nézett, nézett a tűzre, s az egyszeriben égett, lobogott. A favágóné majd hanyatt esett ámulatában, még a szomszédok is összeszaladtak.

Azóta téli estében, ha csikorgó hideg van, csak a lányt hívták. Leült a szobában, testéből meleg áradt, szemében mintha száz gyertya égett volna.

Nem kell az embereknek a pék kenyere, a lány süti nekik, nem kell a favágó fája és a gyertyacsináló gyertyája sem. A hajdan leggazdagabb emberekből lassan a legszegényebb lett. Fogcsikorgatva átkozták a lányt, míg mindenki áldotta.

Egy hideg téli éjszakán, talán éppen azon a nevezetes éjszakán, mikor régen, nagyon régen farkasok támadtak a falura, összefogtak a favágó, a pék meg a gyertyacsináló, megragadták a lányt, vitték, vitték, míg csak a faluszéli feneketlen tóhoz nem értek. A lány hallgatott és csak mosolygott. Beletaszították, pontosan a tó közepébe.

Másnap asszonyok mentek a tóra vízért, kezüket kirántották, futottak a faluba, a tó vize forró volt, égett, égetett.

Azóta téli éjszakákon, ha csikorgó hideg van, az emberek mesélt mondanak a lányról, ki maga volt a tűz. Ha kezével megérintett valamit, forró lett, az égető szemében száz gyertya égett.

Dudás Ida (Kishegyes)

EGY SZEM BÚZA

Vót egy szegín embër. Ojan szegín vót, hogy nem vót semmije, csak ëty szëm búzája.

Ûgy gondóta, hogy ëviszi, mëgõrõteti a malomba. Ahogy viszi fõ a garádicson a malomba, mëgbotlott, oszt elejtette a búzát. A mónárnak vót egy búbos tyúkja, odaszalatt oszt fõkapta. Hû, aszongya, a mónárnak:

– Vót búzám, de mëgette a tyúkja, ëviszem a tyúkot.

Mënt, mëndegét a tyúkká. Má esteledëtt, hát betért ëty kis házba hállást kérni. Ûneki attak hállást, de a tyúknak csak kint a ludak kõszt vót heje. Három lúd vót az ólba, oszt ezek rëggëre agyonmarták a tyúkot. Hát aszongya a szëgíny embër:

– Ha agyonmarták a ludak a tyúkot, az enyimek a ludak!

Vitte a ludakat. Mënt, mënt, mëndegét, megin ráesteledëtt. Betért ëty háshõ hállást kérni. Hát, Ûneki, szívennen attak, de a ludakat a disznóólba tették a disznók közé. Így, gondóta, jó lesz azoknak ott is. Rëggëre szétszaggatták a disznók a ludakat. Hát aszongya a szëgíny ember:

– Ha nincs lúd, az enyimek a disznók!

Hajtotta a disznókat. Ráesteledëtt. Megint betért ëty háshõ hállást kérni. Neki attak bent, de a disznókat a tehenek közé tették. Rëggëre a tehenek agyonrugdosták a disznókat. Aszongya a szëgíny embër:

– Ha nincs disznó, jók lesznek a tehenek is.

Elhajtotta a tehenekét. Mēnt, mēnt, mēndegét, ěccē csak lát ěgy menetet. Ęty halottat vittek temetni. A tehenēk mēgijettek oszt ěszalattak. Hát aszongya a szěgíny emběr:

– Ha ěszalattak a tehenēk, az enyim a halott!

Kěrt ety zsákot, bekōtte a halottat a zságba oszt mēgindút. Mēnt, mēnt, mēndegét ety kocsmáhó. A kocsmā elōtt mēgát, letette a zsákot, bemēnt bort inni. A kocsmáros lánya kiōtta a zsákot, látta, hoty halott van benne, ětemette a kerbe. Kigyün a szěgínyemběr, lássa, hogy nincs a zsákba a halott. Hát aszongya:

– Ha nincs halott, az enyim a lány.

Beletette a kocsmáros lányát a zsákba, bekōtte, oszt mēgindút. A vállán vitte. Mēnt, mēnt, mēndegét, mēg csak egy másik kocsmáhó nem ěrt. A zsákot letette a kocsmā elōtt. A kocsmárosné kibontotta a zsákot, látta, hogy lány van benne, kivětte belūle, oszt beletette a naty kutyát. A szěgínyember így gondóta, megvan a lány, nem ódoszta ki a zsákot. Mēnt vele továb, ěccē csak rugdalódzik ám a kutya.

– Csak lěgyé běkivě, maj mingyá kijěrünk a falu szělire!

Mikó kijěrt, leteszi a zsákot oszt ěkezdi kiódani. Mikó kióta, igěnyěst az órát ěharapta neki. A szěgínyemběr főkapta az órát, oszt ěkezětt jajgatni:

*„Ętĵ szěm buzám,
Búbos tyúkom,
libám, disznóm,
teheněm, halottam,
szěp lány mátkám,
jaj, jaj, jaj!*

Eddig vót, mese vót.

Deák Szilveszter (Kishegyes)

A SZĚGÉNY LEGÉNY ÉS AZ ŐRDÖG

– Akkor, mikor ěccē ěměnt a szěgény emběr munkát keresni. Mēglátta az őrdög. Měkkěrděszte, hoty hova měn.

– Hova měsz, tě szěgíny legíny?

– Měgyěk munkát keresni.

– Gyere bě hozzám, ot majt kapsz minděnt.

Oszt akkó el is měnt. Ot vót něki mit dógozni. Szántot, szántot, kapát, buzát śtetětt. Asztán mire ětelt a három esztendő, odaatta někije három aranyat. A három aranyat. Oszt akkó aszonygya:

– Ez nem elég, még ebből sē élünk mēg.

Asz monygya:

– Mikó kapom mēg a táska aranyat?

– Hacsak mēg ēggy évet eldolgozol.

Eldolgozta az ēggy évet. Asztán odaatta nēki (...) a táska arany-pésztt, oszt akkó ēmēnt haza. Oszt akkó asz monygya az ördög, hogy:

– Na, mi nincs othon nēkēd?

– Nēkēm csak ēty-két lányom van mēg ēty feleségem mēg ēty cicám mēg macskám mēg bornyúm mēg ēty kecském mēg ēgy ló mēg ēty kuty-a. Az mindēn.

Oszt akkó ēmēnt haza. Hazamēnt.

– Jó van, akkor ami nincs, ami nincs, amit tē nem tucc a házná, az az ēnyim lēssz. Jó?

– Jó. – Oszt akkó ēmēnt haza. Oszt akkó mēglátta, hogy van ēty kizsgyerēkük. Asz monygya:

– Hoty került ez ide?

– Hát úgy. (...)

Oszt akkó ēgyukta a véka aranyat. Oszt akkó jött az ördög. Bēkopoktatott az ablakon. Asz monygya:

– Hallod-ē tē szegíny embēr, holnap jövök a fijadé. Elviszēm.

Hát oszt akkó szegíny legény búsút, elmēnt a, elmēn templomba, szērēzēt szentvizet. Oszt szentvizet. Oszt akkó mēgszentōte az ablakot. Oszt akkó mēgláss-a... Mikó gyün az ördög, mēgláss-a a szentvizet. Aszonygya:

– Jaj, jaj, jaj! Ez nēkēm nem teccik. No, majd ezé mēg mēkfizecc!

Oszt akkó búsút a szegíny embēr, hogy mics csinájjon. Ęmēnt ēggy öregasszonyhoz. Az adot neki jēty kartont. Asz monygya: – Tudod mit? Mikó jön az ördög, bē akar kopoktatni az ablakodon, akkó tē csag búj j el kint, oszt akkó lēvágod, de ēccērre a fejit mēg a farkát.

Hát ēccé jött az ördög. Ő mēk kint ēbújtt a bokorba. A bokorba. Asztán ot jött az ördög, bē akart ot kopoktatni az ablagba. A szegíny embēr elsőbb a fejit lēvákta gyorsan, asztán mēg a farkát. Asztán oj sok gyerēg gyüt ki belüle, hogy alig birták ētartani. Ęmēntek másnap a kiráj-hoz. Mēglátta a kiráj az ēggyik szép lányt. Ot vót fēnt. Kukucskát kint az ablakon, mert nagyon szerētte nézni. Asz monygya a kirájfi:

– Áj mēk, kocsis!

Mégát a kocsis. Oszt akkó ahogy mēglátta a kirájfit a kirájlán y, akkó bēszalatt, oszt akkó monygya, hogy mit látott, hogy ēty kirájfi ál kint oszt vár a hintójávā.

Hát oszt, akkó búsút a szegíny embēr, oszt monygya... Bemén a kocsiba a kirájfi, monygya nēki:

–... Feleségül akarom venni a lányodat.

– Nē, csak asz nē!

Asz monygya, hogy:

– Na, jó van, de csak ez az egy lehetőség van. Kapsz mindönt, ami csak van.

Mög is kapta mindönt, amit kért, egy szép autót, bútorokat. Asztán odaatta asztat, oszt akkó emönt, oszt akkó ojan a gyerekégbü (...) tanította a katonákat. Osz akkó a gyerekék mögnyötek, oszt akkó a kiráji, a nagy kiráji möglátta, hogy itt a katonák. Asz monygya:

– Jó van, na.

Jött a Fekete kiráj. Az mög oda... Osz akkó összecaptak, összecaptak, oszt akkó, oszt akkó azog gyösztek. Lëgyöszték a Fekete kiráj seregét. A Fekete kiráj seregét.

Asztán hazajött, oszt akkó nagy lakodalmat csaptak, mög most is élnek, ha mög nem haltak.

Németh Tamás (Kishegyes)

FEKETICS

A SZEGÉNY LEGÉNY MEG A KOCSIKERÉK

Mátyás kiráj nagyon szerette a szegínyeket meg azok is ütöt. Eccer ērendete, hogy fogjanak be a hintóba. Valamejik ellensége meg píztt adott a kocsisnak, hogy tágícsta ki a kocsi kerekít, a tengejt, hogy kiessen az úton.

Utazott így a kiráj az országúton, amikor eccer meglátta egy szegínylegínyt a kocsikereket. Ahogy odaugrott, ippen kiesett a tengej. A legínyt belegyugta az ujját a tengej hejibe, oszt szaladt a kocsi mellett, mert nagyon szerette a kirájt, oszt nem akarta, hogy valami baja legyen neki.

Schwaner Erzsébet (Feketics)

MÁTYÁS KIRÁLY FEKETICSÉN

Mátyás kiráj Feketicsén is vót. A falu vígin, Szikics* felé egy fatelep vót. A kiráj rongyos ruhába vót őtözve, oszt mivel panaszoktatt a favágók, hogy borzasztóan megverik őket, ha valami rosszat csinálnak, hát elment oda.

Be is vette a gazda, oszt elkezte vágni a fát. Tűzifát hasogatott, oszt csak kereste a bajt, hogy ugyan mi csinálnak vele. Na, oszt valami semisígír jól összeszitta a gazda Mátyást, még tán meg is verte. Mielőtt elment vóna, egy hasábba belevéste a nevit, oszt elgyugta.

Amikor visszament a városba, üzent annak a gazdának, hogy itt meg itt van három fadarab, oszt az egyikbe bele van vésve az ű neve. Gyöttek is azok, hozták a fadarabot. A kiráj bebizonyította, hogy az ű keze írása, oszt jól megbüntette a gazdát.

Balog Bajsai Lajos (Feketics)

* Szikics, ma Lovćenac

MÁTYÁS KIRÁLY FURFANGJA

Mátyás kirájnak vót egy pimasz szógája. Eccer meg akarta szígyeníteni az urak előtt. Az egyik terembe vót neki egy hatalmas, de gyönyörű szőnyegje. Oda tett a szőnyeg közepire egy szíp piros almát, oszt monta a kapzsi szógának, hogy ad neki egy zsák aranyat, ha el bírja venni onnan az almát, de úgy hogy, ne lépjen rá a szőnyegre. A legíny gondókozott, egy jó párszor körűjárta a szőnyeget, de nem tudta, hogy mit is tegyen.

Akkor a kiráj felállt, oszt elkezte göngyölni a szőnyeget, oszt így eljutott az almáig.

Sápi Mária (Feketics)

BOLOND MIHÓK

Eccer vót, hol nem vót, vót egy szegín ember. Annak vót egy fija. Egy kicsit oan vót, osztán Mihóknak hiták, elneveztik bolond Mihóknak. Akkor elment a szomszéd faluba szógáni, mikor má oan nyóc-tíz esztendő lett, elment a szomszéd faluba szógáni, oszt ottan a csirkéit kellett etetni meg libát, meg ijjesmit. Mikor letelt egy esztendő, akkor aszonta a gazda, hogy most fiam elmész haza, megnízéd apádat, mer anyja nem vót, csak apja. Hát aszonygya neki:

– Hát akkor mit kapok, amié egy évig szógátam?

– Itt van – aszonygya – egy gombostű. Ezt kapod.

Há, a gyerek mit tudta, hogy mi az a gombostű. Gyött hazafele, a szénát meg hordták kocsi-kocsival, oszt nagyon elfáradtak, akkó kérecedett, hogy maj felül egy kocsira. Osz ahogy felült a széna tetejire, hát a gombostűt beledugta a széna közibe. Oszt mikó hazamín, otthon kérdi tüle az apja:

– Hát, mit kaptál, kisfijam?

Aszonygya:

– Hát, egy gombostűt.

– Hát, hova tetted?

Hát, aszonygya:

– Beledugtam a színásszekérbe, oszt nem tanáltam meg.

– Ó, ó, fijam, máskor ne úgy tedd, a kalap mellé dugjad, oszt kinyesen gyere hazafele.

Otthon vót vagy három-négy napig, akkor visszament ahhú a gazdáhó, ahun azelőtt vót. Letelik az egy év, akkor kapott egy nyársonsütő vasat.

Lehet, hogy te nem is tudod, mi az?

De, tudom.

Na hát, a nyársonsütővasat, asztat odaszúrja a kalap mellé, oszt nagy kényessen gyön haza. Mikor ide haza ér a falujába, ott a legények az a zojan gyerekek elkezdtek csúfolni, hogy hát a kalap mellé szúrta a nyársonsütővasat. S akkor elkezdte őket zavarni, kiesett a vas, elvesztette. Na, hazamín, kérdi az apja:

- Mit kaptál, kisfiam?
- Nyársonsütővasat, idesapám.

Aszonygya:

– Hova tetted?
– Kalap mellé szúrtam, osztán zavarásztam a gyerekeket, ahogy csúfoltak, hát elvesztettem.

– Ó, ó, fiam, – aszonygya – nem úgy kellett vóna.

– Hát, hogy?

– Egy kis madzagra kötni, oszt úgy húzni magad után.

– Na, majd máskor – aszonygya – úgy tesztek.

Akkor megint visszament oda, ahol szógált. Kérdi az apja:

– Mit kaptál, kisfiam?

Hát, aszonygya:

– Kaptam – aszonygya – egy oldal szalonnát.

– Hát, hova tetted?

– Hát, egy madzagra kötöttem oszt húztam, oszt a kutyák, mire hazaértem, megették.

– Ó, ó, kisfiam, nem kellett vóna, hanem szípen felvenni a válladra.

Oszt akkor úgy hozni haza, oszt itthon, ha ideérsz, felakasztani a füstre, a kéménbe.

– Na, majd máskor úgy tesztek – aszonygya.

Jó van, megint begyött ű is, mint minden évben, megint egy évet le-töltött, kapott egy szíp kisborjut. Kötelet kötött a nyakára, asztán felvet-te úgy, oszt húzta. Mikó hazament, nem szólt az apjának, elsőbb felhúz-ta a kéménbe. Oszt füstöt rakott alá. Bemín.

– No, fiam, gyöttél.

– Gyöttem.

– Mit kaptál, kisfijam?

– Egy bornyút.

– Hova tetted?

Hát, aszonygya:

– Felhúztam a kíménbe – aszonygya – a füstbe.

– Ejnye, fiam, ejnye. Nem úgy kellett vóna, – aszonygya – asztat szípen vezetni hazafele – aszonygya – oszt itthon betenni, bekötni az is-tálóba, oszt akkó ha nem akar enni, fiam, akkor nyomkodni az óráhó a pejvát.

– Na, majd máskor úgy tesztek.

De megfulladt a kisbornyu fent a kíménbe.

– Na, máskor majd úgy teszek.

Megint visszament, de akkorára már legín vót, oszt az évek múltak. Visszament, letellik a zidő, hát kapott egy nagyjánt. A zegy évre. Hát kötelet kötött a nyakába, oszt vezette hazafele. Otthon bekötötte az istállóba, oszt nem akart enni, hiába lökött elébe pejvát vagy szalmát, oszt nyomkodta az óráhó. Na, akkor bemín a zapjáhó.

– Na, kisfiam, mit kaptál?

– Kaptam – aszonygya – egy nagyjánt.

– Hát, hova tetted?

– Bekötöttem az istállóba – aszonygya –, oszt nem akarja enni a pejvát, oszt nyomkodom az óráhó.

– Ejnye, ejnye, kisfiam. Hát nem úgy kell aztat!

S akkor oszt az apja kiment oszt ötet bevezették. S akkor osztán ott lakott únáluk. Eljön a tavasz, akkor maj mennek kapálni. Aszonygya a zapja, hogy mennek kifele:

– Fiam, Mihók, tedd be a zajtót!

Há maj csukja be a zajtót. Ű meg úgy értette, hogy vedd le a zajtót. Levette a zajtót, ű meg megyen utánnuk, viszi a hátán a zajtót.

Eccer visszáníz az öreg:

– Ó, fiam, hát nem azt mondtam, hogy vedd le, hanem tedd be. Már most mindegy, ha má eddig hoztad.

Nem messzi vót a földjök ahova mentek kapálni, hát, aszonygya, majd estére hazaviszik.

– Na jó, hát!

Oszt ahogy ott alutt, leültek a fa alá, vót ott egy fa, eccer csak egy nagy porfelhőt látnak; jöttek a betyárok. Akor hirtelen megijjedtek, oszt felmásztak a fárra, felhúzták a zajtót, keresztbe tették, oszt ráültek mind a hárman a zajtóra. Azok meg ípp az alatt a fa alatt pakoltak le, ott osztották szíjjel amit összeloptak: pízt meg mindent. Meg ott raktak tüzet. Le szolgálát, kis bogrács vót, hogy maj főznek. De hát nem vót csak krumpli náluk tán. Na, oszt ottan darabolja bele. Na azt mondja Mihók:

– Ez itt már fura mán, – asszonygya –, neki vizelni kell.

Aszonygya neki az apja:

– Na, vizelj ide, fiam!

Hát íppen belerak a bográcsba. Aszonygya osztán a betyár szakács:

– Isten nekünk – aszonygya – zsírt ad.

Kavarta a krumplival. Egy idő múlva aszonygya, hogy neki vécézni kell.

– Hát, csináld le, kisfijam!

Bele ípp a bográcsba.

– Isten nekünk kolbászt is ad.

Oszt azok ott fenn ahogy ott fenn enyelegtek azon a zajtón, letört az ág. Ráestek a szakácsra, az meg elharapta a nyelvit akkor ottan. Oszt a

többiek megijjedtek, elszaladtak, oszt ott hagyták a píz, emez meg kija-
bált vóna nekik, hogy hát ne szaladjanak, ember vót. Oszt ahogy elha-
rapta a nyelvit ő is kiabált:

– Ember vót, ember vót!

Azok meg még jobban szaladtak, oszt akkor maradt a sok píz nekik.
Haza vitték, otthon meg elásták a píz az ízébe, a zistálóba a jászol alá.

Oszt akkó otthonhagyták Mihókot, máskor má nem vitték ki
munkára, hogy őrizze a píz. Eccer gyött egy köcsögáruló meg ijjesmi,
oszt akkó vegyen köcsögöt. Aszonygya venne, nem szabad a píz elő-
venni.

– Hát hun a píz?

Hát mondja, hogy hát itt meg itt. Hát kiásta a píz, oszt hát ott
hagya a köcsögöket. Oszt mikor hazamentek az öregek, kegyetlen meg-
verték Mihókot, amiért a píz odaadta. Oszt akkor tovább má nem tu-
dom, pedig még valameddig, hogy hát hogy íltek, mint éltek, de elfelej-
tettem má. Jaj . . . Oszt akkó a gyerekek de szerették hallgatni . .

Őri Géza (Feketics)

EGY FEKETICSI BETYÁR TÖRTÉNETE

Feketics környékén élt egy híres betyár, Rózsa Sándor. Már a neve
is – betyár – azt jelenti, hogy lopásból élt.

Rózsa Sándornak volt egy bandája. Ő mondta meg a többi betyár-
nak, hogy merre induljanak zsákmányért. Mindegyik betyárnak más
irányt szabott. Éjszakánként felült a lovára és végigjárta a tanyákat.
Honnan mit ért, azt vitte el.

Egy téli éjszakán Rózsa Sándor magához vette a pisztoját s felült
ügyes lovára. Az irányt egy olyan tanya felé vette, amely még ismeretlen
volt a számára. Sajnos, ez a tanya elég szegényes volt. Nem talált semmi
olyan zsákmányt, amely vonzotta volna. Óvatosan megközelítette a pad-
lást. Volt mit látnia! Elöl egy gömböc lógott, utána sorakozott több nagy
sonka. Az egyik vállára vett egy sonkát, a másikra a gömböcöt. Ebben a
pillanatban ajtócsikorgásra lett figyelmes. Gyorsan a tetőre szökött,
majd onnan ügyesen a lovára ugrott a gömböccel és a sonkával együtt. A
gazda észrevette, de már késő volt, mert Rózsa Sándor pillanatok alatt el-
illant.

Ezt a történetet a nagymamámtól hallottam.

Vajda Annamária (Feketics)

MORAVICA

A NYAKÉK

Hol volt, hol nem volt, talán az Óperenciás-tengeren is túl, élt egyszer egy nagyon gazdag kiráj. A gazdagsága, vagyona határtalan.

A kastéja gyémántokkal, drágakövel volt kirakva, mérföldekre osztotta magából a fényt, a ragyogást. Bárki azt hihetné, hogy a világ legboldogabb embere – ám aki ezt hinné, nagyon is tévedne, mert nem volt sem éjjele, sem nappala.

Látástól vakulásig talpon volt. Megállás nélkül számlálta a pénzét, ellenőrizte szolgálóit, kiket a világ legkülönbözőbb részéből hozatott, hogy ne tudjanak egymással társalogni. Ami a legborzasztóbb volt, vakokat, hogy ne lássák, hova rejti el csillogó aranyát.

Az országban borzasztó szegénység, éhinség honolt. Mindenkit megfosztott vagyonától, betevő falatjától. Még a határon túl is elterjedt az ő kapzsiságának a híre.

A kirájnak azonban volt egy gyenge pontja is, amiről mindenki tudott. Három leánya közül a legkisebiket sehogy sem tudta férjhez adni.

Olyan gyönyörű volt, hogy a napra lehetett nézni, de ő rá nem. Ami apját felbosszantotta – az, hogy nagyon furfangos természetű volt. Mindenkiből csúfot űzött, túljárt az eszükön. Végül a kirájfik lemondtak a küzdelemről, hogy megnyerjék a kirájlány szívét. Leforázva távoztak. Már minden ország kirájfija megjelent, kivéve egyet, kinek családjával a kiráj haragban volt. Évszázados bosszú állt a két kiráji család között. Nos, ez a kirájfí is értesült az eseményekről és elhatározta, hogy törvényen is bármi, ő túljár a kirájlány eszén.

Elszegődött a kiráji udvarba szolgálóknak, ahol vaknak tetette magát. A kiráj minden lépéséről tudott. Tudta, mit hová tesz. Egyszer, amikor a kirájlány maga tartózkodott a szobában, az asztalára tett a kirájfí egy nyakéket, amit magával hozott és már el is tűnt. Gyönyörű ékszer volt, még sosem látott hozzá hasonlót. Kíváncsi volt, vajon ki küldhette neki. Az apjának persze el is dicsekedett vele, aki nyomban felismerte az ékszert és elmesélte lányának a történetet.

A leány elhatározta, hogy egyedül kezét őneki nyújtja, senki másnak, legyen csúnya vagy nyomorék.

A kirájlány véletlen szeszéjének, szembeszegülésének az apja akaratával szemben – köszönheti a kirájfí, hogy az övé lett.

Máig is élnek, ha meg nem haltak. Itt a vége, fuss el véle.

Gulyás Etelka (Moravica)

A KAPZSI EMBER

Hol volt, hol nem volt, az egnisok országában volt egy falu. Ezt a falut Bölcsekválnak hívták. Élt ebben a faluban sok igazlelkű és becsületes ember is. De volt közöttük olyan is, aki kevés munkával, vagy talán minden munka nélkül szeretett volna meggazdagodni. Ilyen ember volt Lusta Pál is. Minden ojan eszközt felhasznált, ami munka nélkül, vagy egy kis munka mellett sok pénzt ígért.

Egyszer ez az ember meghallotta, hogy a falu templomtornyát le akarják bontani. Mindjárt hazament, mondta a feleségének, hogy mit hallott, és megkérte, hogy gondolkodjon el ezen és ha valami ojan jut az eszébe, ami sok pézt hoz a házhoz, mondja el neki.

Ezután ő maga is leült egy székre és elkezdett gondolkodni. Már esteledett, de ő még mindig ugyanazon a széken ült és csak törte a fejét. Már éjfél ütött az óra, mikor nagy szomorúan felkelt a székről. Szomorú és gondterhelt volt, hisz semmi érdemleges dolog sem jutott az eszébe. Nagyon ki volt fáradva a sok gondolkodástól. Mit volt mit tennie, hozzáfogott a vetkőzéshez, készült az alváshoz. Rá is vette már a hálóruháját és éppen le akart feküdni, mikor átvillant valami az agyán. Ez az. Megvan. Mondta nagy örömmel. Mindjárt fel is költötte a feleségét és azt mondta neki, hogy még a mai nap folyamán el kell adnunk házunkat, földünket, nehogy valaki megvegye azt a kincset, gazdagságot ígérő toronyórát. A felesége próbálta faggatni, hogy mit akar vele, de ő többet nem árult már el.

Korán reggel már elújságolta a faluban, hogy árulja házát, földjét. Lett is hamarosan mindenre vevő. Mikor kezébe kapta az érte járó pénzt, azonnal futott a paphoz és rögtön megvette a toronyórát. Az ott dolgozó munkásoknak kiadta parancsba, hogy szedjék szét darabokra. Mikor ez is megtörtént, pénz nélkül, de a meggazdagodás reményében indult a toronyóra darabjaihoz. Útközben csatlakozott hozzá a pap és a felesége is, hogy megnézzék, mit akar Pali bácsi csinálni. Meg is állt egy pillanatra, körülnézett, látta, hogy nincs a közelben senki sem. Ekkor így szólt a feleségéhez és a paphoz: – Emberek én ebből a nagy órából készítek pár ezer kis zsebórát. Azt jó áron eladom, az érte járó pénzen pedig veszek egy palotát nagy birtokkal. Nem kell tovább nyomorognom, sőt nem élek olyan szűkösön sem, mint a középszerű emberek.

Hozzá is fogott a munkához. Addig reszelgette, fúrta-faragta az óra darabjait, hogy abból a végén nem lett semmi sem. Ekkor odament hozzá a falu legszegényebb embere, a harangozó. Megszólította és a következőket mondta neki: – Látod, Pali, látod, te sohasem dolgoztál világ életedben, mindig csak azon álmodoztál, hogy lehetne meggazdagodni munka nélkül. Pedig aki nem dolgozik, annak nem is lehet semmije sem. Te most kapzsisággal azt a kis házat és földet is elherdáltad.

– Belátom – szólt szomorúan Pali bácsi. – Sajnos, későn. De ezután én is becsületesen dolgozok, mint a többi ember. Belátom, hogy egy toronyórából nem lehet sok kis zsebórát készíteni.

Bora Béla (Moravica)

JÉZUS ÉS PÉTER

Valamikor régen történt, mikor Krisztus urunk a földön járt, megvizsgálta sok ember sorsát. Péterrel ballagnak az úton, odaérnek a kaszárnya elé. Azt mondja Péter az istennek: – Már nagyon sok embernek eldöntötték a sorsát, döntsék el, a katona ne szidja az istent, ne szidja a parancsnokot vagy mást.

No, oszt mennek a kaszárnyába, mennek. Azt mondja Péter: – Döntsük el, ne szidja a katona az istent mindég.

– Hát, ahogy mennek, bemennek, hát Péter egy kicsit nagyot hallott, írni se nagyon tudott. Azt mondja Jézus Péternek: – Ülj oda az asztalhoz. Én majd diktálom, te meg irjad: „Legyen a katonának jó reggeli, tejes kávé és kifli.” Mivel Péter nagyot hallott, azt írta be a naplóba: kivonul mindenki. Tízórai legyen a bakának szódavíz borba. Péter azt írta: „Beszart a porba.” Nem azt, hogy szódavizet a borba. Azt mondja Jézus: Ebédet a bakának disznóbordát hússal.” Péter úgy értette: „Tölténytáska, puska.” Ezt írja be Péter. „Vacsora legyen birkamáj meg vese.” Péter azt írta: „Vacsora után jó nóta meg mese.”

Ezek után a baka továbbra is csak az istent szidta. Péter rontotta el az egészet, ű rontotta el, ű írta rosszul a naplóba.

Kecskés István (Moravica)

A FÖSVÉNY EMBER

Vót egy kiráj. Azt monta, annak adja a lányát, aki napfőköttitű napnyugtáig bejár egy nagy darab földet, kap egy kalap aranyat. Kihirdette ezt a kiráj. Jelenkezett a fősvény ember. Összeszette a kiráj a kalap aranyat. Kiment a komissió, hog ellenőrizze az embert.

Megy a fösvény ember, megy, megy, mán dél van, de még egy nagy darab erdő van előtte. Még azt be kéne járni, be kéne keríteni. Mijén jó vóna még ez a mező, erdő! „Majd délután jobban sietek.”

Mán nagyon ki vót meríve, ugyannyira, hogy lassabban tudott csak menni. Integet neki a komissió, siessen, mer nemsokára lecsúszik a nap, s ha nem ér vissza arra az időre, mire lemén a nap, elvesz, elveszti a kalap aranyat. Az ember visszánézett, nagyon megijedt, a nap lecsúszott. Annyira megijedt, hogy újra szegény ember lesz, elveszti a vagyonát. Eladta a vagyonát egy kalap aranyér! Nagyon bántotta a dolog, ugyhogy hirtelen szívszélhűdésbe meghalt.

A kiráj elrendelte, ássanak meg két méter hosszú, egy méter széles sírt. Ennyi föld elég egy embernek, ne kapaszkodjon ű még nagyobb darabokra. Untig elég ennyi egy embernek!

Kecskés István (Moravica)

PÉTERRÉVE

BOGÁR IMRE A PÉTERRÉVEI CSÁRDÁBAN

Kint a határban, ahun Szöged felé vezet az út, állt egy szép kis csárda. Nem messze vót a Böge. Abba az időbe még nem állt rajta híd. Az arra tartó urak, mer leginkább azok mentek Szöged felé, esetleg a munkát kereső szegény emberek, ladikon keltek át.

Eccé nagy muzsikaszó hallatszik ki a csárdából. Bent egy erre vótódott úri társaság mulat. Jó vásárt csináltak, oszt most mènnek hazafelé. Az egyik sarokba meg ül három fiatal, markos legény. Az egyik nagyon szép vót. Fekete göndör haja majdnem a válláig ért, kis bajusz ékeskedett a szája fölött. Beszéd közben kicsillant hófehér fogga. Szóval nagyon szép vót. Oszt a csárdás lánya is mindig az körül forgott. Eccé összegyugja fejét a társaság, mer az urak menni készültek. A legények mingyán elmennek a ladikhó. No mán most a vidám társaság is itt lét.

– Kié az a ladik?

– A mienk! – mondja az egyik legény.

– Átvisztek?

– Szívesen, uram!

Oszt mán a ladikok indulnak is. Kettő ment szorossan egymás mellett. Egyszé megszólal az egyik legény: – Föl a kezekkel! – A kezibe két csillogó pisztojt tart. Az urak megszeppentek, de engedelmeskédtek. A másik kettő addig az értékesebb holmit egy ronyba rakta. Átmentek a másik ladikba a batyúval, az evezőket meg elvitték. A méglopott nemesek meg ott maradtak a víz közepén evező nélkül. A bajúszos még oda kiabált nekik: – Ne vágjatok olyan savanyú pofát, a szegénynek is kell valami! – Ez vót Bogár Imre.

Mikó a csárdába érnek a holmival, hogy majd osztokodnak, hát lássák, hogy ott egy csapat csendőr van. A csárda meg körülzárva. A két legény a titkos kijáraton a zsákmánnyal elmegy. Bogár Imre meg odamén az egyik csendőrhó, oszt beszélgetni kezd véle. Az elmondja neki, hogy azt a nagy betyár Bogár Imrét keresik. Iszogatnak, fojik a vita. A csendőrök mán alig álltak a lábukon. A legény elmegy, de a pohara még majdnem tele van. A csendőr átnyúl az asztalon, hogy kiürítse a poharat.

Meglássa, hogy van valami az asztalra írva. Ez vót: – Itt járt Bogár Imre, akivel boroztál. Most mán kár rá várapozni!

Hű, micsoda dühös lett a parancsnok. Mingyán lovaikra ültek, megindultak, vágattak, nagy porfelhőt hagytak maguk után, de mán akkó Bogár Imre nyomát bottal üthették.

Kovács Rozi (Péterréve)

VERBÁSZ

A TÜCSÖK ÉS A HANGYA

Hol volt, hol nem volt a kanyargós Dunán túl, a Telecskai-dombokon innen, a Fruska Góra tövében, élt egy tücsök és egy hangya. Míg a hangya egész nyáron szorgalmasan dolgozott, gyűjtögette a télirevalót, addig a tücsök vígan muzsikált, sütkérezett, szórakoztatta az egy nyárra született színes pillangókat. Mikor a fecskék és a gólyák dél felé röptek, hangya koma még akkor is kis odúját szépítgette. Csodálkozott a tücsök, mi készül itt?

Mikor asztán beköszöntött a zord tél, vacogott, didergett, olyan éhes volt, mint a farkas, akkor érezte, hogy milyen okosan is cselekedett a hangya, aki most vígan, gondtalanul élvezte a nyár adta nektárt.

A tücsök haskorgása egyre hangosabb lett, megsajnálta őt a hangya és befogadta kényelmes kis menhejébe. Nagyon szégyelte magát a tücsök, de fogadalmat tett, hogy a következő nyáron nem henyél, hanem gondoskodik majd a szűkös napokról.

Kovács Károly (Verbász)

PIROS

KISJÓSKA MEG AZ ÖRDÖGÖK

Vót, egy árva gyermek vót, nem vót sénkije, elmént világnak. Mënt, mënt, bekavaródzott valami nagy erdőbe. De nem tutta, mőrü mënnyën ki belőlle, vissza se tudott mënni. Éccaka eccé csak láccik egy picike kis világítás. Hát mén oda. Egy pár öreg cseléd lakott ottan, erdész vagy mi vót az embër.

Bekopogtatott:

– Beengednének-e?

– Beengedünk, fiam.

Mongya a gyermek, hogy nincsen senkije. Hát majd ők fölfogaggyák örökbü. Na, oszt föl is fogták. Attak vizet neki, mëgmosdott, tiszta ruhát vëtt.

Na, oszt aszongya az öreg:

– Idehallgass, fiam: Tudod-e mi lesz a munkád? Disznókat fogod őrzeni. Majd én elvezetlek, ameddig el szabad mënned.

El is vezette az öreg másnap rëggë. Mëgmutatta nekije:

– Itt a határ, ezën túl ne mënny, mer ha ezën túlmész, az éltedbe kerül. Mer ez itt az ördögök határa. Énnekëm is, látod – aszongya az öreg – átmëntem, az egyik szemëmët kivették, mer ott lakik a tizenkét sátány.

Na, oszt aszonta a Kisjóska, mer így hitták:

– Ne féjjen, apám, majd én mëgfelelek.

Mëg is felët. Rëggë aszonta az öregasszonynak:

– Mama, van-e tömíny?

– Van, fiam, mit akarsz vele?

De csak aszonta a Kisjóska:

– Egy bádogdobozba tëgyën parazsat, tëgye rá a tömínyt, oszt kösse egy madzagra. A tarisznyába mëg pakójon furulát.

Kihajcsa a csürhét a Kisjóska. De átmënt a határon. Mikó bent vót a határon, odamënt az ördög.

– Hogy mersz te idegyünni a mi határunkba?!

A Kisjóska elövészti erre a bádogdobozt, amibü füstöt ugye a tömíny, oszt mikó oda akart mënni az ördög, feléje leggyintett a dobozzá. Az mëg nem szereti a tömínyt, nem mén közë.

Na, oszt kivészi a Kisjóska a furulát, oszt ojan szépén kezte rá, hogy ékezte táncótatni az ördögöt. Verte össze a bokáját. De ő csak fújta. Na, oszt, szóva, annyira táncót az ördög, hogy utóbb összeesétt. Hát, oszt mikó összeesétt, odamént, levágta a fejit. Rászúrta botra, vitte haza. De akkó mán kísün vót, ráesteledétt. Zúrfal nem vót a kisházikón, földobta a pallásra az ördög fejit. Kimentek az öregek:

– Hun vagy, fijam, ije sokáig, azt hittük mán, hogy az ördögök éfogtak! Mit hoztá, fijam, mi vót az, ami zuhant a palláson?

Aszongya:

– Hoztam egy kis tuskót. Tűzrevalót.

– Hát, fijam – aszongya – hát, van itt annyi fa, hát, minek cipeled.

Másnap megint kimént a Kisjóska. Hát, úgy, hogy lassan mind a tizenkét ördögöt hazahorgászta. De a tizenkettedikné törtúnt vele valami, a tizenkettedik sánta vót, oszt nagyon nehezen verte a bokáit.

– Mit kívánsz, mindent adok, csak ne fújjad a pikulát?

– Az öregapámnak, amit szémit kivéttetek, azt kívánom megtéríteni.

Adott neki az ördög erre két katyulát. Egyikbe kenyőcs vót, másikba szēm.

– Itt van, a kívánságod megtészēm, csak ne fújjad.

De a Kisjóska azt is lefejezte. Minek legyen?

Mikó hazamént, az öregét sámlira ütette.

– Űjön le.

Mégkente a szēmögdrít. A másik katyulábú meg beleigazította a szémit. Kérdezte, hogy na, most lát-e jobban?

Aszonta az öreg.

– Hétszerte jobban.

Akkó a Kisjóska a tizenkettedik fejet megmutatta az öregnek.

– Nézze-e – aszongya – apám, most mán szabadon méhet a határtú tovább, nem bánca sēnki. Én nem maradok tovább.

Könyörögtek neki:

– Ne mēny, fiam! Hova mész? Nincs senkink se, terád hagyjuk amink van. Ne mēny el. Tied lesz az erdő, ameddig lácc.

De a Kisjósának nem tuttak annyit beszēni, hogy ott maradjon. Aszonta, neki mēnni köll; ríttek, siratták, de neki nem ért semmit. Hát mégkérdették, mit fizetnek, amé eddig ott vót. Aszonta sēmmit, de ő a tarisznyáját mégpakóták arannyā, új ruhát adtak nekije.

– Ha má, fijam, nem maracc, aggyon Isten szerēncsét.

Próbáták még visszatartani, de ő aszonta, őneki mēnni köll, mer ő tanulmányozni akar nemcsak itten, hanem másfelé is.

Szabolcski András (Piros)

ÚJVIDÉK

A SZEGÉNY ASSZONY LÁNYA

Volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, ott, ahol a kurta farkú malac túr, volt egyszer egy város. Ebben a városban csupa gazdag ember lakott, csak egy szegény asszony lakott a város szélén, egy kis düledező, ütött-kopott kunyhóban. Minden gazdag embernek volt egy-egy szép eladósorban levő lánya. A szegény asszonynak is volt egy lánya. A gazdagok mindig azon törték a fejüket, hogyan is adhatnák feleségül lányukat a kirájihoz. A szegény asszony azt hitte, majd jön egy egyszerű, szegény legény és megkéri a lánya kezét.

Egyszer egészen véletlenül a kiráji betévedt ebbe a városba. A gazdag emberek mindjárt drága selemruhákba öltöztették elkényeztetett lányukat. A kisasszonyok haját kölnivel kente meg az ügyes kezű szobalány. Mondani sem kell, hogy a színarany nyaklánc, gyűrű, fülbevaló és karcsat, meg a többi ékszer és drágakő sem hiányzott róluk. A gazdag emberek hintóba ültek lányaikkal és feleségükkel együtt és a főterre hajtattak, hogy ott fogadják a kirájit. Mindegyikük azt gondolta, hogy éppen az ő lányát kéri majd feleségül a kiráji.

Már esteledett, amikor a kiráji fehér lován a város főterére érkezett. Végignézett az összesereglett előkelőségeken és megkérdezte:

– Ebben a városban más nem lakik?

– Rajtunk kívül van még egy szegény asszony meg a lánya. Miben lehetünk szolgálatára kiráji felségednek? – kérdezte a polgármester, a város leggazdagabb embere.

– Éhes vagyok – mondta az ifjú kiráji, és hozzátette: – Ti itt mindannyian haszontalanak vagytok. Kijöttetek ide asszonyostul, lányostul; az asszonyoknak most otthon a hejük a tűzhej mellett, vacsorát kell főzni. Az a szegény asszony meg a lánya a város szélén, azok ám az igaziak! Azok főztek vacsorát!

A kiráji felpattant fehér lovára és a városszélre akart indulni. A polgármester utána szólott:

– Felség, talán csak nem megy azok közé a nyomorultak közé krumplilevest enni? Jöjjön inkább hozzánk felséged, majdcsak találunk valami nemesebb eledelt vacsorára!

Hiába volt minden, a kiráji mégis elment a szegény asszonyhoz, meg a lányához. Jó ízűt vacsorázott a krumplilevesből. Éjjel ott aludt náluk. Reggel hazaindult apja kastéjába. De nem egyedül, mert magával vitte a szegény asszony lányát. Másnap nagy lakodalmat csaptak. Akár hiszitek, akár nem: Hencidától Boncidáig fojt a bor.

A kiráji apja, az öreg kiráj fiára hagyta a koronáját meg az országot. A szegény asszony lányából kirájné lett. Az ifjú kirájjal együtt kormányozták az országot és boldogan éltek, amíg meg nem haltak.

Aki nem hiszi, járjon utána.

Kiss Margit (Újvidék)

JANKÓ ÉS A KIRÁLYKISASSZONY

Hun vót, hun nem vót a hetedhét országon túl, a korpakazalokon innen, a cilinderhegyeken túl, élt egy szegíny legíny, úgy hiták, hogy Jankó. Oszt ez a Jankó annyira szegíny vót ám, mint a templom egere, hát így elát szógáni a kirájhó. A kirájnak vót egy gyönyörű szép lánya. Eggyik réggere az a szép kirájlány megbetegédett. Ęmént a hangja meg ugye nem tudott menni. Hát az apja, a gögös kiráj kapkod fúhó, fáhó, orvost hívat, de bizony minden hiába. A lány egísige naprú-napra rosszab lett. Az orvos azt monta, hogy majd jobb léssz, csak feküggjön pár napig. De bizony az orvos tudta, hogy nincs mentsíg. Amikó a kiráj lása, hogy egyetlen kincse nem javul egy cséppét se, kidobótassa hát, hogy aki tud valamijen orvosságot hozni, amitú a lány jobban lész, akó hozzá-aggya egyetlen leányát, fél királságát. Jankó erre a kiráj elé áll, s mongya neki:

– Hát, uram, majd én hozok neked vagy mán a lányodnak ojan orvosságot, amitú biztosan meggyógyul!

– Tűnny a szemem elü, te ostoba, te! Tán te akarsz a lányomnak orvosságot hozni, mi? Tucc is te valamit!

Nem baj, gondóta Jankó. S útnak indút. Majd, később eszibe jutott, hogy hallotta ő mán, hogy van valami öregasszony, aki tud gyógyítani. Elmén hát hozzá Jankó. Ęmeséli, mi járatba van. A boszorkány meg-mongya neki, mi minden köll ahhoz, hogy gyógynövényt, halotti koponyát, lábsontot köll hoznia. A boszorkány útbaigazítása után Jankó megvárta, mig besítédett, és pont éfélkó útra kelt. Szerzett ásót, lapátot meg gyufát, és mēnt hát a temetőbe. Odaér egy sírhó, majd elkezdí ásni, ásni. Amikó a felihó ért, a félelēm erőt vett rajta, uzsgyé, szaladt ám kifelé a temetőbü. Eldobott ásót, lapátot, úgy szaladt, hogy tám még a lába se érte a földet. Amikó kiért a temetőkapun, gondókonni kezdett, mijen jó is vóna a kiráj vagyona, no, meg a lánya! Többet nem kőne szégínyesen él-

ni, és annyit dőgoznia, mint addig. Elhatározta hát, hogy visszamén ő, megpróbálja, ugyan mitű is félne? Úgy is tett, visszamént. Megin ássa, ássa a sirt. Gyufát gyút, és keresi a koponyát még a lábcsontot. Meg is taláta, hóna alá csapta és megindút boldogan az öregasszony háza felé. Mingyá hozzá is fogott a vén manó a kotyvasztáshó. Valami szédétt-vedétt fúveket, persze ezek mán megvótak szárítva, belerakot, a fazíkba, mikó ez fórt, ebbe tette még bele a lábcsontot. Fözte, főzte. Mikó mán jónak gondóta, levette a fazékkal, kisbőgrébe öntötte.

– No, ez mán mégvan! Ebű ha iszik a beteg, biztos meggyün a hangja. Várjá még, amaszt is megcsinálom. De asztán el ne felejsd ám a jóságom, Jankó!

– Dehogy is, néném, ha mindén sikerül, akkó kendnek is jó dóga lesz ám.

Majd kész is létű a másik orvosság is. Jankó mindént megköszön a boszorkánynak, boldogan siet a zagyvalikokkal.

A kiráj mán nagyon bánatos. Hányan, de hányan próbálkoztak. Egyik ijen, másik ojan orvosságot hozott, de egyiktű se lett jobban a lány. Odaér Jankó a kiráji udvarba, és rögtön a kiráj elé áll.

– Itt van, kirájom, hoztam egy jó orvosságot, biztos jobban lesz a lányod!

A kiráj elfogadta az orvosságot kétsigbeesétségibe, oda is adta a lánynak, úgy gondóta, próba-szerencse! Ahogy a lány ivott belüle, az első korty után megszólát: – Jankó, édes Jankó! – ennyit tudott örömibe mondani. Majd a másikkól is ivott, majd avvā kenték a lábát és menni is tudott egyszeribe. A kiráj boldog vót, össze-visza csókolta Jankót, hozzá adta a lányát, fele kirájságát ráhatta Jankóra. Hat napra szóló lakodalmat csaptak, még ma is élnek, ha még nem haltak.

Kaszás Ágnes (Újvidék)

AZ ÖREG HALÁSZ ÉS AZ ARANYHALACSKA

Élt egyszer egy hatalmas tenger partján egy szegény öregember a feleségével. Nagy volt a szegénység, csak abból éltek, amit az öreg naponta megfogott a tengerben. Az öregasszony otthon üldögélt a düledező kis kunyhó előtt. Lába előtt törött teknő, jukas vödör. Naphosszat csak az öreg hálóját fótozta.

Történt egy szép tavaszi reggel, hogy az öreg a szokottnál korábban ballagott le a tengerhez, hogy megfogja a napi betevő falatot. Beveti hálóját a tengerbe, vár sokáig, de bizony a háló üres. Egy újni halacska nem sok, annyi sem akadt benne. Nekibúsúl az öreg, de csak beveti mégegyszer a hálót. Vár megint, de hiába, újra elkerülte a szerencse. Elkeseredett

nagyon a szegény öreg, mit visz majd haza az asszonynak, hogy fognak így megélni. Nagy búsan beveti harmadszor is a hálót. Vár-vár türelmesen, hátha akad valami. S valóban, ahogy kihúzza, a hálóban, egy pici halacska vergődik. Nézi, nézi az öreg a halacskát, mert még ilyen csodát nem látott. A kishal háta szikrázóan fénylő aranypikkelyekkel van borítva, fejcskájén pici gyémánt korona. Ahogy ott áll, egyszer csak megszólal a kishal.

– Ó, te, szegény öreg halász, dobj vissza engem a kéklő tengerbe, add vissza az életem. Cserébe teljesítem kívánságod.

Hiszi az öreg meg nem is a kis hal szavát. Megesik a szive a könnyöregésre és visszahajítja a vízbe. A csillogó testű halacska kettőt ficáncol és eltűnik az öreg szeme elől. Megfordul a halász és ballag hazafelé, hátán az üres háló. Az öregasszony már a kapuban látja, hogy áll a dolog. Be nem áll a szája, úgy pöröl, szidja az öreget.

– Ó, te ostoba fajankó, te semirekellő, csak a napot lopod, üres a hálód!

Csitítgatja szegény öreg az asszonyt. Elmondja neki, mit mondott neki az aranyhal. Több sem kell az öregasszonynak, zavarja vissza az öreget, hogy kérjen a haltól szép paraszti házat, nagy udvart, tele apró jószággal. Nagy, téres istállót, sok szép ökröt, lovat. Visszaballag a szegény öreg, hívja az aranyhalat.

– Gyere elő, ó, aranyhal úrnő! Szép házat kér az öregasszony, hozzá tágas udvart és jószágokat.

Egy-kettőt fodroz a víz, és feltűnik a halacska koronás feje, s így szól:

– Menj haza, öreg, minden meglesz.

Elindul szegény, siet haza, s lám a régi viskó hejett szép parasztház díszlik. A kapuban az öregasszony hangosan pöröl a szolgálkkal. Ahogy meglátja emberét, szitokra nyitja száját:

– Menj vissza, de azonnal, ostoba fajankó! Házat kértél, parasztházat! Kérj nekem csillogó palotát, héttornyú kastéjt, szolgálk serege forogjon körülöttem.

Nem mer szólni szegény öreg, siet vissza a tengerhez. Hívja az aranyhalat.

– Gyere elő, ó, aranyhal úrnő, visszaküldött az öregasszony. Csillogó palotát kíván, héttornyú kastéjt.

Vár az öreg, várakozik. Látja, hogy a tenger dobálni kezdi hulláma- it, erős szél fúj, vihar közeledik. Nagy sokára megjelenik a kishal, alig látszik ki a tengerből. Csendesesen szól az öreghez.

– Menj haza, minden meglesz.

Fut haza a halász. Már messziről szemébe tűnik a magas, héttornyú, cifra palota. Ahogy a kapuba ér, a szolgálk megfogják, és viszik az úrnő elé. Hosszú lépcsősorokon viszik a trónhoz, s ahogy odaérnek, az öreg

nem akar hinni a szeminek. Az öregasszony ül ott döjfésen, csillogó-villogó pompás úri ruhában. Ahogy meglátja emberét, durván ráförmed.

– Ó, te, mihaszna, te ostoba, tüstént visszamégy az aranyhalhoz, és megmondod neki, nem akarok fényes úriasszony lenni, a tenger kirájságára vágyom!

Könyörög szegény öreg, hagyjon fel kérésével, de az öregasszony kizavarja a palotából.

Rohan a tenger felé, már messziről arcába vág a hideg szél, a tenger tajtékzik, ölnyi hullámok csapkodják a partot. Szörnyű vihar tombol. Letérdel szegény a tenger partjára, suttogva hívja a halacskát.

– Gyere elő, szép aranyhal úrnő! Megbolondult az öregasszony, kirájnő akar lenni, a tenger kirájnője.

Alig mondja ki, nagyot dördül az ég, kettéhasad a mennybolt, a vilámok cikáznak.

Szegény öreg nem kéri tovább a halat, elindult hazafele.

Hazaérve hiába keresi a szép cifra kastéjt, újra a kidőlt-bedőlt kunyhó előtt guggol morcosan az öregasszony. Foltozza a lukas hálókat, lába előtt a törött teknő.

Kis Iván Anna (Újvidék)

A KIRÁLYLÁNY ÉS A SZABÓLEGÉNY

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, élt egyszer egy kiráj. Volt annak a kirájnak egy lánya, aki minden éjjel eltűnt a várból és mindennap egy új pár cipőt csináltatott magának, mert a régit elköptatta. A kirájnak nagy volt a bánata, kihirdette országszerte, hogy aki megfejti a titkot, övé lesz a kirájlány keze és a fél ország. Jöttek a híres kirájiak messzi földről, de egy sem tudta megfejteni a rejtéjt, mindegyik elaludt, és a kirájlány továbbra is szaggatta a cipőket. Még nagyobb lett a kiráj szomorúsága, már egészen elvesztette minden reményét, amikor egy nap egy szegény szabólegény kopogtatott be a kiráji vár kapuján.

– Na, tied lesz lányom keze és fele országom, ha megmondod, hol lesz a lányom és mit csinál ma éjjel!

Este, amikor a vacsoránál ültek, a szabólegény titokban kiöntötte a bort poharából, mert látta, amikor a kirájkisasszony altatóport öntött bele. De nemsokára úgy tett, mintha elaludt volna. Pontosan tizenkét órákkor az ablak kivágódott, s egy sereg tündér özönlött a szobába. Körültáncolták a kirájlányt, majd felemelték és elrepültek vele. A mi legényünk sem volt rest, felugrott, vállára terítette csodaköponyegét, amejtet ő maga készítettett, és kirepült a tündérek és a kirájlány után. Nemsokára elértek egy tündérvárba, ahol egész éjszaka mulatoztak és táncoltak.

A szabólegény elrejtözve szemlélte őket. Reggel felé a legény elvett egy poharat és visszaszállt a kiráji palotába. Megmutatta a kirájinak a poharat, elmondta, hol volt a lánya. Mikor felmentek a kirájlány szobájába, az már ott volt, de hiába, már le volt leplezve. A kirájkisasszony nem tagadta tovább, hogy hol volt, amikor megmutatták neki a poharat, hanem a fiú nyakába borult, és csaptak hetedhét országra szóló lakodalmat. Sokáig éltek boldogan, míg meg nem haltak. Itt a vége, fuss el véle!

Heinermann Péter (Újvidék)

SZÉP ILONKA

Egyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy messzi országban egy öreg kiráj. Birodalmának még határai sem voltak, népe békeességben élt, mégis szerencsétlen volt a kiráj, mert egyetlen fia nem tudott magához illő feleséget találni. Bús volt az öreg kiráj éjjele, bú volt nappala.

Egy szép napon világraszóló vásárt rendeztet a messzi ország kellős közepében. A kis kirájfi is arra sétált, és szemébe otlott egy gyönyörű-szép festmény. Rögtön elhatározta, hogy megveszi. Hiába mondogatta váltig az öreg kereskedő, hogy a kép nem eladó, a kis kirájfinak annyira tetszett a képen a csodaszép lány, hogy nem lehetett jobb belátása. Végül így szólott az öreg kereskedő:

– Nem tudod, te, kis királyfi, hogy mire vállalkozol, amikor ezt a festményt meg akarod szerezni. Az én országom kirája meghagyta nekem, hogy csak annak adhatom a képet, aki kiszabadítja ezt a csodaszép lányt a hétfejű sárkány rabságából. Már három éve nem látta az apja a kis kirájkisasszonyt, egyre csak szomorkodik, és megfogadta, hogy annak adja leánya kezét és birodalma felét, aki kiszabadítja a szörnyű fogságból.

A kis kirájfi nem sokat gondókozott, hanem a kereskedő tenyerébe csapott, így szólván:

– Egy életem, egy halálom, én bizony megpróbálom. Hanem mondd meg te nekem, hogy hívják ezt a meseszép lányt, és merre keressem?

Az öreg imígyen felelt:

– Szép Ilonka a kirájkisasszony neve, de hogy merre keresd, azt bizony én nem tudom, mert ha tudnám, magam indultam volna megmen-tésére.

A kis kirájfi megköszönte az öreg jóindulatát, és gazdagon megjutalmazta, majd elment búcsút venni az apjától, a jó, öreg kirájtól. A kiráj amikor látta, hogy fia szándéka megmásíthatatlan, egy regiment katonát rendelt el kíséretéül, és útnak eresztette. Hét nap és hét éjszaka mentek-

mendegéltek, míg egy sötét barlang bejáratához nem értek. Itt a kiráji elrendelte katonáinak, hogy három nap és három éjszaka várjanak rá. Ha negyedik nap virradóra sem tér vissza, vigyék meg apjának, a jó, öreg kirájnak egyetlen fia halálának hírét. Ezeket mondván a kis kiráji leereszkedett a barlang méjébe, és addig meg sem állt, míg rá nem akadt Szép Ilonkára. A kirájlánynak rögtön megtetszett a daliás kiráji, és rögvest útnak is indultak hazafelé. Az ám, de alig tettek meg néhány lépést, nagy görgeteg támadt, és látják, hogy nagy lángnyelvekkel a szájában repül feljűk a sárkány. A sárkány újból elragadta a kirájkisasszonyt. A kiráji azonban nem ijedt meg, és újból megkísérelte megszűkíteni szűve választottját, de most sem sikerűlt, és a sárkány megfenyegette, hogy legkűzelebb életével fizet merészsgéért. Harmadszor a kiráji cselhez folyamodott.

Szép Ilonkától megtudta a sárkány erejének titkát. A szűrnyeteg ereje egy galamb lelke volt, ez a galamb pedig egy róka fejében élt. A kiráji meglűtte a rókát, fejbűl kiszállt a galamb. A kiráji meglűtte a galambot, és annak kiszállt a lelke. Abban a pillanatban a hétfejű sárkány szűrnyethalt.

A kiráji kézen fogta Szép Ilonkát és elvezette apjának, az öreg kirájnak az udvarába. Az öreg kiráj gyászban volt, mert a katonák egyetlen fiának halálhűrét hozták. Amikor a kiráji épen és egészségesen megjelent menyasszonya oldalán, nagy dűnomdánomot rendeztek, mind a két kirájságra szűlű lakodalmat csaptak. Szép Ilonka és a kiráji még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Brunner Emília (Újvidék)

VŐRŐS TEHÉN

Volt egyszűr egy kiráj még egy kirájné. Nem volt családjuk. Hát az asszony nagyon, nagyon szeretett volna gyerékűt, és – most én így mondom – mindig imátkozott, a jó Isten adjon neki egy fiűcskát, fiűcskát szeretett volna.

Nahát, lűtt is egy szűp kis fiuk. Ferkónak hűtták. Hát, nűtt a kisgyerűk, nűtt, egy pár éves, négy-űt éves volt, mikor a kirájné meghalt. Úgyhogy a kiráj egy darabig nem nűsűlt még. De mivel a kiráj egyedűl nem találta fűl magát, hát megnűsűlt egy hozzávalű nűvel. De az asszony, az asszonynak volt három lány. Egy egyszűmű, egy kétsűmű és egy háromszűmű. És ez az asszon se még a három lány se nem bírták a kisfiűt, Ferkót. Úgyhogy a kis Ferkót, amikor a kiráj nem volt otthon, mindig kizavarták még korpakűnyeret adtak neki, nem adtak neki enni, bár kiráj volt, kiráji volt. No, úgyhogy ez műnt elég sokáig így, mire a kiráj valamikor megtudta, de közben a kiráj nem tudta.

A Ferkónak az anyja mint halott, ő látta, hogy az ő fijával mit csinálnak, és ő egy vörös tehén képibe bemélt a kiráji udvarba, mit tudom én, és hijába akarták kizavarni, nem birták kizavarni, hanem ő egyenest bemélt az istállóba, és ott a többi tehének között ő megállt. Hát, azt mondta a kiráj, hagyják, hadd légyen, ha mán nem akar kimenni, hadd légyen.

No, de a Ferkó nagyon szerette az állatokat, sűrűn kiment az istállóba mint kisfiu, megált az istáló ajtóba és nézegette őket, és nagyon szerette ezt a vörös tehenét. Egyszer csak megszólalt a tehén, ahogy ő ált az istálóajtóba, azt mondja: – Gyere ide, fijam – azt mondja –, hadd tartalak jól, mer tudom, hogy te csak korpakenyerét észél még vizet kapsz, semmi mást. Csak errű a találkárul senkinek ne szójj.

És a tehén csak lecsavarta a jobb szarvát, és ojan terített asztal termett ott, hogy a Ferkó evétt, ivott, jólakott és a tehén újra főttette a szarvát és nem tudott senki sémmit.

No, de a Ferkó, mivel hogy ő jóllakott, nem birta megénni osztán azt a korpakenyerét még mit tudom én, amit vették neki és elásta. És ezek a mostohatestvérei, előbb az egyszemű meglátta, hogy a Ferkó mi csinál, hogy elássa a korpakenyerét. De közbe a kirájné is észrevette, hogy ojan szépen pendül, hogy jól néz ki, és rájöttek arra, hogy valami nincs rendbe. Elküdte eszt az egyszemű lányát, lesse ki, hogy a Ferkó mit csinál. Nahát, az meglátta először, hogy elássa a kenyeret, aztán még lelelkédett az istálóajtóba és meglátta, amikor a tehén a Ferkót etette, és azt mondja neki a tehén, amikor észrevette, ez a vörös tehén:

– Gyere ide, te, gonosz asszony lánya, hogy tarcsalak jól téged is. – Azt mondja, de előbb humd be a szemédét, hogy sémmit se láss, hogy ű lecsavarja még fölcsavarja a szarvát meg mit tudom én. A lány is jóllakott és nem is mondott az anyjának sémmit. Az anyja kérdezgette, de ű azt mondta, sémmit nem tud, mer ű nem látott sémmit. Neki be kölöt a szemit humni és készén van.

No, másnap maj a kétszemű lán még és most az lesi ki, hogy mit csinál a tehén. Most mán tudták, hogy a tehén rëndézi, a vörös tehén, hogy mi csinál a Ferkóval. No, mikor meglátta a vörös tehén a másik lánt, azt mondja: – Gyere ide, te, gonosz asszon lánya, hagy tarcsalak jól téged is. – És ez is odamént. – De eléb humd be mind a két szemédét, hogy sémmit ne láss. – És a Ferkóval együtt űk, ugye, ettek. Ez se nem tudott az anyjának bővebbet mondani, csak azt, hogy a tehén hitta út oda, de asse mondta, hogy ű evétt, csak hogy a tehén táplálja a Ferkót.

Na, hát a harmadik nap a háromszemű lány – úgy mondom ezt, ahogy én tudom –, hogy kétszemű vót rëndésen, de egy vót itt az álla alatt, és amikó a tehén odahitta, szintén evvè a szóval, hogy gyere ide, te, gonosz asszony lánya, hogy tarcsalak jól téged is. Azt mongya: – De

humd be a szemédet, hogy ne lássa semmit. – A két szémit behumta, de evvē az alsó szemmē látott mindēt. És ez mindēt mēgmondott a kiráj-nőnek, az anyjának, hogy a tehén csak lecsavarja a jobb szarvát, ojan asztal terem ott, ojan ételüket ő még nem is látott, nem is evett. És ő is evett mēg a Ferkó is. Aztán csak főcsavarta a szarvát, nem vót sēmmi, gondolom, nem látszot sēmmi, hogy ű jól tartotta ezékēt.

Na, most a kirájné mikor ezt mēgtudta, mindig azon volt, hogy hogy tēgyék el a vörös tehenēt láb alól. De nem merte a férjének mondan, hogy biztosan a Ferkónak az anyja képibe jelēnt mēg, hanem csak a vörös tehenēt le köllene vágni, mer nem felel meg, mēg így, mēg amúgy. A kiráj nagyon szerette azt a tehenēt, ő nem akart hallani se róla. A végin beteg lētt a kirájnő, de nem vót beteg, csak annak tētette magát, és addig ő nem bir meggyógyulni, azt monta a kirájnak, hogy ő azt álmodta, hogy csak akkor gyógyul meg, ha a vörös tehénnek a szivibül csak egy falatot is észik.

Hát, a kiráj mi csinájon – hogy ugye mēgmencse a feleségit, hát levágják a vörös tehenēt, had egyēn a kirájné a szivibül. A vörös tehén mēg azt tudta, hogy mibe sántikálnak ezék, hogy mit akarnak és azt monta a kis Ferkónak, amikó utójára ētette, ő tudta most má azt is, mejik nap fognak jönni, hogy őtet levágják. Azt mondja: – Majd én, fijam, nem fogok mēgállni senkinek, akárki akar mēgfogni. Majd csak nekēd állok meg. – Azt mongya: – Apád majd biztos nem akarja mēgengēdni, hogy te fogja meg, mivel emezék, ugye erős embērēk, oszt nem birnak maj mēgfogni. De te csak erőszakoskogyá, hogy engēgyék meg. Én majd megálok nekēd és te pattanj a hátamra, űjj fól és majd én tēgēd ēviszlek hetedhēt mérföldre, hetedhēt országon túlra.

No, úgy is volt. Jöttek a hentesek, mit tudom én, embērēk, hogy maj mēgfogják a vörös tehenēt és levágják. A tehēt zavarásszák, de zavarásszák a tehēt, de zavarásszák, de nem birják mēgfogni. Azt mondja Ferkó az apjának, aki ott sürgött, forgott, hogy engedjék, hogy majd ő mēgfogja. – Ugyan mit akarsz te, te kis, kisfiúcska vagy. Mit akarsz te ezekkel az erős embērēkkel, akik nem birják mēgfogni, majd te mēg mēgbirod? – De csak engedjék, de engedjék.

No, addig beszélt az apjának, azt mongya a kiráj az embērēknek: – Haggyátok, no, hagy teljen a kedve, hagy mēnjen oda a tehēnhē, hátha mēgál neki a tehén, mivel a tehén szereti nagyon a Ferkót. – De ű nem tudta, hogy táplájja. És a tehén mēgált, de úgy távolab az embērēktű meg a kirájtű. A Ferkó csak fől pattant a hátára és a tehén elkezdēt szalanni, de messzire, de messzire, de messzire, de messzire, messzire vitte Ferkót.

Mēntek nagyon sokáig, sokáig vitte, míg ki nem értek a kirájnak az országábú, a határon túl. Akko odaértek egy szēp füves területre és ott

letette a Ferkót és aszongya: – No, fijam, most itt mégpihenünk. Én elmegyek, hogy legeljek, hogy teleégyem magamat, te még maraggyá itt és ha valaki keres, mondd, hogy elmént a tehén zöld mezőre zöld sás idején zöld sást enni.

Na, egyszer csak jön egy medve. Egy medve. A Ferkó megjegyzi egy kicsit. Azt mondja: – Ne féj tüllem, nem te köllesz nekem, hanem a te anyád. Hol van a te anyád? – Azt mondja, mint ahogy az anyja mondta: – Elmént zöld mezőre zöld sás idején zöld sást enni. – Azt mondja a medve. – Mongyad neki, holnap az ezüst hídra jöjjön viaskodni.

Hát eltűnt a medve, a Ferkó ugye megjegyzt tőle. Jött is az anyja nem sokára. Azt mondja: – Keresett valaki, fijam? – Azt mondja: – Keresett. Mondja, hogy vót itt egy de nagyon nagy medve és azt mondta: Holnap az ezüst hídra mennyél vele viaskodni. – Azt mondja a vörös tehén, hogy hát ez sémmit se nekem, fijam.

Na, másnap elmént a tehén a megbeszélte hídra, ezüst hídra és legyőzte a medvét, úgyhogy megin szabad lett. No, másnap, mikó fölértek, ők ott voltak azon a réten és ő akkor is a szarvával táplálta, vagy hogy is mondjam, a szarvát levette és úgy táplálta a Ferkót. És mikó megin elmént, ő meghagyta a fijának, hogy mondja ugyanazt. Mos nem ismétlem ugyanezt, de megmondta, amit előző nap.

Hát, mikó elmegy a vörös tehén, jön egy nagy ordas farkas. – Hol van anyád? Azt mondja? – Elmént zöld mezőre zöld sás idején zöld sást enni. – Azt mondja a farkas: – Ha hazajön, mongyad neki, hogy holnap az arany hídra jöjjön velem viaskodni. – Nahát, mikor a vörös tehén visszaért, kérdezi, hogy keresték-e? Kerestett ez és ez, mondja, hogy mit mondott, hogy holnap ővele az aran hídra mennyen viaskodni. Na, azt mondja a tehén, e se sémmit. Ez őneki sémmit. Másnap elmént. A farkast is legyőzte a vörös tehén. Hát, hogy mi okbú vót ez, nem tudom, de így van a mesébe, na!

No, harmadik nap megint elmegy a tehén. Azt mongya: – Ha kerés valaki, fijam, megin mongyad aztat, hogy elmént zöld mezőre zöld sás idején zöld sást enni. – Hát, mikor az anyja elmént, jön egy hatalmas oroszlán. Kérdezi: – Hol van anyád? – Azt mongya, hogy elmént zöld mezőbe zöld sás idején zöld sást enni. Na, azt mondja az orosz-lán: – Mondd meg neki, hogy holnap énelem a gyémánt hídra jöjjön viaskodni.

Na, mikor elmént az oroszlán, nemsokára megjött a tehén. – No, fijam, kerés valaki? – Azt mondja a fiú: – Kerészt egy nagy oroszlán. Azt mondta, hogy hónap ővele, aszongya, a gyémánt hídra mennyél viaskodni! – Azt mondja a tehén, hogy ez mán, fijam, nekem nagyon nehéz lész, azt mondja, nagyon ki vagyok fáradva, merülve. Aszt mongya: – Hanem te is eljüsz velem, azt mongya, mikor látod, hogy én veszve vagyok, én lecsavarom a jobb szarvamat és eldobom, te kapd föl asztat és szaladj ve-

le, de szaladj, de nagyon messzire, ojan messzire, amejen messzire csak tudsz. De bele ne nézz addig, amig abbul az országbul, ahol voltunk, ki nem érsz, és mikor kiérsz, akkor nézzé bele. Maj meglátod, hogy mi és hogy van.

Hát úgy is volt. Jött a harmadik nap, elméntek a gyémánt hídra. Az a hatalmas oroszlán még a tehén ott viaskodtak. És a tehén látta, nem bír vele, és lecsavarta a jobb szarvát, eldobta, de messzire, úgy hogy ezt az oroszlán észre se vette. A Ferkó meg fölkapta és szaladt, mēnt vele, mēnt, mēnt, mēnt, mig azt nem gondolta, hogy most mán kiért abbul az országbul. Szintén odaért egy nagy rétre. Gyönyörű fű, mindēnféle. No, ott most meġpihent és most majd belenéz a szarvba. Hát, miko belenézett abba a szarvba, elkezdtek a birkák jönni ki a szarvból. Most egy kicsit ojan rosszul jött ki tülem: szarvból, és olyan hosszú sor vót mán, hogy mán ű maga se tudta, hogy hány van, tán mán száznál is több.

No, a végin kijöttek, és egy hang azt mondta neki, hogy ezt azé adta neki, hogy ő ebből, ezēkből táplálkozzon. Hát, most mit csinájon? Maj vigyázni kő neki úgy is, gyönyörű fű volt, a birkák szétmēntek, legeltek és hát ugye, mit tudom én, fejte űket meġ tūrút csinált, meġ hát szóval ű abbul táplálkozott. Na és, vágott is belülük, mit tudom én, főzött, a bundájukbú ruhát készített magának, evvel látta el magát. Egyszer csak jön egy, egy farkas. Nem jól mondtam. Nem baj, hogy nem jól mondtam? Jött egy puli és kérdezi, hogy nem-e köl, hogy segítsen neki a birkákat vigyázni. Hogyne köllene, azt mondja, ugyanis ű mán maga aszongya nem bírja, ki van fáradva, meġ, úgyse nincs sēnkije, akivel szót váltson. Ojan egyedül volt azon a pusztán, réten, vagy hogy is mondjam eztēt, és hogy – Hogyne köllene, csak maradjon. – Hát, mi lész a fizetése? Hát, aszongya: – Eszō annyi báránhúst, amennyi beléd fér.

Hát, a puli egy pár napig vigyázta is, annyi húst meġēvett, hogy föl-pukkadt és elpusztult. Most meġin maga maradt a kirájfi. De mán ez, gondolom, sok év múlt el és sokáig ott volt, úgyhogy most mán egy ojan szép legénke lett. Úgy tizenhat, tizenhēt éves, tizennyolc, no!

Egyszer csak jött egy farkas āra és kérdezi a kirájfit, gondolom, a Ferkót, – hát kirájfi vót –, hogy nem-e akarja, hogy segítsen neki a birkákat vigyázni. Ekkor először gondba vót, mer hallotta, hogy a farkas szereti a báránt, de ez nagyon meġigerte neki, ez a farkas valami nagyon becsületes volt, hogy ő nem bánt semmit, nem is köll neki sēmmi fizetés. Csak azt akarja, hogy amikor a gazdájának, mán mint a Ferkónak jó kedve lesz, hogy akko eljőjön a fejiér, a Ferkónak a fejiér.

Hát, a Ferkó beleegyezett ebbe, mer ő azt gondolta, hogy űneki so-hase lesz jókedve, mer ű ojan egyedül van és ojan szomorú meġ mindēn. És ű beleegyezett abba, hogy segítsen vigyázni, sēmmit ne bántson, és mikor őneki nagyon jókedve lész, amikor nagyon jól érzi magát, eljöhet

a fejjér. Hát, a farkassal ojan jól megvótak, a farkas őrizte a birkákat, bárányokat, sokáig megvótak, de évekig.

Egyszer csak az jutott a Ferkónak eszibe, mér ne hagyhatná ű a nyáját a farkasra, és ű meg egy kicsit elmegy barangóni, kicsit csavarogni, szétnézni, hátha talál valaki élőlényt, mer arra még élőlény se vót sënki.

Hát, mënt, mënt. Gondolom, mëgbesziltik a farkassal. Elmënt ű és ráhatta a farkasra a nyáját. Hát, épp abba az országba vetődött, ahol annak az országnak a kirája lakott. Na, bëmënt a városba és mëglátta a kiráji palotát, és őneki ojan jó érzés vót, hogy egy gyönyörű épületet lát, még nem is tudta mingyá, hogy az kiráji palota. De kérdezősködött. Mondták, hogy ez a kirájnak a palotája. No, és ő ott andalgott többször a palota körül, mëg kimënt megint a nyájhoz és mondta a farkasnak, hogy hol vót mëg mit látott, mëg mindën, és ő mëgin szeretne elmënni, mer mëglátta a kirájkisasszont, ahogyan nézett ki az ablakon. És a farkassal mëgbeszëltek, hogy a farkas is elmegy majd vele, hogy hagyják a nyáját, nem mëgy az a nyáj sehova se.

És a farkassal együtt elmëntek. És ez a kirájkisasszonnak ojan érdekes vót, hogy ez aztán sűrűn megfordult a palota körű abba a báránbörbű vart ruhába, a farkas mellette. Ez ojan nem mindennapi látvány vót. És ő, a kirájkisasszon mindig leste az ablakon, hogy maj most mán biztos jön. És jött is. Úgyhogy a végén a kirájkisasszon mondta az apjának, hogy többször figyelte mán ezt a fiatalembert, mér nem híják be és kérdezik mëg, hogy hunnét jön mëg kicsoda, mit tudom én. És a kiráj parancsot adott az öröknek, hogy hívják be ezt a fiatalembert a farkassal együtt az uccáról. És behítták. És a kirájjal ők beszélgettek, közbe a kirájkisasszon is mán bemënt, mer nagyon tecëtt neki, mer nagyon szép fiatalembert vót, csak nem vót szépën ötözve. És a Ferkó mindënt elmesëlt, hogy ő mejik országnak a kirájának a gyerëke, meg hogyhát ő kiráji, csak ő hogy járt, hogy volt mëg mindën, elmesëlte az ő élete sorsát. Úgyhogy a kiráj úgy mëgszerette, mëgsajnálta mëg hogy a kirájjának is nagyon tetszett, és úgy lëtt, hogy a végén mëgbeszëltek, hogy összeházasodik a kiráji mëg a kirájlán.

Hát, ki is tűzték a lakodalomnak a napját. Hét országra szóló nagy lakodalmat csináltak. No, és közbe a farkas kint vigyázta a nyáját, míg a Ferkó bent lakodalmaskodott mëg mindënféle. No, de mivel az egyezség úgy volt a farkassal, hogy ha Ferkónak jókedve lësz, mëg a legjobban érzi magát, akkor jön el a fejjér. Hát, amikor nagyban állt a lakodalom, a Ferkó valóban nagyon jól érezte magát, boldog vót, vólegény, a királlány a felesége meg mindënféle.

Egyszer csak mëgjelënt a farkas. Azt mondja: – Gazdám, én jöttem a fejedér, mert te azt mondtad, mikor jókedved lësz mëg a legjobban érzed magadat, akkor vihetëm a fejedët!

Mégijedt a Ferkó, de még a kiráj is, hogy micsoda ez mostan, hogy a farkas jön a fejjér, és lelőtték a farkast. És akkor a Ferkó megszabadult a farkastól, úgyhogy töb problémája nem vót mán, csak hogy a nyáj egyedül vót. És amikor vége lett a lakodalomnak, a nyájat haza terelték, mind oda a kiráji udvarba: mit tudom én, hogy úk hogy fejezték ki, hogy hova. A vége az lett, hogy a nyáj is megmaradt, ők még még most is boldogan élnek, ha még nem haltak. Nahát, ez a vége!

Pósa Julianna (Újvidék)

A TIZENKÉT KIRÁLYFI ÉS A KIRÁLYLÁNY TÖRTÉNETE

Égyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt egy kiráj még egy kirájné. Volt nekik tizenkét fiuk, tehát tizenkét kirájfi volt a családba. No, de a kiráj még a kirájné is nagyon szerettek volna lánygyermeket. De a kirájnő rá se gondút, hogy evvel a kirájfikat megbosszúja. A kiráj mindig azt hangoztatta a kirájnénak, ha lánya születik, mind a tizenkét fiát elüzi a háztúl, még talán nem is elüzi, hanem talán kivégezteti. Annyira a leányé odavót.

A kirájnét ez annyira bántotta, mer mind a tizenkét fiját nagyon szerette, hogy mindig az egyik szème sírt, a másik még nevetett. És ezt legjobban észrevette a legfijatalabb kirájfi. Ez mindig kérdezte, mikor ketten voltak: – Mongyad, édesanyám, mér van az, hogy az egyik szeméd sír, a másik még nevet? – Azt mongya a kirájné: – Most, fijam, még nem mondhatom még, de majd ha eljön az idő, akkor majd megmondom. Adig te csak mindig légyél nyugodt.

És így múltak a napok, hónapok, mit tudom én, úgyhogy minél jobban közeledett a szülés ideje, a kirájné annál szomorúbb lett. És mikor már érezte, hogy közel van a szülés, akkor a legfijatalabb fiját odahivatta és azt mondta, hogy itt van a szülésnek az ideje és majd úk mēnjenek el a háztul egy, egy ojan rétre, ahol nem lássák meg őket, ahol nem találják még őket. És úk kiválasztottak egy nagy erdőt, ami nem messze vót a palotátul és úk ott lésznek, míg nem tudják még, mi lesz a, fiú lész-e vagy leány. A kirájné azt mondta, ha leány lész, fehér kendőt fog a szél lebegtetni, fehér zászlót, ha fiú lesz, pirosat. Az a veszéjt jelenti és akkor menjenek minél messzebbre a palotátul még az országtul.

Hát, abba a nagy erdőbe vót egy hatalmas, vén, öreg fa, magas, és azt választották ki, hogy arra másznak föl és onnan figyelik a palotának a tornyát, hogy mījen zászlót fog majd kitűzetni a kirájné. Hát, épp a legkisebb kirájfi vót az ór a fa tetejin és meglátta, hogy fehér kendőt, fehér

zászlót lobogtat a szél. És lemént. Azt mongya a testvérjeinek: – Mene-küjjünk – azt mongya –, láttam a kendőt, amit lobogtat a szél.

És mēntek, mēntek, de nagyon messzire mentek, nagyon messzire, és amikor mán hát nagyon is ki vótak fáradva, mer álandóan mēntek, nem mertek megálni, hogy az apjuknak a keze utolérje őket. És találtak egy ojan elhagyatott kisebb házat, ahol majd ők még birnak húzódni, majd ott birnak aludni még főzni valamit, mit tudom én, hát majd ott mēghálnak. És vadászatbul, halászatbul tartották fönt magukat.

De ott voltak évekig, évekig, évekig, sokáig mind a tizenketten. A palotába még a kis kirájlány nőtt, nőtt, nőtt, s az anyja sokat elmesélte neki, hogy neki van tizenkét testvérje, mind fijuk, és hogy az apja mit mondott még a születése előtt, hogy ha lánya fog születni, mint a tizenkettőt elűzi a háztól. És most azok nem mernek hazajönni, és ez neki mi-jen fáj, mán mint a kirájnénak, nagyon fáj, hogy ő az ő családjait nem lát-hassa. És ezt a kislány annyira a lelkire vette, hogy amikor mán ojan nagyocska volt, elhatározta, hogy ő útra kel és ő megkeresi az ő tizenkét testvérit. És az anyja pakolt neki, mint a mesébe szokott lenni, a tarisz-nyába pogácsát.

És mēnt a kirájlány, mēnt. Hol évett, hol nem évett egész napokat. Csak mēnt, mēnt. Csupa rongy lett, csupa vér lett, ahogy kihalogatta a lábait mindēféle. Mēnt, erdőbű ki a mezőre, mezőre az erdőbe. Szóval mēnt hēgyen, völgyön köröszttű, ahogy szokták mondani, míg a végén sokára, sokára eljutott ahó a kisházhoz, ahol a testvérjei voltak.

Csak hogy ő nem tudta, hogy ő hol van. A testvérjei nem voltak ott-hon. A ház üres volt épp akkor, de látszott, hogy valaki él ottan. Vannak, akik élnek ottan. És bemēnt a kirájlány, nézgelődött, nézgelődött, de nagyon fáradt volt és lefeküdt és elaludt. És a tizenkét szép délceg kirájfij jön haza, hozzák a vadakat, amiket lóttek, majd készítenek. Hát, mikor meglássák a gyönyörű lányt a fekhaján, hogy fekszik, nem tudom én, mi volt, ágy volt-e vagy mi, csak fekszik, összeültek és most beszélnek, ki lehet ez, de ne is költsék föl, hogy aluggya ki magát, és majd akkor megbe-szélnek. És amikor a lány fölkel, hát ugye bámult ezekre, nem tudta, hogy hol van, kik ezek, tizenkét szép délceg férfi, hát rongyosak is meg hát el-hagyatottak.

Addig beszéltek a lány is meg a fijuk is, hogy a végén rájöttek, hogy ők testvérek, hogy ez az a lány. De közbe most elfelejtettem mondani, a tizenkét kirájfij amikor önekik el költött mēnni onnét hazulról, ők meg-esküdtek arra, hogy ha ezt a lánytestvérüket, mivel hogy ő miatta költ nekik otthagyni a kiráji palotát, hogy ezt megbosszulják, hogy hogy, hogy soha nem köl nekik, de ha meglássák, talán még ki is végezik, hogy nem köll nekik. És ebbe ők így egyeztek meg, és ez ő előttük szent volt. De amikor most meglátták ezt a szép lányt, és ez elmesélte, hogy ő az ők ke-resésükre indult, ő annyira kívánta az ő tizenkét testvérit meglátni, hogy

világá ment, akkó ők összebeszéltek megint, hogy ne is halja a kirájlány, hogy nem bántják, lëgyën ott velük és ők élnek, élnek, élnek együtt addig, amíg a kiráj él. És ha az ő apjuk mëghal, akkó mindnyájan hazamënenek. Majd az ő lánytestvérük őrájuk mos, főz meg mit tudom én.

No, ez mënt elég sokáig így. A kirájlán ott maradt és vezette a háztartást, mindën. Èccë csak egy szép nyári napon elmëntek a kirájfijak mind vadászatra, a kirájlány otthon maradt. Amikor kimëgy az udvarba, lát gyönyörü tizenkét szép fehér liliomszálat, mintha ojan gyorsan jöttek vóna ki a fődbül és kivirágoztak. De ez ojan szép volt, hogy ez csuda. Akkor ez ojan versbe volt írva, tudja, amikor én olvastam, hogy eztë a szép kirájléány sorba mind letördelte, hogy aztán bátyjainak kalapja mellé tüzze. És abba a pillanatba, amikor ezeket letörte, mind a tizenkét bátyja pacsirtává változva messze földre repültek nagy búbanatot okozva testvérüknek.

Ès most a kirájlán megint egyedül maradt. Elmëntek és soha többet nem látta őket. Most ő mindig azon spekulált, azon gondoskodott, hogy hogy menthetné ő meg az ő testvéreit és lemënt. Vólt ott nem messze egy gyönyörü patak, mindig oda lemënt a patak szélire és ott nézgelődött, nézett a vízbe, nézte ű magát is, hogy ű mijen szép.

De mán akko rongyos vót mëg mindënféle, de az a szép arca őneki mijen bánatos. Míg egyszer csak, ahogy ő nézegeti magát a patakba, egyszer csak lát valami ojan, ojan csúnya alakot. Úgy a vízből jön föl és odamënt melléje és azt mongya, de a kirájlány sírt mindig, szóval gondolom, sűrën sírt és akkor is sírt és aszongya: – Ne sírj, szép kirájléán, aszongya, majd én neked mondok valamit. Aszongya. – Mëgmentherëd a testvéreidet, de, azt mongya, csak ha betartod azt, amit én mondok. Három éjjel, éfélkor mënnyën el erre mëg erre a hejre, ott vágjon lent és a lenbül szűjön anyagot, és abul az anyagból varjon tizenkét ingecskét. De mëg ezt ű csinálja, atul a perctül kezdve, amikor kezdi azt a lent vágni, nem szabad neki szólni senkihë, akárki jön. Senkivel szót váltani neki nem szabad, míg a tizenkét ingecske kész nem lësz.

Hát a kirájlán azt mondta annak a valakinek, hogy ő ezt meg fogja csinálni, ő kitart, nem bánja, hogy mi lësz, hogy lësz a jövöbe vele, de ő ezt mëgcsinálja. És el is ment ő, elkezdte, ahova ez mondta, hogy hova mënjen, hol van az a len, le is vágta, szárítgatta, mit tudom én mosta, de varrta az ingeket. De ez mán sok időbe telett. Úgyhogy ëgyszër, amikor mán kezdte ő az ingecskéket varrni, mënt arra egy kirájfí lóháton vadászni. Mëglátta ezt a gyönyörü lányt, akkor is ült a patakparton és odamënt hozzá, és beszél hozzá, beszél, de ez nem szól egy szót se.

Na, a kirájfí elmënt, utána pár napnak megin mënt vadászni, de mindig fölkereste, aztán mindig sűrübben, sűrübben ezt a hejet, hogy ű meglássa ezt a gyönyörü lányt. De ez mindig vart, mindig varta az ingecské-

ket. Hát má még a kiráji nem győzte aztat kivárni, hogy ez mikor szó-
lal meg, hogy mondja, kicsoda még micsoda, ő a lovára fölültette és
vitte. Ez hijába kapálózott, rugdalózott, nem akart menni, de nem szólt.
Ez csak fogta, de a kirájlán mielőtt még ez, mán ahogy ott tusakodtak
ugye, ő nem akart menni, ez akarta, hogy föltögye a lóra, összefogta
azt az egész holmit, amibül majd az ingeket csinálja és magához szorí-
totta, úgyhogy ü azt vitte, amikor a kiráji főtette a lovára és elvitte a ki-
ráji palotába.

Gyönyörűen fölötöztették, hát egy kimondott, meseszép kirájlán
vót. De csak nem akar senkivel egy szót se beszélni. Akármikor volt ide-
je, ő csak mindig ült és vart. De mán családja is volt. Volt neki mán család
is, és hiába kérdezett a kiráj, a férje mán akármit, mer megesküdtek, úgy-
hogy a férje lett, akármit kérdezett, ez nem szólt semmit, csak vart és
vart, és vart, de a kirájnak mostohája volt, gondolom a kirájinak, ez, aki
elvette, mostohaanyja volt és ez mindig uszította a felesége ellen, a kirájlán
ellen, hogy ez biztos, hogy nem is tud beszélni. Ez biztos hogy néma,
ez biztos, hogy ijen, ez biztos, hogy ojan, még így, még úgy, úgyhogy a
kiráji a végin halgatott a mostohára, hogy ez egy gonosz, hogy ez ijen,
hogy ez ojan, mágjára kell ültetni és élégetni, mer hogy ez nem szól egy
szót se, ez biztos, hogy nem rendes lélek.

De a kirájlán, vagy jobban mondva mán kirájné, már a tizenkettedik
kis ingecskét varta. Úgyhogy amikor mán a májja föl volt rakva és majd
ötet odaültetik, még akkor se szólalt meg, ő be akarta végezni az ő, amit
ő fogadott, az ő fogadalmát, hogy teljesítse, hogy ő megvarja a tizenkét
inget, és hogy ő megváltsa avval az ő tizenkét testvérit, ahogy monta az
az illető neki.

És most főtették a mágjára és még ő mindig vart. Még az egy kis ujjá
hiányzott a tizenkettedik ingnek. És meggyútották a máját. És amikor
kezdett mán égni, egyszerű csak nagy csicsergést hall, a tizenkét bátyja pa-
csirta képibe megjelént fölötte, és ő csak rájuk dobálta az inget és mind
délceg kirájfivá váltak. Csak a legkisebb kirájinak maradt meg a pacsir-
taszárnya, egy, mer nem vót egy ujjá még az ingecskének. És azok rö-
gön elmonták a kirájinak, a kirájnak, jobban mondva a férjének, na,
hogy mér halgatott, evvel őket akarta megmenteni.

Akkor ő is sírva meséte el a férjének, hogy ő mér halgatott, hogy
még mint vót, mindénfélét meséte. Közbe ez megbocsájtott, magához
ölelte a feleségit, a mostoháját még amér ijen csunyául bánt mindig az ű
feleségivel, még hogy ere akarta juttatni, hogy a mágján égessék el, ló
után kötötték és vigig a városon húzták, míg meg nem halt.

Közbe az öreg kiráj is meghalt, a kirájlánnak az apja és mindnyájan
el birtak oda is menni, úgyhogy meglétt a gyönyörű családi egygetértés,
élet. És hát ez a vége, fuss el véle.

Pósa Julianna (Újvidék)

JÁNOS MEG A HÉTFEJŰ SÁRKÁNY

Hát egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is tul volt, meg a tarka farkú malacokon is tul, volt egyszer egy szegény legény meg az édesanyja. Nagyon szegények voltak, sehogyse találta fő magát a János. Nem kapott munkát. Elhatározta magát, világá megy. Hát az édesanyja vart neki tarisznyát meg sütött neki pogácsát és útra bocsájtotta, hogy a Jézus neviben mënjen.

Hát a János mënt, mënt, mënt, elég sokáig mënt, mig a végin találkozott egy nagy medvével. Azt mondja a medve, hogy nem-e csatlakozhatna hozzá, hogy ő se legyen egyedül még a János se. Hát azt mondja János: – Hát, gyere velem, gyere!

No, mëntek, mëntek, de elég sokáig, találkoztak egy nagy farkassal. Az is kérdezi őket, hogy nem-e csatlakozhatna hozzájuk, hogy ne legyen ő se egyedül, még hát hogy önekik is... többen legyenek ők is. Na mëntek háromman, de mëntek, de mëntek. Fölosztotta János velük még azt a kis pogácsát is, amit az anyja odacsomagolt neki.

Mëntek, mëntek, mëntek. Végin mán napokat mëntek. Odaérték egy nagy városcho. Hát, az a nagy város volt a kiráji színhej, ott volt a kiráj, de tiszta feketével be volt a város húzva, nagy gyász volt, de nagyon nagy gyász volt.

Hát, a Jánost nagyon érdekelte az, hogy mi lehet ennek az oka, hogy ez a város ijen feketébe van behúzva. Bemegy a város szélin egy kis házba és talál egy öregasszont. Ül az öregasszon a sparhet mellett. És beköszön a János: – Jó napot adjon Isten, öreganyám! – Jó napot, édés fijam. Hát, te mi járatban vagy? – Hát, jöttem, öreganyám, megkérdezni, mi az oka, hogy ez a város ijen feketévē van bevonva. – Jaj, édés fiam, – aszongya az öregasszony – nagy baj van itten nálunk. Azt mongya. A városnak csak egy kútja van, abba a kútba lakik egy hétfejű sárkán, és az a hétfejű sárkán mán főfalta a városnak má majdnem minden lányát, úgy hogy máma a kirájkisasszonyon van a sor. Azt dobják be neki. Máskép nem kapunk vizet. Azért húzatta be a várost a kiráj feketével, vagyis hát a házakat mind.

A János megáltalkodott, hát ijen is létezik, ő ijlet nem is hallott. Bizony, azt mongya az öregasszony, van, fijam. És senki nincsen, aki azt a sárkányt megölné, érëndézné, többet ne legyen így. S a Jánosnak mingyá az eszibe jutott ez, hogy jó vóna, ha ő ott vóna és ő levágná a fejit. Az öregasszon még mintha olvasott vóna a gondolatába, adott neki egy vesszőt és aszongya neki: – Látom, aszongya, fijam, hogy te egy jószándékú embēr vagy, odadom ezt a vesszőt, evvel ha valakire rácsapnak, az mint-ha föléledne, fölfrissülne. Hátha valamikor, aszongya, szükséged lesz rá.

És a János megköszönte szépen és Isten álgya, öreganyám, elmënt. No, de ő most mintha nem lett volna elég biztos ebbe, amit az öregasszon

mondott, bemegy egy másik házba is. Ott is egy öreganyó van. Köszön ott is szépen, bécsületésen: – Jó napot, öreganyám! – Jó napot, édes fiam! Hát te mi járatba vagy? Azt mongya: – Jöttem, öreganyám, hogy megtudjam, mi az oka annak, hogy a város ijen feketével van behúzva. – Ez az öregasszony is szintén azt mondta, amit az első, hogy a városnak csak egy kútja van és abba van egy hétfejű sárkán, mindén nap egy lányt oda kő hogy dobjanak neki, máskép nem ad vizet, és hogy máma a kirájlányon van a sor, azért van a város feketével behúzva. És aszongya, senki nem akad a városba, hát ebbe az országba, aki megbirkózna ezzel a sárkánnyal.

No, Jánosnak itt megin egy nagy gondot okozott ez, hogy hátha ő birná eztét, csak hát hol van az mēg mi. No, az öregasszony mintha ez is olvasot volna az ő gondolatába, adott neki egy üveget, azt mondta, ebbe az élet vize van. És hogy vigyázzon rá. Ha valaki meg is hal, ebbül csak egy kicsi köl és föléled. No, a János megköszönte és elmēt.

No, még bemegy egy harmadik házhó, ott is megérdeklódi, így van-e igazán. És mikor bemegy a harmadik házba, ott is az öreganyó van ott-hon, és az is ugyanúgy mesélte neki, mint emez a kettő, az mēg adott neki egy bárdot. – Nesze, fiam, aszt mongya, hogy hátha szükséged lész rá. – Azt mongya. – Ezt adom, mert ijen jólelkű embēr vagy. Látom, te egy nagyon rēndēs fiatalembēr vagy.

Na, János megköszönte és azt kérdezte, mere van az a kút, hogy ő is elmēne oda, szeretné meglátni, hogy mikor dobják a kirájlánt a sárkánhó. Az öregasszon magyaráza neki, hogy mēre mēnjēn, és oda fog érn.

Na – oda is ért János. Ęgyszēr csak hozzák a kirájlánt, hatlovas hinton. A kirájlán is csupa fekete gyászba öltözve és sír, mondja, hogy ő most mán többet nem lész, hogy a sárkány őt megēszi. A János annyira mēgsajnálta, hogy úgy gondolta, hogy most nem bánja, üvele törtēnjen, ami törtēnik, de ő megpróbálja a sárkánt tönkre tēnni, hogy a kirájkisaszont megvédje vagy óvja.

Nahát, odavezették a kirájkisasszont a kúthoz, a sárkán mēg jön ki a vízből, és most már láccik, jön főjebb, főjebb a feje. A János odaugrott, fogta azt a bárdot, amit a harmadik öregasszontú kapott, egyet csapott és mind a hét fejbű egy darabot levágott. Úgyhogy a sárkán visszahanyatlott a vízbe és kész volt. Többet nem élt.

A János a tarisznyájába rakta a fejdarabokat, gondóta, hátha lész majd szüksége rá és mēnt ő az ő hét állatával, hogy kerēssenēk valahol éjeli szálást, ahol majd megalszanak az écaka.

De közbe ezt végignézte egy cigány fiatalember, hogy a János levágott a sárkán fejbű, mindegyik fejbű egy darabot, és utána ő is hama, mikó szétmēntek, levágott a sárkán fejeibűl egy-egy darabot és beletette ő is az ő tarisznyájába. El is vitte a kirájhoz. Közbe a János meg az állatai nem találtak seholve éjeli szálást, hanem egy nagy faodút, azt találtak,

egy nagy régi fa vót, aminek egy nagy méjedése vót, úgyhogy majd ők ott meghálnak. A cigány meg kileste őket, hogy hova mennek, mer gondolta a cigány, hogy ez nehogy megelőzze őket, vagy utána jöjjön és bizonyítsa, hogy ő vágta le először a sárkán fejét. Kileste, hogy hova mentek be, és amikor a János maga maradt, elmént a két társa énnivaló után nézni, a cigány odalopózkodott és levágta a Jánosnak a fejét.

Akkor elmént a kirájhoz és megmutatta neki, hogy ű vágta le a sárkánnak a fejét vagy a fejejét, és hogy ő most a kirájkisasszonnak a jegyesse. Mert hát az lett ígérve, hogy aki megmenti a kirájkisasszont a sárkántul, az elkapja a kirájkisasszont még a fele kirájságot.

Na, most, mikor visszaért a farkas még a medve a Jánoshoz, lássák, hogy a Jánosnak le van a feje vágva. És látták, hogy mit kapott az öregasszonytul a János, elővették azt az életvizit, megkenték a nyakát, fejét, összeillesztették és avval a vesszővel, amit az első öregasszontul kaptak, úgy ráshintottak, és a János fölélett és még szebb vót, mint valaha. Nagyon örültek neki, és a János évett is, de idegeskedett, nem vót ojan jó állapotba még.

A cigány még, mivel hogy azt mondta, hogy ő vágta le a sárkány fejét, űtet a kiráj odaültette mellé, hogy mán addig is, mig még nem esküdik a kirájlánnyā, lēgyen ott mellette. Három aranypárnát tett a székre, arra űltette a kiráj a cigányt, hogy mán azon űjön mind jövendőbeli kiráj.

Nahát, a cigány örült ennek, de a kirájlány annál kevésbé. Mer ű látta, ez nem az a fijatalebēr, aki levágta a sárkánnak fejét, még látta azt is, hogy a fiatalebēr, aki levágta a sárkán fejét, avval egy medve meg egy farkas is volt, és hogy ez a cigány nem az, de az apja nem akart neki hinni. Az apja csak hitt annak, hogy ű látta a sárkán fejinek a darabjait.

Na, mostan hát másnap sincs a Jánoséknak énnivalójuk. Megin elmént a medve meg a farkas, de a János mondta is nekik, nézzenek el a palota felé. Hát ők mentek arra, a kirájlán még ép ki volt hajulva a palota ablakán, és mikor meglátta a farkast még a medvét, rögtön rádöb-bent, hogy ezek voltak ott avval a fiatalebērrel, aki levágta a sárkán fejét. És kérdezi őket, hogy mi járatba vannak. Mondják, hogy élelmet szeretnének, mert a gazdájuk beteg és hogy élelmet szeretnének kapni, mer hát nincs nekik mit enni. Azt mongya a kirájlány, mēnnyenēk csak körül a palotán és a kapuhoz, kérjék meg az őroket, hogy engedjék be őket, majd ő mán ott lész és majd ő ad énnivalót, és vigyék el a gazdájuknak.

Úgy is lett. De mikor belépett a farkas meg a medve a palota kapuján, a cigány alól kiesett egy aranypárna. Ez már azt jelentette, hogy ű bajba van. No, a kirájlány meg mán várta űket, és a kiráj nem is tudta, ű fölpackolta a farkast meg a medvét finom énnivalóval. Ezek elméntek és vitték a gazdájuknak az énnivalót. Éttek is. A János kezdett egy kicsit erőre kapni.

Másnap megin elméntek az állatok. Úgy történt másnap is, hogy odaméntek az örökhöz, beengedték őket, a kirájkisasszony várta őket a kapuba, megrakta őket énnivalóvá, megin elvitték a Jánosnak. Mind a hárman ettek. És közben a cigány alól megint kiugrott egy párna.

Harmadnap is elmegy a két állat az énnivalóért. Megint úgy, mint az előző napokon. Az örök beengedték őket, a kirájlány ott várta őket a kapuba, felpakolta őket énnivalóval. Elvitték Jánosnak, ettek.

A cigány alól kiugrott az utolsó párna. Félült ez a kirájnak. Itt valami nem úgy van, ahogy van. Elmondja a lányának is. A lány mondja, hogy nem a cigány mentette őt meg, hanem az a legény, akinek az állatai mindennap eljönnek élelemér és elviszik a gazdájuknak. Hát, hol van? Mère bujkál? Majd ő az állatok segítségével megtalálja, mongya a kirájlány.

Úgy is lett. Az állatokkal előjött János, megmutatta a sárkány fejének a darabjait. De a cigány se hagyta magát, ő is elővette az ő darabjait. De mikor jobban szemügyre vették, látták, hogy azok a János darabjaihoz illenek, azokat csak a János darabjai után vágták le, tehát a cigány csaló. Rögtön lófarka után kötötték, ráváltak a lovakra, azok még halálra vonszolták a cigányt.

Mikor bebizonyosodott, hogy a János az igazi megmentő, a kiráj neki adta a kirájlányt meg fele országát. Csináltak nagy lakodalmat. Talán még ma is tart, ha közben meg nem haltak. Eddig volt, mese volt.

Pósa Julianna (Újvidék)

A BOSZORKÁNYRÓL

Törökbecsén volt egy öreg néni, Roza néni. Ennek, mikor az anyósát temették, arra is azt mondták, hogy boszorkány, de a Roza néniére, még a menyire is azt mondták. Úgyhogy, amikor az anyóst temették, összejött a sok nép. Várják a kántort, a papot temetni az öregasszont. Egyszer csak egy ismeretlen embér, egy zsák van a vállán és árul kismacsskát. Nem is árulta, úgy ajándékozni akarta. De mivelhogy a faluba az a híre volt, hogy ez boszorkány, senki nem akarta a kismacsskákat elvállalni. Senki. Úgyhogy az ember mēnt és kínálta mindenkinek, de nem akarta senki elvállalni, mert féltek, hogy avval együtt majd rájuk ragad az a boszorkánság.

És azt mondja anyám, mikor jött a pap meg a kántor, és amikor az embér meglátta őket, eltűnt. Úgyhogy soha nem tudta senki, hova mēnt, mēre mēnt, mintha a föld nyelte volna el. A kismacsskákkal együtt, meg a zsákkal együtt, meg mindēnfélivel.

Pósa Julianna (Újvidék)

BOSZORKÁNYTÖRTÉNET

Öregapám szolgálégény volt egy gazdánál. Karácsony estéje jött. Azt mondták öregapámnak, horgyon be annyi szénát, szalmát még mindent az istállóba, hogy karácsony napján ne kölljön semmit csinálni.

Öregapám horgya a szalmát. Már jó későn vót, mán majd kész a karácsony bőjti esti vacsora, és ő ottan iparkodik, hogy behordjon mindent. Éccēr csak, amikor bemegy, látja, hogy a fejőstehén alatt ül egy nagy tyúk, mint a kotlóstyúk úgy fölborzolta a tollát és feji a tehenet, feji és feji és feji. Öregapám még mégijedt, beszaladt, hitta a gazdasszont.

– Kati néni, hamā csak gyöjjön, néze, mi van az istállóban. Hát a nagy kotlóstyúk ott fej.

Ott van a gazda is, látja. De mikor meglátta a tyúk őket, ki akart menni az istáló ajtaján, de ezek becsukták az ajtót, és a gazda jól összeverte, ahogy ez száldosot, mert nem birták megfogni. Verték, de nem úgy, ahogy ők akarták. Akor a gazda fölvette a vasvillát. Azt dobta. Amēre mēnt és mēgszúrta a combját. Elalét a tyúk. A gazda megfogta, kivitte és a ganéракásba beletemette. Úgy gondolta, most má vége lesz, mer jól még is van verve.

Hát, karácson napján fölkelnek, nézik a ganéракást, nincs a tyúk. Hanem hallják, hogy a harmadik szomszédba az öregasszony beteg, nem bir fölkelni, mer meg van szúrva a combja. De senki nem tudta, hogy mér vagy hogy. Ezek még mindjárt tudták, hogy ő volt a kotlóstyúk, a boszorkány. El akarta vinni a tejhasznot. Mikor kijött, akkor elváltódzott. Így történt, ezt hallottam édesanyámtól.

Pósa Julianna (Újvidék)

A TÁLTOS

Édesanyám mesélte, hogy a szomszédasszonyunkról azt beszéltek, hogy boszorkány. Különös vót, másként viselkedett, mind a többi asszony. Babonázott, vrácsázni tudott.

Azt mondja az én édesanyám, jött egyszer egy öregembēr, mēnt több házhoz is kéregetni. Fehér gatyába, fehér ingbe vót, hosszú szakála vót. Jött kéregetni. Hát, kapogatott is, egyik hejen ezt, másik hejen azt. Közbe bemēnt a szomszédba is, de Boris néni nem akart adni neki semmit, bár az ember azt mondta, hogy ő nagyon éhes, adjon valamit. Ez nem akart adni. Mikor a Boris néni kikísérte, már majdnem úgy vót, hogy lökte is ki, a kapunál már egy olyan forgószél kerekedett, és ez az öregembēr azzal a forgószéllel fölemēlkedett és többet nem lehetett látni.

Azért mondták, hogy ez mintha táltos lett volna, és a Boris néni gangján, ahol vagy húsz köcsögbe altatta a tejet, hogy túrót csináljon, még a gangba vótak még tárgyak, a szél mindent lesöpött még a sok aludttej, mindent még a háztetőről a cserepét, meg ojan cirkuszt csinált, és hogy a végin, mikor ez a szélvész vagy vihar elmént, egy hangot hallott, hogy ezt soha többet ne csinálja, hogy egy vándornak vagy egy koldusnak sémmit ne adjon. Ez azért lett csinálva neki ez a kár, amér ennek a koldusnak nem adott énnivalót.

Pósa Julianna (Újvidék)

A VASFEJŰ EMBER

Hát volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl volt, még az Óperenciás-tengერენ is túl volt, volt egyszer egy nagyon szép ország, ahol sok volt a hegy, az erdő, az erdőben a madarak csicseregtek, a virágok illatoztak. Volt ennek az országnak egy nagyon szép, fiatal, délceg kirájfia, aki úgy élvezte a természetét, sémmit más nem is érdekelte. Mindig az erdőbe mēnt lóháton, és akkor megállt. Ő halgatta a madarak csicseregését, akkor a fáknak a susogását, akkor a virágok illatát szította magába. Úgyhogy nagyon szeretett az erdőbe lenni, még általában a szabadba, szóval a természetét szerette.

Na és, ő napról napra ezt az utat mēgtette, mindig mēnt és egy alkalommal mēnt, mēnt, annyira el volt ezekkel a madárénekekkel meg az illattal még mindēnnel telve, ahogy mēnt, észre se vette, hogy ő mindig bejebb, bejebb jut az erdőbe. És még valami baj is érheti, erre apszolut nem gondolt.

Égyszer csak mán estefelé volt, és hajja egyszer hatalmas zúgás közeledik. Úgy messziről hajja, mint ha szél, mintha egy nagy zivatar készülődne és mindig közelebb, közelebb jön. Égyszer csak, mikor mán úgy közel ért hozzá, megáll előtte, a lova előtt egy hatalmas termetű ember és vas feje vót. Ezér a mese címe: A Vasfejű embēr. És elkezdett vele nagyon csúnyául kiabálni, hogy hogy gondolt ő az ő birodalmába betörni, bemēnni. És erre bocsánatot kér a kirájfia, hogy ő nem tudta, hogy ez az erdő ezé az emberé, a Vasfejű embēré, és hogy többé nem jön erre még ez még az, de az csak nagyon goromba vót és megígerte neki, hogy ha még egyszer erre jön, izzé-porrá töri. No, de hát ez jobban szót fogadott.

A kirájfia megígerte neki, hogy soha többet nem mēgy arra. De ez nem volt elég a Vasfejű embērnek, hanem azt mondta, hogy ő azt követeli tőle, hogy soha meg ne nősüljön, mer ha megnősül, ő jön érte. Hát a kirájfia ebbe a pillanatokba azt is megígerte, hogy ő soha nem fog többet megnősülni.

Hát teltek a napok, persze ű visszamönt haza, a Vasfejű embër el-
mönt. Mikor hazamönt a kirájfi, ő többet soha nem mönt ojan méjen be
az erdőbe, és teltek, múltak az évek. Ęgyszer csak hát eszébe jutott, most
má itt az ideje, mög kéne neki nősülni. De ű elfelejtette aztat, hogy ű mit
ígért a Vasfejű embërnek.

Nahát, áll a lakodalom, nagyba fojik a mulatozás mög vacsora meg
mindënféle, egyszer csak hall ő ojan neszt, mint mikor az erdőbe a Vasfe-
jű embër jött. És ő mögijedt. Akkor jutott neki eszibe, hogy ő, mivel
hogy a Vasembër vagy a Vasfejű embër azt kérte, ő megígérte, hogy soha
nem nősül mög és ő mögijedt. És szól a szolgának, hogy kantározza föl a
lovát, hogy útra keljen, hogy minél előbb meneküljön, mer izzé-porrá
fogja törni. És a gondolatába, a kirájfi gondolatába olvasott egy vén-
asszon, aki ült a többi közt, odamögy hozzá és mondja neki, azt mondja:

– Tudom, mér búszulsz. De, – azt mongya – mög messze van a Vasfe-
jű embër, mög negyven mér földre van. – Azt mongya: – De te csak kan-
tározd föl, kantároztasd föl a lovadat, azt mongya, és mënj! Azt mongya,
és magyarázza neki az öregasszon, melik útra térjen ki, és azon egyenest
mënnyen, és estefeleda odaér egy fehér kis házho, abba a fehér kis házba la-
kik az ő nívére. Mënnyen be, majd az aztán mög útba igazicsa.

Hát, a kirájfi úgy is vót, búcsút vött a menyasszonyátul, szüleitül,
mindën legközelebbijitül, és mondta, hogy mostan neki el köl, hogy
mënnyen, majd ű bizik, hogy ű visszajön.

Hát, mögy a kirájfi, mögy azon az úton, ahun az öregasszon mon-
ta, és valóba estefeleda odaér egy kis fehér házhó. Pusztaság vót ott, ott
senki nem járt arra. Kopog az ajtón, és az öregasszon beengedi. Aszon-
gya: – Hát, te, fijam, hol jársz ére, – aszongya, – ahol mög a madár se jár?
– Azt mongya a kirájfi: – Öreganyám, éngem ide utasítottak, mer a Vas-
fejű embër izzé-porrá akar törni. Azt mongya, hogy ide utasítottak,
hogy majd maga, azt mongya, nekëm tanácsot ad, hogy merre mënjék,
hogy mögszabaduljak a Vasfejű embërtól.

Hát, az öregasszony azt mongya: – Tudom, fijam, hogy fáradt vagy,
aszongya, – gyere, azt mongya, vacsorázz meg és lefekszél, pihensz. –
Azt mongya: – Van énekëm egy kiskutyám, aki éjjel mindig jelëzi a
Vasfejű embër jövetelit, – azt mongya –, de mög mikor negyven mér föld-
re van. Úgyhogy, mikor a kutya elsöt ugat, akkor te fölkelsz, fölöltözöl,
lóra ülsz és mész egyenesen ezen az uton, amejiken jöttél énhozzám is.
Ott megin találsz egy fehér kis házat, az is a mi testvérünké. Oda megin
bemész. – Azt mongya, – adok neked két türuközöt meg egy fonatos ka-
lácsot, de erre nagyon vigyázz, mer erre nagy szükségéd lësz.

Nahát, megköszönte a kirájfi az éjjeli szálást mög amit kapott és el-
indult. Mögy, mögy, egész nap mögy, de csak azon az úton, ahogy monta
ez az öregasszony. Estefeleda valóban möglát egy kis fehér házikót, és oda is
bekopogtat. Behíja az öregasszon és az is kérdezi: – Hát te, fijam, hol

jársz ére, ahol még a madár se jár? – Öreganyám –, azt mongya, – ide vagyok aszongya – utasítva, mer aszongya, a Vasfejű embër, aszmongya, üldöz, izzé-porrá akar törni. – Na, gyere be, fijam, biztos, hogy fáradt vagy.

Mint az első, szintén úgy volt. – Adok vacsorát és pihennyé le. – És azt mongya: – Van nekem egy kis kutyám, az mikor elsöt ugat, akkor a Vasfejű embër negyven mérföldre jön hozzád, és te csak öltözz föl és pattany a lóra és ne térj le. Egyenesen ezén az úton mënny. Megint odaérsz estefeleg egy harmadik kis fehér házhoz. Ott lakik egy öregasszony, aki szintén a mi testvérünk.

Ez az öregasszon is adott neki két törülközöt még egy fonyatos kalácsot. Már volt neki négy törülközője és két fonyatos kalácsa. Beletette a tarisznyába és mënt. Mëgy egész nap. A harmadik este szintén odaér egy kis fehér házhó és mint az előbbiebe bekopog szépen, illedelmesen. És az öregasszon fogagya. Az is vacsorát készít neki még alvóheje. Úgy-hogy az is szintén azt monta, amit a többiek, nyugodtan feküdjön, míg a kiskutya elsöt nem ugat. És amikor elsöt ugat, akkor keljen föl és mënjën szintén egyenes úton és odaér egy nagy, tüzes tengërhöz. Fogja a hat törülközöt, csapjon rá a tengerre. Az ketté nyílik, és át bir rajta mënni. És amikor átér, újra csapjon rá, és az össze fog csukódni. A törülközőket tegye bele a tarisznyába és a három fonyott kalácsot dobja bele a tengerbe. Három nagy kutya fog kijönni belöle, a fonyott kalácsbul. Az egyik kutyát híják Jólhal, az első kutya Jólhal, a második Erösmintavas, a harmadik Nehézmintaföld.

Na, mikor beledobta a három fonyott kalácsot, ki is jöttek a kutyák, és most ő biztonságba érezte egy kicsikét magát, mivel hogy a Vasfejű embër a tengerën nem bír átmënni.

És mënt, mënt, andalgott lassan a három nagy kutyával, és odaér egy kis faluhoz. Ott bezörget egy szélsó házhoz. Fogadták. Beköszön, fogadják, és mongya, hogy ő mi járatba van, hogy ő munkát szeretne vállalni, és itt meghúzódni egy kicsit, mer ütet a Vasfejű embër üldözi. Neki menekülni köllött, és hát ű itten mëghúzódik. Amit kap a munkájáér bért, majd ű abból él, ugye?

Nahát, ott is volt és dolgozgatott is ottan, de már úgy két-három hét is elmúlott, nincs semmi baj. Közbe a gazdának, akinél dolgozott, volt egy lánya, és az kihalgatta, mikor mesélte a gazdának, hogy a hat törülközövé rácsapott a tengerre és az ketté nyílt, és ő át birt mënni. A három fonyott kalácsot pedig beledobta a tengerbe és ebből jött ki a három kutya: Jólhal, Erösmintavas, Nehézmintaföld. Mëg is kötötték. A gazda mëgkötötte mind a három kutyát, mer rettenetes mérgessek voltak. És ezek ott voltak a kirájfival mindig, csak hát ha ő dolgozni ment, akkor itthon maradtak, a kutyák gondolom. És a lány ahogy eztet kihalgatta, ő belopózott a fiú szobájába, a kirájfinak a szobájába, amikor az elmënt dolgozni és kivette a hat törülközöt, és elment a tengërhöz. Rácsapott és kettényílt a tengër.

A Vasfejű embér még mindig a másik felin várt, és az átjött. Aztán a lány megin rácsapott és összecsucódott, úgyhogy a Vasfejű embér megin csak ott volt a kiráji közelibe.

Hát, amikor a fiyu hazamént, a lány elmonta neki, bevallotta, hogy ő mit csinált. A kiráji nagyon megharagudott, de eszébe jutott neki a három öreg néni. Azok azt mondták, hogy ne féljen sëmmitül, mer a három kutya meg fogja menteni.

És egyszer csak ahogy dolgozik kint a mezön, halja a nagy zúgást, és szalad be a házhoz, tanyához, tanya, mi vót, nem tudom, és hama csak fölmászott egy hatalmas fára, hogy ne érje el a Vasfejű embér. De az úgy rázta, hogy a kiráji alig birta tartani magát, hogy le ne essen. Eszibe jutott akkó, hogy hívja a három kutyát és elkezdett kijabálni: – Jólhal, Erősmintavas és Nehézmintaföld. – A három kutya eltépte a láncot, amire meg vótak kötve és odarohantak a Vasfejű embérhez és izzé-porrá tépték. Úgyhogy ojan apróra összetépték, mint a mákszem. Azóta van mákszem a világon.

Akkor a fijú, amikó a Vasfejű embért eréndézték, már akkor nem volt neki mitől félnie és mondta a gazdának, hogy most fizesse és ő elmegy, elmegy haza. A lány kérte, a gazdának a lánya, hogy maragyon, mer nagyon megkedvelte. De ő azt mondta, hogy nem marad, mer őneki van otthon másik.

És amikor mént, szintén azon az úton ment a lovával, ameliken jött. Na, amikor odaért a tüzes tengérhez, rácsapott a hat törüközövel, szétnyilott, és amikor átjött, megin rácsapott és összecsucódott. No, most ő mént megin azon az úton, amelik a három öregasszonho vezetett. Miko odaért az első fehér kis házhoz, akko betért és megköszönte az öregasszonnak a jóságát és az öregasszonnak odaadta a két türüközöt, amit kapott tőle. De az öregasszon azt monta neki, a kutya az maradjon meg neki, hogy az mindig őtet védje.

No, mént tovább, mént a másik öregasszonhoz. Ott is szintén oda is betért és megköszönte a jóságát. És ott is otthatta a két türüközöt. De de az is azt monta, a kutya maradjon meg neki.

No, akkor mént tovább a harmadik öregasszonhoz. Mikor ott is megköszönte neki, hogy jót tett vele az öregasszon, neki adta a két türüközöt, és az is azt mondta, a kutya maradjon neki. Úgyhogy a kiráji a három kutyával fojtatta az utat hazafelé.

Mikor hazaért, hát nagyon megörültek a szülők is, a menyasszony is, hogy most megtarthassák újból a lakodalmat, és nagyon boldogok voltak. Na, megtartották a lakodalmat és nagyon boldogok voltak, és még most is boldogan élnek, ha meg nem haltak, a kutyákkal együtt.

Pósa Julianna (Újvidék)

TEMERIN

A FAVADÁSZ

Ěccēr vót, hun nem vót, vót ěccēr ěgy favadász. Vót neki ěgy fapuskája, oszt avval elindult vadászni. Ahogy mén, měnděgél, hát měglát ěgy fagóját. Kapta a fapuskáját, oszt céloz ám! A fagólya ezt ěszrevětte, kapta magát, vesd el magad, oszt szalad ám! A favadász měg anná jobban céloz ám, de céloz ám. A fagója a falábával anná jobban szalad ám, de szalad ám. A favadász měg céloz ám, de céloz ám...

*

Mindaddig így folytatódik, amíg valaki měgkěrdězi, hogy mikor fog má lőni a favadász. A felelet leginkább az, hogy hát a fapuskával nem lehet lőni, csak célozni.

Kovács Ferenc (Temerin)

HAZUDÓ MESE

Ěregapám főkět, szót, hogy:

– Ěděs fijam, ěměsz a nádalji szělmalomba, visző hat zsák búzát, oszt kicserělěd lisztě. Běfogod a négy ökröt měg főrakod a búzát, oszt ěměsz!

Hát, ěn fogtam is magam, běfogtam a hat zsákot, főraktam a négy ökröt a kocsira, oszt bizony nekivágtam a nádalji útnak. Hát ahogy měgyěk, měgyěk, borzasztó nagy forrótság vót, há má kiszáradt a torkom is. Hát, odaěrěk a csordakútho, mondom, itt měgállunk, oszt iszunk vizet. Hát, měg is átunk. Lěeresztěm a kútustort, de bizon nem gyün a víz. Bě vót fagyva a kút. Hűj, a kutya köntössit, mi ja zördögöt csináljak? Hát úgy gondoltam, ha nem tanálok sěmmit, amive főtörjem a jeget, fogom a fejemet. Lěvěttem a fejem, oszt bummm lě! Főtörtěm a jeget! Igěn ám, de a fejem nem akart többet főgyünni. Nekifogott a měgmaradt jěgěn korcsójázně. Mi a zördögöt csináljak? Gyorsan csinátam ott sárbú két agárku-

tyát, léeresztettem őket, no, oszt azok még is fogták, oszt főhozták. Így aztán oszt visszatettem a fejemet, húztam vizet, ittam, oszt gyerünk aztán tovább!

Hát, mikó aztán odaérek a nádalji malomho, az sèhun a zégvilágon nincsen. Kérdzèm ott a zembèrèket, hogy hova lètt. Aszongyák:

– Èmènt a csúrogi útra, a zepèrfákát mángolja, hogy simább lègyèn a lombjuk.

Hát, nincs más hátra, mæg kó várnom, liszt nékú nem mèhetèk. Hát lakadalomra kèszútunk! No, gyütt is aztán nagysokára, ki is cserètük a búzát, én is hazagyüttem.

Aztán oszt a zasszonynèpség nekifogott a sütésnek-főzésnek. És lètt is aztán nagy lakadalom, amèjre mæg lètt híva a Duna, Tisza mæg a Dráva is. De elóre bèkòttük őket ègy zsákba, hogy nèhogy aztán kalamajkát csináljanak. De hát ott vót az öcsém is, mæg vót híva a lakadalomba. Járt a táncot vég nélkül két árpakalász sarkantyúvá. Egyre mondtuk neki, hogy nè nagyon ugráljon ott a zsákok körül, mer ha valamèlyiket ki tanálja szúrni a sarkantyúvá, vége! Elönt bennünket a víz! De bizony hijába mondtuk. Addig táncót, addig rúgta a port, míg èccèr csak végül is a Duna-zsákba beleakadt a sarkantyú. Kiszúrta! No, lètt is áradat! Alig érkezünk a konyhába bèmèneküni. De bizony a zöcsém* az valahogy kintmaradt. Vitte jám a víz vég nékú!

Mi csináljunk? Kimènni sènki nem mert. Hirtelenibe más mèntó ötlet nem támadt, szartunk ègy istenadta hosszi nagy horgot, a kúcslukon kinyútottuk, beleakasztottuk, oszt visszahúztuk. Így mèntèttük mæg a mægfulástú. Mæg aztán így ért véget a lakadalom is, hogy èvite a víz.

Mészáros Imre (Temerin)

SZENT PÉTER A KATONAREGULÁT ÍRJA

Amikó a Szent Péter mæg a Jézuska a fődön járt, mindènt mægpróbáltak, csak mæg katonák nem vótak. Hát, annak is bèátak! Ott is kibirták három napig, s mægszöktek. No, majd aszondja az Úr Jézus:

– Ide figyejj, Péter! Maj mink mægírjuk a katonarègulát! Az anyjuk erre-áráját, nem jó van ez.

Persze, ugyè, kevés vót akkó mæg az írástudó, hát a Péter az amènynyibe tudott. De mæg nagyot is hallott. No, oszt az Úr majd diktájja. No oszt akkó mondja:

– Péter, írad! Lègyèn a bakának règgelire – aszondja – szalonna, kává.

Pétér még odaírta: „Szaladva kávé.”

Aszondja:

– Lëgyën a bakának – aszondja – tizórajira krumpligujás.

Pétér még odaírta, hogy „naponta kéccé kivonulás”.

– Lëgyën a bakának – aszondja – ebédre töött kápuszta.

Pétér még odaírta: „Töltény, táska, puska.”

Aszondja:

– Lëgyën a bakának – aszondja – vacsorára krumpligujás vesévë.

Pétér még odaírta, hogy „elalvásig mesévë”.

Azé a baka mindig éhës. A katona. Mer hát mindënt a Pétër fordítva írt föl.

Badó János (Temerin)

A RAVASZ RÓKA ÉS A TÚLOKOS KRÉDLIKAKAS

Kiült a krédlikakas hajnalban a kerítésre és elkezdett kukorékolni. Arra járt a ravasz róka és megszólitotta.

– Krédlikakas koma, de szép hangja van!

A kakas büszkén: – Nem is ojan tompa, mint a tijed, az én hangom csupa érc.

Kapva kap a róka ezën és elkezd kedveskënni a kakasnak: – Nem is érc, valóságos finoman kidolgozott, fain. Hangod utánnozhatatlan, ojan mint a felkelő nap sugara, csodás. – Mivel a kakas igen hiú volt, bevëtte a róka meséjét, és mikor egyszer így szólt a róka.

– Hej, te, csoda, mesés hangú barátom, jer le ide hozzám, hadd rázzam még kezedet elismerésem méj jeléül. – Leröppent hozzá.

A róka nem hiába volt ravasz, most is kihasználta az alkalmat, bekapta szegény túlokos krédlikakast.

Kovács Ferenc (Temerin)

A KAKAS MEG A RÓKA

Egy csikorgó, fagyos téli éjel a róka zsákmányszerzési alkalmat lesté. Egyszer csak a kakas megszólalt a csúr tetején. Odamënt a róka és megkérdezte:

– Nagy jó uram, mit énekelsz ebben a fagyos éjszakában?

– A nap eljövételét hirdetem – felelt gögösen a kakas.

Ekkor a róka elkezdett táncolni.

– Mért táncolsz, róka koma?

– Szépen kelted fel a napot, azért, de gyere táncoljunk együtt!

A buta kakas pedig elhitte, hogy a róka csak táncolni hívta. De nem így történt, hanem a róka bekebelezte és vidáman indult hazafelé.

Mészáros József (Temerin)

A MÓKUS ÉS A FARKAS

A mókus lüugrott az ágról, egyenesen egy alvó ordasra esett. Félugrott a farkas és fél akarta falni. A mókus kérlelte:

– Engedj el, ordas barátom!

– Jól van, elengedlek, de mond meg, miért vagytok ti olyan vidám teremtésék? Nekem mindig rossz kedvem van, de ha az embër fölnéz, tik mindig játszatok és ugrándoztok.

– Előbb engedj el, mert félek tőlled.

A farkas elengedi és felszökken a mókus a fára, onnan felel:

– Azért van rossz kedved, mer gonosz vagy. A gonoszság nyomasztja a szívedet. Látod, mi nem bántunk senkit, mi vidámak és boldogok vagyunk, – szolt a mókus és eltűnt a fa zöld lombja között.

Mészáros József (Temerin)

AZ ORDAS FARKAS ÉS A RÓKA

Szalad a gyöngytyúk és beleesik egy gödörbe, nemsokára beleesik a verembe még a fácánkakas koma, a nyúl koma, az őz anyó, a róka koma és végül a farkas koma.

– No, szépen összeveródtünk – szolal még a róka.

– Szépën – felel a farkas.

Égy idejig még is voltak étlen, szomjan, de aztán mindegyik megéhezett. Ekkor szolt a farkas: – Döntsük el sorsolással, kit eszünk meg legelőre?

Majd a róka:

– Gyöngytyúk anyó a legöregebb, leggyengébb, én őt választom – és már be is kebelezte, ugyanígy farkas koma a fácán komát, majd erre a sorsra jutott még a nyúl koma és az őz anyó is.

Róka és a farkas ketten maradtak és megegyeztek abban, hogy kiségtik egymást a bajból. A róka vállán felmászott a farkas a gödörből, majd a farkán félhúzta a rókát. A róka a gödörbe ledobott egy sajtot, és mondta a farkasnak:

– Ha éhes vagy, komám, nézd, a verem méjén ott van egy sajt. – A farkas kapott a szón, mert igen éhes volt, megin leugrott a verembe, hogy a sajtot megéggye, miután már nem látta ott a rókát, a verem szélén szörnyen lebusult. Másnap jöttek a vadászok és agyonverték a rászédett farkast.

Mészáros József (Temerin)

BÁCSFÖLDVÁR

FEHÉRLÓFIA

Volt egyszer egy fehér ló. E a fiát hét évig szoptatta. Utána felküldte egy fára, hogy húzza le annak a haját. Gyenge volt, nem bírta. Ezért még hét évig szoptatta, ezután újra próbára tette.

Sikeresen kiállta a próbát. Ekkor az anyja a fiát elküldte szerencsét próbálni. Ment a Fehérlófia, mendegélt. Találkozott egy erdőben egy emberrel, aki a fákat úgy nyűtte, mint más ember a füvet. Fehérlófia illedelmesen köszöntötte Fanyűvőt. Az azonban szörnyű haragra gerjedt, rögtön birokra is keltek. Fehérlófiának sikerült Fanyűvőt úgy földhöz teremteni, hogy az mozdulni sem tudott. Ekkor Fehérlófia megsajnálta Fanyűvőt és szolgálatjába fogadta. Így most már ketten mentek tovább. Találkoznak vándorlásuk alatt egy másik szörnyű erős emberrel, aki úgy morzsolta a köveket a kezével, mint más a földet. Fehérlófia ezt is illendően köszöntötte. Azonban Kómorzsoló haragjában birokra hívta Fehérlófiát. Birkóztak sokáig, míg végül is Fehérlófiának sikerült Kómorzsolót földhöz vágni. Az fekvé is maradt. Fehérlófia ezt is szolgálatába fogadta. Így már háromman mentek tovább.

Találkoznak az erdőben egy olyan erős emberrel, aki a vasat úgy hajlította kezével, mint más ember a kötelet. Fehérlófia ezt is illendően megsüvegelte. Ez azonban Fehérlófiát elkapta és úgy teremtette földhöz, hogy belement derékig a földbe. Fehérlófia sem volt rest, úgy vágta a földbe Vasgyúrót, hogy az nyakig süllyedt a földbe. Miután ezt is legyőzte, a szolgálatába fogadta. Mentek, mendegéltek tovább, míg rájuk nem esteledett. Ekkor lefeküdtek és elaludtak. Másnap Fehérlófia megparancsolta Fanyűvőnek, hogy maradjon otthon és míg ők odalesznek vadászni, főzzön kását. Fanyűvő megfőzte a kását, és nyugodtan várta haza társait. Egyszer azonban megjelent egy kicsi emberke. Hétszűnyűkapanyányimányó fogta a kását és Fanyűvő hasára tette a bográccsal és megette.

Társai mikor hazaértek, haragjukban jól elverték Fanyűvőt. Következő nap Kómorzsoló maradt otthon főzni. Újra megjelent a kicsi ember és a kását most Kómorzsoló hasáról ette meg. Társai őt is jól elverték. Harmadik nap Vasgyúró maradt otthon. Ő is megfőzte a kását, a kis em-

ber az ő kását is megette. Éhes társai őt is jól elverték. Negyedik nap Fehérlófia maradt otthon. Fehérlófia megfőzte a kását és várta haza társait. Egyszercsak megjelent a kisemberke és kérte Fehérlófiától a kását. Ez azonban nem adta oda, hanem fogta Hétszűnyűkapanyányimanyót és hosszú szakállával egy fához kötözte.

Társai hazajöttek és megebédeltek. Ekkor Fehérlófia odavezette őket ahhoz a fához, amejikhez az emberkét kötötte. De ennek hült helye volt. Tovább vándoroltak. Egyszercsak egy nagy lukhoz értek.

Ez a luk az alvilágba vezetett. Fehérlófiát egy kosárban leeresztették.

Mikor leért, a távolban egy kis házat látott. Itt lakott a Hétszűnyűkapanyányimanyó. Bement hozzá, ez mikor meglátta, ijedtében szörnyet halt. Találkozott három sárkánnyal, és ezeket is legyőzte. Feleségeiket, akik királylányok voltak, megszabadította. A kosárhoz vezette őket, társai mindháromat fel is húzták.

Őt azonban lent hagyták. Ekkor egy griffmadár hátán feljutott a felvilágra. Ott látott három gyönyörű kastélt, amikben társai laktak a királylányokkal.

Ő is odaköltözött. Együtt éltek, míg meg nem haltak.

Nagy István (Bácsföldvár)

JÁNOS KIRÁLY ÉS SZÉPIKE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy kirájfí, aki elindult világot látni. Útközben ojan emberekkel találkozott, akik csatlakoztak hozzá s így együtt folytatták további útjukat. Pár nap múlva egy híres és önfejű kiráj udvarához érkeztek. A kiráj abban lelte egyedüli örömét, hogy szépséges leánya kérőit nehéz feladatok elé állította. János kirájfí és szolgálai tudomást szereztek az önfejű kiráj tetteiről. Az udvarban sétálgatva János kirájfí megpillantott egy gyönyörűszép, csinos kirájkisasszonyt és nyomban szerelemre gyulladt iránta. A leány is észrevette a csinos fiatal embert. A kirájfí egyenesen a kirájhoz ment lánya kezét megkérni. Az önfejű és makacs kiráj meglepődött a fiú bátorságán.

– Óh, fiam, annyi délceg ifjú rohant halálába szépséges leányom kezéért. Nehéz feladatokat kell megoldanod az esküvőig, de még eddig senkinek sem sikerült.

A fiú vállalkozott a feladatok elvégzésére. A kiráj első kívánsága igen nehéz volt. Szépike leánya pár évvel ezelőtt egy briliánsgyűrűt a tengerbe ejtett. Az öreg kiráj ezt a gyűrűt kívánta viszontlátni. János kirájfí vállalkozott a feladat végrehajtására, mivel szolgálai között egy igen éles és messzelátó ember volt. Még aznap este a kiráj kezébe került a gyűrű. A második feladat már nehezebb volt. A ravasz kiráj elrendelte, hogy a pincéjében levő összes bort fogyassza el, összes marháit szőröstől-bőröstől egye meg. Szegény kirájfí nagyon megijedt. Nyomban szolgálaihoz fordult segítségért. Az egyik szolgál, a sokatevő, mindjárt felajánlotta segítségét és még aznap estig mindent elfogyasztott. Az öreg kiráj alig tudott hinni a szemének, amikor összes hordóit üresen találta és marháiból csak néhány szőrszálát pillantott meg óriási legelőjén.

A harmadik feladatot jól kieszelte és kigondolta a kiráj. A fiatal kőrőnek egy kicsi cellába kell őriznie a szépséges kirájkisasszonyt. A kirájfí könnyűnek vélte a feladatot, de a biztonság kedvéért megkötöztette a kirájlányt és szolgálait órként állította a cella ajtajához. A kirájkisasszony egész éjjel keservesen sírdogált. Még a kirájfí sem tudta megvigasztalni. Éjfélkor a kirájleány eltűnt a cellából. János nagyon elszomorodott, ismét szolgáitól kért segítséget. Az éleslátó nyomban intézkedett és meg-

pillantotta a leányt egy távoli szikla tetején. A gyorsan futó szolga visszahozta a cellába a keservesen sírdogáló Szépikét és türelmesen várták a kiráj megérkezését. Amikor a ravasz kiráj megpillantotta leányát, nyomban összeesett. Másnap megtartották a hetedhét országra szóló lakodalmat és még ma is élnek, ha meg nem haltak.

Aki nem hiszi, járjon utána.

Tóbiás Vera (Ada)

JÓTETT HELYÉBE JÓT VÁRJ

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengeren is túl, élt egy özvegyasszony és hasznavehetetlen fia.

A fiú nyáron naphosszat heverészett a fűben, télen pedig a kemence tövében henyélt. Egy napon meghallotta, hogy annak adja a kiráj a leányát, aki úgy el tud előle bújni, hogy a kirájlány nem talál rá.

A lusta fiú vette a tarisznyáját, édesanyja tett bele három hamuba sült pogácsát, és elindult szerencsét próbálni.

Ahogy ment-mendegélt a sűrű erdön keresztül, megpillantott egy rókát. Nagyon éhes volt a fiú. Mindjárt arra gondolt, hogy a rókát megfogja, és finom eledelt készít belőle. Ám a róka könyörögni kezdett:

– Ne bánts engem, szegény fiú! Éppen a kicsinyeimnek viszek élelmet. Meghálálom jószágod. Ha bajba leszel, csak hívjál engem, és máris jövök.

A szegény fiú megkegyelmezett a rókának. Éhségét egy pohár vízzel akarta csillapítani. Ám amikor a patakhoz ér, meglát egy ficánkoló kis halat a patak partján. Megint eszébe jutott éhsége. Már nyúlt a kis halért, amikor az esdekelve így szólt:

– Ne bánts engem, szegény fiú! Inkább dobj vissza a vízbe, hadd élhessek tovább. Meghálálom neked. Jótett hejébe jót várj!

Mit tehetett a szegény fiú, akinek ojan jó szíve volt? Visszacúsztatta a vízbe a szerencsétlen kis halat. Kortyolt a hideg vízből, és tovább folytatta útját.

Már alig volt ereje lépegetni, amikor egy nagy kút kávján két kis fehér galambot látott turbékolni. Megnyalta a száját, és már érezte is a hús finom sült szagát. Ám amikor odaért, a két galamb könyörögni kezdett: – Húzzál nekünk a kútból vizet! Már három napja szomjazunk. Megháláljuk jószágodat.

A fiú szíve megesett a tehetetlen galambokon. Húzott nekik vizet, ő is ivott, és továbbhaladt. Már közel járt a kiráji kastéjhoz, de már ojan gyenge volt, hogy alig lépegetett. Elhatározta, hogy most már senkit sem fog kímélni.

Végre a rettentő bojongás után elérkezett a kiráj kastéjához. Bement őfelségéhez, és elmondta, mi járatban jött.

A kiráj fejcsóválva így szólt:

– Eddig 99 ember vesztette itt életét. Ha nem sikerül elbújnod, a te fejed lesz a századik. Még nem késő, gondolkozz előbb rajta!

De a fiú makacsul kitartott elhatározása mellett. Kért bőséges vacsorát, és mély álomba merült. Alig kezdett pirkadni, mikor a fiú felébredt. Eszébe jutott a róka ígérete. Az ablakhoz ment, és hívta a rókát. Az mindjárt meg is jelent. A fiú elpanaszolta bánatát, majd a róka parancsára a hátára ült, és máris száguldottak. Mikor a róka megállt, a fiú csak világosságot látott. A legmagasabb hegy tetejére került, egészen a Nap mögé.

Reggel a kirájlány kimegy a kertbe, perdüt egyet, leszakítja a legszébb rózsát, és úgy szól.

– Gyere elő, szegény fiú, a legmagasabb hegy tetejéről, a Nap mögül! Mit tehetett a szerencsétlen fiú? Szomorúan előjött.

Másnap hajnalban ismét korán fölkel, s eszébe jutott a kis hal. Hívni kezdte. Két perc sem telt bele, máris jelen volt a csillogó halacska. A fiú a hátára ült, és a tó legméjebb zuga felé száguldottak.

De most se volt szerencséje. A kirájlány minden nehézség nélkül megtalálta.

Nagyon elszorodott a fiú. Na, holnap sem lesz szerencséje, valóban ő lesz a századik áldozat.

Hajnalban megjelent az ablakjában a két fehér galamb. Az egyik elrepült, míg a másik a fiúval együtt a legszebb rózsává változott.

Jött reggel a leány. Kereste a legszebb rózsát. Mindkettő ojan szép volt, hogy leszakította őket. Fordult még egyet. Hiába. Harmadszor is fordult, de sehol sem találta a ravasz legényt.

Ekkor a fiú az egyik gyönyörű rózsából, melyet a lány a kezében tartott, átváltozott gyönyörű daliává. A másik rózsa pedig fehér galambbá.

A fiú megölelte a kirájlányt, az öreg kiráj pedig rájuk adta áldását, és fele kirájságát nekik adta.

Ojan nagy lakodalmat csaptak, hogy az ország összes embere kedvére ehetett és mulathatott.

A kiráj és a kirájlány pedig még ma is boldogan élnek, ha meg nem haltak.

Gödér Erzsébet (Ada)

SZAMÁRBŐR

Valamikor, réges régen, nagy hegyek tövében, állt egy gyönyörű palota. Itt élt a kiráj, a felesége és egyszem leányuk.

Szomorú volt a palota minden házanépe: haldokolt a kirájnén. Sírított mindenki, amikor egy napon csendben örökre elszenderült. A kiráj sem sokáig bánkódhatott felesége halálán, alattvalói új házasságot követtek. A kiráj beadta derekát és futárokat küldetett minden országba, hogy elhozzák az eladósorban lévő kirájkisasszonyok képmásait. Hozták is a szebbnél szebb arcképeket, de egyik sem tetszett a kirájnén.

Egyszer, amint ablakából letekint a kertre, ott látja ülni szép fogadott leányát. Azon nyomban elhatározta, hogy őt veszi feleségül. Amikor a lány ezt megtudta, sírva borult nevelőapja lábai elé, könyörögve kérte, mondjon le szándékáról. Hiába hullatta könnyeit, nem tehetett semmit. Visszatért szép szobájába és kérve-kérte nagynénijét, a Tavasz tündért, segítsen rajta. A jó tündér meg is jelent, és azt tanácsolta, kérjen ojan ruhát, amely ragyogóbb a Napnál. Megörült a kicsi kirájleány, s ment nevelőapjához a kéréssel. Az pedig összehívta az ország legjobb takácsait, szabóit és megparancsolta, hogy három nap alatt elkészüljön a ruha, mert ha nem, fejüket véteti.

Harmadnapra elkészült a ruha. Még a Nap is belekápázott, ojan szép volt. Csodájára jártak az emberek. A kirájkisasszony bizony nem örült ennek. Újra magához hívta kedves nagynényét. Most az azt tanácsolta neki, kérjen ojan ruhát, mint az éjszaka. A kiráj ezt is teljesítette. Már közeledett az esküvő napja, a kirájlány ismét összeült nagynényével s most azzal állított nevelőapja elé, hogy vágassa le aranyat trágyáló szamarát. Ez már igen neheze ére a kirájnén, de teljesítette a kérést. Egy hét múlva a kirájlány elé terítette a szamárbőrt. Hej, futott a leány a szamárbőrrel a szobájába. Gyorsan felvette, arcát bekente korommal és futott a kastéjból, ahogyan csak tudott.

Egy palotába szegődött pulykapásztornak. Koszos kis kamrában élt. Egyetlen vagyona kis varázspálcája volt, amellyel elővarázsolhatta szépséges ruháit. Minden vasárnap azzal szórakozott, hogy felöltötte a szép ruhákat.

Egy vasárnap éppen arra járt a kirájfi, és bekukkantott a kamrájába. Igen elcsodálkozott a szép látványon. Utána hiába kínálták minden jóval, semmi sem ízlett neki. Azt kérte csupán, hogy Szamárbőr süssön neki kalácsot. Igen elcsodálkoztak ezen, de teljesítették a kívánságát. Ahogy megkóstolta a kalácsot, kis gyűrű akadt meg a torkán.

Végigpróbálták a kis gyűrűt a leggazdagabb leányok. Végül a cselédekre került sor. Nagy szörnyülködésre Szamárbőr ujjára illett.

Hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak, amejre a kirájkisasszony nevelőapját is elhívták.

Antal Zsuzsa (Ada)

MOHOL

A GAZDAG LIDI ÉS A SZEGÉNY PÉTER

Volt egyszer egy árva legény, akinek se apja, se anyja nem vót. A legény szép, délceg vót. De mit kezdhett vele, ha még bűtendő falatja sém vót. Ezért béát az urasághoz cselédnek. Szépsége és deli alakja meg-tetszett az uraság lányának, oszt fülig szerelmes lett bele. Az uraság lányát Lidinek hívták. Ű is nagyon szép vót. Mindennap lémént a lovakat megnézni, csakhogy lássa Pétert. Ez feltűnt az uraságnak oszt megtiltotta a lányának, hogy találkozzon Péterrel, oszt még azt is mondta, hogy sose nem lesz annak a szegény Péternek a felesége, neki gazdag ura lesz.

A lány annyira szerette Pétert, hogy búskomor lett bánatában. Péter még bánatába otthagya a gazdurat oszt emént a nagyvilágba. Mént, mént. Éccé csak találkozott egy kis nyúllal. Nagyon meleg vót oszt szegény nyúl nagyon szomjas vót, így hát megszólította Pétert:

– Hé!... legény, könyörülj rajtam! Adj egy csöpp vizet, mer különben meghalok. Nē féj, nem bánod még.

Péter előveszi kulacsát oszt megitatja a kis nyulat. A nyulacska így szót: „Legény, azé, hogy jó tetté velem, én is, nē féj, még fogom háláni jószágodat. Szakíts egy szőrszálat a farkamból, oszt ha szükségöd van valamire, fújd meg háromszó.”

Péter megköszönte oszt mént tovább. Mént, mēndégelt, éccé találkozott egy farkassá, akinek a hátsó lába el vót törve.

– Jaj, szegény legény! Segíts rajtam. Nē féj, még fogom háláni.

Péter ezen is mégkönyörült. Oszt azt monta a farkas:

– Jó barátom, mer meggyógyítottá, én is segíték rajtad. Ha valami baj van, fütüűj hármát, én ott termék.

Péter eköszönt a farkastú. Ahogy még tovább mén, éccé csak halja, hogy két nagy medve veszekszik a húson, amit fogtak. Mikó még meglássák Pétert, odahijják, hogy ő döntse ē, kijé legyen a hús. Péter vett két darab fát oszt azt mondta: – Ezek a fák közül az egyiket ēdobom oszt amelyikték eltalálja, melyik kezembe van, azé lesz a hús. No, mejiktek üti először? Ha az etalálja azé, ha nem a másiktoké.

– Jó, jó – örvendeztek a medvék. – Majd én ütök előbb a kezedre – szót az egyik medve.

– Én nem bánom!

Medve nagy izgalommal nézi Pétér kezét. Melyikre is vágjak? Végű is a balra csap, de a jobba vót. Örömmel brummant a másik és nagyot ugrik, a kapzsi pedig szomorúan ül le a fa tövéhez.

– No, legény, köszönjük a segítséget – mondja a második medve. – Ne félj! Jó tett hejébe jót várj. Ha valami bajba vagy, kurjancs egyet, oszt mi má ott is vagyunk.

Pétér ezektű is elbúcsúzik. Mënt, ment, mëndégélt. Az országúton találkozik egy úrrā, akinek a hintójának a kereke el vót törve. Pétér segíteni akart rajta, de nem vót sēmmi szērszāma. Eszibe jut a kis nyúl. Előveszi a szórt, háromszó mēgfújja. Csudák csudájāra a kis nyúl má ott vót.

– Mi baj, kedves legény! Mibe segítsek rajtad? – kérdi a nyúl.

– Nyulacska, kalapács, harapófogó köllene – mondja Pétér.

Kis nyúl elszalad, oszt má gyün is, hozza a kalapácsot, a harapófogót, de még szöget is hoz.

Pétér gyorsan megcsinálja a hintó kerekét. Mēgköszöni a nyulacska segítségét. A nyúl elszalad. A kerék ēkészűt, de sēhogy sē tudják főtēnni. Akkor eszébe jut a két medve. Kurjant egyet, a két medve ott termett.

– Mondd, barátunk, hogyan segíthetünk rajtad? – kérdezik.

– Kérlek bennetēket, segítsetek főtēnni a kereket.

Pár perc múlva mindēn rēndbe vót. Ezeknek a segítségīt is mēgköszöni, de az ő jóságāt mēg az úr, így szót a gazdag úr:

– Még a neved sē tudom, jőtevőm? Oszt hova igyekszó?

– Pétérnek hívnak, világgā mēk – mondja Pétér szomorúan.

– Tudod mit, gyere ē hozzām kocsisnak, én jó mēgfizetlek, mēglásd!

Pétér ēfogadta az ajánlatot. Az új gazdájánāl is szorgalmasan dolgozott, aminek mēg is lett a jutalma. Három év múlva a gazdája halála felé járt, oszt mivē utódja nem vót, Pétērt magához hívatta, mert Pétērt szerette legjobban. Így szót hozzá:

– Pétér, ezután tē vezetēd a házamat, oszt halálom után az összes vagyonom rád hagyom. Ezt má mēg is írtam a végrendēlétemben.

Úgy vót. Pétérre maradt halála után minden. Telt, múlt az idő, asztán egyik nap Péter kocsikázott. Betért abba a faluba is, amelyikbe a gōgös gazdája lakik. Ott hallotta, hogy gazdura már szegény, minden vagyona elúszott, szegény paraszt lett. Oszt a lánya – Lida meg lelki beteg – mondta egy pletykás asszony Pétérnek. – Mióta elmēnt az a jó Pétér, akit ojan nagyon szeretett, azóta mint a halott jár-ke. Nem néz az még a leggazdagabb úrfira se, pedig annak is má mēgakadt a szēme rajta.

Pétér ezt halva a lányhoz, Lidához sietett. Mikor bényitott, látta valóban az udvaron Lidāt, aki hófehér, oszt má allig lélegzik. Pétér odamegy. Nézik egymást. Egyikük sem tud szóni. A gōgös gazdúr is megáll, nézi az érkező urat, még a villa is kicsúszik a kezibű.

– Pétér... Pétér... hát tē itt vagy? Hogy kerültē ide?

Szalad is mindjár széké, hogy leültesse a vendéget. Lida nézte Pétért, szemibű kicsurgott a könny. Hirtelen Pétérhez szaladt.

– Pétér, szerelmém, egyetlenem!... Hát igaz ez?

– Igaz, Lida, kedvesem.

– Ó, mióta vártam már erre a percre.

Pétér megöleli, oszt azt mondta:

– Most már mindörökre enyém vagy.

– Hát nem bánom – mondta az öreg, aki má akkor ott vót.

Pétér elvitte Lidát a birtokára. Három nap, három éjjel tartott a lakadalom. Lida is meggyógyút.

Ezután boldogok vótak, míg még nem haltak.

Magyar Vera (Mohol)

BECSE

KI HAZUDIK NAGYOBBAT?

Egyszer volt, hol nem volt, volt a világon egy kiráj. Annak a kirájnak volt egy gyönyörűszép leánya, akinek csodájára jöttek az ország minden részéről. Az idő telt-múlt és egyszer eljött az ideje annak is, hogy férjhez menjen a kirájkisasszony. Mivel a kirájkisasszony rendkívül szép volt, nem akarta az apja akárkihez feleségül adni. Elrendelte tehát, hogy annak adja a kirájkisasszony kezét, aki akkorát tud hazudni, hogy ő nem fogja elhinni.

Jöttek is a kérők, se szeri se száma nem volt a kérőknek. Mindenkinek könnyűnek tűnt a király feltétele. Mert ugyan ki ne tudna hazudni? Minden kereskedő eleget csal és hazudik. De bizony a kiráj mindent elhitt; a hercegek, bárók sem jártak jobban. Végül is úgy tűnt, hogy senki sem fogja le hazudni a kirájt. A kérők lassan szétszéledtek és már-már az a veszély fenyegette a kiráji családot, hogy pártában marad egyetlen, gyönyörűszép leányuk.

Az országban élt egy nagyon szegény ember, akinek sok fia volt. Egyszer a legkisebb hallja ám, mit hirdetett ki a kiráj. Gondolja magában: „A ház ugyan kicsi, de az asszonykéz bizony elkéne. Hászén, hazunni osztán tunnék én is. Megpróbálom én, valahogy majd csak lesz.” El is ment a palotába és mondja rögtön, hogy mi járatban van. Az apródok nagy örömmel vezetik a kirájhoz. A kirájkisasszony szíve is megdobbant egy kissé, mert elég jó vágású fiú volt a kérő, ha mindjárt rongyos is (meg a ruha nem is olyan fontos, van az ő apjának pénze...)

Bemegy a fiú és köszön illedelmesen:

– Jó napot, félésséges kirájom! –

– Elhiszem, fiam! – volt a válasz.

– Van nekünk egy kis földünk itt a másik falu környékén.

– Elhiszem.

– Osztán van egy kis házunk is.

– Azt is elhiszem.

– Egyszer a szemét úgy felgyülemltet az udvarban, hogy mondom az apámnak: „Vigyük már ki ezt a szemetet a földünkre, több hasznunk lesz belőle, mint így.”

– Elhiszem, elhiszem – bólogatott a kiráj.
 – De nem volt szekerünk, se lovunk. Fogtuk hát az udvar négy sarkát a bátyáimmal és mint a szalvétáról a morzsát átráztuk a piszkot a földünkre.
 – Elhiszem...
 – Mikor így megtrágyáztuk a földet, apám bevetette búzával.
 – Elhiszem, édes fiam.
 – Nőtt ott azután tavaszra ojan erdő, hogy az csupa csoda.
 – Elhiszem.
 – Mondom az apámnak:
 – Annyi a makk, hogy nem tudjuk majd hova tenni. Vegyünk egy-néhány malacot.
 – Vett is az apám egy csorda disznót.
 – Elhiszem.
 – ...De nem volt aki vigyázzon a jószágra, megfogadtuk hát kanász-nak felséged öregapját...
 – Hazudsz, te akasztófavirág! – jött ki a béketűrésből a kiráj. Mire észrevette, hogy elszólta magát, késő volt.
 Így azután férjhez ment a kirájkisasszony. Hetedhét országra szóló nagy lakadalmat csaptak és máig is élnek, ha meg nem haltak.

Kiss Pál (Becse)

AZ ÖRDÖG ÉS A SZEGÉNY EMBER

Vót egyszé még nagyon régén, hogy egy város hídjáná egy ördög örködött, oszt azon a hídon senkit se éreztett át. Aki ott át akart menni az ördög fenyegetése ellen is, azt az az ördög évitte. Ekkó oszt a kiráj kihirdette, hogy aki azon a hídon átmén, azé lesz a kirájlány.

Hát, próbákoztak is sokan, mer nagyon szép vót ám a kirájlány, az egész világ hallotta már szépségének hírét, de az ördög mindén próbákozót évitt. Gondóta akkó a szegény embër fia, hogy megpróbájja ő is, oszt túljár az ördög eszin.

El is indút, hanem az ördög elébeáll a hídná, oszt mongya: – Mënny vissza, te szegény legény, mer téged is éviszlek! – Hanem aszongya a mi emberünk: – Má hogy mennék vissza? Át akarok itt menni, oszt át is mëgyék. –

Diskurátak így egy darabig, de egyik se engedett. No, ekkó azt ajánlotta a szegénylegény, hogy hát próbájják ki egymást. Az ördög azt mondta, nem bánja, de ő mongya még, hogy mit kő csináni. Hát, azt köllött, hogy begyugja mindegyik az órát a satuba, oszt aki tovább bírja, az győz. Ha az ördög győz, éviszi a szegényembërt, ha pedig emez győz, akkó átmén a hídon, oszt az ördög nem bántja tovább a hídon áttmenőket.

Azt mongya a mi emberünk ravaszán az ördögnek: – Legyé te az első, hogy lássam, hogy kő ezt csinálni... – Az ördög hama begyugta az órát a satuba. A szegény pedig csak ezt várta, jó megszorította a satut, fogott egy furkós botot, oszt addig verte az ördögöt, míg az azt nem mondta, hogy nem bántja többet az embéréket. De azé a szegény ember nem engette ki az ördögöt a satubú, mer nem hitt neki.

Szépén átment a hídon, oszt emént a kiráj palotájába. Mongya neki, hogy túljárt az ördög eszin, oszt átgyütt a hídon. Émeséte a kirájnak, hogy vót, mi vót. Az meg mikó meghallotta mindezt, mingyá hozzáadta a gyönyörűszép kirájkisasszont. Hatalmas nagy lakodalmat csaptak, vígan vótak, oszt tán még most is élnek, ha meg nem haltak. Az ördög pedig máig is ott kínlódik a satuba. Aki nem hiszi, járjon utánna.

Zórád Illés (Becse)

A BOSZORKÁNY ÉS A CSELÉDJE

Volt egyszerű egy boszorkány, annak egy férje és annak egy cselédje, segédje, kit Pistának híttak és annak egy nagyon okos barátja. A boszorkánynak az ura nagyon erős volt, de a segéd még erősebb. A boszorkánnak nem tetszett, hogy a segéd erősebb a mesternél, ezért megátkozta.

A segéd egyszerű éjfél és egy óra között elkezdte nagyon fájlalni a mellejit. Elpanaszolta a barátjának. Éleinte nem akarta neki elhinni. Egyszer azonban úgy éjfél és egy óra között látja, hallja, hogy nyöszörög, hányja-veti magát az ágyon fájdalomában. Több éjjel is megfigyelte ezt mindig ugyanabban az időben. Eszébe jutott, hogy ezt csak boszorkány teheti a barátjával. Még kellene kötözni a boszorkánt, de hogyan?

Elment egy éjjel a mesterék házába aludni, belopódzott, észrevette, hogy a boszorkány, a mesterné is ugyanabban az időben, mint a segéd, nyöszörög. A Pista barátja, mikor ezt látta, hallotta, felugrott az ágyról, seprűt kalászával föfelé az ajtó mögé támasztott. Hát csodák csodája, mi történt? A boszorkány átváltozott csikóvá. Az okos Jóska, mer így hítták, elvezette a csikót a kovácshoz és megpatkoltatta. Ezután gyorsan hazavezette, lefektette az ágyba, ahogy azelőtt fekütt, a seprűt meg félfelé, azaz visszafele fordítva hejére tette.

Réggel, mikor már félkelt a Nap, a mesterné is szeretne félkélgni, de nem bír ám. Próbálkozik, minden erejét beleadja, minden varázsát kipróbálja, de hiába. Szégyenllette nagyon, az urának is csak annyit mondott, hogy ő most nagyon beteg.

Jóska közben mindent elmesélt Pistának. Mëgbeszélték, mit fog ten-
ni Pista. Pista mintha hiányoznék neki a mesterné, mëgkérdezte a mes-
tertül, mi van a feleségivel, hol van. – Betëg – volt a válasz. – Bé szabad e
mõnni hozzá? – Bé, hát! – válaszolt a mester.

Mikor lenyomta a kilincset, átlépte a küszõböt Pista, direkt mëg-
ijett. Az asszony halott fehéren fekütt az ágyban. Lerántotta az asszony-
ról a lepedõt, a takarót. Hát, teremtõm, vót mit látni. A boszorkány lá-
baji mëg vannak patkóva! Gyorsan rákijabált: – Gyógyícsd mëg a mejje-
jimet, add vissza a pénzemet, te vén banya! Cserében leszëdëm rólad a
patkókat. Ha meg lemondasz a boszorkányságról, sënkinék sem árurom
el ezt az esetët.

– Mindënt mëgtészek, fíjam, csak elõbb szëdd le a patkókat!

– Nem, nem, néne, elõbb mëgmondod, mit csináljak, hogy mëggyó-
gyuljak.

– Ugyan, fíjam, hát nem bízol bennem?

A fíjú mán fogta a kilincset, hogy majd kimëgy. Az asszon látva,
hogy nincs más hátra, ha fel akar këlni az ágyból, akkor elõbb mëg kell
gyógyítani Pistát.

– Várjál, fíjam, ëgy kicsit! Ide hallgass, kimész a konyhába, behozol
nekem egy kis fokhagymát, kis lisztet, kis törött paprikát és egy kis ló-
szart.

A fíjú gyorsan mëgfordult, pillanatok alatt mëgérkezett a holmival.
A mesterné ëgy acskóba kötötte és a legény nyakába kötötte.

– Ezt a acskót kilencvenkilenc óráig hordozd a nyakadban.

A fíú elmënt haza, leült, várta a kilencvenkilenc óra lejárását. A bo-
szorkán nem hazudott, melleji mëggyógyútak, erejét is visszakarta.

Visszamënt, az asszont lemondatta a boszorkánságrul. Abban a pil-
lanatban lehulltak a patkóji, de a varázserejét elfeledte.

Berta Ilona (Becse)

A BOSZORKÁNY

Hun vót, hun nem vót, vót egy vínsíges vín öregasszon. Mán a ki-
lencvenedik évét taposta. Kicsi, hajlott hátú vót. Vót neki egy fehérre me-
szët kis háza meg ëgy fekete tyúkja. Az öregasszon ëgy hétën ëgyszer
jött ki a házábul. Boszorkánnak gondóták a szomszédjai. Elhatározták,
hogy kilesik. De nem bírták, mer az ablak ë vót sítítóve, oszt nem lehetët
belátni rajta. Betörték hát az ajtót. Vót is mit látni. Nem vót sehun az
asszony.

– Embërek, tudom mán, hun a Maris!

– Hun?

– Képzéjétek, a múlt hétén átjött hozzánk egy fekete tyúk, oszt mindent körúnézött. Hiába zavartam, nem akart tágítani. Mondom az asszonnak, vágja le. Le is vágta, vót jó ebédünk. De nagyon, nagyon rágós vót a húsa. A tollát a kerbe hajítottuk. Nézzük meg, hogy mégvan-e még.

Hát, bizony a tollak hejett az öregasszonnak a ruháji vótak. Hej, de megjíjtek az emberek, hogy boszorkán vót az öregasszon, de még is örütek, hogy épusztították.

Takács János (Becse)

A DISZNÓVÁ VÁLT ÖREGASSZONY

A legények éjszaka jártak a lányokhoz. Egy öregasszony nagyon irigy vót a lányokra, elhatározta, hogy majd ráijeszt a legényekre. Átváltozott disznóvá és éjfél felé, amikor a fiúk mentek haza, egy sarkon nagy rőfögéssel rájuk rontott. Ijedten szaladtak szét a legények, ő még utánuk. Így ment ez estéről estére. Mikor a legények már nem bírták a sok ijedséget, bepanaszolták a disznót a szüleiknek.

Azt mondja az egyik szülő: – Ez csakis boszorkán lehet! Boszorkán ellen van egy jó szer. Ma este végyétek fel az ingeteket még a gatyátokat fordítva és fogjátok meg azt a disznót. Húzzátok be egy udvarba és verjétek el alaposan.

Így is tettek a legények. Este nagy csoportban mentek a legények, amikő megest elégyütt a disznó. Egyik se vót rest, megfogták a disznót, bevonszolták egy udvarba. A boszorka jónak látta megszőkni, kibútt a disznóbűrbű. Mikő el akart száni, a fíjúk beleakaszoktattak a gúnýjába és visszahúzták. Úgy hejbehatták, hogy soha többé nem vót bajjuk a boszorkává.

Németh Rozália (Becse)

AZ ELVARÁZSOLT BÉKA

Élt egyszerű egy ember, melynek kilenc malma volt. A malom ojan híres volt, hogy a világ minden részéről jöttek lisztet őrolni. Ennek három fia is volt. Mikor azok fölcseperédtek, a két idősebbik egész nap a gesztenye fa alatt sütkéresztek, míg a legkisebb segített az apjuknak. Ezért szerette is őt az apjuk. A két idősebb testvér pedig irigykedett rá.

Telt-múlt az idő. Mikor házasodni készülődtek, az öreg sokat gondolkodott, hogyan osztja szét vagyonyát. A fiai nem tudtak megegyez-

ni, mivel a két idősebbik mindent magának akart. Ekkor az öreg három kívánságot szabott ki: – Aki ezt teljesíti, az kapja a legnagyobb és legjobb malmot, – mondta az öreg. Az első kívánsága: hozzák el neki a legszebb ezüst szitát. A második a csodalámpa, mely éjjel-nappal világít, a harmadik pedig, hogy feleséget találjanak maguknak.

Útnak is indult nyomban a három testvér. Ahogy mentek-mendé-gélték, megláttak egy kocsmát, ahova betértek. Itt megbeszélték, hogy egy év múlva ismét itt találkoznak. Ahogy tovább mentek, találkoztak egy öreg nénival, aki a botját sehogyan sem tudta kihúzni a földből. A két idősebbik kinevette, ahogy kinlódott, föllökték s mivel madár sem járt arra, visszamentek a kocsmába.

A legfiatalabb ottmaradt, fölsegítette a nénit és botját kezébe adta. A öreg néni megköszönte és elmeséltette, hogy mi járatban van. Mikor meghallotta, azt mondta neki, hogy jótét hejében jót várj, fiam. Evvel kezébe adta a botot, amely karddá változott s megmagyarázta az utat, amelynek a végénél egy kilenc fejű sárkányt talál. Ha legyőzi a sárkányt, mögötte egy várost lát, ahol megtalálja a kincseket. Ha nem, akkor a halál fia. Mire az ifjú megköszönte volna a jószágát, úgy eltűnt, mintha a föld nyelte volna.

Nem tudott mit tenni, hát nekivágott a hosszú útnak. Még is találta a sárkányt. A nyolc fejét sikeresen levágta, de a kilencediknél bele-tört a kardja. Az ifjú azonban nem ijedt meg, hanem pusztá kézzel lecsavarta az utolsó fejét is. A várban megtalálta a szitát és a csodalámpát. Ahogy körülnézett a csodalámpával, megpillantott egy gyönyörűséges táltost, melynek nyomban felült a hátára. Kifelé indulva lova rálépett egy békára. Az féljajdult és könyörgött, hogy vigye magával. Az ifjú megsajnálta, fölvette, a csodalámpával a háta mögé tette. Ahogy megy a lovával, egyszer csak megszólal egy hang. – Innen tűnj el menten, de hátra ne nézz egy percre sem, mert kővé változol.

Még is fogadta a tanácsot. Egy szempillantás alatt a kocsmánál termett. Testvérei már ott ültek egy csomó szitával és lámpával, mellettük egy-egy lány cifra ruhában. Midőn meglátták öccsük kincsét, kigúnyolták érte, mert úgy vélték, hogy ők találták meg az igazit. Hazaérve átadták apjuknak amit magukkal hoztak. A lányokat pedig bevezették szobáikba.

Apjuk mikor kipróbálta a hozott tárgyakat, csak a legkisebbik szitáján fojt keresztül a gyönyörűséges liszt és csak az ő lámpája égett éjjel-nappal. A fiú mégis szomorú volt, mert a békára gondolt, ezért ő is bement a szobájába. Amint megérintette, csodák-csodájára egy gyönyörűséges szép leánnyá vált előtte. A leány elmesélte az ő történetét, hogyan varázsolták békává. Megölelte, megcsókolta, s azonnal lakadalmat csaptak.

A két idősebb fivér pedig megtanulta, hogy irigységgel, gonossággal és lustasággal nem lehet semmit elérni.

Még most is élnek, ha még nem haltak. Aki nem hiszi, mënjen és kérdezze meg az öreg molnárt, hogy igaz volt.

Berta Károly (Becse)

A RÉMÍTŐ SZALMASZÁL

Vót éccër egy embër és annak a felesége. Béekességben, szépen éltek a szomszéd öreg anyókéval. Egy napon az asszony megbetegedett, ágyba kerüt. Éjjel, miko nem tudott aludni, azt vette észre, hogy egy nagy fekete alak közeledik az ágyához. Amint odaért, az asszony nagy rémületére szalmaszállá változott s elkezdett dalolni:

„Ica, cuca, szalmaszá,
aki beteg, az meghal!”

Ekkor már az embër is ott volt. Mivel kovácsmester volt, s szöget, kalapácsot, patkót hozott, megpatkolta a szalmaszálat. Ebben a pillanatban az átváltozott emberré. Menten félismerték benne a szomszéd anyókát. Nem sokra rá az öregasszony meghalt, nem kellett többé félni tölle.

Nagy Mária (Becse)

OKOS JULCSA

Volt egyszerű egy gazdag embër és annak egy szakácsnője, akit úgy hívtak, hogy Julcsa. Ez a Julcsa híres volt a szakácsmesterségéről, de még híresebb a furfangos eszéről. – Túljár ez még tíz fiskálisnak is az eszén! – mondták róla az embërek.

Égyszer a gazdája megparancsolta Julcsának, hogy süssön még két tyúkot ebédre pëcsényének, mert vendégét vár. Julcsa teljesítette is a parancsot. Ojan finom pëcsényét sütött, mint még soha életében. Csak az volt a baj, hogy a pëcsénye illata nem került el Julcsa orrát, és mindig jobban csalogatta, hogy kóstolja meg. Tépelődött magában szegény Julcsa, hogy mije jó is volna csak az egyik szárnyát levágni kóstolónak, de ha arra gondolt, hogy mit szól a gazdája, bizony elhagyta a bátorság. Azért mégis rávitte az ördög, hogy belekóstoljon. – Ez azután finom – gondolta magában – érdemes volna még egy kicsit énni belőle! – Évett is belőle még egy pár falatot, de abbahagyni akkor sem tudta.

Éppen mikor az utolsó falatot is megette, hallja, hogy jön a gazda a vendéggel együtt. Most azután megszeppent Julcsa. De amint gazdája

elővette a kését és elkezdte fenyni, hogy jól vágja majd a finom pécse-nyét, mentő gondolata támadt Julcsának. Félrehívta a vendéget és fülébe súgta: – Látja a gazdám kezében azt a nagy kést? Azt bizony azért fenyi, hogy kegyelmed füleit levágja! Fusson innen, ameddig nem késő!

Több sem kellett szegény vendégnek. Olyan eszeveszett szaladásba kezdett, hogy senki emberfia még nem állíthatta volna. Julcsa sem volt rest. Odaszaladt a gazdájához és jajgatni kezdett: – Jaj, gazduram, gazduram! Micsoda vendég ez! Fogta a két tyúkot a konyhából és úgy elszaladt vele, hogy bottal sem üthetjük a nyomát! – A gazda mikor ezt hallotta, fogta a nagy kést és úgy szaladt a vendég után. Útközben pedig kiabált: – Csak az egyiket, csak az egyiket! – Azt értve ezt alatt, hogy csak az egyik tyúkot adja vissza. A szerencsétlen menekülő pedig azt gondolta, hogy csak az egyik fülét akarja levágni. Dehogy is állt volna meg! Inkább még jobban szaladt. Julcsa gazdája még lélekszakadva rohant utána, de utólrni mégsem tudta.

Még most is szaladnak, ha még nem álltak.

Farkas Julcsa (Becse)

AZ ÁRVALÁNY SZERENCSEJE

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény ember, akinek meghalt a felesége. Szomorúan éldegélt egymagában a kislányával. Egy napon új asszonyt hozott a házhoz, akinek ugyancsak volt egy lánya. Azt gondolta az ember, hogy a két lányt majd együtt felnevelik. Az asszony is özvegy volt. Ravasz asszony volt, mert az ura előtt tette magát, mintha úgy szeretné a nevelt lányát, mint az edeset. De ez nem volt igaz. A szegény ember egész nap a határban dolgozott, mire este hazajött, fáradt volt, nem is kérdezett semmit. A mostoha dolgoztatta az árvát, s mégsem jutott neki egy jó szó sem.

Az árvalány bánatában elhatározta, hogy elmegy szerencsét próbálni. Ahogy ment, mendegélt, odaért egy barlanghoz. Mivel éppen jött egy zivatar, oda elbújt. Világosságot látott a barlang túlsó végén, s ott kibújt. Egy mezőn találta magát, és ott tovább mendegélt. Egyszer találkozott egy szürkelóval, az így szólt:

– Gyere, kislány, etessél meg, itassál meg, vakarjál meg.

A kislány, mert ügyes volt, megetette, megitatta, megvakarta a lovat, s tovább ment.

Találkozott a döglött kutyával, az is így szólt:

– Gyere, kislány, fordítsál meg a másik oldalamra.

A kislány megfordította a döglött kutyát a másik oldalára.

Ment tovább, találkozott a körtefával. A körtefa így szólt:

– Gyere, kislány, szedd le rólam ezt a sok hernyót.

A kislány teljesítette a körtefa kérését is és tovább ment. Nemsokára egy kemencéhez ért, a kemence könyörgött.

– Gyere, kislány, tapasztjál be, meszeljél be, mert így tönkremegyek.

A jószívű kislány rendbe hozta a kemencét, simogatva tapasztgatta. Ment, mendegélt tovább, s találkozott a kúttal, a kút tele volt sárral, iszappal. A kislány megszabadította a terhétől. Ment tovább, rátalált egy házra. Nyitva volt az ajtaja s bement, mert már fáradt volt. A szobában az asztal meg volt terítve minden jóval. Odaült hát vacsorázni. Erre egy macska nyávogni kezdett, s enni kért. A kislány az ölébe vette s megetette a macskát. Ekkor a macska megszólalt:

– Éjfélkor jönnek haza a boszorkányok, de te ne félj, mert én kívülről bezárom a házat, s a kulcsot felviszem a fára.

Úgy is volt, éjfélkor megjöttek a boszorkányok és elkezdtek kiabálni:

– Tányír, talpam, loncsos farkam, nyisd ki, széplány, az ajtót.

– Nem nyitom én addig, míg be nem dobtok egy aranypapucst.

Bedobták, ismét kiabáltak:

– Tányír talpam, loncsos farkam, nyisd ki, széplány, az ajtót.

– Nem nyitom én, míg be nem dobjátok a papucs párját.

Bedobták, ismét kiabáltak:

– Tányír talpam, loncsos farkam, nyisd ki, széplány, az ajtót.

– Nem nyitom én addig, míg be nem dobtok egy aranyruhát.

Bedobták, és dühös csapkodással elmentek, mert már hajnalodott. Reggel a kiscica kinyitotta az ajtót, s egy arany kosarat tett a kislány elé.

– Ebbe rakod majd az ajándékokat útközben.

A kislány elindult hazafelé. Odaért a kúthoz, a kút egy aranykorsót adott neki kristávjvízzel, a kemence aranykalácsot gyémántszegéjjel, a körtefa drágakőből való körtékkal ajándékozta meg. A döglött kutya vígan ugrált, s melléje szegődött őrnek. A szürkelő a hátára vette és vitte haza.

Felrepült a kiskakas a kerítésre otthon s elkezdett kukurékolni:

– Kukurikúúú, gazdám, jön a lányod ezüstbe-aranyba.

– Hess le, hess le – csapkodott a mostoha – honnan jönne, tegnap ment el.

Ebben a pillanatban megérkezett a lány. A szürkelő megállt az udvaron, s egy kőhöz kezdte verni a patáját, s hullott az arany. Odaszaladt a mostoha és szedni kezdte, de az ő kezében kavicsokká váltak. A kislány hozott a házból egy szakajtót, s ő szedte össze. Akkor arany maradt. Örült az édesapa a lányának, jobban, mint a pénznek, s rögtön elzavarta az asszonyt a lányával. A szürkelő s a kutya elbúcsúzott a kislánytól, s visszament.

Dühöngött az asszony, hogy azok most gazdagok.

– Menj el te is, lányom, próbálj szerencsét.

Elindult a lusta lány. Találkozott a szürkelóval. A szürkeló őt is kérlelte, de a lusta így szólt:

– Dehogy csinálom, otthon se csináltam.

Odaért a döglött kutyához, az is kérlelte, hogy fordítsa meg a másik oldalára, de ő így szólt:

– Dehogy fordítalak meg a másik feledre, talán, hogy бүdös legyen a kezem.

Így ment tovább. A körtefáról nem szedte le a hernyókat, a kemencét nem tapasztotta be, a kutat sem pucolta ki.

A házhoz ért, bement és enni kezdett. A macskát fölírúgta.

Éjfélkor jöttek a boszorkányok, az ajtó nyitva volt, bementek, s a lányt össze-vissza karmolták. Sírva indult reggel haza. Odaért a kúthoz. A kút nyakon öntötte iszappal, a kemence meghajigálta téglával, a körtefa megverte az ágaival, a kutya megharapta, a szürkeló megrúgta.

Ott találta reggel az anyja a ház előtt, nem győzte gyógyítgatni a sebeit. Eddig volt, mese volt, aki nem hiszi, járjon utána.

Holló István (Becse)

A RÓKA MEG A NYÚL

Bandukolt az erdőszélen az éhös róka és az éhös nyúl.

– Mэгөnnék négy egész tyúkot tollastul és egy tyúkalja csirkét is hozzá – mondja a róka.

– Én is, komám, én is, az egész rétet lelelelném, hidd el – feleli a nyúl.

Igy sopánkodott a róka meg a nyúl a hólepte bokrok alatt.

Эгyszer csak az úton jött egy kislány, kosárral a kezében.

Igy szól a róka: – Erigy, nyúl koma, feküdj ki az útra, mikor arra mэгy az a leány, tetesd magad úgy, mintha mэгfagyтал volna.

A nyúl beleegyezett. Mikor a lány odaért hozzá, meglátta, letette a kosarat és fölemlte a mэгfagyott nyuszit. A rókának sem kellett több, elkapta a lány kosarát és usgyi.

Kiugrott a nyúl is a leány kezéből és a róka után szaladt, mert átlátta szándékát.

Nemsokára rátalált a falatozó rókára és mondta: – Ej, te, róka, nem fogná e тálba a finom kenyér mellé pikkejes halakat a farkaddal.

A róka kapott a szón és beletartotta a farkát a likba, amejbe később belefagyott.

A nyúl bekebelezte a kenyeret és ezt mondta:
– Róka koma, várd meg a tavaszt, akkor majd kienged, látod, a buta
nyúl is túljárhat a ravasz róka furfangos eszén.

Barát Verona (Becse)

ZENTA

A KIRÁLYSÁGRÓL

Vót a világon két királ. Ęgyiknek, a Zöd királnak vót egy leánycsalággya, a Vörös királnak három gyermek csalággya. A két királság határos vót. A Zöd királ egy alkalommá a vendégségbe nagyon megszeretett egy csalággyát a Vörös királnak a lánya részire és egy alkalommá fölszólította a Vörös királt, hogy engeggye még a legöregébb csalággyának, hogy eménnyen hozzá vendégségbe. A Vörös királ boszorkányos embër vót. Eggyáltalán nem akarta megengenni a csalággyának, hogy a Zöd királ csalággyáho szerézzën. Mégis egy alkalommá tanákozott a két fiatal oszt ëjegyézték egymás gyürüvë. A gyürübe mind a kettőnek a saját neve szerepót. No, most a fiatal eggy alkalommá mégis útra kelt, hogy mëkkeseri a menyasszonyát.

No, de mikó mëgindút, főnyergöte a legszebb lovat a ménesbe és elindút. Ęgy fojón köllött neki átmënni, amin eggy szoros híd vót. Az apja ellensége vót neki, fölötözött farkasruhába oszt a hídfőre át. Mikó odaért a legöregébb királfi, nem tudott átjutni, mer a ló nem mënt át, visszariatt a farkasruhátú. Visszakeverédett hát az otthonába és nagy búsan szomorkodott a családba. No, és a család kérdeszte, hogy a szomorkodás okai micsodák, mi az, vallja ki, mer lássák, hogy nem úgy viselkedik, mint szokott. De a titkot nem akarta elárúni. Mégis a sok valatás után kivallotta a középső testvérjinek. Elárúta neki, hogy mijen mëgbeszéléseket tartott a lánnyá és hogy a Zöd királ letámadja, ha ë nem jutnak.

No, oszt aszongya a középső, majd én emëgyëk. Kapta magát, választott egy lovat és útnak indút. Ugyanúgy járt, mind az öregebb testvérje. Az édesapjuk visszariasztotta ütet is. Az a visszatérésibe ugyanúgy, mind a testvérbátya, nagy búsan szomorkodott, minden irányba, hogy mosmá jaj az ű királságuknak.

Mámóst a harmadik testvérré kerüt a sor. Ütet má nagyon lenézték, mer tunyha vót. A két testvér nagyon lealázta. No és, gondózkodott a második testvér is és kérdeszték tüle, hogy mi a baja. A legkisebb is kérdeszte, de az aszongya neki: – Eriggy innen, te gyámoltalan, senkiházi, még te kérdezéd. – Hát, mé nem, no mondd meg, hát én is testvéréd va-

gyok. Aszongya neki, hogy hát utóvégre nem bánom, megmondom, de te úgyis gyámóttalan vagy. Odatta neki a gyűrűt is, amit a legidősebb kapott a lántú. Mikó megkapta a gyűrűt, ű is nagy gondcságba esett, hogy most mi is lész űvele.

Szokás szerint járt hozzájuk sok kúdús. Mikó gyütt egy kúdus-asszony, látta, hogy nagy gondcságba van. – No kis kirájiú, min gondókozó? – Ereggy innen, ne sértegecs, te úgyse segítesz a bajomon, vín gyámóttalan asszony. – Mégis hát mondd meg, mi a bajod?

Sok vallatás után kivallotta neki, hogy mi a baja. Odadobott neki egy ötkoronást, hogy ne, oszt ereggy innét. – Nohát, – aszongya, az öregasszony, – utat adok, mert te máskülönben nem juthacc oda, ahova számítasz. Keresd föl édesapádnak a legínykori öltönyit, nyergit, kargyát és mindéféle katona fölszerelésit, vedd magadhó és ereggy oda, ahol a raktárhol, ahun szén van és végyé éggy véka szenet még éggy véka zabot. És vidd el a ménesbe. Amellik ló maj legútójjára mén a szénhó, azt nyergedd fő. Ne azt, aki a zabot észzi, hanem aki a szenet észzi.

No, eccé nagysokára mindén csikó a zabhó mént oszt asztat ette, télleg főket éggy csúnya csikó, az mént a szénhó oszt azt kezdte énni. No és, fölnyergéte, hát alig tántorog. – Jaj, Istenem, hogy jutok én el ezen oda, ahova akarok? – Méregbe jött, fogta az apai hagyományt, a fejszét és jól fejbe verte vele a lovat. Fölnyergéte, kivetzte a kapun kívű. Megrászódott a ló oszt azt kérdezte: – Édös gazdám, hogy vigyelek, úgy mind a szél vagy úgy mind a gond? – Aszt feléte neki, hogy ahogy te akarod, édes lovam.

No és, asztán télleg, mikó fölút a gazdája, fölrepút a fölhókön fölű és kibújt a gazdája alú, a gazdája még lepottyán. De mikorára a földre esett vóna, mindég alá kerút. Mikó ez mégtörtént, azt kérdezi túle a ló, hogy hogy érzed magad, édes gazdám? – Nagyon rosszul. – Mér? – Azé, mert messzirű estém. – Nekém is fájt, mikó abrakótá!

No, újra érepút. Nagyon magasra repút megin, újra ledobta. Megkérdezte túle a földön, hogy hogy érzéd magad, édes gazdám. Aszongya a ló, hogy én is úgy éreztém magam, mikó ékeszté pufolni.

A harmadik úttya is úgy vót, de akkó má fővitte a csillagok alá, oszt onnan dobta le. Kérdézi oszt megin, hogy hogy érzéd magad, édes gazdám. – Nagyon rosszú, mer röktön meghalok. – Látod, én is úgy éreztém magam, mikó verté, mégis itt vagyok. Nohát, most má köszönöm, édes gazdám, mindén töttedét, hogy kívánod, hogy eljussak kívánságheledre? Úgy mind a szél, vagy mind a gond? – Édés lovam, nem bánom, akárhogy mész, csak engem juttass el.

No, elindútak. Odajuttak ahhol a hídhól, ahol az előggyei nem tudtak átjutni, hát lássa a kiskirál, hogy valami áll ott, de nem tutta micsoda, kicsoda. Aszongya neki a ló: – Fogjá még jó, ksigazdám, oszt mérjé rá éggy nagyot a farkasra, mink átkelünk. – Úgy is vót. Keményen beleka-

paszkodott a lóba, oszt lesújtott a farkasra. A farkas még kibújt a bőribű oszt az apja vót. Mikó meglátta, hogy a fia annyira bátor oszt ějut oda, aszonta neki, hogy ájj még, fiam, mer te oda nem jutsz ě, ha még nem hallgatod, amit mondok. A hosszú utadba sok ellenség lěsz, de különösen az erdőbe lěsz ěgy vörös emběr, nehogy barátkozz vele, kerűdd, hogy mennyen az ũ úttján, eresszěn téged běkivě.

No ěs, elindút, ěbűcsűzott az apjátú ěs a kővetkező nagy baj az lětt, hogy esőzěsek lěttek, fojók, vízáradások keletkeztek a sok esőtű. ěggy kősisěgbe még ěppěn nagy vásár vót, hangyavásár, azokat még a víz vitte minden irányba. A kiskirál leszát a lovárú oszt hidat csinát a hangyáknak, hogy ne sőpörje el ũket a víz. A hangyakirál még gyűtt a felesěgěvě oszt meglátta, hogy ez a lovas az ũ hadseregit menti. Még akarta valaměvě jutalmazni. Ősszetanákosztak oszt kěrdezi tőle, hogy mi a kívánságod, kis lovas? Aszongya a kiskirál: – Nincs ěnnekěm sěmmi. – Jótět helěbe jót kapsz. Itt ez a hangyaszárny. Tudom, mi járataba vagy. Bármějen bajba jutsz, gyűcsd még, minděg kěsegít. – No, ěs ěvátak, meěgkőszönte oszt halatt továbě.

ěccěr a nagy eső után vihar támatt, úgyhogy a galambok mind le-hullottak a földre. ũ megát a lovávā, a galambok még ũ még a lova enyhelikbe hűzódta. Szintěn az utolsó időkbe meěgjelěnt a galambkirál még a felesěge, lássa, hogy a hadseregit menti a nagy viharba. – No ěs, mi a kívánságod ezě, királfi? – Aszongya, hogy sěmmi. Az is adott neki ěgy galambszárnyat, oszt aszongya, ha bajba jucc, gyűcsd meg. No ěs, ěvátak egymástú.

Utazott továbě az ũ úttján. Beěrt az erdőbe. Ballag-ballag, ěccě csak meěgjelěnt a nagyszakállú vörös emběr, akirű az apja beszět. Aszongya neki, mikó ősszetanákosztak, hogy kedvěs kiskirálfi, aggyon ěgy ital vizet a kulacsábú. Leakasztotta a fartáskájárú oszt odatta neki, hogy ne, igyā. Ivott ěggyet, kěrte tőle, hogy fogaggya meg cselědnek. – Leszek ěn nekěd szolgád. – Nem kőllesz nekěm, ereggy az útagon. – Hát, lerázta a nyakárú.

A hosszú út után ěccě meěin ělěbe těrt, hogy aggyon neki ěgy ital vizet. Hát, leakasztotta a nyakárú a kulacsot oszt odatta neki. Ahogy elkapta, kivette a gyugóját, kifordította a földre. A kiskirálfi rákiát, hogy mě őntötte ki. Aszonta, hogy ũ ijen meleg vizet nem iszik, itt a kút közel, majd iszunk jó hidegöt. A kiskirálfi beleegyezětt. Mikó odaěrtek, aszongya neki, hogy no, szěp királfi, szāj le, majd ěn meěgfogom a lovadat, ereggy, igyā jěghideg vizet. De aszt válaszolta, hogy ěn nem iszok, hozzā amějet hozó. A nagyszakállú ivott, asztán visszahozta a kulacsot, hogy ne, igyā amějent akarsz a kút szělibú vagy a kőzepibú. A kiskirálfi má aggyon szomjas vót, hát leměnt a lětrán a kútba, a nagyszakállú még rázárta a kút tetejět.

Kőnyörgött a kiskirálfi, hogy eressze ki. Aszongya a nagyszakállú, hogy nem eresztelěk ki adděg, meěg el nem vállalod, hogy ěn vagyok a ki-

rál, te a szolgál. A kiskirálfői éválata oszt asztán a nagyszakállú utasítására mentek tovább. Hát, a kiskirálfőt nagyon bántotta a sors, de mit tehetett, mindent ekövetett mind cseléd.

Hosszú idő után ějutottak a Ződ királ kastéjához. A megérkezésükre nagy ünnepegeket rëndezett a Ződ királ. De a Ződ királ lánya nagyon ě vót keseredve, mer látta, hogy ez nem az, akit ű várt. A Ződ királ még nagyon örüt, hogy ěgyütt mégis a királfi, aszonta a lányának, hogy biztos megőregetett az úton, még kimēnt a színibű, azē ojan csűnya. Még is tartották a lakodalmat. De a királkisasszony csak látta továbbra is, hogy ez nem az, akit ű várt, a cseléd meg nagyon gyanús vót neki. A királkisasszony rettenetes nagy szomorúságba esett, oszt egyre csak mondogatta az apjának, hogy ez nem az, akit mink vártunk. Az apja még csak erősítgette, hogy az. De a királkisasszony csak aszongya, hogy nem az, hanem tēgyenēk vele próbát.

– Hát nem bánom, – aszongya a királ, – má hetvenkét éves vagyok, de mindég szerettem vóna az aranszörű kecskét a tizenkét fejű sárkánynak a kezibű kivēnni. – No oszt, atyám, ěn nekēm meg az a kívánságom, hogy szeretnék a kertembű salátát ěnni, amit az ěn időmbe nem birtunk.

Előhíjja a Ződ királ a vörösszakállút, hogy: – Gyere ide, fiam, van itt ěgy feladat. Itt van ez az ěn kertem, itt még sose birtunk salátát ěnni, mer őrzik. – Ó, ez sēmmi, aszongya a vörösszakállú, ezt az cselédem is megőrzi. – Odainti a szolgát, az odaszalad, kiaggya neki, hogy hozzon ěgy zsák salátát. No ěs, elfutott a cseléd, kapott ěgy nagy zsákot ěs elment le az istállóba nagy szomorúan. Néz vissza a lova, hogy mi bajod, ědēs gazdám. – Ugyan, eriggy, úgyse tucc rajtam segíteni. – Hát ěmongya neki, hogy mi a hejzet.

– Jó van, ez nem nagy baj, hozd a nyeret, kardot, most ěmegyünk ěgy hejre. – ěmentēk a kűdűsasszonyhó, aki űket útbaigazította. Aszongya az őregasszony mikó odaértek, hogy tuttam, hogy gyűssz, má vártalak. – Tuttam, hogy az ěn segítségēm nélkül nem boldogulsz. – Nagy könyörgēs után megbocsájtott neki, amē vén szipirtyónak nevezte, mikó kérdészte, hogy mi a baja a kicsi királfinak. – No, nesze, itt van ez a tarisznya köles oszt csak erēggy az utcára. Amikó teleszētted a zsákodat sajátává, szórd szēt, mikó mész kifelē a kapun, ne féjj sēmmitű, nem lēssz sēmmi bajod.

Hát, úgy is vót. Teleszētte a zsákot sajátává, asztán ěkezdett szalanni kifelē, de közbe szőrogatta a kölest. A sárkányok még a kert őrzői még szalattak utánna, hogy maj megfoggják, de mikó meglátták a kölest, ěkezték szēdēgētni, de ojan gyorsan, hogy alig birt kijutni a kapun.

Asztán megjelēnt a királná a nagy zsák salátává. Hej, megőrüt a királ még a királkisasszony, mikó eszt meglátták. A királkisasszony azē még mindig nem vót megelēgődvē oszt aszongya a zapjának, hogy most küdd ě, apám, az aranszörű kecskéjē. Az apja megin maga elē hívatta a nagy-

szakállút, hogy hozza ē az erdőbű az aranyszőrű kecskét. Az mēg oda-szólította a cseléggyit oszt aszongya neki, hogy ēmész az erdőbe az aranyszőrű kecskéjé. Az meg nagy szomorkodva mēnt be az istállóba, hogy mi lēssz most űvele. Aszongya neki a lova: – Ne szomorkoggy, édēs gazdám, csak pattanj a hátamra oszt gyerünk. – Megin ēvitte ahó az öregasszonyhó, aki útbaigazította űket. Aszongya neki az asszony: – Ereggy az erdőbe oszt pont éfélkó mēgjelēnik ēggy kútná az aranyszőrű kecske, oszt három tizenkét fejű sárkány őrzi. Oszt úgy csinádd, ahogy én mondom: Az aranyszőrű bárány pontban tizenkét órákó ēmén a vajú-hó inni, iszik, a vajú jobb szélin van ēgy gödör oszt oda lefekszik. Az ēggyik tizenkét fejű sárkány jobbrú, a másik balrú fekszik le, a harmadik meg előbb mēn oszt ott fekszik le. De nemsokára, néhány perc múva kapd a válladra alvó helibe az aranyszőrű bárányt, oszt vihetēd is. – No, fölvette oszt eljuttatta a kastélba. Nagy vót az öröm, de a királkisasszony csak bánkódott, hogy neki ijen csúnya ura van. Eszt bizony ēkőne fő-deni.

No, jó van, de hát micsinájjanak. A királ má mēg vót elégedve a veji-vē, csak a lány nem vót mēg elégedve. Hát ēccé ēmēntēk vendégsígbe. Nem maratt otthun csak a királkisasszony mēg a cseléd. A cseléd hama ēvégezett, gyönyörűen odasütött a Nap a kastélra, a cseléd mēg dallikát. A királkisasszony mēg kiűt az ablakba, oszt hallgatta. Éccé csak mēgszó-lította, hogy ki vagy, miféle. Az csak mēgmutatta a gyűrűt, amit a királ-kisasszonytú kapott a báltya. No és, mēgkérdeszte tüle, hogy ki vagy, mijen család vagy. Ű mēg aszongya, hogy a Vörös királ legkisebb csa-lággya. Mēgcsókóta a királkisasszony mingyá háromszó is. De nem tut-ták, hogy fődejjék ē a Vörösszakállút.

A kiráj ēterveszte, hogy a nagyszakállúnak mēg kell halni, mer a ki-rálkisasszony ēmeséte neki mindēnt. No, osztán ēhatározta a királ, hogy olyan földatot ad a nagyszakállúnak, hogy má most ē kő neki pusztúni. Ojan parancsot adott neki ēgy este, hogy aszt má ne bírja ēvégezni. A kastél környékit ēggy nagy tó fogta körű, aszonta neki, hogy réggēre száríjja ki a tavat. A nagyszakállú mēg aszongya a királnak, hogy az sēmi se, azt ēvégezi az én cselédēm is réggēre, oszt kiadta a parancsot a szolgál-nak, hogy réggēre víz ne lēgyēn a tóba.

No, jó van, a gyerek ēszomorodott, hogy micsinál most. Éha-tározta, hogy visszamēn az apjáhó, mer eszt nem lēhēt végrehajtani. Hát, ahogy odaért a tópartra, látott ott ēgy bácsit, aki hat ökörrē szán-tott. No, átkaját neki, hogy hogy lēhetne átmēnni ezen a tón. Aszon-gya neki a cimborá, hogy várjá, alig vártam, hogy leérjek ide. Odamēnt a tóhó oszt kettőbe kihörpintette az egész vizet, ű mēg átkēt. Mēgkér-dezi oszt az embērtű, hogy miféle, miféle vagy te. Aszongya neki, hogy én Szomjas János vagyok. – Nem tunná mēg ēggy kis vizet? No, ez sēmmi.

A királfi ballag tovább Szomjas Jánossá, aki hozzá társút. Ballagballag, éccé lát egyg óriási nagy tüzet. Mikó odaérnek, lássák, hogy ott van egy borzasztó nagy tűz, ég egyg nagy kazal fa, annak a közepibe még ugrál egyg bácsi, hogy rakjátok, mer maj mégfagyok. Kérdezik tüle, hogy ki vagy te? Aszongya, hogy én vagyok az a fagyos embër. No, és halannak tovább. Nagyon távóru lehetett látni, hogy a Nap világít. Éccé csak tanákoztak egyg embërrë, akinek fél szëme vót. Mégkérdezik tüle, hogy mi az, amit látnak, az tán a Nap. Aszongya, hogy az nem a Nap, hanem látom, hogy gyün egyg éggylábú embër, egyg nyulat zavar, oszt lépten-nyomon bele-belerúg a nyúlba. Most má négyën vannak, a szomjas, a fagyos, messzilátó még a futár.

No, mostmá mégátak beszélgetni, hogy ki mi járátba van. A királfi émeséte a történetit, aszongyák a baráttyai, hogy ne búsújj, maj mink mégmencsük az életëdët.

A kiráj nagyon méglepödött, hogy nincs egyg csepp víz se, a nagyszakállú Vörös embër még má nagyon gógös vót. A királ má a végítéletre határozta magát. Hozatott kilencvenkilenc vagon fát, bëtüzetette és aszonta, hogy ha eszt reggelig kibírod, akkó továbbra is a régi maracc. Ó, aszongya a Vörös embër, az én cselédem oszt kibírja. Aszongya a cseléd a baráttyainak, hogy, no mosmá végünk. Aszongya a fagyos embër, hogy ne féjjenek sëmmitü, csak gyüjjönek utánna. Hát ahogy mëntek, jégcsap lett utánna. Bemëntek a rézkemencébe oszt kajabátak, hogy tüzejjön a királ, mer mégfannak. Mégjellennek réggel, jelentik a királnak, hogy maj mégfattak.

A királ aszongya, hogy majd most ojan föladatot annak, amit nem tunnak évégëzni. Hozatott kilencvenkilenc vagon homokot és összekeverte egyg zsák mákká. Odahíjja a királ a nagyszakállút, hogy réggel válogassa ki. Hát aszongya a nagyszakállú, hogy az sëmmi, mer réggel aszt az ú cseléggye végrehajcsa. Kiaggya neki a parancsot, hogy ezt réggerë válogazsd ki. No, aszongya a kiskirál, most mit csinájjunk, má ezt nem tuggyuk mégcsináni. Aszongya a messzilátó, hogy én mind látom. A kiskirálnak eszibe jutott a hangyaszárny, méggyútotta, hát mégjelëntek a hangyák oszt mind összehorták a mákot.

A kirájlány még mindég nem vót mégelégedve, hanem aszongya, hogy nyizsd ki a kalickát oszt kiszának az égimadarak. Aszt má nem fogja még senki. A királ odahíjja magáhó a vörösszakállút és aszongya neki, hogy őrizd még a kalickát, hogy a madár ki ne mënnyën. Éjfél tájon kirepül a madár. Aszongya a futár: – Én mégfogom, csak légyen aki méglássa. – Aszongya a messzilátó: – Ott van a Hód alatt. – Visszahozta. Éccé csak megin kirepüt. Aszongya a futár: – Csak hadd repüjjön, majd csak akkó szójj, ha nem bír tovább mënni. – No, – aszongya a messzilátó, – most má nem bír tovább repüni. A futár csak egyet ugrott, má még is vót a madár. De má nagyon ki vót fáradva, nem is repüt ë többet.

A királkisasszony még aszonta, hogy űneki nem kő a nagyszakállú, de kő neki a cseléggye. A nagyszakállú megszegyülötte magát, oszt könyörgött, hogy fogaggyák bár még cselédnek. De nem köllött még annak se, a királ agyonlövette oszt megtartották a nagy lakodalmat.

Januskó Vince (Zenta)

AZ IGAZI HALÁSZ

Ěgyszer vala ěgy szěgíny ember, oszt vala neki két szěp dalia fia. Mivel nagyon szěgínyek valának, így sokat köllött nekik dógozni. Békesígben íltek űk. Ěccěr az egyik gondol ěgyet, ű bizony útra kěl, szěrěncsět próbálni.

Szěrěncsět próbálni, hátha máshő jobb az ílet.

El is měnt a legíny, az idősebbik. Hát, amint méne a fojó partján, láta ěgy kis gunyhót. űgy gondolá, hogy ű oda betére. Hát be is tére. Amint betére, hát láti, hogy ott is nagy a szěgínység. No, de mindegy, ű már ottmarad. Hát a háziak szívesen is fogadták. Kapott ěnni még inni, oszt asztán lepihent.

Másnap korán rěggel mikor fělébrěd, elmondá a ház gazdájának, hogy ű miben jár, mit szeretne.

Erre oszt a gazda aszongya, hogy ű segít a legínyen, oszt ha jól elvégzi a feladatát, három napon belül gazdag léssen.

Azzal el is kezdí mondani, hogy měnjěn ki a legíny csolnakkal a Tiszára oszt vesse bé hálóját. De vigyázzon, jól tartsa a hálót, mert máskőlőnben az életével fizet.

Hát a legíny ki is méne, beleveti a hálóját a folóba. Mikor oszt mán űgy ěrezte, hogy jó sújos, akkor kihúzta. Hát az háló tele vót sok hallal. Így ment ez délig. Addigra mán sok hala vót az csolnakban.

Dělben oszt pihent, nekilátott falatozni.

Ěgyszer csak ěgy nagy csuka bukkant elěje. Hát amint a legíny měgláti, szőrnyen elcsudákozott. Hát még mikő még is szólalt, mert ez vót a halak kirája.

– Ide figyelj, te legíny, engědd vissza az fojóba alattvalóimat. Ha viszaengeděd, gazdaggá těszlek.

De biz a legíny nem hallgatott az szóra.

– Nem engeděm ěn űket vissza, sőt tíged is měgfoglak.

Azzal kiveté a hálóját. Hát amint az vízbe ěr, a halak, kirájuk parancsára ěkezdek húzni az hálót. Hiába fogta a legíny jó ěrősen az hálót, a halak ěrősebbek vótak. Berántották a legínyt a vízbe, oszt ott is maradt.

Ětelt ěgy jó idő, a kisebbik fíjú is útra kělt. Arra měnt, amerre a bátyja is. ű is letěrt az kis gunyhóba.

Az öreg halász űtet is ellátta jó tanácsokkal.

Hát kiméne a kisebbik fíjúgyerék az fojóra, oszt ű is ēkezdí a hálóját bevetni. Igy dógozott délig. Délben oszt pihent egy kicsit. Egyszer csak űelōtte is mēgjelenik az a csudálatos hal.

– Ide figyej, te legíny, engēdd vissza az fojóba alattvalóimat. Ha visszaengedēd, gazdaggá tēszelek.

A legíny szōrnyen csudákozott egy ideig. Aztán mēgszólalt.

– Igazad van, te, hal. Mínek is énnékēm ennyi hal ēccerre. Híszen mind eladni űgy se tudnám, mēgēnni sem. Hát akkor mért űljem mēg űket.

Azzal fogta és szépen beleereszté az halakat az fojóba.

A nagy hal nagyon boldog lētt, oszt azt mondta az legínynek:

– Bármikor szűkséged van neked, vagy a többi szēgény embōrnek az halra, annyi halat mindig kifogtok, hogy ne lēgyetēk többet szēgínyek. De ha kapzsik lēsztēk, megint mēgbányátok.

Azzal már el is tūnt az nagy hal. A szēgíny legény visszamēnt az öreg gúnyhójába oszt elmesílte, hogy járt.

Hát az öreg halász nagyon boldog vót. Mēgdicsérte az legínyt, hogy ilyen jó szívű és hogy nem kapzsi.

Attú a naptúl kezdve az szēgíny fíjú mēg az öreg halász egyūtt jártak ki az Tiszára.

Minden alkalommal annyi halat fogtak ki, amennyire ēpp szűkségük vót.

A legíny gazdag lētt azzal, hogy mēgtudta, nem szabad kapzsinak lēnni. Mēg azzal, hogy attú a naptú kezdve a legjobb és leghűbb barátai lēttēk az halak.

Szabad Aranka (Zenta)

ERŐS JÁNOS

Volt ēgyszēr, hol nem volt, az Óperenciás-tengērēn túl, ahol a kurta farkú malac túr, ēgy kis faluban, amejet űgy hívtak, hogy Nēkerēsd, élt ēgy nagyon öreg asszony a fiával. A fiút Jánosnak hívták. Egész nap nem csinált sēmmit, csak űlt a kociút közepén a porban és szōrta egyik markából a másíkba a port.

Tōrtēnt ēgyszēr ēgy napon, hogy a szomszēdban házát építētek. A munkások hatalmas erőlkōdés és kiabálás közepette egy hatalmas gerendát akartak fēlemelni az épülō házra. János ezt látva gúnyosan fēlnevetētt:

– Hát, ezek is erős emberek! Nem tudnak fēlemelni ēgy ijen kis vacak szálkát!

Erre aztán nagyon mérgesék lettek a munkások és majdnem nekies-
ték, hogy elverjék; mire az egyik munkás így ordított a megszeppént Já-
nosra.

– Hallod-e, te, nagy mamlasz, ki az anyád csecset szoptad kilenc álló
esztendeig, ha azt hiszed, hogy ez ojan könnyű, emeld még magad ezt a
vacakot – rámutatott a földön heverő gerendára.

János már kissé magához tért a meglepetésből és elindult cammogó
léptekkel a gerenda felé. Csak úgy félkézzel elkapta a gerenda végét és
minden erőlködés nélkül föllendítette a gerendát az épülő házra. A mun-
kások annyira elcsodálkoztak a mesebeli erő láttára, hogy lekapták süve-
geiket és szinte meggömbült derékkal álltak János előtt. Lőtt is ezután Já-
nosnak ojan becsülete a faluban, hogy mindenhova csak őt hívták mun-
kába.

Történt egyszer, hogy a falu leggazdagabb emberének munkás kül-
lött, hát gondol egyet, elhívja Jánost. Úgy is lőtt.

Első nap kiküldte Jánost az erdőbe, hogy vágjon fát. Hát egy óra
mulva beállít János, rettentő recsegéssel és ropogással a háta mögött. Kö-
télén húzta maga után az egész erdőt.

– Ó, szentségés egék, Uram Isten, segíts, hát mit tettél, te, szeren-
csétlen?

– Elhoztam az egész erdőt, máskor majd legalább nem kell fáért ojan
messzire menni.

– Ó, te, átok fajzat! – ordított a gazda.

– Mi az? Nem jó, gazduram?

– Dehogy nem! Dehogy nem! – kiáltott az megijedve, mert az volt
az egyezés, hogy Jánost úgy fizetik, hogy csak mindig dicsérik. A szer-
ződés egy évre szót. De abban az esetben, ha a gazda leszidja Jánost,
minden marhája Jánosé lenne.

Másnap elküldte Jánost a gazda a közeli tóra halászni. Egyszer csak
valami furcsa locsogást hall a ház mögött. Hát kinéz, és uram fia, nem ott
van a tó a ház mögött, szinte a falat mossa. Megijedt, hogy elmossa a víz
a házat és így kiáltott Jánosra.

– Ó, te, szerencsétlen, mit csináltál?

– Ide hoztam a tavat, hogy ne keljen máskor ojan messzire menni
halért – mondta nagy mosojogva János. – De talán nem jól van, gazd-
uram?

– Dehogy nem! Dehogy nem! Te ördögfajzat!

Másik reggel azt mondja a gazda:

– Te, János, vágd ki ezt a fát a ház előtt, nem jut be a napfény a szo-
bába.

János meg erre nekifogott és kitépdeste az összes fát a ház körül. A
gazda nagyon mérges volt, de mit tehetett. Csak káromkodott, hogy erre
meg arra...

Történt egyszer, hogy a gazda összeveszett a feleségével és nagyon szidták egymást. Az ember így kiáltott: Hogy vinne el János a pokol fenekire! Mire az asszony az embert a másvilágra küldte, segítségül hívva Jánost. János mind a kettőnek eleget tett...

Az asszonyt a pokol fenekire, az embert pedig a másvilágra vitte. Útközben is mindig azt hajtogatták.

– Nagyon jól van, Jánosom.

Mivel egyik sem tért vissza, János beköltözött anyjával az úri házba és még most is élnek, ha meg nem haltak.

Varga Sándor (Zenta)

AZ ARANYTOLLÚ LIBA

Volt egyszer, hol nem volt, még az Óperencián is túl, ahol a kis kurtafarkú malac túr, volt egyszer egy öregasszony. Nyomorúságosan tengette életét. Egyetlen fia, a félbolond Jankó nem csinált mást, csak ült odahaza, füttyürészett vagy mókázott. Az emberek hiába mondták az öregasszonynak, hogy fogja rövidebbre Jankó gyeplőjét és ne maga dolgozzék. Az asszony azonban annyira kímélte fiát, hogy végül agyondolgozta magát és meghalt. Jankó magára maradt.

Az emberek mondogatták is, hogy ehén fog halni, mert nem tud sémmit, nagyon nagy dolog számára a munka. Ám Jankó bízott magában.

Mivel a faluban most már nem éhetett Jankó, fogta magát és vándorútra kelt.

Mént, mendégélt, míg egy fekete posztóval bevont városba nem ért.

Egyenesen a kiráji palotába tartott, mert mégtudta, hogy ez a nagy gyász a kirájlány miatt van.

Volt mit látnia. A kiráji udvarra nyíló ablaknál ott ült a kirájlány és sírt, szomorkodott, már csak árnyéka volt önmagának, az udvarban pedig összegyűlt az ország minden bohóca, vidám legénye, hogy jókedvre derítse a kirájlényt. De hiába volt minden, a kirájlány napról napra fogyott, hervadozott, nem derült fel ajkán még nyoma sem a mosojnak.

Jankó gondolt egyet és leült egy fa alá, gondolkozni. Keresgélt agyában, hogyan vidítsa fel a szomorú kirájlányt. Amint ott üldögél, odajött hozzá egy nyomorék ember. Énnivalót kért. Jankónak nem volt csak egy darab száraz kenyere, amejet még anyja sütött a halála előtt. Mégosztotta vele, az egyik felét a nyomoréknak adta. Erre így szólt hozzá:

– Vágd ki e fát, és amit itt találsz, vidd a kirájlány elé.

Jankó úgy is tett. Kivágta a fát egy kölcsönként fejszével, volt mit látnia. Egy aranytollú liba ült a farönkön. Jankó fogta, elindult a kiráji-

lány elé. Nagy tömegben kellett keresztülmennie, mert a palotában ott volt a város apraja-nagyja, kacagott a mókákon, csak a kirájlány ült szomorúan. Jankó ahogy furakodik keresztül a tömegben, egy paphoz ér. Ez meglátja az aranytollú libát és utána kap, hogy legalább egy tollát megszeresse. És ekkor fura dolog történt. Nem tudta többé elvenni a kezét, odaragadt. Jankó csak ment tovább, a pap pedig utána. Meglátja ezt a harangozó és a pap keze után kap:

– Hová, tisztelendő úr? – Ő is odaragadt. Ugyanez történt még a kováccsal, néhány szakácsnővel és még több emberrel is. De Jankó csak ment tovább. Meglátja ezt a furcsa menetet a kirájlány az ablakból. Felfigyel, majd elkezd nevetni.

– Nézze, édes kirájpám, azt a cifra menetet, hogy csetlik-botlik a plébános úr és a többiek az után a legény után. Mintha eladólány lenne.

Nevet az öreg kiráj is, de ugyancsak leesett az álla, mikor a fiú elébe állt és kérte a kirájlány kezét ajándéku, amiért sikerült megnevetetnie. Hallani sem akart róla, de a kirájlány, akinek mégtetszett Jankó –, mert amellet, hogy bolondos, elég szemrevaló fiú volt –, rábeszélte apját, hogy adja hozzá feleségül. Azzal érvelt, hogy mégis van egy tudománya: őt még tudta nevetetni. És nem is olyan szegény: ott van neki az aranytollú liba. Erre az öreg beadta derekát és mindjárt hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak. Hét napig szólt a zene, fojt a bor, még a tyúkok is nem porban, hanem borban fürödtek. Én is ott voltam, emléket is hoztam magamnak: egy csontot. Még ma is csurog a nyálam, ha ránézek, ojan jó volt.

Itt a fele, fuss el velem!

És itt a vége is.

Huszák Sándor (Zenta)

DENGETYI MEG A BESZÉLŐ HORDÓ

Éccé Dengetyi, a juhász szombat este azt mondta a gazdájának: – Laci bácsi, elmegyek a városba. – Erigy, fiam!

Dengetyi ráült a szamarára. Kezébe vette a juhászbotot. Elindult. Éccé azt vészi észre, hogy egy hordó gurul mellette. Itt gurulhatsz is – gondolta. Mégis minden lépésnél nagyot húzott a hordóra a bottal és mondta: – Egy! – Így mendegéltek az éjszakában. Mikor közel értek Zentához, megszólalt a hordó: – Szerencsés vagy, hogy mindig egyet mondtál. Ha azt mondd egy, kettő, három, akkor annyian létünk volna, elláttuk volna a bajodat mink boszorkányok.

Szabó Ilona (Zenta)

A LEGÉNYNYARGALÓ SZÜLE

Vót egy kovácsmester. Vót neki kít legénye. Ott kosztolódtak a kovácsnál. Egyformán dógosztak, egyformán kosztolódtak. Ám, az egyik egyszer csak ékezdett soványodni. Napról napra fogyott. Pajtása addig vallatta, míg egyik nap bevallotta. Mindén éjjel a mesterné lóvá változtatta és megnyargalja. A pajtása nem akarta elhinni. Éjjel hejet cseréltek az ágyban. Éjfélután jön ám a mesterné! Hárskötőfik van nála. Ezzel meglegyintette a legént, fölült a hátára s elméntek boszorkánygyűlésre. Ott hozzákötötte egy oszlophoz, maga pedig bemént.

Ennek aztán nem volt mindegy. Addig cirhelődött, míg még nem tágitotta fején a fékét. Amikor az asszony odaért, lekapta magáról a fékét, és hozzávágta az asszonyhó. Az lóvá változott. No, hiszen, a gyerek ráült, és hajts hazáig! Jó kihajszolta. Amikor hazaérték így szólt: – Gyere, pajtás, fogtam egy lovat, vasaljuk meg. Mégvasalták mind a négy lábára.

Réggel beteg a mesterné, nem bir fölkelni. Torkig be van takarózva, nem tudják, mi a baja. Jól elverték a szülét! Többet sohase mént a legényen nyargalni.

Szabó Ilona (Zenta)

A LÁNY ÉS A TEJESKÖCSÖG

Égyszer volt, hol nem volt, élt egyszer egy faluban egy kisleány. Mikor eladó sorba került, mindén réggel ő vitte ki a tejet a piacra a fején levő köcsögben.

Égy nap is mént, mendegélt a lány, fején a köcsöggē, a hosszú úton bizony elábrándozgatott.

– Most eladom a tejet – gondolta a leány. A pénzen tojásokat vészek. De azokat nem adom ám el! Mégvárom, amig kikelnek a kiscsirkék, majd fölcsöpérednek, s annyi tojást fognak tojni, hogy azon – itt jó sokáig gondolkodott a lány, hogy mit is véhetne annyi pénzen –, talán még egy kis bárányt is véheték.

Közben már hajnalodott, a lány lassan az út feléhez ért, megállt egy kicsit pihenni, majd tovább fojtatta útját kezét a fején lévő köcsögon tartva.

– Nagyon fogok vigyázni a kis bárányra – ábrándozott tovább –, mindén nap majd magam etetem, megfésülgetem a gyapját, elvezetem a patakhoz friss vizet inni. Azután, ha mēgnő, jó sok kukoricát adok, s úgy meg fog hízni, hogy az áráért akár egy borjút is véheték...

A piac már nem volt messze, a lány gondolatai pedig villámgyorsan követték egymást.

– A borjú majd felnő, sok tejet fog nekem adni, lesz majd egy kis borjúm is, majd még egy, el is adhatok belőlük, végül egy lovat is véhetek. Lesz majd mindig sok tej, lesz lovam is. Van-e még ilyen lány a faluban? A legények mind utánam járnak majd, én még feleségül megyek ahhoz, aki a legtöbb lánynak tetszik, hadd irigykedjenek rám, lesz majd egy kisfiam is, aki majd mindig ott lábatlankodik a jószágoknál... Hej, te, gyerek, vigyázz, féldöntöd a tejeskánát! – kiáltott fél hangosan a lány, s két kézzel kapott ijedten az elképzelt dézsa felé.

Közben elfelejtette, hogy a valódi tejesköcsög a fején van, s az lezuhant, a tej a fűre fojt, a szép pirostarka köcsög pedig darabokra tört. Úgy bizony!

Aki nem hiszi, járjon utána!

Sinkovics Éva (Zenta)

KUPUSZINA

TÚSZERKEZET

Ēgy katona mēgy az úton és dalol. Beér az erdőbe és találkozik ēgy boszorkánnyal. A boszorkány elsőbb hizeleg. Aztán küldi ēgy fa odújába. A katona leereszkedik a fa belsejébe. Mikor leér, mēgpillant három ajtót és három gyertyát.

Bemēgy az első ajtón és ēgy nagy kutyát pillant meg. Szól a kutyának, hogy álljon félre. Réz pénzt őrzött a kutya. Mēgrakja tarisznyáját és tovább mēgy.

Bemēgy a második ajtón. Ott egy nagyobb kutya őrzötte az ezüst pénzt. Félreállította a kutyát és a rézpénzt kiöntötte a tarisznyájából, megrakta ezüst pénzzel és tovább ment.

Bemēgy a harmadik ajtón is. Ott ēgy nagy tarka kutya volt. Félreállította a kutyát és kiöntötte a tarisznyájából és megrakta arannyal.

Aztán mēgy tovább. Kiszól az öreg boszorkánynak, hogy húzhati ki. A boszorkány visszaszól, hogy a túszerkezetet hozza-e? Elfelejtette, de visszament érte, mikor fölért, akkor kérte a boszorkány, de ő nem adta oda neki. A boszorkány kígyóé változott, de a katona kardjával levágta a fejét.

Elment a katona a városba. Ott egy gyereket pillantott mēg, aki nagyon szegény volt. Munkába állította az öreg szabónál, és adott a szabónak három aranyat.

A katona utána a gyalogvásárba ment és minden gyereket mēg ajándékozott. Ēgy öreg néninek is mēgrakta kerti veteményekkel a kosarát, de már arra is gondolt, hogy kellene megszabadítani a lezárt kirájnót. Azonban a katonának elfogyott a pénze. De eszébe jutott a túszerkezet. Hozatott a kutyával pénzt. És mindjárt kifizette a szállodában az adóságát.

Ēgy este elhozatta a kirájnót. Egy másik éjjel pedig beszökött hozzá. De észre vette a szolgálója és sivalkodni kezdett. Mindjárt elfogták a katonát és börtönbe zárták. A kisleány elhozatta az énnivalót. Mēgmondták neki, hogy másnap réggel akasztófa alá kerül.

A katona nagyon nyugtalan volt. De mikor jött a kisleány, mēgmondta neki, hogy hozza el röktön a túszerkezetét. Nemsokára jöttek is a kato-

náért, elvitték az akasztóházhoz. A katona fölmént és megállt. A népek nagyokat nevettek. Sokan is voltak. A katona azt mondta, hogy még egy cigarettát elszív. Még is engedték neki.

Ēgyszer csak jött a kisfiú a tűszerszámmal. Odaadta a katonának, a katona a kutyákat hívatta, jöttek is és szétzavartak mindenkít, aki csak ott volt. A katona azután lejött. A kirájlányt odavezették neki és megölelköztek.

Ēs aztán boldogan éltek sokáig.

Ladányi Mária (Kupuszina)

MESE A HALÁLRAÓL ĒS A SZEGĒNY EMBERRÓL

Volt Ēgyszer Ēgy szĒgĒny embĒr, aki azt gondolta, hogy ő már ĒlegĒt dolgozott ĒletĒben, Ēs mán nem is szeretĒtt dógozni, hanem csak kiült a ház elĒ a kĒspadra Ēs beszélgetĒt mĒg kártyázott vóna a szomszédokkal.

Hát Ēgyszer az törtĒnt, hogy Krisztus Urunk meg Szent PĒtĒr bĒmentek hozzája szállást kĒrni Ējszakára. Az embĒr befogadta Ēs mĒgvendĒgelte őket jó szĒvvel, avval, amije volt a házban. Krisztus mĒgáldotta a kĒnyerĒt, amit az asztra tett, Ēs mindnyájan jóllaktak belőle. RĒggel megint űgy volt.

A szĒgĒny embĒr, hogy ezt látta, marasztalta őket, de ők nem maradtak, mondták, hogy mĒnni kell tovább. Űtközben beszélgettek róla, Ēs azt mondta PĒtĒr, hogy ez az embĒr jutalmat ĒrdemĒl a jószĒvűségĒért. Krisztus azt mondta: – No, eredj vissza, PĒtĒr, kĒrdĒzd mĒg három kívánságát, Ēs majd teljesítjük neki.

VisszamĒnt PĒtĒr, Ēs mĒgkĒrdĒzte, hogy mik vónának a kívánságai. Az mĒg, mikor mĒghallotta, hogy mirű van szó, azt mondta, hogy ő először is azt kĒrnĒ, hogy aki az ő háza előtt leül a padra, ne tudjon addig fölkelni, amig ő azt nem mondja, hogy fölkelhet. Másodjára meg azt kĒrte, hogy aki az ő kertjĒben fölmászik a kőrtĒfára, ne tudjon addig legyűnni, amig ő meg nem engedi. Harmadszorra meg azt kĒrte, hogyha ő leül kártyázni, mindig ő nyerjen.

VisszamĒnt Szent PĒtĒr, Ēs elmondta Krisztus Urunknak a szĒgĒny ember három kívánságát. Krisztus azt mondta, hogy amiĒrt ilyen csekĒjsĒgeket kĒrt Ēs nem mindĒnfĒle földi, hívságos dolgokat, mĒgĒrdemli, mĒg azt a kegyelmet is, hogy a halála előre lĒgyĒn jelentve néki.

Az embĒr mĒg csak Ēlt tovább. Jöttek a szomszédok látogatóba, leültek a kĒspadra beszélgetni, de a végin már alig mertek odajönni, mert nem tudtak hazamĒnni akkor, amikor akartak, ameddig az embĒr mĒg nem engedte, hogy fölájjanak.

Hát egyszer egy napon megjelent a Halál is, és jelenti, hogy elgyütt érte, hogy elvigye. Azt mondja az ember: – Jól van, mindjárt felkészülök, csak foglalj hejet addig a padon. – Le is ült a Halál, az ember még bemént a házba, hogy készülődjön.

Mikor kigyütt útra készen, azt mondja: – No, méhetünk. – De a Halál nem birt föllátni, mert ő nem mondta, hogy föllállhat. Addig-addig, hogy kezdett már könyörögni neki, hogy engedje, mert neki még dóga van a világon. Azt mondta az embër, hogy elengedi, ha megígéri, hogy ad neki még huszonöt év életet. A Halálnak muszajott megadni, és megígerte. Erre az embër fölengedte és elmént.

Huszonöt évig csakugyan nem jött feléje sem. De akkor megint jelentette, hogy most már még kell halni. Azt mondja az embër: – Jól van, mégyek már mingyárt, csak megborotválkozok. Te meg addig mënj fél a körtefára és szëdd még a tarisznyát körtével, jó lesz az útra.

Föl is mënt a Halál a körtefára és szëdte a körtét. Az embër még odabent elkészült, és jött kifelé útra készen. Igen ám, de a Halál nem birt legyünni a körtefáról, ott könyörgött neki, hogy eressze le. Az ember még nem eresztette addig, amíg még negyven év életet nem adott neki. Mëgadta. Mert, ha nem adta volna, akkor negyven évig senki se nem tudott volna mëghalni a földön.

Élt még negyven évig az embër, akkor egyszer csak ott termett a Halál, és egyet se szólt, csak hóna alá kapta és vitte. Egyenesen behajította a pokol kapuján. Mivel hogy annak idején nem kért üdvösséget az ember, hát így elkárhozott.

Hát a pokolban éppen javában kártyáztak a mindenféle urak, hercegek, grófok és bárók. Ezekkel mindjárt leült a kerek asztalhoz és elkezdett játszani velük. Mind elnyerte a pénzüket. Mëg vótak mán ijedve nagyon, hogy mi lesz velük, ha ez így megy tovább. Akkor megfogták a szëgény embert és kilódították a kapun a pokolból. Isten tudja, hogy hova esëtt, és mi lett vele azután, de a Halál se nem jött többet érte.

G. Czimmer Anna (Kupuszina)

MENDEMONDÁK, BOSZORKÁNYHISTÓRIÁK KUPUSZINÁRÓL

Amikor még a régi kántor volt itt, az öreg Sturc előtt, aki volt, az nem akarta az orgonán játszani a dikicát a boszorkányoknak az éjféli misén. Abban az időben nem volt még posta a faluban, hanem az a kántor mënt be Zomborba kocsival, és ő hozta ki a postát. Osztán amikor mënt a zombori úton, a boszorkányok bosszúból felborították a kocsiját, és ő leesett, csúnyán összetörte magát. Sokáig feküdt aztán betegen, mer el-

tört a lába, és mindenféle csontok gyüttek ki belőle. Még halcsont még libacsont is vót közte.

Éccaka járó emberek látták egyszerű a temető felől jönni egy asszonyt anyaszülten. Fél is ismerték, hogy ki volt (egy molnár felesége) és így tudták meg, hogy boszorkány. Mer egyébként mit keresett volna éccaka a temetőben? Az az asszony mindenféle rontásokat tudott. Biztosan az ahon való füveket szédte a temetőben.

Égy embër egyszerű éccaka mënt haza, és a kovácséknál a szín alatt látott egy kocsit, amejen tizenkét menyasszony ült felötözve fehérbe. Valamiféle embërök meg tologatták őket ide-oda, előre-hátra. De sötét vót, nem lehetett látni, hogy mifélék vótak. Az embër még csak azt nézte, hogy minél hamarabb otthon légyen.

Volt úgy, hogy éjszaka kocsizörgést hallottunk, és kinéztünk a firhang mögül, hogy ki jár ijenkor. Nem láttunk senkit sem. Az öregek azt mondták, most ment „tilikocsi”. Tán az ördögök húzták, vagy mi!

Valamikor réges-régen háború vót itten. A kutyafejű tatárok jártak itten. Akkor még víz vót az egész falu körül a lapájon, ott, ahun most az Angyalosok vannak. Azon túl a dombra ladikkal jártak át a kupuszinaiak, mer elmënték a tatárok elül a faluból. Lukakat vágtak a domb oldalába, és ott húzódtak meg. Csakhogy ott nem lehetett kényerét sütni, a vót a baj. Azér a menyecskék – már a bátrabbak – éccaka hazajártak a faluba, hogy megsüssék a kényerét. De sietni is kellett, hogy mire megvirrad, mán ott légyenek a ladiknál, hogy visszavigye őket a kényerékkal. Azok a kutyafejű tatárok pedig az órukat begyugták a földbe, és kiszagulták, hogy ki mőre jár. Akkor oszt kiáltottak az asszonyok után a sötétben: „Kataa... Maraa... Merre vagytok?” Egy menyecske éppen a ladikba akar szállni a kényerékkal, amikor ott termett előtte egy kutyafejű tatár. De nem ijett még az az asszony, hanem a sütőlapáttal úgy fejbe sujtotta a tatárt, hogy kettőbe esett a feje. Akkor gyorsan belépett a ladikba, és átment a vizen a családgyáhon, akik ott várták a domb alatt.

Buják Ágota, Julina Pál (Kupuszina)

BEZDÁN

A CSIZMADIA ÉS AZ ÖRDÖG

Égyszer az ördög meglátogatta a csodatevő csizmadiát, aki arról volt nevezetős, hogy pillanatok alatt el tudott készíteni egy pár csizmát, de nem akárhogyan, hanem ojan szépén, hogy még a leghíresebb kiráji is fölvehette volna.

Az ördög irigykedve nézte az ügyes csizmadiát és pillanatok alatt az a gondolata támadt, hogy versenyezni próbál majd vele. A csizmadia először félt a versenytől, mert az ördög ojan magabiztosan vette kezébe a tüt, hogy valóban gyorsnak és ügyesnek bizonyult.

Mégindult a varró-verseny.

A csizmadia meglehetősen rövid cérnát fűzött a tübe és elkezdte a munkát.

Az ördög pedig azt hitte, hogy a gyorsaság elérése a cérna hosszúságában rejlik, olyan hosszút fűzött a tűjébe, hogy a tüt ki-be kellett adogatnija az ablakon, még a lassú inast is munkába állítva. Ijen körülmények között, persze a csizmadia nyerte meg a versenyt.

Vasas Erzsébet (Bezdan)

A NÉMA KIRÁLYKISASSZONY ÉS A HALÁSZLEGÉNY

Égyszer volt, hol nem volt, volt égyszer egy kiráj. Volt néki három leánya. Mindégyik szép volt, okosak voltak, szorgalmasak, csak egy valami hiányzott a kiráj boldogságából, mégpedig az, hogy a legkisebb kirájkisasszony néma volt. Szép volt, mint a testvérei, szorgalmas is volt, csak épp beszélni nem tudott. Búsult is a kiráj emiatt elégét. Hírnököket küldött szét országába, mej nagy volt és gazdag. A hírnökök kikürtölték, hogy aki orvosságot tud a legkisebb kirájkisasszony bajára, az feleségül veheti s vele övé lesz a fele kirájság is. De nem segített rajta senki.

Élt a Duna mellett a batinai hegyekkel szemben, a Duna innenső oldalán egy halászlegény. Deli legény volt, ügyes, szorgalmas, de mit ért mindez, ha szegény volt istenadta, mint a templom egere.

Történt egy nap, hogy a halászegény, amint a Dunán ladikjában evezett, látja, hogy a parton egy öregembër halászhálóját húzza, de hiába, mert a háló tele volt hallal, nehéz volt, az öregembër pedig gyöngö. Így hiába erőlködött, a hálót csak nem sikerült félhúznia. Látja ezt a halászegény, s odakiált:

– Segítsek-e, öregapám?

– Mëghálálnám becsülettel, fiam – válaszolja az öreg. A legény kiugrik a csónakból a partra és egy szémpillantás alatt félhúzza a hálót.

– Köszönöm, fiam – mondta az öregembër. Hálából meghívlak vacsorára, ha elfogadod szerény asztalomat.

A legény beleegyezett s fél óra múlva már frissen sült halat falatozott az öregembërral. Az közben kikérdezte, ki fia-borja. A legény elmesélte nagy szëgénységét.

– Egyet se búsúl! Majd én segítëk rajtad – mondta a jószívü öregembër. – Éjfélkor vedd ki hálodat a nagy füzfa mellé ott, ahol a víz legmëjebb s reggelre benne léssz a Duna legszëbb hala, – egy kis aranyhal, melynek az uszonya és farka piros.

– Mit kezdjek én veled, hisz ha o j kicsi, még egy vacsorára sem elég – mondta szomorúan a legény.

– Ne is te ëdd meg! – mondta az öregembër. – Bizonyosan hallottál a szép kirájkisasszonyról, aki néma. Néki vidd el a halat, süsse mëg és ëgye mëg. Mëglátod, majd mëgszóal. S akkor tiéd léssz a keze és a fele kirájság.

Mëgörült a legény ënnek nagyon. Mëgköszönte az öregembër jószágát, és úgy tett, ahogy az mondta. Kivetette hálóját és csakugyan a felkelő nap első sugarában ott csillogott-villogott benne az aranyhal.

Zsákjába tette a halat a legény, s elindult a kiráji palota felé.

Közben ott nagy volt a bánat. Már mindëgyik kirájkisasszony férjhez mënt a szomszédos ország kirájiához, csak a legkisebb kirájkisasszony nem kellett senkinek. Néma feleséget senki sem akart magának. S hiába jöttek a nagyhírü orvosok, jósok, javasasszonyok, mindhiába, a legkisebb kirájkisasszony nem szóalalt mëg.

Ekkor kopogtatott a várkapun a halászegény. Elmondta, hogy mi járásban van. Beengedték a trónterembe. Mëgtetszett a kirájkisasszonynak mindjárt, csak az udvari népnek nem, rongyos gúnyája miatt.

A legény elövette a halat s elmondta a szándékát. Az udvari szakács már nyúlt is a halért, de a legény azt mondta, csak akkor gyógyul mëg a kirájkisasszony, ha maga süti mëg a halat.

Így is lett, s amint lenyelte az első falatot, csodák csodája mëgszóal. A kiráj nagyon mëgörült, s azon nyomban mëgtartották a kézfogót. Hetedhét országra szóló lakodalmat csaptak. A kiráj neki adta fél országát. Okosságával és ügyességével jó uralkodó lett s megnyerte minden alattvalója tetszését.

Boldogan éltek, amíg mëg nem haltak. Aki nem hiszi, járjon utána.

Blaskó Márta (Bezdán)

GOMBOS

CSALI MESE

Hol volt, hol nem volt, az Óperenciás-tengერენ is túl volt egy piros fojó. Abban a fojóban egy szarvas üzőtt egy fekete rókát. A parton egy hal kergetett egy csúszómászó verebet. A mérgeskígyó a hangyák láttán félrepült a levegőbe. Abban a fojóban egy halász lakott, aki fűből épített viharálló házat magának. A róka és a szarvas elértek a tengerhez. Hát, amint nézelődnek, látják, hogy két cápa fejeseket ugrál a partról, s egyre csak ezt hajtogatja: „A mesének vége, a mesének vége.”

Kovács Márta (Gombos)

CSALI MESE

Azt gondolta egyszer a kalács, hogy megsüt magának engem. Elővette a lisztből a zsákot. Megkértem a tojást, hogy tojjon egy tyúkot. Mert az is szükséges hozzá. Beszaladt hozzám a bolt, és hozott nekem élesztőt. Ez jól jött, mert pont ilyen öreg élesztő kellett, mint a dédöreganyám. Bedagasztott engem a kalács, és én, uram fia, két nap alatt úgy összeestem, hogy még az ablakon is kifojtam. Anyám úgy összecsapta a két lábát, hogy még pirosodott a keze. Gyorsan megsütöttük a kalácsot, és míg élek, azt eszem.

Zsadányi Krisztián (Gombos)